

Tàn

PE

In R

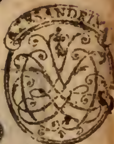
RO

PRINCIPIA,
ET LOCA COMMVNIA

Tàm Decisionum, quàm Argumentorum vtriusque Iuris, cum plenissima Doctorum allegatione collecta

PER DOCTOREM SIMONEM VAZ BARBOSAM LVSITANVM

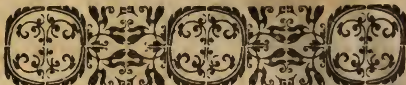
In Regia Conimbricensi Academia Artium Magistrum, ac publicum Baccalaureorum, & Licentiatorum eiusdem facultatis Examinatorem.

ROMÆ, Apud Gulielmum Facciottum. MDCXXI.

SVPERIORVM PERMISSV.

Imprimatur, Si videbitur Reuerendiſs. P. Magiſtro Sacri Apoſtolici Palatij.

P. Epiſcopus de Curte Viceſger.

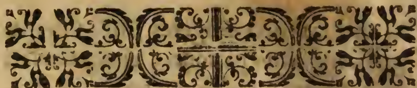
Approbatio Operis.

Ex Reuerendiſs. P. D. Fr. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri iuſſu, *Regulas haſce, ſiue Principia, & Loca communia, tàm Deciſionum, quàm Argumentorum vtriuſq; Iuris* recenſui, & nihil inuenio quominus permitti earum editio debeat, ſubſignaui. In Vrbe xvij. Kal. Februarij M.DC.XXI.

Marcus Antonius Petilius.

Imprimatur.

Fr. Gregorius Donatus Magiſter Reuerendiſs. P.F. Hyacinthi Petronij Sacri Apoſtolici Palatij Magiſtri Socius Ord. Prædicatorum.

ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. D.

D. SCIPIONI COBELLVTIO S.R.E. CARDINALI, ET BIBLIOTHECARIO.

EX frequentioribus, Illuſtriſſime Princeps, & fere quotidianis plurimorum Doctorum lucubrationibus, vtriuſque iuris principia, ac loca communia vndiquè ſparſa in vnum redegi; cumq; ea in lucē proferre decreuiſſem, multa fuerunt, quæ me ab incæpto retrahebant, & manū (vt aiunt) de tabula amouere ſuadebant; verebar enim ne id, quod in mei tantum gratiam, & vſum conſcripſeram, ſi ad aliorum manus perueniſſet, cenſuram,

& obeliſcos non effugeret, niſi ſub magnificentiſsimo patrono, eiuſq; tutelari protectione in publicum prodijſſet. Primus igitur animo volutanti, & cogitanti occurriſti, Illuſtriſsime Princeps, cui iure optimo perexiguum hoc munus offerre debeam, namque eiuſmodi eſt tuus in litteratos animus, & voluntas, ea in ſtudioſos humanitas, ac beneuolentia, vt illicò hæc tyrocinij mei ſigna ad ædium tuarum poſtes ſuſpendere non dubitauerim. Accipe igitur, Illuſtriſsime Princeps, puſillum hoc munuſculum, fideliſsimæ ſeruitutis, ac ſummæ obſeruantiæ meę in Celſitudinem Tuam ſignum, & teſtimonium, nec tam oblatũ munus, quam offerentis voluntatem Amplitudini Nominis Tui deuinctiſsimam reſpicias. Vale. Romæ die 20. Septembris 1621.

Illuſtriſsimæ Dominationis Veſtræ

Minimus, at obſequentiſs. ſeruus

Simon Vaz Barboſa.

AD LECTOREM
VTRIVSQVE IVRIS STVDIOSVM.

AEC vtriuſque iuris principia, & loca communia, ex Ariſtotelis, & aliorum Doctorum libris deprompta, varijſque ſcriptis Perilluſtris, & Excellent. Domini Auguſtini Barboſæ I. V. D. peritiſſimi, ac inſignis Eccleſiæ Vimaranenſis Theſaurarij maioris collecta, alphabetico ordine diſpoſita, typis mādare in ſtudioſorum gratiam operæpretium duxi, tum quia ob vulgatas iuris regulas, ac receptas ſcribentium deciſiones tot illorum allegationibus fulcitas, vtiliora iudicaui, tum etiam quia à nemine tàm laborioſe in vnum congeſta hucuſque viderim. Quam neceſſarius ſit axiomatum, ac locorum communium vſus ex multis facile conſtat, nam ingenium ſui breuitate delectant gloſ.in l. 1. ff. quod met. cau. l. 1. ff. de re iudic. memoriam non onerant, ad ſcientiam celerius perducunt, & linguam quàm maximè erudiunt. Deinde per regulas, & elegantes formulas longe clarius, ac promptius mentis conceptum explicamus,

idque veriſſimum eſſe quotidiana experientia edocemur, imò qui huiuſmodi regulas non callent, per inutiles verborum circuitus,& inextricabiles peryſſologias vagari circa ea coguntur,quæ duobus verbis commodiſſimè exprimi poſſent. Plane ex regulis componimus ſyllogiſmos perfectiſſimum diſputandi genus ex Ariſtot. 1. Prior. Inſerui inſimul cum huiuſmodi principijs breuiùs, & ſuccinctiùs aliquos principaliores, & vtiliores argumentationum modos alphabeticâ ſerie diſpoſitos, communes enim loci ingenium vehementer excitant, & ad rectum veritatis tramitem facile ducunt, & quod liquidò conſtare non poteſt, argumentis ſubtiliter cognoſcendum eſſe aſſerit Iuriſconſultus in l.non omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. Licet autem hæc omnia videantur generalia,tanto magis ſunt neceſſaria, quia magna res eſt tractare de eo, quod vulgariter per totũ iuris corpus eſt effuſum, l. vni. in princip. & ibi Cyn. C. de rei vxor. act. difficileq; & periculoſum eſt intrare materias brocardicas, in quibus non reperitur fundus, ſecundum Ioan.Fab. in §.fuerat in fin.inſtit. de action. & in quibus non poteſt dari certa regula, vel doctrina,ſecundum Hoſt.Ioan.Andr. & Doct. in cap. dudum 1. de elect. cum plenæ

ſint

ſint ſenſibus, vt ait Cyn.in l.inuitus,C.de procurat. Quibus permotus à brocardicis non licere arguere indiſtinctè aſſeruit Corn.conſ.7. incip. rudis, & incompoſita ſub num. 5. verſ. non obſtat vol. 1. & in materia brocardica, certum fundamentum non conſtitui ſolus cenſuit Hyppol. in pract. §. ſecunda ſub num. 57. verſ. ex quibus,& deciſionem factam per viam brocardicam non eſſe tutã,abſque fundamento reſoluerunt Fului. Pacian. de probat. lib.2. cap.25.nu. 98. Cardin. Tuſch. pract. concluſ. tom.1.lit.B. concl.132. num. 1. Attamen huiuſmodi Doctorum reſolutiones accipiendæ ſunt de brocardicis non à iure, ſed à frequentiori Iuriſperitorum vſu deſumptis, ac ſolida ratione compoſitis, hæc verò,quæ principia, & loca communia vtriuſque iuris nominantur, ipſius auctoritate nituntur, ac plurimorum Doctorum cuiuſque facultatis allegationibus confirmantur,his tutò vtere beneuole Lector: ſi quid in eis colligendis reliqui, ſcribentis condona ætati, ſi quid peccaui typis mandãdo, amicorum ignoſce importunitati, & me ama impensè amantem.

TA:

INDEX

PRINCIPIORVM,

Et locorum communium vtriusque iuris, quę in hoc libello continentur.

A

A 2 Aucto-

Mentiri

Poſſeſſor

Tractu

FINIS.

DOCTORIS SIMONIS VAZ BARBOSAE LVSITANI.

In Conimbricensi Academia Artium Magistri

Principia, & loca communia tam decisionum, quam argumentorum vtriusque iuris.

A

1 Bsoluere qui potest, condemnare etiam potest *Farin.in fragment. crimin. p. 7. verbo absoluere n. 6. Cardin. Tusch.tom.1. lit. A. concl.* 40. quia qui condemnare non potest, nec etiam absoluere *l. nemo qui condemnare de regulis iuris. Menochi. de arbitrar. lib. 1. q. 43. num.* 25.

Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p. 1. num. 193.

2 Absoluere debet potius iudex in dubio, quam condemnare argum. *text. in l. Arrianis, ff. de actio. & obligat. l. fauorabiliores, l. semper in obscuris, ff. de reg. iuris cap. 3. de probat.* plures citat, *Cou. vari. lib. 1. cap. 1. n. 2. vers. quarto, Mexi. in* tract. taxæ panis concl. 1. n. 171. nouissime *Anton. Monach. Florent. decis. 36. n. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 41. n. 1.*

3 Absoluere nocentem sanctius est, quam condemnare innocētem, *l. absentem ff. de pœnis, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 41. n. 3.* Cauēdum nanq; est ne respectu nocentis, innocens patiatur, *l. fi. C. de his, qui latro. l. prægnantis ff. de pæn.*

4 Absolutus expressè dicitur, qui non est condemnatus, *Sigismund. Scac. de appellat. q. 17. limit. 6. memb. 9. sub n. 70. & limit. 21. num. 37. in fine.*

5 Absurdus intellectus ab omni dispositione est reijciendus, *l. nam absurdum, ff. de bon. damnat. l. 1. §. vnde quæritur, ff. de publicia. in rem actio. l. obseruare, §. fin. ff. de offic. proconsf. l. Salutus Aristo 5. ff. de leg. præst. cap. quemadmodum de iure iur. cap. cum inter. de except. cap. dudum de præben. lib. sexto, Prob. ad Monachū in cap. generali de elect. eod. lib. n. 18. cum seqq. Valasc. consult. 174. n. 11.* Absurdum enim semper est vitandum, *Anton. Monach. Bonon. decis. 11. n. 63. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.*

66. Et

66. Et ad illud euitandum in statuto, omnis interpretatio est admittenda, *idem Anton. Monach. Lucens. decis. 64. n.30.*

6 Abundans cautela non nocet, *l. testamentum, C. de testam. Surd. decis. 13. n. 14. Sebast. Naui. in l. non solent 95. ff. de reg. iuris, Farinac. in praxi crimin. p. 3. q. 89. n. 123. Rota Rom. apud eundē decis. 319. n. 9. tom. 1. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. à n. 26. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 141. n. 12. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 67.*

7 Accessorium sequitur naturam sui principalis *l. etiam, C. de iure dot. reg. accessorium 42. de reg. iuris lib. sexto,* exornant *Socin. reg. 5. Menoch. cons. 58. n. 13. cum seq. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. n. 8. cum seqq. & decis. 88. n. 10. Put. decis. 1. n. 2. lib. 1. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesiastici p. 2. cap. 16. n. 70. Anton. Monach. Bonon. decis. 27. n. 4. & decis. 28. nu. 56. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 76. Pichard. ad §. si quis alium n. 32. Inst. de inutilibus stipulat. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 72. n. 6.* Intellige cum accessorium est à suo principali inseparabile, vt per *Menoch. de interdict. remed. 6. recuper. possess. n. 45.* Etiamsi accessorium sit magis dignum, & pretiosum, quam ipsum principale, cui annectitur ex *D. Barb. in l. cum prætor, §. fin. n. 211. ff. de iudicijs, Tusch. d. concl. 76. n. 26.* Limita tamen vbi militat diuersa ratio ex tex. in *l. si is, C. de prædijs minor.* Et adductis per *Brunor. à Sole in locis commun. ver-*

bo accessorium, Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. comparat. 12. n. 22. Tusch. d. concl. 76. n. 36. Limita etiam, quando accessorium est maius ipso principali, vt per *Ioseph. de Sesse Aragoniæ decis. 185. num. 82.* Limita deinde in actibus denotantibus translationem dominij, *Tusch. d. lit. A. concl. 79.* de quibus etiam vide *Thomam de Thomasettis in floribus legum reg. 8. & reg. 234.*

8 Accessorium corruit sublato principali, *l. qui liberis, ff. de vulg. & pupil. substit. l. cum principalis, vbi Dec. ff. de reg. iuris §. fideiussores instit. de fideiussor. Surd. consf. 318. n. 5. Thomas de Thomasettis reg. 92.* vbi dicit procedere in coniunctis, & vbi milat eadem ratio.

9 Accessorium, quando venit in necessariã consequentiam principalis, concesso principali, censetur concessum accessorium, & alia sine quibus stare non potest, *l. 2 ff. de iurisdict. omn. iud. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 77.*

10 Accessoria, & ea, quæ veniunt in consequentiam non attenduntur, *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 78.* vbi *n. 9.* limitat, quando in accessorio militat diuersa ratio, quia tunc est verum, quod imò attenditur, vt principale, quibus adde notata infra *lit C. n. 51.*

11 Accidens non potest dari sine subiecto, & substantia, vt asserit *Cursus Conimbricensis in cap. 2. de complexis in præambulis prædicamentorũ,* probat *tex. in l. 4. in fine ff. de actio. empt.* tenent *Mascard. de probat. concl. 21. & concl. 1248.*

n. 4.

n.4. Surd. de alim. tit. 2. in praamb. n.2. & tit. 9.q.29.n. 23.& decis.70.n.6.& cons.234. n. 23. & cons. 335. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 7.n.70.& glos. 57. n. 32. Card.Tusc. tom. 1.lit. A. concl. 82. n. 13. Et regulariter sequitur naturam sui subiecti, *l. eius artificij,C.de oper.libert* Et supponit substantiam *Anton. Monach. Florent. decis. 56. n.5.* Ac proinde nõ potest mutare substantiam rei, *Guter. pract. lib.3. q.16. n.91.* Vnde accidentia non migrant de subiecto in subiectum, *l.quis ergo, & ibi glo. ff. de pecul. l. 3. ff. pro socio.*

12 Accidentia possunt mutari, non vitiata substantia, secus è contra, *Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 82.* Et accidentia extrinseca possunt adesse, & abesse præter subiecti corruptionem, *l. falsa, ff. de condit. & demon. l. pacta conuenta, ff. de contrah. empt. l. pro voluntarijs, ff. de impen. in reb. dota. fac.* tradit *Porphyrius in prædicabilibus cap. de accidente, & scribit Surd. cons.179. n.7.*

13 Accidentaliter euenientia non immutant rei substantiam, *l. naturale, §. pauonum, ff. de acquir. rerum domin.D.Thom.in 4.dist.41. q. vni. art. 1.ad secundum.*

14 Accingendus de ptoximo habetur pro accincto, *l. ex eo tempore, ff. de testam. milit. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 83.Thomas de Thomasettis reg.231.*

15 Accusatore non probãte reus absoluitur, *l.qui accusare,C.de edendo, cap.accusator 6. q. 5.* cum

alijs, quæ adducit *Farin. in fragm. crimin. p.7. verbo accusatore n. 26.* vbi *num. seqq.* late agit de intellectu huius axiomatis.

16 Acquirendum facilius impeditur, quam impediatur acquisitum, *l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, l. 1. §. casum, ff. de postulan.* cum alijs, quę notaui infra *lit. I. n.62.*

17 Acta faciunt rem notoriam, *l. fin. C. de re iudic. cap. ex insinuatione de appell. cap. cum olim de verbor. signific. Cephal. consf.602.n.21. lib.4. Tiraq. de retract. lig. §.36. glos. 2. n.44. Menoch. de interdictis remed. 1. recuper. possess. n. 232. & de arbitr. iudicum casu 166. n.6. Mascard. de probat. concl. 1101. n.13. & 14. Farin. in praxi crimin. p.1. q.21. n.14.* nouissime *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.3. cap.15. n.4.*

18 Actio semel extincta non reuiuiscit, *l. qui res §. aream, ff. de solutio. l. si vnus §. sed si pactum, ff. de pact. l. electio, cum ibi notatis ff. de noxal. actio. l. inter stipulantem, §. sacram vers. nec reuocari, ff. de verbor. oblig. l. Męuius, §. duorũ, ff. de legat. 2. l. hæredibus, vbi glos. 1. ff. ad Trebel. Tiraq. in l. si vnquam verbo susceperit n. 191. C. de reuocandis donat. Gam. Lusit. decis. 162. n. 4. in fine Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 133. nu. 9. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 116. n. 3.* vbi *n. 4.* extendit procedere etiam hoc axioma, quando actio extinguitur per transactionem, & *n. 5.* restringit, nisi contrarium sit conuentum.

19 Actio cui conceditur, multo fortius retentio, *l. si per retentionem, C. de vsur. Rota Bonon. decis.77.*

cif. 77.n.4. Et facilius conceditur retentio, quã actio, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. pluribus, ff. de verbor. oblig. Surd. de alim. tit. 3. q. 7. n. 12. & tit. 8. priuil. 28. nu. 3. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 7. n. 28. vers. pro hoc, & de potest. eligendi cap. 10. n. 27.*

20 Actio cui conceditur, multo fortius exceptio. *l. 1. §. qui superficiem, ff. de superfic. l. inuitus, §. cui damus, ff. de reg. iuris cap. qui ad agendũ eod. tit. lib. sexto, Surd. cons. 377. n. 45. Palat. in repetit. cap. per vestras de donat. inter virum, & vxorem, §. octauo n. 2.* vbi limitat.

21 Actio personalis non datur contra tertiũ possessorem, *l fin. §. fin. ff. de contrab. empt. l. eum cui, C. de actio. & oblig. Surd. decis. 52. n. 3. & decis. 173. n. 9. & decis. 236. n. 8. & de alim. tit. 8. priuil. 48. n. 3. & priuil. 51. n. 2. Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 168. n. 1. & decis. 529. n. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. fin. casu 42. vers. & licet.*

22 Actio personalis, quæ debetur respectu rei, tollitur re perempta, *l. 1. in fine, C. de iure emphyt. l. Titiæ textores, §. fin. ff. de legat. 1. l. in naue Sauphei, ff. locati, Gom. vari. tom. 2. cap. 3. num. 18.*

23 Actionem nemo consequitur de improbitate sua, *l. itaque fullo, ff de furtis cap. si ad peccatum, vbi glos. verbo conqueritur 22. q. 4.*

24 Actionem habens rem habere dicitur, *l. rem in bonis, ff. de acquir. rerum domin. l. qui actionem, ff. de reg. iur. l. id apud se 143. ff. de ver-*

 borum

borum signific. Menoch. conf. 77. n. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 136. nu. 5. Ioann. Francisc. Leo in thesauro fori ecclef. p. 4. cap. 1. n. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori ecclef. decis. 214. n. 291. in 1. edit. & resolut. 193. n. 5. in 2. edit. Bertazol. tract. clausular. instrum. claus. 27. glos. 6. n. 3. & in repet. l. si quis maior, C. de transact. n. 612. cum seqq.

25 Actionem non habere, vel inutilem habere paria sunt, *Anto. Monach. Bonon. decis. 54. n. 12.*

26 Actiones suas remittentibus, non est dandus ad eas regressus, *l. quaeritur, §. si venditor ff. edilit. edict. l. fin. ff. de remiss. pignor. §. si quis itaque instit. de bonorum possess. cap. ex transmissa de renunciat. cap. ex ore de priuil. cap. quam periculosum 7. q. 1. Cou. var. lib. 2. cap. 4. n. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 9. n. 119. Surd. decis. 231. n. 13. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 13. n. 8. Thomas de Thomasettis reg. 272. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 104. n. 14.*

27 Actiones directas melius est habere, quam vtiles, *l. mutus, §. si procurator, ff. de procurat.*

28 Sine actione nemo in iudicio experitur, nec alium cogere potest; *l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest. l. quoties, §. si temporali de administrat. tutor. Gom. tom. 2. vari. cap. 11. nu. 24. Soar. de Paz. in praxi tom. 3. in initio n. 5. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 189. n. 2. Anton. Monach. Florent. decis. 70. n. 20. Card. Seraphin. Rotae Romanae decis. 649. n. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 41. n. 2. Card. Tusch. tom. 1. lit. A.*

concl. 60. vbi *num.* 29. ampliat in tantum, vt index repellat agentem sine actione, etiam parte non opponente.

29 Actor debet sequi forum rei, in iure ciuili, probat tex. in *l. in criminali, C. de iurisd.omn. iud. & in l. iuris ordinem*, *C. eod. tit.* Et in iure canonico *cap. sane cap. cum sit generale cap. si clericus de foro compet. & vtrobique glos. & Doctor. omnes.* Et apud nostros Lusitanos constitutum est per *Ordinationem Regiã lib.* 3. *tit.* 11. *in princip.* Et apud Hispanos *l.* 32.*tit.*2.*p.*3. *& l.* 8. *&* 9. *tit.* 3. *lib.* 4. *noua recopil. exornãt Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor* 2. *Anton.Oliban.de iure fisci cap.*11.*n.*12.*pag.*201. *Gutier.de iura.cõf.p.*3.*c.*12.*à n.*1.*Cardos.in praxi iudicũ,& aduocat.verbo actor n.* 5.*Ioseph. de Sesse de inhibit.c.*8.*§.*3.*n.*7.*& c.*26. *nu.*3. *Castil. lib.*3.*quotid. cap.* 25. *n* 8.*Franc.Molin. de brachio seculari cap.* 35. *num.* 2. *Ioan.Francisc.Leo in thesauro fori eccles. p.* 2. *cap.* 14. *nu.* 18. *D. Barb. in l.hæres absens §. proinde à num.*8.*cum seqq. ff. de iudicijs Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 15. *num.* 1. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1930. *Cardin. Tusch. tom.* 1.*lit.A. concl.* 122. *Cardin. Seraphin. Rotæ Rom. decis.* 1018. *num.* 1. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 9. vbi dicit procedere in actione personali, non tamen in reali.

30 Actore non probante reus absoluitur *l.extat* 25. *ff. de iure fisci*, *l. vlt. C. de rei vend. l. qui accusare, C. de edend. l. actor, C. de probat. l.*1.

C. de alienat. iudic. mutan. cau. fact. §. retinendæ inst. de interdict. cap. vlt. 6. q. 5. cap. cum ecclesia de causa possess. & propriet. cap. vlt. §. sane de iure iur. cap. vni. post principium, vt ecclesiast. benefic. cap. inter dilectos de fid. instrumen. cap. fin. de iure iur. Duenb. reg. 22. Hipol. sing. 169. & seq. & in l. vnius §. in ea causa, n. 3. & 4. ff. de quæstio. Hieron. de Monte de finib. regund. cap. 48. à num. 1. Cou. vari. lib. 1. cap. 1. nu. 8. Clar. in pract. crimin. lib. 5. §. fin. q. 62. n. 1. relati ab *Alphano collect.* 102. *Garc. Falcon. reg.* 7. plures alios refert *Cened. ad Decretal. collect.* 125. *num.* 1. quibus adde *Menoch. de arbitr. casu 98. n. 16. Mascard. de probat. concl. 36. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. n. 7. cum seqq. & cons. 328. n. 1. Seraphin. de priuileg. iuramenti priuil. 27. n. 1. Flor. ad Gam. decis. 36. n. 1. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. n. 10. & de confident. q. 63. n. 23. Alexand. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de probat. resolut. 2. n. 1. & n. 16. Cardos. in praxi iudicũ, & aduocat. verbo actor n. 4. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. n. 108. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 217. n. 4. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiepisc. Neapol. p. 1. decis. 71. n. 8. & decis. 211. nu. 6. Anton. Monach. Lucens. decis. 33. n. 46. Card. Seraphin. decis. 1422. n. 15. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 11. Aldouin. cons. 60. n. 12. & cons. 61. n. 6. Donel. cõment. iur. ciuil. lib. 19. cap. 15. col. 1. & lib. 20. cap. 2. col. fin. Farin. in praxi crimin. q. 4. n. 28. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol.*

sol.1.n.5.& resol. 37.*num.6. Rota Romana apud eundem, Farin. decis.* 409. *n.6.tom.1.p.1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.5.cap.1. nu.* 95. *Card.Tusch. tom.* 1.*lit. A. concl.* 117. vbi *n.* 10. extendit etiam si reus esset prædo, & nihil omninò probasset, & licet constet de non iure rei, cui subscribit *Mar. Ant. n.6.d.loco* Ex persona actoris ius mentiendū est, *Surd.de alim.tit.* 6.*q.4.n.9.*Et à probatione pēdet victoria, *Sur. decis.*36. *n.* 12. An autem regula hæc procedat in beneficialibus? vide *Gonzal.ad reg.8. cācel. glos.*11. *n.*29.*&* 30.

31 Actore nō probante obtinet is, qui possidet, *l.1.C.de alien.iudicij mutādi causa facta, §. retinendæ inst.de interd.Surd.de alim.tit.9.q.*12.*n.*7.

32 Actori incumbit onus probandi, notaui infra hac ead. *lit. n.*74.

33 Actori non licet, quod reo denegatur, *cap.2.* 4.*q.4.cap. non licet actori* 32.*de reg.iur. lib.sexto, Thomas de Thomasettis reg.*204. *Scaci.de appellat. q.*18.*limit.7.num.*23. *Card.Tusch. tom.*1. *lit. A.concl.*119.vbi *num.*2.ampliat in casu cōuerso. Nam à pari procedunt actor, & reus, iuxta reg.tex.in *cap.2. de mutuis petit. l. vlt.C. de fructi.& liti. expens.* & quæ late prosequuntur *Valasc.consult.*25. per totam *Gabr. comm. opin.tom.3.tit.de clausul.concl.1.à num.66.Cardin. Tusch. tom. 6. concl.* 49. Et actor, & reus sunt correlatiua, *Mari. Antonin. vari. lib.3. resol. 9.num.3.*

34 Actum nihil dicitur, cum quid superest ad agen-

agendum, *l. cum Sylanianum*, *vbi Ias. n.* 3. *C. de his quib. vt indign. l. pen. C. ad Sylani. l. Titia ff. de verbor. oblig. facit cap. cum super de offic. deleg. Hippol. consf.* 121. *num.* 15. *Flamin. de resignat. lib.* 8. *q.* 8. *num.* 42. *& num.* 97. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 25. *n.*-. *& Florent. decis.* 19. *num.* 5. *& Bonon. decis.* 28. *n.* 22. *Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 1133. *Thomas de Thomasettis reg.* 199. vbi asserit procedere, quando illud, quod superest, essentiale est, & substantiale: secus autem si accidentale sit, & parui momenti.

35 Actum, qui gerit in dubio præsumitur magis velle, vt ille valeat, quam pereat, *l. quoties, ff. de verbor. oblig. l. quoties, ff. de rebus dubijs, l. quoties, ff. de reg. iur. l.* 3. *ff. de milit. testam. Alciat. de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 34. *Vant. de nullit. in princ. n.* 24. *Card. Mant. de coniecturis vltimarũ voluntatum lib.* 2. *tit.* 15. *à n.* 2. *Brunor. à Sole in locis comm. verbo actus* 10. *Menoch. de arbit. casu* 223. *n.* 27. *& de præsump. lib.* 1. *q.* 6. *num.* 5. *Guter. canon. lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 4.

36 Actũ faciens censetur se astringere legibus loquentibus de illo, *Surd. consf.* 347. *n.* 24.

37 Actum frustratorium nemo præsumitur facere, *l.* 1. *in fine, ff. ad municip. l. vni, C. de thesaur. lib.* 10. *Surd. consf.* 307. Actus enim frustratorios lex abhorret, *l. hæc stipulatio, ff. vt legat. seu fideicommiss. nomine caueat. Surd. decis.* 260. *num.* 5. *cum seqq. & decis.* 276. *num.* 4. *cum seqq. & consf.* 345. *n.* 18.

38. Actum celebrare, & ei consentire paria sunt *l. vtrum, & l. seq. ff ad leg. Pompe. de parricid. Tiraq. de retract. lig. § 1. glos. 9 vers. præterea tex. & de iure primog. q. 26. vers. 3. limita Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis cõuent. lib. 4. tit. 2. à num. 12. Melchior Phæb. Lusit. decis. 60. num. 3.* Vnde alienare, qui non potest de iure, nec alienationi consentire, *l. 3. C. si aduersus donationem, Bart. cons. 70. num. 1. lib. 1. Roland. cons. 15. nu. 30. lib. 1. Tiraq. ad leg. connubi. glos. 8. num. 147. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 5. num. 40.*

39 Actum non celebrare, vel minus rite celebrare paria sunt, *Portol. de consortibus cap. 19. nu. 8.* quæ enim non rite fiunt pro non factis habentur, *Hippol. in l. de vno quoque n. 120. ff. de re iud. & sing. 431. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 10. n. 31. Perez. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordin. pag. 517.*

40 Actus non potest subsistere sine substantia, *l. cum hi, §. prætor ait, ff. de transact. l. cum precario, ff. de preca. cap. tua nos de sponsal. Francisc. Molin. de ritu nuptiarum lib. 1. cap. 26. nu. 106.* Nec consistere potest sine sua materia, *l. nec emptio, ff. de contrah. empt.*

41 Actus omnis à fine iudicatur, *l. verum, ff. de furtis, l. si is qui in aliena, vers. nemo enim, ff. de acquir. rer. dom. l. rem non nouam, C. de iudicijs* cum alijs, quæ notaui infra lit. E. num. 28. Omne enim agens agit propter finem, & ad eum principalis intentio dirigitur, *l. 1. ff. solut. matr. l. eam, quam vbi Bald. in princ. C. de fideicomm.*

comm. & frustratorius est actus, qui non assequitur finem suum, *l.verbis, ff. de vulga.& pupil.*

42 Actus sumunt suam denominationem ab obiecto, *l. verum, ff. de furtis cap. cum voluntate in princip. de sentent. excomm. D.Thom.* 1.2. *q.*18.*art.*6.*in corpore ad finem, & q.* 1.*art.*3.

43 Actus regulatur secundum naturam sui subiecti, *l. eius, ff. de oper. libert.* Actus, & potētia simul esse non possunt notatum est infra *lit. P. num.* 34. Et actus agentium sunt in patiente bene disposito, *l.* 1.*C. de hæred. instit.l. in omnibus* 2.*ff. de actio. & oblig. l. si ergo, ff. si cert. peta.*

44 Actus extrinsecus probat intrinsecum animum, *l. ei qui ff. de tutor. & curator.* Actus debet semper intelligi secundum naturam rei, de qua agitur, *l. insulam, ff. de præscr. verb. l. damni infecti, ff. de damn. infec. l. si vno, ff. locati iunctis, quæ infra notaui lit. V. num.* 9.

45 Actus corruit omissa forma legis, *l. cum hi, §. si prætor, ff. de transact., l. traditionibus, C. de pact. reg. quæ contra de reg. iuris lib. sexto cap. cum dilecta de rescript. cap. quia propter de elect. cap.* 1. *de rebus eccles. non alie. lib.*6. *Euerard. in Topic. legal. loco* 53. *Rebuf. in tract. de pacificis possessor. n.*155. *Surd. decis.* 268. *nu.*8. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.*7.*num.* 13. *Valasc. consult.* 103.*n.*3.*& consult.* 133.*num.*4. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.*30.*n.*10. *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.*1.*n.*350. *Mari. Antonin.* *vari.*

vari. lib. 1. *resol.* 26. *n.*3.*& lib.*2.*resol.*47.*n.*17. *Ioan.Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.*2.*c.* 4.*n.*21.*& p.*4.*cap.*2.*n*: 104.*Anton. Monach. Lucens. decis.*53.*n.*35.*Escobar de ratiocin.cap.*11.*n.* 19. *infinitos refert Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.*65.*in addit.lit.D.* Intellige etiam si omittatur in minimo, *Tiraq. de retract. conuent.* §. 4.*glos.*6.*n.*31. Procedit quando omittitur forma essentialis, & necessaria, vt per *Thom. de Thomasettis reg.*213. Et paria sunt aliquid fieri contra legem, vel non seruata forma legis, *auth. res quę cum ibi not.C.de sacrosanct. eccles.*

46 Actus culpabilis,& pœna dignus non est aliquo præmio legali afficiendus, *l. siue* 23.*ff. de negot. gest. l.conuenire, ff. de pact.dotal. cap. ex parte de consuetud.cap. vlt. vers.cum generaliter de præscript.*

47 Actus agentium nunquam operatur,vltra eorum intentionem, *l.non omnis, ff.si cert.pet. l.in agris, ff.de acquir.rerum domin. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 13. *Flamin. de confident.q.*27.*nu.*139.*Gom.tom.*1. *vari. cap.* 7.*n.* 4. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10.*n.*36.*Rota Romana apud Farin. decis.*555.*n.* 4.*tom.*2.*p.*1.*Aloys. Ricci. in decis.curiæ Archiep. Neapol.p.*1.*decis.*75.*n.*22.*& decis.*175. *n.*10. *nouissime Anton. Monach. Lucens. decis.* 14. *n.*41. *Cardin. Seraphin. decis.*890. *n.*2. *Gard. Tusch. tom.*1.*lit. A.concl.*125.*vbi n.* 12. limitat ad tollendum dolum, & absurdum. Et actus quantumcunque fauorabilis contra voluntatem agentis

agentis minime sustinetur, *l. si idem seruus, ff. de leg. 2. l. si cui pure in fin. princ. ff. ad Trebel. l. verbis, vbi Doct. ff. de vulg. & pupil.*

48 Actus semper tribuitur ordinanti, & non exequenti, *l. item eorum, §. decuriones. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine, l. vnum, §. 1. ff. de leg. 2. l. 2. §. omnia, C. de vete. iur. enucle. §. cumq; hoc in proœm. instit. cap. super litteris de rescript. cap. cum aliquibus, eod. tit. lib. sexto, Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. num. 88. & priuil. 65. num. 47. & decis. 292. n. 9. Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 144. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resolut. 19. num. 5.*

49 Actus vitiatur, si deuenitur ad eum casum, à quo incipere non potest, *l. pro parte 11. ff. de seruit. l. pluribus, §. & si placeat, ff. de verborum obligat.* Limita in actu consumato, *l. si gaudentius, C. de contrah. empt.* Et non valet actus, cuius effectus in tempus prohibitum confertur, *l. quod sponsæ, C. de donat. ante nupt.* Et nihil ab eo casu incipere potest, quo finiri debet, *l. vsumfructum, ff. de vsufr. lega.*

50 Actus, vel dispositio in dubio debet intelligi secundum qualitatem personæ proferentis, & non aliàs, *l. plenum, §. equitij, ff. de vsu, & habitat. & ibi glos. & Doct. de quibus Cardin. Mantic. de coniectur. vltimarum volunt. lib. 6. tit. 11. à princip.*

51 Actus à principio nullus, nullum producit effectum, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. cap. ad præsentiam de appellat. Aloys. Ricci. in*

praxi

praxi rerum fori eccles. decis. 250. *num.* 2. *in* 1. *edit. & resolut.* 219. *num.* 2. *in* 2. *edit. Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 139. Et actus ipso iure nullus conualescere non potest, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 229. *n.* 2.

52 Actus simpliciter gestus censetur factus eo modo, quo debuit, *l. Gallus, §. quidam recte, ff. de liber. & posth. l. si hæreditas, §. seruus alienus, ff. de testam. tutel.* Actus indifferens in meliorem partem accipi debet, *l. cum creditor, ff. de furtis.*

53 Actus iudicialis potentior est extraiudiciali, *l. pacta nouissima, C. de pact.* Actus naturalis efficacior, & potentior est violẽto, *Bart. in l. & per iusiurandum, §. qui ita, ff. de acceptil.*

54 Actus, qui sequitur declarat intentionem præcedentem, *l. si hi qui, C. de adult. §. pauonum instit. de rerum diuis. Tiraq. in l. si vnquã verbo donatione largitus, num.* 257. *C. de reuocandis donat. Surd. decis.* 326. *num.* 85. *Flamin. de resignat. lib.* 7. *q.* 1. *num.* 72. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 58. *n.* 25. *& seq.* vbi etiam asserit, quod secundus actus recipit declarationem à primo. Et actus semper præsumitur factus in executionem tractatus præcedentis, *l.* 4. *§. vnde quæri potest, ff. de manumis. l. qui in aliena, §. si is qui putabat, ff. de acquir. hæred.* cum alijs, de quibus *Mascard. de probat. concl.* 619. *num.* 2. *& concl.* 1239. *num.* 8. *Menoch. de præsumpt. lib.* 2. *q.* 74. *n.* 3.

& lib. 3. q. 49. num. 3. Surd. decis. 325. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 152.

55 Actus censetur perpetuus, qui certo temporis spatio non concluditur, *l. iuris peritus in princip. & ibi Bart. ff. de excusat. tutor. l. de pupillo, §. si quis ipsi pretori, ff. de noui operis nunciat. cap. si gratiose de rescript. lib. sexto, Flamin. de resignat. lib. 11. q. 5. n. 42.*

56 Actus semel confirmatus perpetuus est, etiã si cesset causa perficiens, *Cald. Pereira de empt. cap. 23. num.* 48.

57 Actus semper iudicatur à principali intentione agentium, *l. si quis nec causam, in princip. & ibi Bald. ff. si cert. pet. l. 1. C. ad leg. Cornel. de sica. l. qui exceptionẽ, ff. de condict. indeb. Tiraq. de retract. lig. §. 30. glos. 1. num. 4. Cou. lib. 2. vari. cap. 4. nu. 5. Gom. tom. 2. cap. 2. num.* 10. Qualitas enim actus agentis intẽtionem demonstrat, *l. non codicillum, C. de testam.* Et qualis est actus, talis presumitur animus, *l. si non cõuitij, C. de iniur.* Actus non à nomine, sed ab effectu iudicatur, *l. insulam, ff. de præscript. verb. l. cum manu sata, §. fin. ff. de contrah. empt. l. si olei iunct. glos. C. de locat.*

58 Actus duo vbi reperiũtur facti, censetur factus, qui præcedere debuit, *Mascard. de probat. concl. 244. n. 4. Surd. decis. 288. num. 33. Mol. de primog. lib. 2. cap. 7. num. 51. Cot. in memorab. verbo actus Flamin. de resignat. lib. 4. q. 2. num. 36. cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 35. num. 19.* Et actus duo eodem die,

die, & loco, & coram eisdem testibus gesti sunt correspectiui, *l. si ventri, §. fin. ff. de priuil. credito. l. lecta, vers. dicebam, ff. si cert. pet. Surd. de alim. tit. 1. q. 42. n. 48. Bernard. Grau. ad pract. cameræ Imper. lib. 2. concl. 12. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 1043. cum seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 359. num. 14.*

59 Actus geminatus inducit maiorem firmitatem, & plus operatur, quam simplex, *l. Ballista, 32. ff. ad Trebell. l. 4. iuncta glos. vlt. ff. pignorat. act. Bart. in l. cum scimus, C. de agricol. & cēsit. lib. 11. Tiraq. in l. si vnquā, verbo reuertatur, à num. 49. C. de reuocandis donat. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. cap. 2. à num. 4. & cap. 4. num. 31. & in rub. 1. p. n. 14. vers. inde etiam, & num. 43. C. de bon. matern. Menoch. de arbitr. casu 213. num. 37. & cons. 10. num. 1. Mascard. de probat. concl. 347. n. 37. cum seqq. & concl. 621. n. 37. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 395. nu. 35. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 61. num. 6. & resol. 110. num. 1. & lib. 3. resol. 1. n. 32. Card. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 28. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 19. tit. 2. n. 6. Corset. in tract. de verb. gemin. qui habetur in 12. vol. diuers. Doct. in antiq. Brun. tract. de augm. q. 4. princ. nu. 15. Gig. tract. de pension. q. 100. n. 5. Hyppol. in sing. verbo geminatio, & ad l. 1. sub. num. 38. C. ad leg. Cor. de sic. Euerard. in cent. locis cap. 91. à locutionis geminatione per to-*

tum, & antea cap. 5. pag.2. in fin. Perez in addit. ad Seg.in si ex legati causa n.183.ff.de verb. oblig.plura Costa in l. si ex cautione fallent. 14. *C.de non numer.pec.Surd.decis.* 21. *n.* 10.*& nu.* 20.*& decis.*232.*n.*2.*Cassan.in catal.gloriæ mundi p.*8.*consid.*27.*ad finem, infinitos retulit Gabr. lib.*7.*com.tom.*1.*verb.geminatio*,& concinit vulgaris Poeta.

Forsitan hęc aliquis (nam sunt quoque) parua vocabit,
Sed quę non prosunt singula,multa iuuāt.
Tu tantū numero pugna, perceptaq; in vnū
Contrahe,de multis grādis aceruus erit.

60 Actus dispositio interpretari debet, vt videatur prouisum causę magis necessarię, & vtili, *l.cum ex pluribus, ff. de solutio.Bart.in l. triticum ,ff. de verb. oblig.& in l vlt.C.de alim. pupil. præstan. Menoch.cons.*195.*n.* 5. Et actus in dubio censetur potius ex causa necessaria, quam voluntaria factus, *l. Aristo. §.* 1.*ff. de iu. delib. l. pater filium in fin. ff. ad l.Falcid.l. miles, §. fin.ff. de adulte. l. proxime, ff. de rit.nupt.l. si cum dotem, §. si pater , ff. sol. mat. l. huiusmodi, §. cum pater , ff. de legat.* 1.

61 Actus debet semper interpretari , vt aliquid operetur , non autem , vt sit inanis , & inutilis , *l. quoties , ff. de rebus dubijs , Cardin. Tusch. tom.*1.*lit.A.concl.*135.*& n.*2. dicit,quod in dubio quilibet pręsumitur elegisse viam, per quam dispositio sua sit vtilis , & habeat effectum , non autem vt impugnari possit , &

reddi

reddi ad nihilum. Et verba impropriari debent, ne actus reddatur inutilis, *l. Titia, 1. §. Lutius, ff. de legat. 2.*

62 Actus in dubio debet interpretari validus, *l. quoties, ff. de reb. dub. l. quoties, ff. de verbor. oblig. Surd. cons. 44. num. 21. Mari. Anto. vari. lib. 1. resol. 20. n. 16. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 136. Bertazol. tract. clausular. instrumen. clausula 1. glos. 4. num. 5. & in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 506. Pichard. ad §. si quis alium, n. 4. instit. de inutilibus stipulat.* Et paria sunt actum non esse nullum, vel de nullitate opponi non posse, *glos. singu. in l. qui habebat, §. 1. in verbo consilium in fin. ff. de manu. test. pulchre Deci cons. 456. consului, in princip.*

63 Actus merę voluntatis excludit iuris necessitatem, *glos. vbi Doctor. in l. solent, §. fin. ff. de offic procons. & in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. glos. in verbo temporis in cap. cum ecclesia Sutrina de causa possess. & propriet. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 278.*

64 Actus omnis iustificatur propter scientiã, & patientiam superiorum, *l. quis sit fugitiuus, §. ego puto, l. quod si nolit 31. §. qui assiduè, ff. ædilit. edic. cap. nisi essent de præben. Gonzal. ad reg. 8 Cancel. glos. 9. §. 2. n. 88.* Vnde auctoritas superioris excusat à pœna, *glos. in cap. dixit, 24. q. 5. Farin. de indit. q. 52. nu. 83.* quem citat *Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 19. n. 4.* Et facit licitum, quod aliàs est illicitum, *l. non vide-*

tur, §. qui iussu, ff. de reg. iur. cap. quisquis, de reg. iur. in 6. Doct. in l. iustè possidet, ff. de acquir. possess. Farin. q. 97. n. 1. cum seq. quem etiam refert *Mari. Antonin. vbi proximè.*

65 Actus non dicitur perfectus, quãdo est partim factus, & partim non, *l. 2. ibi, quia ipsi animaduertunt aliquid deesse, ff. de orig. iur.* plura adducit *Gonzal. ad reg. 8. glos. 63. num. 31.* Paria sunt actum non incipere, vel cœptum nõ perficere, *l. fin. §. illud. C. de codicil. §. pen. instit. quibus mod. testam. infirm.*

66 Additamentum non mutat naturam eius, cui adijcitur, *Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 182.*

67 Aequiparatorum eadem est dispositio, *l. 1. ff. de legat. 1. glos. in l. si quis seruo, C. de furt. & in cap. si postquam, §. fin. de elect. in 6. Menoch. de arbitr. casu 88. n. 8. Aloys. Ricci. in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 223. nu. 4. p. 2. Anton. Monach. Bonon. decis. 68. n. 19. Card. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 308. Flamin. de confid. q. 27. n. 74. et q. 28. n. 82. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 25. n. 10.*

68 Aequitas pręfertur rigori, *l. 1. §. si ego, ff. si pars hæred. pet. l. fin. in fine ff. de offic. præsid. l. maiorem, ff. de pact. l. 1. C. de legib. l. placuit. C. de iudic. cap. fin. de transact. Hyppol. sing. 685. Bernard. reg. 245. Tiraq. de retr. lig. §. 35. glos. 1. num. 4. Strach. de mercat. tit. quomodo procedendũ in causa mercaturæ, num. 4. Sarm. in lib. 3. select. cap. 8. num. 4. ad fin. Cou. in reg. possessor. p. 2. §. 6. à n. 2. Facbin. lib. 1. contro. cap. 3. et lib. 11.*

cap. 3.

cap. 3. Donel. comment. iur. ciu. lib. 23. cap. 2. Mendoc. de pactis lib. 1. cap. 3. num. 9. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 17. Valasc. iure emphyt. quæst. 5. num. 4. Morl. in emporio iuris par. 1. titul. 1. q. 11. per totam, Anton. Monach. Lucens. decis. 68. num. 35. Dummodo sit scripta idem *Anton. Monach. Bonon. decis. 19. nu. 3. & Florent. decis. 70. num. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 32. Rendina in promptuario receptar. sentent. tom. 1. tit. 100. n. 11.* Nam ęquitas non scripta, scripto rigori succumbit, *Doctor. in d. l. placuit, l. prospexit, ff. qui, & à quibus.* Vnde vbicunque ęquitas suadet, est subueniendum, *l. Diuus, ff. de in integr. restit.*

69 Aequitas in paribus causis, paria iura desiderat, *Anton. Monach. Lucens. decis. 55. nu. 34. & Bonon. decis. 62. sub num. 4. & Florent. decis. 18. n. 19. & decis. 70. n. 45.* Et similis ęquitatis ratio similia iura suadere videtur, *l. fin. C. ad leg. Falcid. cap. cum dilecta, de confirmat. vti. vel inut.*

70 Affectus non punitur, nisi sequatur effectus, *l. cogitationis, ff. de pænis, l. 1. in fine, ff. quod quisque iuris, Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1895. & in praxi rerum fori eccles. decis. 589. n. 2. in 1. edit. & resolut. 520. n. 2. in 2. edit. & decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. p. 1. decis. 70. n. 6. Benedict. Aegid. in comment. l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iure, cap. 7. num. 32. Cardin.*

*Tuſcb.tom.2.lit. C. concl.*544.*Thom.de Thomaſettis in floribus legum reg.* 18. *Franciſc. Galet. in margarita caſuum conſcientiæ , verbo affectus*, vbi ampliat in cenſuris , cui ampliationi ſubſcribit *Vgolin. de offic. & poteſt. Epiſcopi cap.* 21.*n.*3. *verſ.tertio* . Limitatur in *l. generaliter in princip. ff. de calumniator. l. ſi à ſeruo, ff. de condict.ob turpem cauſam, l.quiſquis in princip. ff. ad l. Iul.maieſt.l.is qui cũ telo,C.ad l. Cornel. de Sicar.l. ſi quis perſuaſerit, C. de furtis, l. ſi quis non dicam, C. de Epiſcop. & cleric. cap.* 1. *de præſumpt. Sayr. in claui regia lib.* 3. *cap.*8.*num.*28. *Cardoſ. in praxi iudicum,& aduocat.verbo delictum.num.*55. *Brunor.à Sole in ſuo compendio verbo affectus*, vbi aſſerit verum hoc eſſe in delictis atrocioribus,& cõſuetudines, & ſtatuta pœnalia ſemper intelligi de delictis effectu conſumatis. Limitatur etiam in crimine aſſaſſinij,vbi punitur conatus , etiam ſi effectus ſequutus non fuerit ex *Aloyſ. Ricci. in collect. decıſ.p.*5.*collect.* 1867. *Farin. de delictis p.*5.*q.*123.*num.*77.*Tuſch. d.concl.*544.*num.* 8.*Mari. Antonin.vari.lib* 3.*reſol.*47.*n.*6. Limitatur deinde in atrociſſimis delictis V. g. in crimine lęſę maieſtatis, ſimonię , & in volente aliquem veneno perimere , *Aloyſ. Ricci.d. collect.* 1895. *verſ.eſt tamen,Farin.d.p.*5.*q.*122. *num.* 14. *Tuſcb. d.concl.* 544. *n.*21. *Mari. Antonin.d.reſol.*47.*num.*7. vbi idem aſſerit de crimine veneficij:

71 Affectio nulla cadit , nec poteſt conſiderari

in

in ignotum, & incognitum, *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.1. n. 91.* In speciebus cadit affectio, sed non in genere, vel quantitate, *l. nummis, ff. de in lit. iurando, l. si fundus, vbi Alex. ff. ad l. Falcid.*

72 Afflicto non est danda afflictio, *l. nauis, §. cũ autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Diuus Marcus in princip. ff. de offic. præsid. l. si idem, ff. de iurisdict. omn. iudic. l. pæna, §. fin. ff. ad l. Pompe. de parricid. l. tam dementis, C. de Episc. & cleric. cap. ex parte, de cleric. ægrot. cap. si quis à proprio, 11. q. 5. cap. 1. §. scriba, de probib. feud. aliena. per Federi. Bartbol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. verbo & si per sex menses, num. 4. Frat. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cœnæ cap. 5. disp. 38. nu. 3. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 628. n. 3. & in decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 45. num, 10. p. 2. Anton. Monach. Lucens. decis. 34. n. 10. & Florent. decis. 12. n. 14. & Bonon. decis. 11. nu. 64. Thomas de Thomasettis reg. 20. Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 240. vbi nu. 4.* limitat, quando afflictus dat causam nouę afflictionis, quia tunc debet addi noua afflictio.

73 Agentes, & consentientes pari pœna puniuntur, *l. iubemus, §. æconomus, C. de sacrosan. eccles. cap. 1. de offic. deleg. cap. qui cum fure, de furtis cap. quantæ, de sentent. excomm. Thomas de Thomasettis reg. 21.* Quod axioma procedit, quando consentientes cum agentibus cooperantur positiue, præbendo causam efficacem, & pro-

& propinquam principali actori delinquenti, prout tenent *Cou. in reg. peccatum p. 2. §. 12. à n.* 1. prosequitur latè *Menoch. de arbitr. casu* 348. *cum seqq. Clar. in pract. §. fin. q.* 87. *vsque ad q.* 90. inclusiuè, quem sequitur *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons* 66. *num.* 18. *P. Mol. de iust. tract.* 2. *disp.* 732. *sub n.* 1. *Flamin. de confident. q.* 22. *num.* 5. Ex quibus ita eleganter exponit doctissimus, & omni ęuo memorãdus pręceptor meus Doctor Ludouicus Ribeiro à Leiua Senator Regius meritissimus in eruditissimis, atque vtilissimis annotationibus ad *cap. non inferenda*, 23. *q.* 3. *nu* mihi 27. quas publicè interpretatus fuit, dum Decretorum cathedrã in Conimbricensi academia non minus iudicij acumine, & litterarum splendore, quam singulari modestia, incomparabilique vitæ integritate, ac morum probitate omniũ applausu, & æquali iucunditate gubernaret. Hęc quę adeo nota sunt silentio pręterire non potui, laudem enim alienam occultans furi comparatur, & eadem pœna est dignus, vt per *l. hæreditatum, ff. ad legem Falcid. dicit Steph. Gratian. discept. forens. cap.* 111. *n* 23.

74 Agenti incumbit onus probandi, *l.* 2. *& l. verius, ff. de probat. l. actor. & l. frustra, C. eod. tit. l. fin. ff. de rei vend. l. qui accusare, C. de edẽdo, §. non solum instit. de legat. cap. vni. vers. cũ enim vt ecclesiast. benefic. sine diminut. conferãt. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 19. *Flamin. de confident. q.* 18. *n.* 3. Agens enim

ante

ante omnia debet probare se esse talem, qualem dicit, aliàs audiri non debet, *l. Diuus, ff. de re iudic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo agens* 2.

75 Agere inuitus nemo compellitur, *l. vni. C. vt nemo inuitus, Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 115. *n.* 3. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo agere, num.* 3. *Brunor. à Sole in locis cõmun. verbo compellere, Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delict. defunctor. p.* 3. *n.* 20. *in fine*, vbi tenet non procedere in eo qui semel cœpit agere, quia desistere ante finem litis non potest.

76 Allegare nihil, & allegatum non probare, paria sunt, *Roland. cons.* 35. *num.* 10. *& nu.* 20. *lib.* 1. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 117. *n.* 19.

77 Allegatio partis non facit ius, *glos. verbo nõ post multum, in cap.* 2. *de his, quæ fiunt à prælat. Palat. in repetit. rub. §.* 17. *n.* 22.

78 Alienabilis res semel facta, perpetuò manet alienabilis, *cap.* 2. *de feudis, Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 30. *Ceual. commun. q.* 897. *Scac. de appellat. q.* 17. *limita.* 47. *memb.* 1. *nu.* 111. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 6. *n.* 194. *Ioan. Francis. Leo in thesauro fori eccles. p.* 1. *cap.* 15. *n.* 3.

79 Alienatum non dicitur, si non durat alienatum, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem verso cap.* 1. *quid iuris si sit vassallus post alienationẽ feudi*, cum traditis per *Menchaq. illustr. cap.* 32. *num.* 3.

80 Alienum factum nemo promittere potest, *l. stipulatio ista in princip. ff. de verbor. obligat. l. sicut, ff. de fideiusso. §. si quis alium, instit. de inutil. stipulat.* Vnde curare nemo potest de alieno facto, text. est in *l. Marcellus, §. 1. ff. de actio. rerum amotar.* facit *ordinatio regia Lusitanorum lib. 3. tit. 52. §. 2. & tit. 59. §. 7.* cum ibi notatis.

81 Aliud pro alio inuito creditore solui non potest, *l. 2. §. mutui datio, & ibi glos. fin. ff. si cert. pet. l. promissor, §. fin. ff. de constit. pecun. l. item liberatur, §. qui paratur, ff. quibus mod. pignus, vel hyppotheca, l. eum. à quo cum l. seq. C. de solut. Cot. in memorab. verbo solui, pag. 767. Donat. à Fin. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de solut. num. 36. pag. mihi 393. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 29. Escobar de ratiocin. cap. 17. num. 1. Pichard. in disp. de mora num. 97. Surd. decis. 224. n. 16. Ceual. comm. contra commun. tom. 4. q. 899. nu. 97. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 203. Anton. Monach. Bonon. decis. 35. n. 8. Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag. 376. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. 5. concl. 354. Thomas de Thomasettis reg. 31.*

82 Alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, *l. non debet, ff. de reg. iuris. l. debitorum pactionibus, C. de pactis, cap. si compromissarius, § porro, de elect. lib. sexto, cap. non debet, 22. de reg. iuris eod. lib. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 313. vbi n. 2.* extendit etiam

inter

inter iudęos. *Thomas de Thomasettis reg.* 33. vbi asserit procedere in acquisitis, secus autem in acquirendis, & reg. 20. intelligit procedere, quando quis in culpa non fuit.

83 Ambiguis in rebus media via est eligenda, nouissimè *Anton. Monach. Florent. decis.* 12. *num.*23. *& Bonon. decis.* 19. *num.* 21. Et ambiguis in rebus non debet esse absolutum iudicium, *cap. habuisse* 33. *dist.* Et in ambiguis sequimur, quod est minimum, *l. apud Iulianum*, *§. scio*, *ff. de leg.* 1. *l. semper in obscuris*, *ff. de reg. iur. cap. in obscuris, eod. tit. in* 6. *Thomas de Thomasettis reg.*152. vbi intelligit procedere, quando medium non est.

84 Amicitia vera similis est consanguinitati proximiori, vt per *Cou. in cap. requisisti num.* 7. *de testam. Rebuf. de priuileg. scholar. priuileg.* 104. *Tiraq. de pœnis temper. causa* 22. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 89. *n.* 70. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.*21. *num.* 4. *Azeu. ad l.* 34. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 3. *nouæ recopil. Morl. in empor. iuris ciuilis p.* 1. *tit.* 2. *in prælud. num.* 201. *P. Sanch. de matrim. lib.* 6. *disp.* 26. *num.* 2. *Card. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 13. *tit.* 20. *à num.* 2. *cum seqq. D. Christophorus de Paz in schol. ad leges styli, l.* 63. *num.* 34. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 200. *num.*4. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 326. Vnde amicus in iure frater nuncupatur, *l. nemo dubitat, vers. qui frater*, *ff. de hæred. instit.*

85 Amissum non dicitur, quod non durat amissum,

ſum, *l. pro parte*, *§. verſum*, *ff. de in rem verſo Fr. Emman. Roder. tom.2.regular. q.78.artic.12. verſ. nec etiam obſtat*, & faciunt quę *Menchaq. illuſtr. cap. 32. num. 3.* Paria ſunt rem amittere, vel deteriorem factam recipere, *l. nauis onuſtæ, §.fin. ad leg. Rho.de iac.*

86 Annalia ad agendum ſunt perpetua ad excipiendum, *l. pure, §.fin.ff. de doli exceptio. l. licet*, C. *de exceptio. l.* 4. *C. qui admitti. Cald. Pereira in l.ſi curatorem, verbo infra num.* 15. *C.de in integrum reſtit. minor.* Surd. *deciſ.* 277. *num.* 17. *Stephan. Gratian. Marchiæ deciſ.*151. *num.*12. *Dom. Chriſtoph. de Paz in ſchol. ad leges ſtyli l.* 184. *num.* 3. Quod axioma intelligi debet, quando quis non poteſt ius ſuum proponere in iudicio principaliter agendo, ſed tantum excipiendo, quia tunc perpetuo poteſt excipere, ſecus verò, quando ius ſuum poteſt proponere etiam principaliter agendò infra certum tempus, quia tunc ſimiliter tenetur infra illud excipere, argum. text.in *l.Papinianus,§.ſi filius, ff. de inoffic. teſtamen.* qui intellectus colligitur ex reſolutis per *Gom. tom. 2. vari. cap. 6. num. 2. prope finem*, alium vero prę ſtat. *Guter. pract. lib. 1.q.96.n. 3.verſ. ſed nihilominus.*

87 Annexi, & connexi idem eſt iudicium,etiã ſi annexum ſit maioris valoris, *cap. cum ſingulis iuncta gloſ. verbo annexi, de præben. lib. ſexto, gloſ. verbo connexa in cap. quanto de iudic. Hyppol.ſing.*251.*Guilhelm.in cap.Raynutius,*

tius, verbo & hortum à nu. 1. *Menoch. de arbit. lib.* 1. *q.* 45. *& lib.* 2. *casu* 95. *Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu.* 751.

88 Anima pretiosior est corpore ex auctoritate *Christi Domini Matth. cap.* 5. *& Luc. cap.* 12. & *tex. in cap. sedulo*, 38. *dist. cap. præcipimus*, 12. *q.* 1. *cap. cum infirmitas ad finem*, *de pœnitent. & remiss. Cardos. in praxi iudicum*, *& aduocat. verbo anima à num.* 1. Et dicit Philosophus *lib.* 1. *de anima, cap. fin.* corpus animi causa constitutum esse. Anima igitur ceteris rebus anteponenda est, *l. sancimus, C. de sacros. eccles. Tiraq. de priuileg. piæ causæ in præfat. num.* 9. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 112. *nu.* 4. *& q.* 152. *n.* 4. *Mascard. de probat. concl.* 1171. *n.* 5. *Surd. decis.* 196. *n.* 12. *Guter. in repetit. l. nemo potest, nu.* 486. *ff. de legat.* 1. *Cardin. Mant. de tacitis, & ambig. conuent. tom.* 2. *lib.* 13. *tit.* 28. *num.* 10. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 333. *Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transa. n.* 12. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. verbo præterquã, nu.* 11. *pag.* 178. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *casu* 37. Et vbi agitur de salute animæ non debent attendi apices iuris, *Tiraq. d. tract. de priuileg. piæ causæ priuil.* 164. *Ceual. commun. contra commun. q.* 71. *nu.* 1. Et tutior pars est sequenda, *l. & sunt personæ, ff. de religios. & sumpti. funer. cap. consilium de obseruat. ieiuniorũ, Nau. in man. prælud.* 1. *num.* 1. *& num.* 4. *& seq. et cap.* 25. *num.* 6. *Reminald. cons.* 358. *à n.* 260. Et

260. Et leges pœnales, quę subditorum animæ consulunt fauorabiles sunt censendę, & extendi debent, *Tiraq. vbi proximè priuil.* 161. *Cou. de Sponsal. p. 2. cap. 6. in princip. nu.* 12. *Azeu. l. 2. num. 4. tit. 1. lib. 5. nou. recop. Perez l. 1. tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 39. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 39. num. 5. & lib. 3. disp. 1. num. 8.*

89 Antecedenti concesso, conceditur & consequens, vel antecedens videtur, qui voluit consequens, *l. 2. ff. de iurisdict. omn. iudic. Euerard. in topic. legal. loco* 94. *Anton. Monach. Florent. decis.* 29. *n.* 15. Intellige, quando antecedens est necessarium ad consequens consequēdum ex resolutis per *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.* 5. *n.* 78. *& n.* 82.

90 Antecedenti destructo, nullum est dare consequentiam, *l. 1. §. huius rei, ff. de officio eius, l. veteres, ff. de iti. actuque priua. Euerard. in topic. legal. loco* 96. *Crauet. cons.* 231. *n.* 2. *Anton. Monach. Florent. decis.* 29. *num.* 16. vbi tenet, quod remoto antecedenti, eius consequens remouetur.

91 Approbare quis nō potest, quod semel impugnauit, *l. dispensatorem, ff. de solut. Menoch. cons.* 395. *n.* 89. *Surd. cons.* 157. *nu.* 10. *& cons.* 196. *n.* 2. *cum seqq. & cons.* 364. *n.* 27. Et actum impugnans non potest illum approbare, nec se in illo fundare, *Rota Rom. apud Farin. decis.* 636. *n.* 8. *tom.* 2. *p.* 1. *& decis.* 596. *n.* 5. *ibid.*

92 Approbatione totius quęlibet eius pars approbata cēsetur, *Ant. Mon. Bon. decis.* 55. *n.* 11.

93 Ap-

93 Approbatum semel, non potest amplius reprobari, *l. Pomponius*, *ff. de negot. gest. Surd. cons.* 18.*n.*2.*& cons.* 351. *n.* 41. *& decis.* 132. *n.* 4. *P. Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 6. *n.* 9. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 34.*n.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 37. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 30. *num.* 25. Sed contra est in *l. sed & reprobari*, *ff. de excusat. tut. & l. vt gradatim*, *§. reprobari*, *ff. de muner ib. & honor.* At hoc in principe, illud in priuatis.

94 Arbitrio iudicis relinquitur, quod in iure definitum non est, *l.* 1. *ff. de iure deliber. l. in venditione*, *ff. de bon. auctor. iud. possid. cap. de causis*, *§.* 1. *de offic. deleg.* vbi doctores, pluribus comprobant *Corras. lib.* 4. *misce cap.* 12. *num.* 5. *cum seqq. Neuiz. in Sil. nupt. lib.* 5.*n.* 74. *Menoch. de arbitr. lib.* 3. *in proœm. nu.* 5. *& q.* 14. *num.* 3. *cum seqq.* quos citat *Ioan. Petr. Monct. tract. de distribut. quotid. p.* 3. *q.* 10. *nu.* 4. *vbi num.* 5. ostendit ex eodem *Menoch.* locum id habere non modo in iure scripto, sed & in non scripto, seu consuetudine, *& nu.* 7. id locum obtinere etiam quo ad pœnam.

95 Argumentum valet ab absurdo, *l. scire oportet*, *§. aliud*, *ff. de excusat. tutor. l. nam absurdum*, *ff. de bonis libert. l. siue hæreditaria in fine*, *ff. de negot. gest. l.* 1. *§. vnde quæritur. ff. de publica. l. ita vulneratus*, *vers. quod si quis absurde*, *ff. ad leg. Aquil. l. diuortio*, *ff. sol. matrim. l. aliud*, *§. fin. ff. de reg. iur. cap. venerabilem circa medium*, *cap. in genesi de elect. cap. ex ore*, *de*

C priuileg.

priuileg. cap. solitæ, de maior. & obed. cap. cum inter, de except. cap. quemadmodum, de iure iur. cap. cum satis sit absurdum, de offic. archi. Euerard. in topic. legal. loco 8. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 42. *Menoch. cons.* 12. *num.* 3. *& cons.* 37. *num.* 118. *& cons.* 76. *n.* 12. *& cons.* 84. *n.* 23. *& cons.* 95. *n.* 76. *Surd. cons.* 116. *n.* 45. *Seraphin. de priuileg. iuramen. priuil.* 30. *n.* 12. *Flam. de confident. q.* 26. *n.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 32. *n.* 12. *& resol.* 59. *casu* 19. vbi asserit procedere etiam in statutis. Et fortissimum, ac firmum est in iure nostro, *Anton. Oliban. de iure fisci, cap.* 13. *n.* 60. *pag. mihi* 262. *nouiss. Rota Roma. apud Farin. decis.* 256. *num.* 4. Valet tamen, quando verba nihil operarentnr, etiam si inducatur iuris correctio, *Seraphin. d. tract. de priuileg. iuram. priuil.* 107. *n.* 40. *P. Sanch. de matrim. lib.* 4. *disp.* 23. *n.* 37. In omnibus vero dispositionibus semper est vitandum, *l. si ita* 39. *in fine, ff. de oper. libert. d. cap. in genesi, Euerard. d. loco* 8. *Peregr. de fideicomm. art.* 11. *n.* 46. *Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 7. *à princip. & de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 2. *tit.* 13. *per totum, Valasc. consult.* 174. *nu.* 11. *Farin. d. decis.* 256. *n.* 3. iunctis, quæ supra notantur hac ead. *lit. n.* 5. & infra *lit. I. n.* 26. Et in omni dispositione, vel actu interpretatio fieri debet, vt absurditas euitetur ex d. *l. nam absurdum, l. fin. in princip. C. de vsu. rei iudica. l. diuortio, ff. solut. matrim. l. de pupillo, §. si*

quis

quis forte, ff. de nou. oper. nuntia. l. pen. ff. ad exhib. Rota Romana apud Farin. decis. 552.n. 12.tom.2.p.1.

96 Argumentum ab adulto ad pupillum non valet, vt per *Card.Tusch. pract.conclus.tom.*1. *lit. A. concl.* 510.*n.*12.

97 Argumentum validum est ab æquiparatis, *Menoch. cons. 32. num. 17. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 298. n. 70.* Procedit solum in casu çquiparato, *l. Stichus, ff. de manum.testam. Surd. de alim.tit.9.q.1.n.9.& cons.393.n. 36. Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 3. q.46.n. 24.* Quando scilicet est similitudo in eo, in quo fit æquiparatio, *Surd.decis. 119. nu.16.& 21. Card.Seraphin. Rotæ Romanæ decis.288. n. 5.* Non habet tamen locum in correctorijs, *Anton.Monach.Lucens. decis.49.n.13.Cald.Pereira de potest. eligendi cap. 7.nu.5.*Nec sumitur vbi militat ratio diuersitatis, *Surd. consil. 50. num. 25.*

98 Argumentum affirmatiuum, non deducitur ex verbis negatiuis, vt in simili specie probat *tex. in l. Titia, §. Lucius, ff. de manum. testam.* consonat *tex. in l. ex facto 19. ff. de hæred. instit.* ex quibus ita resoluit *Bald. in l. 2. C.de conditio. insert.* communem fatetur *Euerard. in topic. loco 4. vers. secundo istud limitatur*, & constanter sequitur *Garc. reg. 45. n.1.*& tenet *Seraphin. de priuil.iuram. priuil.1. n.4.*

99 Argumentum non valet ab alienatione ad locationem, vt per *Anton. Monach.Bonon.de-*

cis.16. n.9. Secus tamen si sit locatio ad longũ tempus, quia alienatione prohibita, illa prohibetur, *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 16. n. 7. & de resolut. emphyt. cap. 5. n. 32. Bene dict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure p. 1. cap. 9. nu. 7. Cardos. in praxi iudicum verbo locatio n. 9.*

100 Argumentum validum est de alienatione facta in testamento, ad alienationem in contractu gestam. *Menoch. cons. 116. n. 44.*

101 Argumentum valet de alimentis ad legitimam, & è contra, *Ceual. commun. contra commun. q. 780. n. 243.* Sed non esse hoc perpetuo verum asserit *Valasc. de partit. cap. 18. n. 39. cum seq.*

102 Argumentum validum est de alimentis ad dotem, *Euerard. in topic. legal. loco 29. Cantiunc. in 19. specie loci à simili, Viui. tom. 1. commun. opin. lib. 5. tit. 7. nu. 120. pag. 729. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. n. 29. Tiraq. de iure primog. q. 62. n. 4. & nu. 12. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex, nu. 24. cum seqq. ff. de liber. agnosc. Sebastian. Næui. ad l. ob æs alienum, 12. n. 2. C. de prædijs minor. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 1. n. 33. P. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 26. n. 1. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 447. n. 7.* vbi intelligit si sit eadem ratio. Non habet tamen locum, vbi est ratio diuersi iuris, *Surd. de alim. tit. 9. q. 1. n. 8.* vbi *n. 10.* resoluit, quod sumitur solum negatiuè, non affirmatiuè, sed affirmatiuè valere

lere

lere dicit *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 12. *tit.* 16. *n.* 17. Et è conuerso valet argumentum de dote ad alimenta, *Menoch. d. lib.* 4. *q.* 191. *n.* 2. *Molin. de primogen. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 46. *n.* 10. Valet tamen affirmatiuè, non negatiuè ex *Surd. d. tract. de alim. tit.* 1. *q.* 6. *nu.* 16. *Mantic. d. tit.* 16. *n.* 16. Dos enim, & alimenta equiparantur, *glos. in d. l. ob æs, C. de prædijs minor. Bart. in l. vlt. n.* 7. *ff. quib. vt indig. Xuar. in l. quoniam limit.* 2. *C. de inof. testam. Tiraq. de iure primog. q.* 62. *ex n.* 4. *Mol. Cald. Lar. & Mantic. dictis locis Brunor. à Sole in locis commun. verbo dos* 12. cum dos succedat loco alimentorum, ex *Surd. d. q.* 1. *nu.* 14.

103 Argumentum valet de alimentis ad piam causam, *Cantiunc. in topic. legal. in* 14. *specie loci à simili*. Nam causa alimentorum dicitur causa pia, *Tiraq. de priuileg. piæ causæ fol.* 10. *& seq. Card. Mantic. de coniecturis vltim. volunt. lib.* 6. *tit.* 3. *n.* 22. *& de tacitis, & ambiguis conuent. lib.* 13. *tit.* 12. *n.* 1.

104 Argumentum de anima ad corpus non est validum, vt per *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 200. *n.* 22. vbi è contra asserit valere de corpore ad animam. Anima enim pretiosior est corpore, vt supra dictum est hac ead. *lit. num.* 88.

105 Argumentum valet ab antecedenti, *Euerad. in topic. legal. loco* 94. *&* 96. *Cantiunc. loco* 16. Et argumentum ab antecedenti neces-

sario validum est in omni materia, quantumuis stricta, & etiam in sententijs, ex *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 776. *n.* 1.

106 Argumentum ab auctoritate Doctorum, validum est, *l. antiqui, ff. si pars hæred. cap. cum haberet de eo, qui duxit in matrim. cap. omnes principes de maior. & obed. cap. significasti,* 2. *de homicid. Euerard. in topic. legal. loco* 48. *Petrus Andreas Gammarus in Dialectica legali lib.* 2. *loco ab auctoritate Menoch. cons.* 9. *num.* 8. & *cons.* 18. *n.* 7. & 13. & *cons.* 33. *nu.* 27. *Iacob. Valdes de dignitate Regum, regnorumque Hispaniæ cap.* 2. *num.* 1. Valet etiam argumentum ab auctoritate alterius magni viri, *l. si pater, ff. de solut. l. septimo mense, ff. de statu hominum,* Cardin. *Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 490. vbi *num.* 2. limitat quando auctoritas magnorum virorum, prout Aristotelis, & similium est contra legem, quia non attenditur.

107 Argumentum valet de bello ad pestem, ita *Ripa tract. de peste in princip. n.* 11. Pestis enim dicitur bellum inter Deum, & homines, ex *Bart. in l. naturaliter, n.* 23. *ff. de vsucap. Ripa vbi proxime, Iodoc. in enchiridion parium, verbo pestis.*

108 Argumentum validum est de beneficijs ad officia, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. regul.* 32. *q.* 2. *n.* 2. *Cabed. Lusit. decis.* 91. *nu.* 4. *p.* 2. Et è contra valet de officio ad beneficium, *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo læsis, nu.* 39. *C. de in integr. restit. min. Anton. Oliban. de*

iure

iure fisci cap. 13. *num.* 61. nam beneficia dantur propter officia, vt notatum est infra *lit.B. num.* 3.

109 Argumentum non valet à casibus expressis ad non expressos, vbi non est facta totalis equiparatio, maximè non concurrente identitate rationis, *Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ decis.* 353. *n.*3.

110 Argumentum à causa valet, *Claudius Cătiunc. in topic. legal. loco* 20. *Ioannes Appellas de ratione explicandi Dialecticam, cap.*3. *de causa*, *Petrus Andreas Gămarus in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 11. vbi *loco* 12. deducit argumentum à causa materiali, & *loco* 13. à causa formali, & *loco* 14. à causa efficienti, & *loco* 15. à causa finali.

111 Argumentum à cessante ratione valet, *l. quod dictum est, ff. de pact. Euerard. in topic. legal. loco* 85. *Menoch. cons.* 90. *num.* 71. *& cons.* 93. *n.*9. *& cons.*95. *n.*84. *& cons.* 96. *n.*10. *& cons.* 124. *n.*76. *& de præsumpt. lib.*4. *q.* 190. *num.* 25. *Surd. cons.*383. *n.*14. Et est infallibile in iure, ex *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.*21. *n.*2.

112 Argumentum à charitatiuo subsidio ad decimam Papalem validum est, *Ioan. Pet. Monet. tractat. de decim. cap.*9. *q.*3. *n.*125. *& de distribut. quotid. p.*3. *q.* 9. *n.* 23. vbi citat *Belleng. tract. de subsid. charitat. q.* 37. *n.* 3. *et Remig. eod. tract. q.*37. *n.* 14. *et* 23.

113 Argumentum à ciuilibus ad criminalia potentissimum est, frequens, & vtile, *Euerar.*

in topic. legal.loco 77.*Cantiunc.in* 35. *specie loci à simili, Mascard.de probat.concl.*332. *nu.*6. An, & quomodo valeat in materia confessionis, vide *Farin.in praxi crimin.p.*3.*q.*81.*nu.*64. *et sequent.*

114 Argumentum à collatione ad imputationem in legitimam optimè procedit negatiuè, secus arffimatiuè, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.*568. *n.*7.

115 Argumentum à communiter accidentibus validum est, *l. certi condictio*, *§. si nummos ibi cum quotidie, ff. si cert.pet. l.ideoq; vbi glos.ff.de legi. l. quædam, §. nummularios, ff. de eden.glo. fin. in l. neque natales*, *C. de probat. cap.* 1. *de cleric. non resid. Euerard. in topic.legal.loco* 56. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.*1. *loco* 20.*Paris. cons.* 87.*n.*24.*vol.*3.*Mascard. de probat. concl.* 144.*n.*20. *et concl.* 445. *n.* 6. *Menoch. cons.*5.*n.* 2. *et cons.* 10. *n.*7. *et cons.* 670.*n.* 7. *et de præsumpt. lib.* 6.*q.*19. *n.*5.*Brunor.à Sole in locis commun. verbo argumentum* 1. *Surd. decis.*231.*n.*18. *et de alim.tit.*7.*q.*9.*n.*15. *et cons.* 132.*n.*22. *et cons.*135.*n.*30. *et cons.* 452.*n.* 46. *et cons.* 540.*n.*26. *Aldouin.cons.* 44.*n.*5.*Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 121. *nu.*23.*Cæsar Argel.de contradictore legitimo q.* 16. *n.*36.*Cardin.Tusc. tom.* 1.*lit.A.concl.*493. Et fortiter valet ad excludendam copulam carnalem, & probationem honestatis, *Farinac. in praxi crimin. p.*5. *q.*136. *n.* 192. Et in probanda meretricia turpitudine frequenter admittitur, *Euerar. vbi supra,*

supra, Mascar. concl. 103. *n.* 20. *Tusc. d. cõcl.* 493. *n.* 6. Nam à communiter accidentibus sequitur præsumptio veritatis, *d. l. neque natales, C. de probat* & quod communiter fit, censetur legitime fieri, *d. l. certi condictio, §. si nummos, ff. si cert. pet.* & ad communiter accidentia lex se facilius adaptat, *l. nam ad ea, ff. de legib.* cum alijs infra citatis, *lit. I. n.* 43.

116 Argumentum à connexis valet, *Cantiunc. in topic. legal. loco* 15. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legal. lib.* 2. *loco* 2. iunctis, quę infra notaui *lit. C. n.* 41. Et ab adiunctis colligit argumentum, *idem Cantiunc. loco* 14.

117 Argumentum à coniunctione plurium dispositionum, vel statutorum validum est, vt per *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 593. Et à coniunctione, seu combinatione duarum legum deducit argumentum, *Euerard. loco* 11.

118 Argumentum à consequenti valet, *Euerard. in topic. legal. loco* 95. *&* 97. *Cantiunc. loco* 17. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 6.

119 Argumentum à constitutione municipali, & statuto ad rescripta validum est, quia pariter interpretantur, vt reducantur conformia iuri communi, *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 496. *num.* 1.

120 Argumentum à consuetudine ad priuilegium valet, *cap. cum contingat, de foro compe. Flamin. de confident. q.* 38. *n.* 17. nam consuetudine potest introduci, quicquid potest per

pri-

priuilegium concedi, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl.* 808.

121 Argumentum de consuetudine ad statutũ validum est, *Surd. de alim. tit. 8. priuil. 56. nu. 27. & cons. 2. num. 29. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 1. num. 3. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.* 507. *n.* 20. Et è contra de statuto ad consuetudinem valet argumentum, *l. de quibus ff. de legi. Remig. tract. de charitat. subsid. q.* 61. *in fine num.* 64. *Sigismund. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29. vers. tertia*. Nam consuetudine, quę non possunt introduci, neq; statuto valent, ex *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. conclus.* 810.

122 Argumentum de contractibus ad iudicia, & è contra valet, *l. si quis seruum, & l. si quis cum filio, ff. de pecul. l. omnem, ff. de iudic. glos. communiter recepta in auth. sacramenta puberum, verbo contractibus, C. si aduersus venditionem, Guter. de iuram. confir. p. 1. cap. 1. n. 35. Melchior Phæb. Lusit. decis. 62. n. 5. tom. 1.*

123 Argumentum de contractu ad quasi contractum validum est, *l. si pupilli, §. si quis ita, ff. de negot. gest. l. apud Iulianum, §. fin. cum l. seq. ff. ex quib. caus. in possess. eatur, l. ait prætor in princip. iuncto §. non solum. cum seq. ff. de minor. Euerard in topic. legal. loco 18. Cantiũc. in 8. specie loci ad simili, Cæsar Argel. de contradictore legit. q. 3. num.* 30. Non procedit in prędiudicium tertij, *Ioseph. de Sesse de inhibitio. cap. 9. §. 3. n.* 13.

124 Ar-

124 Argumentum de contractu ad distractum valet, *l. Pomponius, §. præterea, ff. de acquir. possess. l. item veniunt in princ. iuncto §. 1. ff. de petit. hæred. cap. de illis 1. in princ. de desponsat. impub. iuncto cap. vni. §. idem quoque, eod. tit. lib. 6. Euerard. in topic. legal. cap. 19. Cantiunc. in 9. specie loci à simili, D. Barb. in l. hæres absens, §. proinde, num. 13. ff. de iudic. Sebastian. Næui. ad l. nihil tam naturale 36. n. 3. cum seqq. & ad l. fere 195. ff. de reg. iur.* Contractus enim, & distractus à pari procedunt, & sunt eiusdem naturę, *d. §. præterea, l. ab emptione 59. ff. de pact. l. de tutela, C. de in integr. restit. min. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 22. num. 6. Pichard. in disput. de mora, n. 141. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. n. 15. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 168. nu. 7. & 10. cum seqq. Ceual. comm. contra cōm. q. 897. n. 886. tom. 4. Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 1. tit. 2. à nu. 15. cum seqq. Escobar de ratiocin. cap. 14. num. 42. Barb. vbi proxime.* Vnde quando contractus celebratur per scripturam, non poterit probari solutio, vel distractio, nisi per aliam ęquiualentem, *d. l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. Alex. cons. 209. num. 23. lib. 2. Azeu. l. 1. num. 17. tit. 4. lib. 5. nouæ recopil.*

125 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates, vel è contra validum est, *l. pactũ inter hæredem, vbi notatur, ff. de pact. l. quæ de legatis, l. seruum filij 46. §. eum qui chirographum, ff. de legat. 1. l. fin. C. de legat. princip. instit.*

stit. de leg. Fusia. Can. toll. l. eum,qui ita in princ. ff. de verbor. oblig. Euerard. in topic. legal. cap. 17. *Cantiunc. in* 7. *specie loci à simili, Dec. cons.* 69.*num.*8.*Menoch. cons.* 58. *nu.* 23. *& cons.* 89.*num.* 36.*& cons.* 97. *nu.*27. *& cons.* 162. *num.* 8. *& cons.* 374. *num.* 7. *& de præsumpt. lib.*4. *q.* 127.*num.* 9.*& lib.* 10. *q.* 146. *n.* 11. *Surd. de alim. tit.*2.*q.*10.*num.* 7. *& tit.* 5. *q.* 1.*num.*15. *& tit.* 9.*q.*18.*nu.* 8. *et* 9. *et cons.* 235. *n.* 2.*& cons.*470. *num.*14. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum,* 2. *Camil. Gallin. in comment. ad tit. de verb. signif. lib.* 5.*cap.* 16.*num.* 74. *Pichard.ad §.ex conditionali,*6.*n.* 2.*instit. de verb. oblig. & in disp. de mora num.* 203. *Thomas de Thomasettis in floribus legum, reg.* 41. *Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 3.*q.*18. *num.* 14. *Card. Tusch. tom.* 1.*lit. A. concl.* 495. vbi intelligit affirmatiuè tanquam de minori ad maius, secus negatiuè, & *concl.* 507.*nu.*22. *Cardin. Mant. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 18. *per totum, & de tacitis, et ambiguis conuent. tom.* 1.*lib.* 2.*tit.*15.*num.* 1. vbi *num.* 16.intelligit subsistente eadem ratione,& *nu.*17.limitat nisi ratio diuersitatis probetur, quod etiam asserit *Ioann. Petr. Monet. tractat. de distribut. quotid. p.*3.*q.*4.*num.*14. per *text. in d. l. quæ de legatis, ff. de leg.* 1. Leges tamen loquẽtes de solemnitate adhibẽda in contractibus, vel quasi, non extenduntur ad vltimas voluntates,nec è contra, *Peralta in l. cum pater, §. à filia, num.* 58. *ff. de legat.*2.quem refert *Armẽdariz*

*darez in proœm. addit. ad recop. legũ Nauarræ n.*175 .Et aliquando in casibus à iure expressis fauorabiliores sunt vltimę voluntates contractibus, *l.in testamentis, ff. de reg. iur.l.si cui §.si vinum, ff. de tritico leg. Thomas de Thomasettis reg.*121.

126 Argumentum de contractibus ad legata validum est, *Menoch. de prȩsumpt.lib.*4.*q.*144. *num.*10. *et q.* 199. *num.* 5. Et de contractibus ad fideicommissa, *idem Menoch.cons.*97.*nu.*71.

127 Argumentum de contractibus ad delicta, & è contra valet, *l.omnem, ff. de iudic. iuncta glos. in l. hæres absens, §.*1.*ff.eod. l.* 2. *§. fin. ff. de custo. reo. auth. qua in prouincia, C vbi de cri. agi opor.cap. fin.de for.compet. Euerard. in topic. legal. loco* 20. *Cantiunc. in* 10. *specie loci à simili, Card. Tusch. tom.*1.*lit.A.concl.* 495.*n.* 8. *et concl.*507.*n.*26.

128 Argumentum de contractu dotis ad alios contractus non valet, *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*60.*n.*11.

129 Argumentum à contractu mutui ad contractum census validum est, *Menoch. cons.* 49. *num.* 16.

130 Argumentum à contrario sensu validum est *l.* 1. *§. huius rei, ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. l.qui testamento, §. mulier, vbi glos. ff. de testam. l.si procuratorem, §. si ignorantes, ff. mãd. l.si quis locuples* 57. *ff. de manum. testa. l. conuenticula, et ibi Cin. à princip. C. de Episcop. et cler. l. apud antiquos* 21.*C. de furtis cap.*

qualis

qualis 25.dist.cap.cum apostolica de his, quæ fiũt à prælat. Euerard. in topic.legal. loco 4. *Petrus Andr.Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco à contrario sensu, Soccin. reg.* 28. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 39. *Pichard. in disp.de mora n.*132.*Mascard. de probat. conclus.*1146.*num.* 3. *Brunor. à Sole in locis comm. verbo argumentum,* 3. *Surd.de alim. tit.*1.*q.*42. *n.*40. *et tit.* 6.*q.*11.*n.*2. *et* 3. *Cald.Pereira de nominat. emphyt. q.*12.*num.*26. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo,q.* 7.*n.* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 1.*lit. A.concl.* 498.*Mari. Anton.vari.lib.*1. *resol.*1.*num.*4. Et est fortissimum,frequens, & vtilissimum, *Mascard. concl.*1280. *n.*65. *Farinac. in praxi crimin.p.*4. *cons.*30.*n.*219.*Ioseph. de Sesse Aragon. decis.*10.*num.*15. Et debet sumi à tota oratione cum suis qualitatibus, ex *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*1.*n.*10. *Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.*1. *lib.* 2. *tit.* 14. *num.* 2. Etiam in dictis Doctorũ, vt per *Ludou. Rodolph.post tractat.de suprema, seu absoluta principis potestate, concl.* 5.*n.*7.

131 Intellige argumentum hoc validum esse, quando contrarium non est expressum in iure, nec absurdum aliquod resultat *text.est in l.* 2.*C. de condit. insert. & in cap. cum virum de regular.cap.à nobis,* 2.*de sentent. excomm.Doct. in d.l.* 1.*ff. de officio eius cui mand. est iurisd.& in d.l. conuenticula, C. de episc. et cler. Euerar. d.loco* 4. *Garc. Falcon.reg.*45.*Menoch. de præsumpt.lib.* 3.*q.*93.*num.*5.*& lib.*4.*q.*83.*num.* 55.

Fachin.

Fachin.controu.iur.lib.13.cap. 3. cum seqq. Valasc. consult. 136. num. 7. Gam. Lusit.decis.167. num. 8. Card. Mantic. de coniectur. vltim. volunt.lib.3.tit.15. num. 13.& tit.17. num.1. et 7. et d.tit.14.per totum, Brunor. à Sole in locis cõmun. verbo argumentum 3.Guter.pract.lib.3.q. 44.num.4.Surd. decis.75.num. 7. et cons. 25. n. 37.Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.2.cap.28.nu.32.Morl.in empor.iur.p.1. tit.1. q.3.n.fin. et tit. 5.q.1.n.41. P.Sanch.de matrim. lib. 6. disp. 21.n.9. Seraphin. d.priuil.1. num.6. Ignat.del Villar in sylua respons. resp.16.cap. 3. n.10. Ioseph. de Sesse Aragon.decis. 146. nu. 13. Ferrer in constit. Cathalon.glos.4.n.304. Anto. Monach.Bonon.decis.67. n. 38. Sayr. de censur. lib.5.cap.18. num.18.Card.Tusch.d.concl. 498. à n. 84. Hieron.Ferdinandez de Otero in interpret.cap. fin.de pactis, nu. 62. Etiam ad legum correctionem sumendum est, quoties lex, statutum, siue testatoris dispositio in sensu directo nihil operari possunt, vt per *tex. in authent.ex testamento, iuncta l.1.C.de collat.l.dos à patre,C.solut.matrim.* & plures quos citat, resoluit *Pichard.d.n.132.* Si tamen hoc argumẽtum sumatur ex noua dispositione, etiam si inducatur iurium correctio, validum est, dũmodo in sensu directo noua dispositio non reddatur inutilis, vt per *Ferrer. in constitut. Cathalon.glos.3. num. 44.* vbi *num.45.* tenet; quod desumitur etiam ex coniecturata mente testatoris.

132 Valet

132 Valet argumentum hoc, quando verba legis sunt conditionalia, *Surd. d. q.* 11. *nu.* 3. Item in contractibus validum est, maximè quando in casu cõtrario est eadem ratio, *Anton. Monach. Lucens. decis.* 55. *n.* 22. *et* 23. *Tusch. d. concl.* 498. *à n.* 11. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 51. *n.* 9. vbi *num.* 10. resoluit procedere in contractibus, tam bonę fidei, quam stricti iuris, cui subscribit *Euerard. d. loco* 4. vbi etiam asserit procedere in feudis. Deinde procedit in statutis, *Portol. de consortibus, et fideicom. legal. cap.* 36. *n.* 17. *Ceual. commun. contra comm. q.* 336. *à n.* 2. *Tusch. d. concl.* 498. *à nu.* 38. licet aliter teneat Doctor quidam modernus, cuius opinio procedere debet, quando ex vno statuto alterius correctio resultaret ita *Portol. d. cap.* 36. *num.* 18. Intellige etiam de statuto, quod disponat in casu non prouiso à iure communi, secus verò si disponat circa casum prouisum à iure communi, quia tunc regulariter non habet locum hoc argumentum in tali statuto, ad corrigendum ius commune, vt notat *Euerard. d. loco* 4. *Rota Rom. apud Farin. decis.* 185. *num.* 7. *tom.* 1. *par.* 1.

133 Non est tamen validum hoc argumẽtum, quando ex eo sequitur iurium correctio, *glos. in cap. significasti, de foro compet. glos. in clem.* 1. *verbo obseruare, de sent. excomm. Euerard. d. loco* 4. *Hieron. Ferdinandez de Otero d. interpret. cap. fin. de pact. num.* 61. *Rota Romana apud*

apud Farin. decis. 491. *nu.*9. *tom.* 2. *p.* 1. Nec admittitur in dispositione concepta negatiuè, *Cacher. Pedam. decis.* 69. *num.* 28. *Surd. d. tit.*6. *q* 15. *num.* 7. *& decis.* 185. *nu.* 24. *Francisc. Molin. d. q.* 51. *nu.* 5. *&* 16. quamuis contrarium dicat verius *Euerard. d. loco* 4. item nec sumitur ex verbis narratiuis legis, *glos. in l.* 1. *C. quando non petent. part. Brunor. à Sole d. verbo argumentum* 3. *Euerard. d. loco* 4. Nec etiam procedit ex dictis Doctorum, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 822. *num.*6. Nec admittitur in decisionibus Rotę, *Seraphin. decis.* 1342. *num.* 1. Nec procedit in materia stricti iuris, *Seraphin. decis* 1466. *nu.* 3. Vnde non habet locum in priuilegijs per *glos. in cap. licet in princ. de priuil. in* 6. *Euerard. d. loco* 4. Nec valet in pactis, *Francisc. Molin. d. q* 51. *à num.*2. & *num.* 7. resoluit, quod non sumitur vbi inducta ad vnum effectum diuersum producerent. Nec procedit, quando per illud esset inducenda trebellianicę, vel falcidię detractio. *Ferrer. d. glos.* 4. *num.* 303. Nec quando ex eo resultaret absonus intellectus, *Portol. d. tract. de consortibus, & fideicomm. legal. cap.* 1. *num.* 18. *Ioseph. de Sesse d. decis.* 146. *n.* 13. *Hieron. Ferdinandez de Otero nu.* 60. *d. loco*. Deinde non procedit, quãdo in casu contrario militat eadem, vel maior ratio, *Surd. decis.* 18. *num.* 24. *P. Sanch. de matrim. lib.* 9. *disp.* 32. *num.* 11. *Molin. d. q.* 51. *num.* 8. Nec denique sumitur in materia irregularitatis,

ex *Sayr. d. tract. de censur. lib. 7. cap. 5. n. 16.*
134 Argumentum à contrarijs validum est, *Euerard. in topic. legal. loco 75. Cantiunc. loco 13. Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap. 6. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à contrarietate, Menoc. consf. 89. num. 54. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 47.* vbi asserit procedere, quo ad cognitionem, quia vno cognito contrariorum cognoscitur, & alterum, vt in *§. 1. instit. de his qui sunt sui, vel alieni iuris.* Et de argumento à repugnantibus, vide *Cantiunc. loco 18.*
135 Argumentum à correlatiuis validum est, *l. 1. C. ne liceat potentioribus, l. fin. C. de indic. viduit. tol. Euerard. in topic. legal. loco 76. Cãtiunc. loco 19. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco à correlatiuis, Menoch. consf. 32. n. 18.* etiam in pęnalibus, *Surd. de alim. tit. 1. q. 19. num. 4.* Intellige, quando militat eadem ratio in vtroque correlatiuorum, *Farinac. in praxi crimin. p. 4. consf. 85. nu. 74.* Si verò detur diuersa ratio, non valet, *l. curatorem, C. de interdic. matrim. Euerard. d. loco 76. Surd. d. q. 19. num. 3. & num. 10. & q. 41. n. 4. & tit. 4. q. 44. num. 28. & decis. 47. num. 7. & consf. 52. n. 62 Menoch. consf. 1192. à nu. 15. & 21. lib. 12. P. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 21. num. 9. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 26. num. 15. Lusitanus noster Francisc. à Sousa in repet. l. fæminæ, ff. de reg. iur. p. 1. num. 143. Anton. Monac. Bonon. decis. 51. n. 14. Cardin. Seraph. Rotæ Roma-*

næ decis. 1442.*n.*12.
136 Argumentum de crimine lęsę maiestatis, ad crimen hæresis non valet, ita *P.Sanch.in præcepta Decalogi lib.*2. *cap.*28. *n.* 5.
137 Argumẽtum à definitione validum est, *l.* 1. *§. dolum, vbi Bart.not. ff. de dolo, l. fin. iunct. glos. ff. de verb. signif. cap. dudum,* 2.*post princ. de elect. Euerard. in topic. legal. loco* 44. *Cantiunc. loco* 2. *Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap.* 1.*à definitione vocis, Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.*1.*loco* 1. *Surd. cons.* 304.*num.*5.*Ioan. Petr. Monet. tractat. de distribut. quotid.p.*1.*q.*4.*n.*4. *Thobias Nonius ad princip.instit.de testam.n.*25.
138 Argumentum de delicto in faciẽdo ad delictum in omittendo, validum non est, *Seraphin.de priuil.iuram.priuil.* 31.*n.* 39. Nam delictum in omittendo leuius est, quam in committendo, vt notatum est infra *lit. D.n.*17.
139 Argumentum à dispositione tacita ad expressam valet, quando est eadem ratio, *l.cum quid, vbi omnes, ff. si cert.pet. Menoch. de præs. lib.* 4.*q.*189. *num.* 97. nam taciti, & expressi idem est iudiciũ, vt dictum est infra *lit.T.n.*3.
140 Argumentum à dispositione legis, ad dispositionem testatoris validum est, *l. non impossibile, ff. de pact. l. seruus hac lege, ff. de manumis. l. si ita fuerit seruis duobus in fin. & ibi Bart. no. ff. de manum. testam. l. cum quidam, vers.quemadmodum enim, C. de verbor. signif. Euerard. in topic.legal. loco* 52.*Cantiunc.in* 29.

Specie loci à simili, Menoch. cons. 97. num. 24. Surd. cons. 278. *num.* 9. Nam in testamentis semper voluntas testatoris pro lege obseruatur, *l.* 1. *C. comm. de leg. l.* 3. *C. de liber. præt.* cum fuerit antiquissima lege 12.tabul. amplissima testatoribus tributa facultas, vt vti quisque rei suæ legasset, ita ius esset, cuius meminit, *l. verbis legis* 120. *ff. de verbor. signif. l.* 1. *ff. ad leg. falcid. auth. de nupt. §. disponat collat.* 4. *Iustin. in §.* 1. *instit. de lege falcidia, refert Pichard. ad rub. instit. eo tit. de lege falcidia nu.*15. *& in disp. de mora nu.* 202.

141 Argumentum à dispositione statuti, ad dispositionem testamenti valet, *Cardin. Tusc. tom.*1. *lit. A. concl.* 496. *num.* 4. *Menoch. cons.* 50. *num.*21. *& cons.*95. *num.*84. *& cons.* 150. *n.* 46. *& de præsumpt. lib.* 4. *q.*83. *num.*24. vbi *nu.* 25. secus asserit, si non est eadem ratio, quamuis de statuto ad testamentum non valere argumentum resoluat *Cened. canon. q.*35. *nu.* 18. Et è contra valet argumentum à dispositione testatoris ad dispositionem statuti ex *Menoch. d. n.*21.

142 Argumentum à dispositis in testamento, ad codicillorum declarationem validum est, *Menoch. cons.* 333. *n.*3. *& n.*22.

143 Argumentum à diuersis ad diuersa non valet, *Card. Tusch. tom.*1. *lit. A. concl.* 510. *n.* 2. nam illatio non fit à diuersis, vt dictum est infra *lit. I. n.*6.

144 Argumentum à diuisione validum est,

Ioannes

Ioannes Appellus de ratione explicandi Dialecticam cap. 2. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.2.loco 8.

145 Argumentum de dote ad legitimã validũ est, *auth. res quæ, C.commun. de legat. Bart. in l. Titio centum, §. Titio genero in fin. ff. de condit. & demonst. Cald.Pereira in l. si curatorem verbo sine curatore num.* 96. *C. de in integr.restit. min. Thomas de Thomasettis in florib.legũ, reg.* 45. vbi asserit procedere in casibus à iure expressis,& vbi militat eadem ratio. Et è cõuerso valet de legitima ad dotẽ, vt per *Cald. vbi proximè*. Dos enim succedit loco legitimę, *Menoch. cons.* 8. *num.* 8. *Mari. Antonin. vari. lib.2.resol.27.num.5.*

146 Argumentum de dote ad studium nõ concludit, vt per *Cardi. Mantic. de tacitis,& ambiguis conuent. tom. 2. lib. 13. tit. 14. num. 5.* quamuis contrarium videatur colligi ex *tex. in l. assiduis, §. si quis enim, C. qui potio. in pigno, habean.* cũ causa studij æquiparetur causæ dotis, ex *D. Barb.in l. 1. ff. sol. matri.p.7.n. 20. & num. 23. & n. 49. cum seq. & n. 53.*

147 Argumentum ab effectu ad causam validũ est, *l. non codicillum, C. de testam. cap. at si clerici in princip. de iudic. cap. cum cessante de appellat. Euerard. in topic. legal. loco 77. Cantiunc.loco 21. Ioan. Appell. de ratione explicandi Dialecticam cap. 4. de effectu, siue officio.*

148 Argumentum de emphyteusi ad locationem longi temporis procedit, data rationis

paritate, ita nouissimè *Lusitanus noster Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure par. 1. cap. 9. num.* 8. Aequiparatur enim locatio longi temporis emphyteusi, vt per *Pinel. in l. 1. p. 3. num. 64. C. de bonis mater. Valasc. de iure emphyt. q. 29. num. 6. Sarm. lib. 3. select. cap. 2. num. 31. Cardi. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 22. tit. 2. n. 55. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp.* 445. *vers. hinc oritur, P. Lessi. eod. tract. lib. 2. cap. 24. dub. 1. num. 4. Ioan. Martius à Costa in addit. ad tractat. libellorum annotat. 15. num. 9. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 1. q. 10. num. 8. Bartholamæ. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap. 2. num.* 38.

149 Argumentum de emphyteusi ad feudum validum est, *Menoch. cons. 16. num. 2.* Et è cõtra de feudo ad emphyteusim valet, quando datur eadem ratio, & iuris regulę non repugnant, *l. 1. §. fin. iuncta glos. ff. si ager vectigal. cap. 1. §. rei autem, de inuesti. de re alie. fac. in vsi. feudo. Euerard. in topic. legal. loco* 12. *Cantiunc. in 2. specie loci à simili, Tiraq. le mort p. 4. declarat. 6. num. 2. Cou. vari. lib. 2. cap. 18. num. 1. Brunor. a Sole in locis commun. verbo arguere 1. Menoch. cons.* 111. *num.* 59. *& cons.* 129. *n.* 2. *Surd. decis.* 188. *nu.* 5. *& decis.* 290. *nu.* 15. *& cons.* 75. *nu.* 13. *& cons.* 208. *nu.* 9. *& cons.* 338. *num.* 33. *& cons.* 402. *num.* 24. *& de alim. tit. 4. q. 10. n. 15. Valasc. de iure emphyt. q. 39. n. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi cap.*

11. *num.*

11.*num.* 43. *& de nominat. emphyt. q.* 17. *n.*28. *& de renouat. emphyt. q.*9. *n.* 17. *& de extinct. emphyt. cap.* 3. *n.* 1. *Anton. Monach. Florent. decis.* 61. *n.*3. *Cæsar. Argel. de contradictore legitimo q.* 16. *n.* 18. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 13. *nu.* 7. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A concl.*507. *n.* 34. De feudo vero ad alios contractus non valere argumentum asserit *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*49.*n.*24.

150 Argumentum de emphyteusi ad maioratũ valet, nisi detur diuersa ratio, ita *P. Molin. de iustit. tract.* 2. *disp.* 631. *nu.* 1. *Melchior Phæb. Lusit. decis.* 96. *n.*8.

151 Argumentum de emphyteusi ad vsumfructum validum est, vt per *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 18. *n.* 15. *D. Barb. in l. diuortio, §. fin. p.* 2. *n.* 49. *ff. solut. matrim.*

152 Argumentum ab ethymologia plurimum ad rei ipsius, de qua agitur naturam, & essentiam declarandã conducere solet, vt per *Sayr. de sacram. in genere lib.* 1. *cap.* 1. *in princ.* Ethymologia nanque veriloquium appellatur ab ethymon, quod Grece verum dicitur secundum *Cic. in topic. Quintil. instit. lib.* 1. *Agricol. Dialecticæ inuent. lib.* 1. *cap.* 23. & optimis exẽplis ostendit *Fonsec. instit. Dialect. lib.* 5. *cap.* 2. Et licitum est, ac validum in iure, & non dum probabile, sed vtile, & multum frequens, *l.* 2. *§. appellata, ff. si cert. pet. l.* 1. *ff. de furt. l.* 1. *ff. de acquir. possess. l.* 1. *ff. de iust. & iure, l.* 1. *ff. de testam. l.* 1. *ff. de nouat. l.* 1. *ff. de pact. princ. instit.*

quibus mod. re contrah. obligat. princ. instit. de testam. Euerard. in topic. legal loco 6. Cantiun. loco 3. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 3. Garc. Falcon. reg. 46. Thobias Nonius ad princip. instit. de testam. n. 31. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. n. 5. Lusitanus noster Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacrosanc. eccles. p. 1. in initio n. 14. Pichard. in disp. de mora nu. 5. Flamin. de confident. q. 26. nu. 8. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid par. 1. q. 1. n. 7. vbi *n. 8.* intelligit modo negatiuè cõcipiatur, quem sensum prętant etiam *Euerard. d. loco 6. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 38.* Non valet tamen, vbi repugnat communis vsus loquendi, *Euerard. vbi proxime Anton. Monach. Lucens. decis. 13. nu. 53.* sed non concludere necessariò asserit *Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 500. num. 1.* De argumento ab allusione vocabuli, quod arrideat, sed non concludat, resoluit *Anton. Monach. d. decis. 13. n. 52.* Et quod neque affirmatiuè, neque negatiuè necessario concludat probat *Thobias Nonius ad princ. instit. de testament. nu. 30.* Imò allusionem damnant antiqui omnes, vt ostendit *Rip. in d. l. 1. nu. 18. ff. de acquir. possess.* & ex *Cic. contra Stoicos Cuiac. obseruat. lib. 1. cap. 17.* Et argumentum à vi verbi validum esse notari solet, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. reg. 2. q. 5. n. 5. Pichard. in disp. de mora n. 5.* quod vtique negatiuè omninò est efficax, non affirmatiuè, nisi ratio inuentio-

nis

nis vocabuli aliud inducat, aut ab eo, quod olim, & frequentius obseruatur deductum sit ex eod. *Pichard. in §.1.nu.11. instit.de tutel.*

153 Argumentum de exhæredatione ad institutionem non valet, ita *Lusitanus noster Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct.vltimarum voluntatum lib.2.cap 5.n.9.*

154 Argumentũ ab experientia validũ est *Sur. cons.132.n.23.* Experientia n.est oĩum rerũ mater,& magistra,vt infra notatũ est *lit.E.n. 29.*

155 Argumentum de falcidia ad trebellianicam, & è contra in iure admittitur, *l. Marcellus vers.quod autem. ff. ad Trebel.l. iubemus, C.eod.l.1.ff.de legat.1.Euerard.in top.legal.loco 16.Cantiunc.in 6.specie loci à simili Ferr.in cõstit. Cathalon. glos.4.n. 31.* Appellatione enim falcidię, trebellianica quoque continetur, ex *tex.in l.in quartam, & ibi doct.ff.ad leg.falcid.*

156 Argumentum de feudis ad maioratum confici potest, *Gam. Lusit.decis.51.num.5.* Non esse tamen validum, nisi in feudis sit expressum aliquod ius commune dicit *Molin. de primog. lib. 1. cap. 7. à princ.& num.5.* Vel nisi detur eadem ratio, & iuris regulę non repugnent,de quo etiam *Cou.lib.2.vari.cap.18.n.1.*

157 Argumentum à feudo ad regnum valet, *Molin. de primog. lib.1.cap.7.n. 1. Alex. Rauden.de success.Regni Portugal.resp.2. n.96.*

158 Argumentum de feudo ad ius patronatus validum est,vt per *Aloys. Ricci.in praxi rerum fori.eccles. decis. 199. num. 223. & decis. 220.n.*

319. in

319.*in* 1.*edit. & resolut.* 181.*nu.*4.*in* 2.*edit.*quo ad modum succedendi, vt post *Card. in clem. pluries col.fin. de iure patr. tenent* Lambert. *lib.* 1.*art.* 8. *q.* 3. *princip.* 1. *p. & Decian. cons.* 32. *num.*12.*lib.* 1. Et è conuerso de iure patronatus ad feudum, *Menoch. cons.* 161. *num.*43.

159 Argumentum de feudo ad fideicommissũ valet, *Menoch. cons.* 89.*num.* 65. *& cons.* 116. *num.*29. *et cons.* 124. *num.* 39.*et cons.* 161.*nu.* 40. *et cons.* 315. *num.* 38. vbi limitat. Et è cõtra à fideicommisso ad feudum, *Menoch.consil.* 16. *num.*3. *et cons.*104.*num.*60. *et cons*400. *num.*42. *Surd.cons.* 427. *num.* 37.

160 Argumentum à fideicommisso ad maioratum valet, *Peralt. in l.* 3. *§. qui fideicommissa, num.* 91. *ad fin.ff. de hæred.instit. Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 7. *Valasc. de iure emphyt. q.* 50. *num.* 29. Fideicommissum enim familię relictum in omnibus fere assimilatur maioratui tanquam sanguinis successioni, vt ex omnibus Hispanis doct. tradit explicans *Molin.vbi proximè*, & alij, vt per *Ioann.Garsi. de expensis cap.* 16. *num.*3.*in fine.*

161 Argumentum de fideicommisso ad regnũ, vel aliam successionem debitam ex causa necessaria valet, vt per *Alex. Rauden.de success. regni Portugal. resp.*2.*num.*36.

162 Argumentum de fructuario ad emphyteutam validum est, vt per *Cald. Pereira de renouat.emphyt. q.* 18. *num.* 15. *D.Barb.in l.diuortio in princip. p.* 2. *n.* 19.*ff. solut. matrim. Valasc.*

lasc. de partit. cap. 31. *num.* 8. *et* 9.

163 Argumentum à gabella ad laudemium valet, *Doct. in l. ab emptione, ff. de pact. Surd. decis.* 31. *num.* 10. *Stephan. Gratian. discept. foren. cap.* 180. *num.* 10.

164 Argumentum de genere ad speciem validum est, *l.* 1. *ff. si cert. pet. Euerard. in topic. le- legal. loco* 6. *Cantiunc. loco* 7. *Petr. Andr. Gammar. in Dialtica legal. lib.* 1. *loco* 7. Valet tamen affirmatiuè prædicamentaliter, non illatiuè, ex *Ludouic. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 51. *num.* 22. Et quod valeat negatiuè sumptũ, non verò affirmatiuè resoluit *Thobias Nonius ad princip. instit. de testam. num.* 32. Et è contra de specie ad genus valet argumentum, *Euerard. loco* 7. *Cantiunc. loco* 8. *Gammar. loco* 8.

165 Argumentum ab impossibili validum est, *l. si decesserit, ff. qui satisd. cog. Euerard. in top. legal. loco* 78. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 16. *Menoch. cons.* 332. *n.* 10. *& cons.* 339. *num.* 8.

166 Argumẽtum ab inclusione vnius ad exclusionem alterius valet, *Menoch. cons.* 14. *num.* 14. *& cons.* 98. *nu.* 76. nam inclusio vnius est exclusio alterius, vt notatum est infra *lit. I. n.* 17. Non procedit, vt absurdum euitetur, *Menoch. cons.* 82. *n.* 49.

167 Argumentum ab inconuenienti est efficax, vt per *Euerard in topi. legal. loco* 92. *Marc. Anton. Genu. in pract. eccles. q.* 160.

168 Argumentum de iudicijs ad vltimas vo-

luntates

li ntates validum est, *l.qui testamento, §. quæcunque vers. in omnibus, ff.de testam. Cantiunc. in topic. legal. in* 11. *specie loci à simili, Menocb. cons.* 162. *num.* 10. *Cald. Pereira de empt. cap.* 9. *nu.* 14. Et è contra ab vltimis voluntatibus ad iudicia, *l.* 2. *§.* 1. *ff. de tutel. diuiden. Cantiunc. vbi proximè. Cardin. Tusch. to.* 1. *lit. A. concl.* 507. *nu.* 3. *Euerard. in topic. loco* 21. vbi intelligit si formetur affirmatiuè rationem adducens, quia quod potest testator, potest & iudex, ex *text. in l. non est mirũ, & ibi Bart. ff. de pign. act. l. solent, vbi glos. & Bartol. ff. de alim. & cib. leg. l. seruus hac lege, ff. de manumis.*

169 Argumentum de iudicijs ad arbitria valet, *l.* 1. *ff. de arbitr. Cantiunc. in topic. legal. in* 1. *specie loci à simili, Euerard. loco à iudicijs ad arbitria.*

170 Argumẽtum à iurisdictione temporali ad terminos ecclesiarum non procedit nouiss. *Rota Romana apud. Farin. decis.* 441. *n.* 8. *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1422. *n.* 17.

171 Argumentum de iurisdictione territorij ad dominium rerum particularium non valet *Sbrozz. de Vicario Episcopi q.* 55. *nu.* 28. *Narbona de appellat vicarij ad episcopum p.* 1. *n.* 92. *nouissima Rota Romana apud Farin. decis.* 696.

172 Argumentum de legato ad donationem validum est, quia legatum est quędam donatio, *l. legatum* 119 *ff. de legat.* 1. *§.* 1. *instit. de legat. Gilbert. Costan. lib.* 1. *quæst. capit.* 14. *à princip.*

princip. Gom. vari. tom. 1.cap. 12.nu.3. Donel comment. iur. ciuil lib. 8. cap 1. Cardin. Man. tic.de coniect.vltim. volunt. lib 1. tit 4.n 9.Cardin. Tuſch.tom.1.lit. A.concl.495. n.3. & concl. 511. num. 4. Mari. Antonin. vari. lib.1.reſol.59. num. 5.

173 Argumentum à legato ad beneficium valet, *l. legatum, ff. de legat.2.cap. quia diuerſitatem, de conceſs. præben. Card. Tuſch. tom.1. lit. A concl.506. n.3.*

174 Argumentum de legato libertatis ad legatum pię cauſę validum eſt, *Menoch. de præſumpt. lib.4.q.116, n.31.*

175 Argumentum de legibus communib. Romanis ad ordinationem ſucceſſionis regnorũ valet, *Alex. Rauden. de ſucceſs. regni Portugal. reſp. 2.nu.63.& 64.*

176 Argumentum de legitima ad debitum ex ſtatuto validum eſt, vt per *Surd. deciſ.119.n.7.*

177 Argumentum de legitimatione ad adoptionem valet, *not. in l. in adoptionem la 1. C. de adopt.& in l.1.ff. ad municip. reſoluunt Gom. l.9. Tauri nu.62. verſ. ſecundo, Surd. conſ.317. nu.33. D.Barb. in l. quæ dotis nu. 164. ff. ſolut. matrimon.*

178 Argumentum de libertate ad legitimationem validum eſt, vt per *Tiraq. in l. ſi vnquã verbo donatione largitus num. 287. C. de reuocandis donat.*

179 Argumentum de libertate ad pias cauſas, & ę contra procedit, *l. 1. §. ſin autem, C. de com.*

com. seruo manum. l. contra, *C. de testam. manum. l. cum inter*, *C. de fideicom. libert. l. 2. tit. 22. p. 4. & ibi Gregor. & in l. 3. verbo rason*, *tit. 12. part. 5. Euerard. in topic. legal. loco 23. Cantiunc. in 13. specie loci à simili*, *Surd. de alimen. tit. 8. priuil. 17. num. 4. Tiraq. de priuil. piæ causæ in præfat. vers. item legatum libertatis pag. 15. & priuil. 9. ad fin. & in l. si vnquã*, *verbo donatione largitus num. 269. & nu. 329. C. de reuocandis donat. & de iure mariti*, *glos. 8. num. 166. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. p. 3. §. 2. num. 16. & p. 5. §. 3. num. 2. vers. cuius tex. Card. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 507. nu. 32.*

180 Argumentum à locatione ad societatem non valet, vt per *Menoch. cons. 122. n. 80.*

181 Argumentum de loco ad personam, & è contra validum est, *l. 1. §. offilius*, *ff. ne quis eum qui in ius voc. est vi exi. iunc. l. 2. eo tit. cap. peruenit iunct. capit. cum ecclesia*, *de immunit. eccles. Euerard. in topic. legal. loco 41. Cantiunc. in 28. specie loci à simili*, *Card. Tusc. tom. 1. lit. A. concl. 505. n. 3.*

182 Argumentum de loco ad tempus valet, *l. vinum*, *vbi Bart. n. 2. ff. si cert. pet. Ias. in l. admonendi nu. 201. ff. de iure iur. Euerard. in topic. legal. loco 48. Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 40. nu. 8. & lib. 3. resol. fin. num. 6. Menoch. cons. 132. num. 12. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 2. n. 148. D. Barb. in l. hæres absens in princip. nu. 169. ff. de iudic. Card. Tusch. tom. 1. lit.*

A. concl.

A. concl. 505. Non valet tamen, vbi subest ratio diuersitatis, *Ias. in l. etsi inutiliter n.* 10. *C. de fideicom.* quem citat *Mari. Anton. d. resol. fin. n.* 7. Et è conuerso de tempore ad locum validum est, *d. l. vinum, & ibi Bart. l. ratio, §. si per venditorem, vbi etiam Bart. ff. de action. empt. Euerard. d. loco* 40. *Cantiunc. in* 27. *specie loci à simili, Surd. consf.* 270. *num.* 14. *Farinac. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 34. *n.* 171. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 128. *n.* 8. *Cardin. Tusch. d. concl.* 505. *& concl.* 507. *n.* 24. *Barb. vbi proxime, Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 30. *num.* 6.

183 Argumentum de maioratu ad regnum validum est, vt per *Mol. de primog. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 17. *Alex. Rauden. de success. regni Portugal. resp.* 2. *num.* 114. Et è contra de regno ad maioratũ ex multis citatis per *Cabed. Lusit. decis.* 51. *num.* 9. *p.* 2. quibus adde *Alexan. Rauden. vbi proximè.*

184 Argumentum de maioratu ad vsumfructũ valet, vt per *Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 7. *nu.* 1. *Gam. Lusit. decis.* 350. *n.* 1.

185 Argumentum de maiori ad minus validũ est, *l. in suis in fin. ff. de lib. & posthu. l. nec in ea* 22. *ff. de adulter. auth. multo magis, C. de sacros. eccles. cap. si ergo* 8. *q.* 1. *cap. si Paulus, & ibi glos.* 32. *q.* 5. *cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi, Euerard. in topic. legal. loco* 66. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco à maiori ad minus, Roland. consf.* 15. *nu.* 41. *volum.*

*volum.*1. *Aym. conf.* 290. *num.* 7. *& conf.*326. *num.*10.*Flamin. de resignat. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 19. *& de confident.q.* 20. *num.* 4. *Ceual. commun. contra com. q.*780. *num.* 205. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 9. §. 2. *num.* 24. *P. Sanch. cum ab eo citatis de matrim. lib.* 8. *disp.* 1. *num.* 21. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *conf.* 60. *num.* 109. Si enim id, de quo magis videtur inesse, non inest, ergo nec id, de quo minus, vt tradit *Aristot. topic. lib.* 2. *cap.*2. Intellige, quando sumitur negatiuè, non affirmatiuè, vt per *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 11. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.*53. *Ignat. del Villar in sylua resp. resp.* 16. *cap.* 4. *n.*4. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.*501.vbi *num.*10. declarat, quod valet affirmatiuè, quando maius, & minus sunt eiusdem qualitatis, secus si diuersæ. Et validum est in statutis, & etiam in correctorijs, quando verba possunt trahi ad casum, in quo concludit maioritas, vel paritas rationis, ita *Anton. Monach. Lucens. decis.* 64. *num.*26. *&* 27. *Flamin. d.q.*20. *num.*6. vbi *num.*5. asserit locum habere etiam in materia odiosa. Non valet tamen in mandatis, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo libertis nu.*59. *C. de reuoc. donat. Nau. de reddit. eccles. q.* 3. *monitu* 10. *num.* 2. Nec habet locum in dispensationibus, vt per *Cou. de sponsal. p.* 2. *cap.* 8. §. 8. *num.* 11. *Molin. de primog. lib.* 5. *cap.*4. *nu.* 48. *& seq. Nau. vbi proximè, Brunor. à Sole in locis. commun. verbo dispensationes sunt odiosæ,*

Surd.

Surd. decis. 268. num. 20. & 21. Cald. Pereirâ de nominat. emphyt. q. 21. num. 65. Guter. canon. lib. 2. cap. 15. nu. 124. Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 29. n. 12. P. Molin. de iustit. tom. 3. tract. 2. disp. 591. num. 2. Sanch. *d. disp. 1. num. 32. & disp. 24. num. 17.* Dispensatio enim est odiosa, & strictam recipit interpretationem, *cap. 1. in fin. de filijs presbyter. in 6. cap quod dilectio, de consanguin. & affin. Matiens. l. 10. glos. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nouę recop. Girond. de priuil. seu exempt. explicat. num. 111. Mari. Anton. vari. lib. 3. resol. 2. num. 18. & 21. & lib. 1. resol. 19. num. 14.* Et è conuerso de minori ad maius validum, & receptissimum est argumentum, *d. auth. multo magis Euerard. loco 65. Gammar. loco à minori ad maius, eod. lib. 2. Surd. decis. 254. num. 15. & d. q. 1. num. 12. Thomas de Thomasettis reg. 52. Farin. d. p. 4. cons. 65. num. 84.* Et valet negatiuè sumptum, *Surd. cons. 453. num. 18.* Ac locum habet in delictis, *Mascard. de probat. concl. 1253. num. 2.* si affirmatiuè concipiatur, ex eod. *Farin. p. 1. q. 24. num. 10.* Non habet tamen locum in mandatis, vt per *Tiraquell. vbi supra.*

186 Argumentum à maioritate, vel paritate rationis, validum est, *Surd. cons. 383. n. 14.* etiam in correctoris ad declarandum dubiũ, non ad extendendum dispositionem, *Anton. Monach. Lucens. decis. 64. à num. 35. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 204.*

Non procedit tamen in ſtatutis, *Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 65. num.* 123. quando ratio non eſt expreſſa, *idem Anton. Monach. Lucerſ. deciſ. 66. num.* 20. Nec in pœnalibus, ex *Nicol. Garc. de benefic. p.* 11.*cap.* 10.*n.* 206. Nec denique procedit in priuilegijs, ex *tex. in l. quod verò, iunc. l. ius ſingulare, ff. de legi. cap. porro, de priuil. cap. quæ a iure, de reg. iur. lib. 6. P. Ioan. de Salas tract. de legib. diſp.* 17. *§.* 6. *&* 8. *P. Suar. eod. tract. lib.*8.*capit.* 28. *à num.* 11. *cum ſeqq. & alij, de quibus P. Sanch. de matrim. lib. 8. diſp.* 1. *à n.* 31. *cum ſeqq.* quibus adde *Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 14. *num.* 11. vbi *n.* 12. aſſerit, quod priuilegium extenditur, quando alias redderetur inutile, per *cap. in his, de priuil.* & *num.* 13. vel quando derogaret ſpeciali ſtatuto, & res reduceretur ad ius commune, per *gloſ. in cap. ſtatutum, verſ. numerãdum, de præben. in 6.* & *num.*14. vel quando priuilegium contra ius iure ſuadente cõceditur, & *num.* 15. aut quotieſcunque conſtaret de mente principis volentis prȩiudicare tertio.

187 Argumentum à mandato procuratorio ad mandatum iuriſdictionis valet, vt per *Menoch. de præſumpt. lib.* 2.*q.*18. *n.*32.

188 Argumentum de matrimonio carnali ad ſpirituale validum eſt, *auth. niſi rogati, vbi notat. C. ad Trebel. cap. cum inter canonicos, de elec. cap. pen. & vlt. de translatione prælati, Euerar. in topic. loco* 33. *Cantiunc. in* 23. *ſpecie loci à ſimili,*

mili, Hyppol. sing. 215. incipit validum est. Thomas de Thomasettis in floribus legum regul. 51. Gom. l. 29. Tauri nu. 14. Vincent. de Franch. Neapol decis. 46. n. 2. p. 1. Viui. Neapol. decis. 255. num. 39. lib. 2. Sarm. de reddit. par. 4. c. 6. nu. 11. Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter vir. & vxor. §. 11. num. 3. Boer. decis. 1. nu. 18. Menchaq. illustr. cap. 35. nu. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 83. nu. 21. & q. 189. nu. 90. & cons. 245. nu. 8. Guter. in repetit. cap. quamuis pactum, verbo dum nuptui tradebatur nu. 1. de pact. lib. 6. Benedict. Aegid. in repet. l. Titia p. 1. num. 53. ff. de condit. & demonstrat. & in repet. l. 1. C. de sacrosanc. eccles. p. 4. §. 2. num. 20. Marc. Anton. Genuen. in pract. eccles. q. 138. num. 2. & q. 261. nu. 2. & q. 778. nu. 2. Cened. canon. q. 35. n. 2. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 3. num. 20. & different. 7. nu. 69. & lib. 3. q. 99. n. 2. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 506. num. 2. & concl. 507. nu. 18. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 171. nu. 2. & decis. 45. n. 24. & num. 51. vbi dicit non procedere in odium tertij.

189 Argumentum de milite armato ad aduocatum valet, in pœnalibus tamen, & odiosis non procedit, ita *Lusitanus noster Benedic. Aegid. tract. de iure, & priuil. honestatis art. 8. n. 28.* Nam aduocati militibus, seu equitibus çquiparantur, vt enim hi armis, ita legibus illi hominum vitas defendere dicuntur, *text. est in l. aduocati, C. de aduocat. diuers. iudic. re-*

soluunt Cassan. in catal. gloriæ mundi p.7. consid. 28. *Ttraq. de nobilit. cap.* 29. *à nu.* 11. *Matienc. in dialogo relatoris p.*1.*cap.* 9. *n.* 4. *Ioan. Garſ. de nobilit. gloſ.* 35. *n.*10. *Baec. de inope debitore cap.* 16. *à nu.* 148. *Sayr. in claui regia lib.* 12. *cap.* 22. *Bernard. Græu. ad pract. cam. imper. lib.* 1. *concl.* 43. *nu.*7. *Camill. Borrell. in ſum. deciſ. tit.* 65. *nu.* 20. *&* 21. *Mendez à Castro in praxi Lusitaniæ lib.*1 *cap.*3.*n.*27.

190 Argumentum de milite armatę militię ad militem cœlestis militię recipitur, & valet, *gloſ. & doct. in l. miles in princip. ff. de re iud. gloſ. in l. milites, C. locati cap. degradatio de pœn. lib. 6. Euerard. in topic. loco* 22. *Cantiunc. in* 12. *ſpecie loci à ſimili, Melchior Phœb. Luſit. deciſ.* 88.*n.*3. *Benedict. Aegid. in repet. l.* 1. *C. de ſacroſanc. eccleſ. p.* 2. *§.* 1. *num.* 16. vbi *nu.* 22. idem aſſerit in exorbitantibus, & *n. ſeq.* quod procedit in caſibus eandem rationem habentibus. Non intelligitur in clerico minorum ordinum, nec quando diſſimilis ratio inter vtrumque reperitur, vt per eundẽ *Aegid. tractat. de iure, & priuil. honeſtatis art.* 8.*n.*27.

191 Argumentum de morte ciuili ad naturalem validum eſt in caſibus à iure expreſſis, in quibus eundem operatur effectum, vel quando militat eadem ratio, vel mens diſponentis ita ſuadet, *tex. in l. Deo nobis fin. C. de epiſcop. & cler. gloſ. in cap. placuit, verbo mortuus* 16. *q.* 1. *& in cap. ſuſceptum in verſ. non morte de reſcript. in* 6. *Alex. in l. Gallus, §. & quid ſi*

tantum,

tantum, num. 2. ff. de liber. & posth. vbi Lusitanus noster Emmanuel à Costa p. 2. n. 13. Cassan. in consuet. Burgund. rub. 4. §. 4. Xuar. allegat. 20. nu. 20. Pelaez de maiorat. p. 2. q. 3. n. 36. Boer. decis. 323. nu. 6. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. nu. 94. Menchaq. de success. creat. §. 21. nu. 172. vers. est tamen, Sebastian. Medic. in tract. mors omnia soluit, p. 1. nu. 47. Menoch. cons. 388. num. 23. & cons. 980. lib. 10. Anton. Robert. lib. 4. rerum iudicat. cap. 16. Alexand. Trentasinq; de substit. p. 4. cap. 6. nu. 4. Auend. l. 4. Tauri glos. 4. num. 2. & 3. Crass. §. fideicommissum q. 41. in fine, Honded. cons. 62. vol. 1. Alexand. Rauden. de annalogis lib. 1. cap. 34. num. 319. & num. 520. Guter. canon. lib. 2. capit. 1. num. 44. & num. 60. cum seqq. & prac. lib. 3. q. 71. num. 10. Spin. in speculo testam. glos. 12. num. 35. Camil. Gallin. de verb. signif. lib. 3. cap. 20. num. 34. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 4. num. 6. & lib. 9. q. 22. num. 2. Ceual. commun. contra com. q. 63. num. 1. Doct. Barb. in l. 2. p. 1. num. 154. ff. solut. matrim. Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom. 2. q. 78. artic. 12, vers. nec minus, Surd. cons. 90. nu. 23. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. nu. 26. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 393. à princip. & præcipuè num. 24. & 25. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 44. num. 2 cum multis seqq. Bernard. Græu. ad pract. cam. imper. lib. 2. conclus. 14. consid. 1. num. 1. Aloys. Ricci. in collec. decis. p. 3. collect. 531. Stephan. Gratian. discep.

forenſ. cap. 102. *num.* 7. *Cald. Pereira de empt. cap.* 15. *num.* 34. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 240. *num.* 7. *tom.* 1. *p.* 1. *latè, & eleganter Caſtil. quotid. lib.* 1. *de vſufructu, cap.* 64. *num.* 2. *& cap.* 67. *num.* 18. *& lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 23. *cum multis ſeqq.* An autem mortis appellatione ſimpliciter veniat mors ciuilis, ſicut naturalis? quęſtio eſt, quam *doct. tractant in d. §. & quid ſi tantum, vbi Crot. num.* 5. *cum ſeqq. Ioan. Corraſ. num.* 7. *et* 9. *Lancelot. Galeaul. à num.* 7. *Ioan. Bolognet. num.* 57. *cum multis ſeqq. Fortun. Garc. à nu.* 40. *vſque ad num.* 54. *Luſitan. Coſt. à num.* 7. *Sarmi. à num.* 41. *Succin. iuni. à num.* 13. *vide tamen Carol. Tapiam in auth. ingreſſi C. de ſacroſ. eccleſ. verbo ſua, cap.* 17. *Petr. Loriot. de iuris apicib. tract.* 5. *de morte axi.* 1. 2. *&* 3. *Menoch. d. conſ.* 388. *num.* 23. *et conſ.* 536. *nu.* 4. *et* 5. *Fachin. lib.* 1. *controuer. cap.* 45. *Surd. d. conſ.* 90. *Garc. reg.* 456. *Guter. d. cap.* 1. *à nu.* 37. *et d. q.* 71. *num.* 10. *Matienſ. l.* 3. *gloſ.* 2. *tit.* 4. *lib.* 5. *recopil. Medic. d. p.* 1. *à nu.* 22. *Camil. Gallin. d. cap.* 20. *à num.* 33. *Spin. gloſ.* 13. *princip. à num.* 32. *et gloſ.* 27. *à num.* 24. *Peregr. de fideicom. art.* 28. *num.* 62. *et ſeq. et de iure fiſci tit. de deportatis, num.* 21. *Anton. Fab. lib.* 9. *coniect. cap.* 3. *Tuſch. d. lit. M. concl.* 394. plures doct. refert hanc quæſtionem eleganter examinans *Caſtil. d. cap.* 12. *num.* 2. *cum multis ſeqq.*

192 Argumentũ de operis libertorum ad feuda de-

da deducitur, ita *Card. Mantic. de tacitis, et ambiguis conuent. tom* 2. *lib.* 23. *tit.* 30. *n.* 8. & 21. Valet enim argumentum de liberto ad vasallum, vt per *Euerard. in topic. loco* 59.

193 Argumentum ab oppositis validum est, *Euerard. in topic. legal. loco* 75. *Mascard. de probat. concl.* 312. *num.* 17. *Menoch. cons.* 97. *num.* 67. *et cons.* 147. *num.* 47. Non valet tamen vbi datur diuersa ratio, *Surd. cons.* 450. *num.* 40.

194 Argumentum ab ordine litterę validum est, *l. quoties, ff. de vsufr. Euerard. in topic. legal. loco* 1. *et loco* 57. *Cantiunc. loco* 10. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 5. *Burg. de Paz. cons.* 43. *num.* 32. *Mandos. ad regul. Cancel. reg.* 16. *q.* 48. *nu.* 2. *Rendina in promptuar. recept. sentent. tom.* 1. *circa finem in miscellan. num.* 2. Et frequens in iure est vt per *Benedict. Aegid. tract. de iure, et priuil. honestatis in initio num* 5. Non procedit tamen, vbi ordo litterę non concurrit cum intentione, ex *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 24. *num.* 2. Vide ad ornatum huius argumen. notata infra lit. O. *num.* 16. *cum seqq.*

195 Argumentum de pacto ad statutum validum est, *l. fin. in fine, C. de fideiussor. Euerar. in topic. legal. loco* 89. *Mascard. de probat. conclus.* 1157. *num.* 46. *Menoch. cons.* 4. *num.* 7. *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 29. *et cons.* 85. *n.* 30. *et cons.* 220. *num.* 7. *et cons.* 260. *num.* 14. *et cons.* 401. *num.* 7. *et decis.* 160. *num.* 17. *no-*

uiss. Rota Romana apud Farin. decis. 256.*num.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.*44.*n.* 2. *Cardin. Tusch tom.* 1. *lit. A. concl.* 497. *num.* 4. Procedit solum affirmatiuè, & non negatiuè, ita *Cardin. Mantic. de tacitis, et ambiguis conuentio. tom.* 2. *lib.* 18. *tit.* 6. *num.* 21. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 300. *num.*20. quamuis procedere non solum in affirmatiuo, sed etiam in negatiuo argumento asserat *Tusch. d. num.* 4. Non valet, quando agitur de præiudicando tertio, vt per *Surd. d. cons.* 85. *num.* 30. Et è contra valet argumentum de statuto ad pactum, ex *Menoch. cons.*335. *num.* 34. *Stephan. Gratian. cap.* 348.*n.*28.

196 Argumentum de pacto ad legem non valet, *l. non impossibile, ff. de pactis, Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 510. *num.* 18. Valet tamen quando bene formatur, vt per *Euerard. in topic. legal. loco* 89. Et è conuerso validum est argumentum de lege ad pactum, *l.* 1. *§. si conueniat, ff. depositi, l. contractus, ff. de regul. iur. cap. contractus, eod. tit. in* 6. Quicquid enim potest fieri per pactum, potest etiam fieri per legem, *l. fin. vbi Bart. et Bald. C. de fideiussor. glos. in cap.* 2. *verbo officiali in fine de consuetudine lib.* 6. cum similibus infra notatis *lit. P. num.* 1.

197 Argumentum de pacto ad consuetudinē, & è contra validum est, *l. non impossibile, ff. de pactis, Euerard. in topic. legal. loco* 89. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, num.*6.

*num.6.vers. & quod minor, C.de integ.restitut. minor. Stephan. Gratian. discept.forens.cap.*88. *nu.* 20. *cum seqq.* Nam consuetudo habet vim pacti, imo est fortior pacto, vt per *Farin.in praxi crimin.p. 6. q.*175.*Gonzal. ad reg.*8.*Cãcel. glos.*33. *num.* 4. Et facere potest quicquid agere valet pactum, *Afflict. Neapol.decis.*91.*n.* 9.*& deis.*258.*n.*2.quod intellige verum esse affirmatiuè, non negatiuè, ex *Cardin. Tusch.tom.* 2. *lit. C. concl.* 807.

198 Argumentum de pacto ad præscriptionem valet, vt per *Surd. decis.* 236. *n.* 9. Quicquid enim potest pacto acquiri, potest & pręscriptione, vt notatum est infra *lit. P. n.*2.

199 Argumentum de possibili ad esse non procedit, vt tradit *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 71.*n.*17.

200 Argumentum de potentia ad actum non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 23. *n.* 9. In materia tamen iurisdictionis, & iurium incorporalium validum est, vt resoluit *Ioseph.de Sesse tract. de inhibitio.cap.* 30. *num.* 209.

201 Argumentum de præsentatione ad ecclesiam, ad nominationem emphyteusis non procedit, ita notat *Lusitan noster Beneaict. Aegid. in repet. l.* 1.*C. de sacrosan. eccles.p.*1. *§.*2. *num.*20.*&* 21.

202 Argumentum à pręsenti ad præteritum non concludit, vt constat ex *nouiss. Rota Romana apud Farin. decis.* 524. *nu.* 7. Et non valet in

let in his, quorũ facies est tempore mutabilis, ex *Cardin. Seraphin. Rota Romana decis.* 1075. *n.* 7. Valet tamen, quando status pręsens conuenire potest cum origine rei, temporeque præterito, vt per *Menoch. cons.* 374.*nu.* 83. *& cons.* 378. *nu.* 81. Procedit deinde argumentum à pręteritis ad futura, vt tradit *Anton. Monach. Lucens. decis.* 50. *nu.* 37. Valet enim argumentum de tempore ad tempus, ex *text. in l. omnes, §. à barbaris, ff. de re milit. l. non est necesse, ff. de probat. probat Euerard. in topic. legal. loco* 42.

203 Argumentum de primo ad vltimum validum est in iure, *Euerard in topic. legal. loco* 67. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 9. *Ludou. Rodolphin. tract. de brachio seculari, & eccles. nu.* 55.

204 Argumentum ab eo, quod fit principaliter, ad id, quod fit in consequentiam non valet, vt per *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 21. *nu.* 11. Valet tamen à principali ad accessorium, ita *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco* 3.

205 Argumentum à priori, & à posteriori, & ab vtroque simul iuncto validissimum est secundum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 56. *n.* 29.

206 Argumentum de procuratore iudiciali ad delegatum validum est, vt notat *D. Barb. in l. cum prætor, §.* 1. *nu.* 105. *ff. de iudicijs.*

207 Argumentum à proęmij generalitate validum est, vt per *Mandos. ad regul. Cancel. regul.*

gul. 28. *q.* 1. *n.* 1. *Flamin.de confident.q.*27.*n.* 160.& vide in ornatum huius argum. notata infra *lit.P.n.* 56.

208 Argumẽtum de promissione dotis ad traditionem validum est ex *tex.in l.fin.C.ad leg. Falcid. notat Francisc.Molin. de ritu nupt.lib.* 3.*q*.46.*num.*15.

209 Argumentum de pupillo ad ecclesiam valet,ita tradunt *Euerard.in topic. legal.loco* 31. *Cantiunc.in* 21.*specie loci à simili, Marc. Anto. Genu.in pract. eccles. q.* 276. *nu.*2. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol. fin. casu* 44. Ecclesia enim ęquiparatur pupillo,*glos. fin.in l. si procurator, ff. de iure fisci, glos. in l. ciuitas, vbi Bald. & Bologn. ff. si cert. pet. glos.in l.imperatores, verbo negotio, ff.de re iud.Barthol.Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de reb. eccles.non alien. verbo quicquam, num.* 23. Et ecclesia fungitur iure, seu vice minoris in restitutione consequenda, *l. fin. C. de sacros. eccles. cap.*1.*cap.auditis, de in integ. restitut. Bernard.reg.*219.*Falcon. reg.*316. *Sfort. de restitut. in integrum p.* 1. *q*.3.*art*.4. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo minoribus num.*60.*C.de in integrum restitut. min.Cardos. in praxi iudicum, & aduocat.verbo ecclesia num.*35.*Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 103. *nu.*3. *in* 1. *edit. & resolut.* 88.*in* 2.*edit.*

210 Argumentum de pupillo ad rempublicam non solum probabile est, sed forte,frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic. legal.loco* 28.

Cantiunc.

Cantiunc. in 18. *specie loci à simili.* Respublica enim æquiparatur minori, *l. rempublicam, cum ibi not. C. de iure reipub. lib.* 11. *l. respublica, C. ex quib. cau. maio. Brunor. à Sole in locis commun. verbo respublica* 1.

211 Argumentum de re ad personam validum est, ita *Cantiunc. in topic. legal. in* 25. *specie loci à simili, Surd. cons.* 262. *num.* 38. *& cons.* 460. *num.* 36. *Escobar de ratiocin. comput.* 15. *nu.* 9. *Hieron. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. gratum de officio delegat. nu.* 68. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 502. *n.* 4. vbi asserit procedere affirmatiuè. Et è contra valet argumentum de persona ad rem, *l. qui furere, ff. de statu homin. l. si quis inquilinos*, *§. si ita legatum, ff. de legat.* 1. *cap. super quibusdam, de verb. significat. Euerard. in topic. loco* 38. *Cantiunc. vbi proximè Surd. cons.* 380. *nu.* 20. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 502. vbi *nu.* 2. ampliat procedere circa verborum interpretationem, *& concl.* 507. *num.* 25.

212 Argumentum de re ad tempus valet, *l. miles ita hæredi, §. qui addiximus, ff. de testam. milit. Euerard. in topic. legal. loco* 39. *Cantiunc. in* 26. *specie loci à simili, Menoch. cons.* 122. *nu.* 62. *Surd. cons.* 460. *nu.* 36. *Mandos. ad regul. Cancel. reg.* 30. *q.* 3. *n.* 7. *Card. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 1. *lib.* 6. *tit.* 23. *nu.* 22. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 128. *num.* 8. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 504. *num.* 1. vbi *num.* 2. asserit, quod è contra etiam valet de

tem-

tempore ad rem.

213 Argumentum de re ad locum validum est, *l. penult. ff. de iustit. & iure, Farin. in praxi crimin. p. 1. q.34. num. 171. D.Barb.in l.hæres absens in princip. n.70.ff.de iudicijs,Stepha.Gratian. discept.forens.cap.128.n.8.*

214 Argumentum de recusatione ad appellationem, & è contra valet, vt per *Boer. decis. 269.num. 3.Guter.pract.lib.1.q.94.nu.4.Morl. in empor. iur. p.1. tit. 2.q.11.n.* 4. Nam appellatio, recusatioq; à pari procedunt, *l. apertissimi, vers. cum post, C.de iudicijs, cap. super eo, 2. de appellat. Brunor. à Sole in locis commun. verbo appellatio* 30.

215 Argumentum à religiosis ad clericos seculares non valet, vt per *Card. Tusch. tom. 1. lit. A.concl.510.n.13.*

216 Argumentum à repetitione non concludit, quando etiam ea data vtrumque potest simul esse citra destructionem alterius, vt notat *Anton.Monach. Lucens. decis. 55.n.44.*

217 Argumentum à rubrica optimum est in iure, *Ioan. Petr. Monet. tract. de optione canon. cap.2.num.*4. Et validum est, *l.1. vers.quoniã, vbi Bart. ff. si cert. pet. Euerard. in topic. legal. loco 45. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco 7.Menoch. cons.3.n.15. & cons. 485. n. 2. 11. & 12. Aldouin. cons. 101.nu. 6. Cabed. Lusitaniæ decis. 1.num.15.p.1.Mandos. ad regul. Cancel.reg.13.q.1. n. 2. & reg. 20. q. 4.num. 8. Cened. canon. lib.1.q.21. num.16.*Et

admitti

admitti ſolet, vt concludens, *Ferrer. in conſtitut. Cathalon. gloſ. 1. nu.* 118. Non procedit tamen, quando rubrica non eſt per ſe clara, & ex omni parte perfecta, ſed indiget ali qua ſuppletione, *Alder. Maſcard. de generali ſtatuto interpretando concl.* 2. *num.* 202. *cum ſeqq. Anton. Monach. Florent. deciſ.* 46. *num.* 78. Vnde rubricę non poſſunt allegari ad deciſionem cauſarum, niſi orationem perfectam contineant, vt per *Mich. Craſſ. tom.* 1. *comm. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *de legibus nu.* 245. *pag. mihi* 232. *Cottam. in memorab. verbo rubricæ pag.* 740. Et generalitas rubricę eſt reſtringenda à congeſtis in nigro, ſi ſequeretur abſurdum, & iniquitas, *Triuiſan. Venetiæ deciſ.* 50. *num.* 13. *lib.* 2. *Alderan. Maſcard. d. concl.* 2. *num.* 206. *Anton. Monach. Florent. deciſ.* 47. *num.* 40. Et in dubio ea interpretatio eligi debet, quę rubricę magis conſona eſt, ex *Maſcard. de probat. concl.* 1284. *num.* 4. Nota tamen, quod rubrica eſt terra rubri coloris, qua fabri materiarij lineas ducunt, quoniam verò librorum indices, & capita terra hac rubra, ſeu minio notabantur, effectum eſt, vt per metonimiā rubrica pro ipſis librorum, ſeu legum titulis acciperetur, quēadmodum purpura pro Rege, ea de cauſa quia Regum eſt inſigne, ita *Luſitanus noſter Petrus Alphonſus de Vaſconcellos in harmonia rubricar. iuris canon. ad tit. de ſumma Trinitate in Decretal. num.* 2. Quare autem rubricę inſcribantur rubris litteris,

vide *Raynald. lib.2.suarum indagat. cap.2* nam primi scribentes fuerunt secundum *Isidor.*vocati senites, qui scribebant in rubro, & quia erant secũdum quosdam adhęrentes mari rubro, litterarum inuentores fuisse phęnices cõstat ex *Lucano lib.2.* dum inquit

Phęnices primi, si famę creditur, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris.

218 Argumentum de sententia ad statutum, & è contra validum est, vt per *Card. Tusch.tom. 1.lit. A. concl. 496. num. 5.*

219 Argumentum de sententia ad testamentũ valet, *l. seruus hac lege, ff. de manumiss. Euerard. in topic. legal. loco 71. Cantiunc. in 32. specie loci à simili, Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl.507.num.2.*vbi *n.4.* ampliat etiam à sententia ad confessionem procuratoris. Et è conuerso procedit de testamento ad sententiam, *Euerard. loco 72.*Testamentum enim dicitur sententia, ex *text. in l. hac consultissima, §. at cum humana, C. qui testam. face. poss.*

220 Argumentum à seruo ad monachum probabile est frequens, & vtile, vt per *Euerard. in topic. legal. loco 58. Cantiunc. in 30. specie loci à simili.* Monachus enim ęquiparatur seruo, iuxta resoluta per *Nau. tract. de regular. comment. 2. num. 4. & 5. & num. 30. & nu.42. vers. 14. et num. 44. Clar.§.testamentum,q.30. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 6. num. 1. P. Azor.instit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 10. col.*

1204.

1204. *Melchior. Phæb. Lusitaniæ decis.* 13. *nu.* 19. *et decis.* 63. *num.* 6. *tom.* 1. *Scacci. de appellat. q.* 5. *num.* 54. Et quemadmodum seruus quicquid acquirit, domino suo acquirit, *l. placet* 78. *ff. de acquir. hæred.* §. *item vobis instit per quas personas nobis acquiritur cum plurib. alijs citatis per Pichar. ibidem.* Ita etiam monachus omnia, quę acquirit, monasterio acquirit iuxta vulgarem reg. *tex. in auth. ingressi, C. de sacrosanct. eccles. et in cap. in præsentia de probat. latè prosequitur post alios P. Azor. d. lib.* 12. *cap.* 8. *q.* 1. *Card. Tusch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 31. *Fr. Emman. Roder. quæst. regular. tom.* 3. *q.* 29. *art.* 5. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1938. *Spin. in speculo testam. in glos. rub. p.* 6. *num.* 3. *Cabed. Lusitan. decis.* 163. *num.* 1. *p.* 1. *P. Molin. de iustit. tractat.* 2. *disp.* 140. *Peregr. vari. lib.* 6. *à num.* 68. *cum seqq. Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. regular. tit.* 1. *cap.* 2. *num.* 17.

221 Argumentum à simili non multum vrget, *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.* 74. *nu.* 185. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. pag.* 100. *nu.* 56. Nec tollit claram iuris dispositionem, vt per *Garci. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 555. Et ideo fragile est, quoties diuersa decidendi ratio datur, *Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap.* 2. *num.* 26. Vel quando non probatur similitudo in eo, de quo agitur *Soccin. reg.* 47. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *nu.* 7.

Seraph.

Seraph. d. priuil. 74. *nu.* 103. *et seq.* data etiam parua dissimilitudine, ex *Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num.* 762 *Mari. Antonin. vari. lib.* 3 *resol.* 39. *num.* 34. Vel etiam quando sequitur iurium correctio, *Menoch. de arbitr. casu* 84. *num.* 6. *& cons.* 180. *num.* 51. *Cassan. in catalogo gloriæ mundi p.* 1. *consid.* 48. *vers. quartus casus, Pinel. in l.* 1. *C. de bonis maternis p.* 3. *num.* 68. *Lar. in l. si quis à liberis, §. idem iudex num.* 30. *ff. de liber. agnosc. Surd. cons.* 200. *n.* 15. *& cons.* 259. *num.* 27. *& d. q.* 1. *num.* 4. *cum seqq. Cald. de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 6. *& d. capit.* 2. *num.* 26. *Girond. nu.* 553. *& seq. d. loco, Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q.* 38. *num.* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 507. *nu.* 29. *&* 30. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumẽtum* 4. vbi asserit, quod vt valeat argumẽtum à simili oportet, quod per omnia sint conuenientia similia, vel saltem conueniant in eo, de quo agitur, cui subscribit *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 43. Vnde non procedit, nisi in ęquiparatis, vt per *Bertazol. in repet. d. l. si quis maior, num.* 761. Procedit tamen in delictis, ex *Mascard. de probat. concl.* 1253. *nu.* 4. Alia, quę notari solent ad hoc argumentum vide per *Euerard. in topic. legal. loco* 10. *Cantiunc. loco* 11. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib.* 2. *loco à simili.*

221 Argumẽtum à simpliciter ad secundum quid non valet, vt per *Seraphin. de priuileg.*

iuram. priuil. 107. *num.* 43. In argumento tamen è contra à secundum quid ad simpliciter colligit vitium *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 3. de vitio secundum quid ad simpliciter.*

223 Argumentum à solitis validum est, *l. si quis donaturus, ff. de vsufr. l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de ædilit. edic. l. certi condictio, §. si nūmos, ff. si cert. pet. l. vel vniuersorum, ff. de pign. act. l. Titianus, ff. quod cum eo, l. certe in fi. ff. preca. l. vt liberis circa fin. C. de collatio. §. fin. instit. de satisdat. Euerard. in topic. legal. loco* 63. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.*40. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 7. *nu.* 5. *& q.* 14. *num.* 13. *& cons.* 121. *nu.* 50. *& cons.* 122. *num.* 73. *Surd. decis.* 231. *num.* 18. *& cons.* 173. *num.* 88. *& cons.* 452. *num.* 45. *& cons.* 540. *num.* 26. *Vgolin. de offic. & potest. episcopi, cap.* 36. *§.* 6. *num.* 1. *Seraphin. de priuil. iuram. priuil.* 1. *num.* 35. *& priuil.* 33. *num.* 56. *Strach. de mercat. p.* 2. *num.* 29. *& tit. de nautis p.* 3. *num.* 28. *Cald. Pereira de potest. eligēdi cap.* 6. *n.* 2. *Farin. in praxi crimin. p.* 3. *q.* 103. *nu.* 160. *Rota Romana apud eundem decis.* 596. *nu.* 1. *tom.* 2. *p.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 507. *nu.* 31. *Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 201. *nu.* 8. Multum confert ad præsumendum, quod quid est, ex eod. *Farin. p.* 4. *decis.* 47. *nu.* 3. Procedit in contractu emphyteutico, secundum *Brunor. à Sole in locis commun. verbo argumentum* 5.

224 Argumentum ab speciali validissimum est, vt tradunt *Euerard.in topic.legal.loco* 68.*Cosm. in pragmat.sanct. tit. de elect. cap.sicut, §.deinde verbo ordinibus nu.*2.*pag.mihi* 101. *Menoch. cons* 9.*n.* 10. *Ioseph. de Sesse Aragon.decis.* 97. *num.* 15.

225 Argumentum de statuto ad conuentionem vel contractum validum est, quia parem strictam significationem habent, vt secundum ius commune intelligantur, ex *Cardin.Tusch. tom.*1. *lit. A.concl.*496.*nu.*2.*vbi n.*3.dicit etiam valere è contra affirmatiuè.

226 Argumentum de substitutione pupillari ad exemplarem validum est, vt per *Ferrer. in constit. Cathalon.glos.* 5.*num.*273.An autem & quando procedat argumeutum à substitutione vulgari ad pupillarem, & è contra, vide *Menoch.de præsumpt. lib.* 4. *q.*34.*n.* 33.

227 Argumentum de successione ad accusationem valet, vt prosequitur *Farin.in praxi crimin. p.*1. *tit.* 2. *de accusat. q.*13.*n.*55.

228 Argumentum à sufficienti partium enumeratione validum est, *l. patre furioso, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. ex maleficijs, §.hæres. & l. obligationum fere, §.placet, ff. de actio. & oblig. princip. iunc. glos.instit. de oblig. quæ ex quasi contractu nascuntur, cap. cum dilectus de iure patron. cap. venerabilem, de elect. cap.* 2. *post medium de summa Trinitate, cap.per tuas, de sentent. excomm. cap. quanto, circa medium de iure iur. Aristot.lib.*2.*topic.Euerard.loco* 51.

co 51. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 50. Roland. conf. 60. nu. 48. volum. 4. Picchard. ad d. princip. instit. de oblig. quæ ex quasi contractu nu. 5. Ferrer. in Constit. Cathalon. glos. 5. nu. 298. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 55. & q. 5. nu. 8. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 62. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 492. Et est fortissimum in iure, prout asserit *Ceual. commun. contra cõmun. tom. 4. q. fin. nu.* 182. Intellige, quando enumerat omnes partes sufficienter, quia non procedit, nisi omnes enumerentur, & euacuẽtur, *l. filius, §. filiusfam. miles, vbi glos. ff. de lib. & posth. d. cap. venerabilem de elect. Euerard. d. loco 51. Thomas de Thomasetsis d. reg. 50. Surd. de alim. tit. 1. q. 35. nu. 10. & consil. 489. num. 26.*

229 Argumentum à superfluitate euitanda validissimum est in iure, vt per *Stephan. Gratia. discept. forens. cap.* 306. *num.* 16. Lex enim superflua remedia non inducit, *l. hæc stipulatio, §. diuus, ff. vt lega. no. caue. l. qui bis idem, ff. de verborum oblig.*

230 Argumentum ex tabulis depictis, & aris validum est, *glos. in cap. apostolus,* 3. *q.* 7. notat *nouissime Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla angelica y apostolica de la madre de Dios del Pilar càp. 3. prope finem pag. 22.*

231 Argumentum de tempore ad personam valet, vt per *Surd. cons. 247. nu. 9. & cons. 568.*
num. 5.

num.5.Card.Mantic.de tacitis, & ambiguis cõuent. tom. 2.lib. 14. *tit.* 34. *n.* 7. vbi intelligit, nisi diuersa ratio reddi possit. Et è contra, procedit de persona ad tempus, *l. qui plures liberos in princip. ff. de vulg. cap. super quibusdam de verborum significat. Euerard. in topic. legal. loco* 37. *Cantiunc.in* 24. *specie loci à simili, Surd.cons.* 380.*nu.*20. *Cardin. Tusch. tom.*1. *lit. A.concl.*502.*& concl.*507.*n.*25.

232 Argumentum de testamento inter liberos ad testamentum ad pias causas non semper valet, ita *Lusitan. Benedict. Aegid. in repetit. l.* 1.*C.de sacrosan. eccles. p.*3.*in initio n.* 21.

233 Argumentum de teste ad notarium validũ est, vt per *Mascar.de probat.concl.*711.*n.*6.Imo notarij auctoritas habet vim duorum testium ex eod. *Mascard.concl.*1095.*n.*3.

234 Argumentum de toto ad partem valet, *l. quae de tota, ff. de rei vend. Euerard. in topic. legal.loco* 80. *Cantiunc. loco* 5. *Petr. Andr.Gãmar. in Dialectica legali lib.* 1. *loco* 4. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 46. *Menoch. de praesumpt. lib.* 3.*q.*35. *n.* 27. *Surd. cons.* 435. *n.*21. *Card.Tusch. tom.* 1.*lit.A.concl.* 499. *Flamin de confident. q.* 28. *num.*106.Procedit vbi datur eadem ratio, *Menoch. cons.*72.*nu.*5. *Surd. cons.* 193.*n.*6. *& d.cons.* 435. *nu.*21. *Bertazol. tract. clausular.instrum. clausula* 21.*glo.* 19. *nu.* 1. *Tusch. d concl.*499. *n.* 3. vbi asserit, quod quando est eadem ratio in parte, quo ad partem, valet argumentum de ratione totius

 ad to-

ad totum, & *num.* 4. quod è contra non valet argumentum de parte ad totum, quia qui potest partem, non potest totum, *Pichard. ad princip. instit. de hæredit. quæ ab intest. defer. cap. de repræsentat. n.* 42. Cessat tamen vbi diuersa ratio reperitur, ex *Syrd. d. conf.* 435. *n.* 22. De argumento à partibus, vide *Cantiunc. loco* 6. & à parte integrali ad totum, *Gammar. loco* 5. *d. lib.* 1.

235 Argumentum à tributo ad decimam probabile est, forte, frequens, & vtile, *cap. decimæ* 16. *q.* 1. *cap. tua nobis de decim. Euerard. in topic. legal. loco* 72. *Cantiunc. in* 33. *specie loci à simili.* Decima enim est tributum animę, ex *Sigismund. Scacci. de appellat. q.* 17. *limit.* 18. *sub num.* 1. *vers. ratio.*

236 Argumentum de venditionibus ad locationes validum est, *l. fin. in fin. C. de contrah. empt. Fabian. de empt. q.* 2. *princip. n.* 30. *vol.* 1. *Auil. ad cap.* 33. *prætor. verbo à menos costa num.* 5. *Escobar de ratiocin. cap.* 16. *n.* 3. Verbum enim, vendere, aliquando exponitur pro, locare, vt notat *Cald. Pereira de empt. & vend. cap.* 2. *nu.* 7.

237 Argumentum à verbis facti narratiuis tutum non est, vt *arg. glos. magnæ vers. vel dic tertio in l. vni, C. quando non petent. part.* docuit *Roman. in repet. auth. similiter* 10. *speciali, C. ad leg. Falcid. & conf.* 79. *circa fin. & conf.* 134. *col.* 2. *& conf.* 191. *col.* 1. cui est similis, *glos. in cap. auditis* 29. *verbo ex post facto ad fin. de elec. & in.*

& in cap. eum qui 2. verbo non teneris ad medium de dolo, & contu. lib. 6. & altera glos. in cap. 1. verbo collationem de rerum permut. eod. lib. quod est omnium commune placitum, vt post *And. Abb. Imol. Alexan. Cum* & alios quos longa serie recenset, resoluit *Ias. in d. l. vni. n. 22. & in l. qui Romæ 122. §. Callimachus n. 6. & §. cohæredes n. 9. ff. verb. oblig. Bernard. reg. 781.* probatque in optimo casu *Alexand. cons. 74. nu. 13. vol. 4.* quos adducit *Pichard. in disp. de mora num. 60.* vbi *num. 62.* asserit, quod quotiescunque legislatoris intentio nititur super narratis ex eis argumentum induci, sumique potest per *tex. in cap. si papa, de priuil. lib. 6. & in clem. 1. eod. tit.* Vnde verba narratiua, quę non proferuntur principaliter propter se, sed propter aliud & incidenter, plenam probationem non efficiunt, *l. ex hac, vbi omnes notant, ff. de donat. l. ex his verbis, C. de testamen. milit.* cum similibus, de quibus *Garc. reg. 165. & 483. Mascard. de probat. concl. 622. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 133. à princip. Guter. pract. lib. 3. q. 17. à nu. 63. Castil. lib. 2. controu. cap. 26. n. 76. Benedict. Aegid. ad. l. 1. C. de sacrosan. eccles. in initio p. 1. n. 4. in princip. Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib. 3. tit. 12. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 1. à nu. 47. et quæst. forens. cons. 33. nu. 58. in fine, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 81. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 60. n. 5.*

238 Argumentum à verosimili validum est, *l. nō*

est verosimile, ff. de eo, quod met. cau. l. cum auus, ff. de condit. et demon. l. ex facto, §. si quis autem, ff. ad Trebel. l. Titius, §. Lucius Titius, ff. de liber. et posth. l. generaliter, §. cum autem, C. de instit. et substit. l. cum acutissimi, C. de fideicom. cap. quia verosimile de præsumpt. cap. requisisti, de testamen. Euerard. in topic. legal. loco 5. Cantiunc. loco 25. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 1. loco 23. Surd. de alim. tit. 9. q. 12. num. 25. Flamin. de confident. q. 29. num. 24. & q. 32. nu. 31. Anton. Monach. Bonon. decis. 10. nu. 16. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 494. Et est optimum in iure, *Farin. in praxi crimin. p. 4. decis.* 47. *num.* 2. *in fine*. Et in qualibet materia est receptum, *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. tom.* 1. *lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 16. Et transfert onus probandi in aduersarium, *tex. iunc. glos. in l. ex persona, & l. siue possidetis, C. de probat. & in l. circa ff. eod. Euerard. vbi supra,* Surd. *d. q.* 12. *num.* 26. *Mascard. de probat. concl.* 1163. *num.* 3. *Menoch. cons.* 13. *num.* 12. *& cons.* 122. *nu.* 54. *& cons.* 306. *nu.* 16. *& cons.* 374. *num.* 44. Non valet tamen ad condemnandum in criminalibus, *Surd. cons.* 132. *n.* 57. Validum verò est ad conuincendum, quem de malitia, proteruia, seu delicto, ex *text. in cap. scribam, & d. cap. quia verosimile, de præsumpt.* notat *Euerard. in d. loco.* 5. Alia, quę inseruiunt huic argumento, vide infra *lit. V. n.* 43.

239 Argumentum ab vltimis voluntatibus ad beneficia valet, vt per *Mandos. ad regul. Can-*

cel.

cel. reg. 32. *q.* 31. *num.* 7.
240 Argumentum ab vniuerso, si in vno reperitur falsum, in totum est falsum, *l. si is, quducenta*, *§. vtrum*, *& ibi doct. ff. de rebus dui bijs, Ioseph. de Sesse Aragon.decis.*64. *nu.* 62.
241 Argumentum ab vsu patrisfamilias validum est, *l.hæredes palam, §.sed etsi notam, ff.de testam. l. si seruus*, *§. fin. ff. de legat.* 1. *Rota Romana apud Farin. decis.* 584. *num,* 11. *tom.* 2. *par.* 1.
242 Armis arma repellere licet, *l.*1. *§. vim vi, ff. de vi, & vi arm. l.* 3. *§. cum ego, ff. eod.titul.* quibus adde, quę infra notaui *lit.V.n.*56.
243 Ars imitatur naturam in quantum potest, *§.minorem instit. de adopt. Menoch. de præsump. lib.* 4.*q.*2. *nu.* 22. Vnde arte non conceditur, quod naturaliter denegatur, *l. vbi repugnantia, §.* 1.*ff.de reg.iuris.*
244 Ars, & natura nihil faciunt frustra, *l. qui bis idem, ff.de verbor.oblig. l. non cogendum*, *§. Sabinus, ff. de procurat. l.hæc stipulatio, §.diuus ff. vt legator. seu fideicomm. nomine caueat. §. minorem instit.de adopt. Aristot.lib.*2.*Physic.q.*1. *art.*1. & notaui infra *lit.N.n.*1.
245 Asserenti incumbit probatio, *l. verius, ff. de probat. Card. Tusch.tom.* 1.*lit. A.concl.* 117. *num.*2.*& tom.* 6.*lit.P. concl.*768. cum alijs supra adductis hac *lit.n.* 74.
246 Assueta fieri facile pręsumuntur, *l.certi condictio, §. si nummos, ff. si cert. pet.* Et ab assuetis licitum est arguere, *l. si quis donaturus, ff. de*

de vsufructu. cum alijs infra adductis in *argumento à solitis*. Et assuetum relinquere difficile est, *l. præcipua, ff. de ædilit. edict.*

247 Auctoritates maiorum non sunt reprobandę, *l. Iulianus ff. de iudic. l. ad exhibendum, C. ad exhib.* sed quatenus rationi non repugnant. Expressum enim dicitur à lege, quod maiorum auctoritate firmatur, vt per *Ioseph. Sesse Aragon. decis.* 230. *n.* 7.

248 Augmentum debet esse eiusdem qualitatis cum suo principali, cui accedit *l. etiam, C. de iure doti. l. 3. ff. eod. l. inter socerum, ff. de pactis dotal. l. si conuenerit, §. si nuda, ff. de pignor. actior. Barthol. Perett, ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccl. pag.* 93. *nu.* 22. *l. cum fundus, ff. de leg.* 2. *Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *glos.* 18. *num.* 51. *&* 52. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 124. *num.* 28. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 555. Et beneficium concessum principali trahitur ad augmentum, *Duenh. reg.* 73. Et augmentum fit cum omnibus suis qualitatibus, *l. item quæritur, §. qui impleto, ff. locati, l. Labeo in* 2. *in princip. ff. de arbitr. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. q.* 1. *n.* 17.

249 Augmentum, & diminutio pari passu ambulāt, iuxta reg. *tex. in l. si ex toto in princ. ff. de leg.* 1. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 85. *nu.* 6. Et ad augmentum inducta nō debent operari diminutionem, *l. si à milite, §.* 1. *ff. de milit. testam. l. si Rufinus, C. eod. tit. l. legata inutiliter, ff. de legat.* 1. *l.* 3. *ff. eod. tit. l. cum tale, ff. de condit.*

& de-

& demon. l. si mancipia in princip. ff. de fundo instruc. Surd. de alim. tit 8. priuil. 22. num. 4. & decis. 195. num. 5. & decis. 238. num. 10. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 7. num 23. Ioseph. de Sesse tract. de inbibitio. cap. 4. §. 1. num. 12. Escobar de ratiocin. cap. 30. num. 12. Anton. Monach. Bonon. decis. 40. puncto 3. num. 51. Bertazol. de clausul. instru. clausul. 21. glos. 23. num. 6.

B

1 BEnefacere inuitus, nemo cogitur, *cap. de iudæis 45. dist. cap. ad fidem 23. q. 5. Dec. cons. 319. num. 5. Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q. 147. n. 5.*

2 Benefacere tenemur beneficienti, *l. sed si lege, §. consuluit, ff. de petit. hæredit. Card. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 55.* vbi asserit procedere de honestate, & consilio. Nam beneficium accipiens ab aliquo est ei obligatus, *cap. cum in officijs de testam.* Et ad remunerationem tenetur, *d. §. consuluit, l. si vero non remunerandi, §. idem Papinianus ff. mand. l. si non sortem, §. libertus, ff. de condit & demon.* Et nemo ex suo benefacto in periculũ trahi debet, *l. ne ex liberalitate, ff. de re iudicata.*

3 Beneficia dantur propter officia, *Ioan. Petr. Mo-*

tr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. nu. 40. Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 2. num. 60. & p. 7. cap. 11. num. 1.

4 Beneficium non debet percipere, qui negligit officium, *cap. diuersis fallacijs, de cleric. coniug.* Beneficium propter aliquem concessum in eundem minimè retorquendum, *l. si iudex in fi. ff. de mino.*

5 Beneficium non confertur in inuitum, *l. fin. C. vnde legitimi, l. nec emere, C. de iur. deliber. l. hoc iure, §. non potest, ff. de donat. l. inuito, & l. inuitus, §. quod cuique, ff. de reg. iur. Surd. cons. 167. num. 15. Tiraq. de nobilit. cap. 6. n. 40. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo beneficium num. 65. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. B. concl. 52. Thomas de Thomasettis in floribus legũ reg. 60.* vbi limitat, quando tractatur de publica salute, & vtilitate, de quo etiam *reg. 151.*

6 Beneficia principum latissimè sunt interpretanda, *l. 3. ff. de constitut. principum, l. quod vero, ff. de legibus, l. si quando, C. de inoffic. testam. l. 2. C. de noxal. action. l. cum multa, C. de bonis quæ liberis, cap. cum dilecti, de donat. cap. quia circa de priuileg. cap. olim, de verbor. signi. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 103. nu. 31. Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 59. Valasc. cons. 58. nu. 11. Cot. in memorab. verbo priuilegia pag. 704. P. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. num. 4. Card. Tusch. tom 1. lit. B concl. 49. & 50. Cardos in praxi iudicum, & aduocat. verbo beneficium nu. 67. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid.*

p. 2. q.

p.2.q.14.nu.6. & nu.39. Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p.3.cap.6.n. 12. Thomas de Thomasettis reg. 56. Si tamen detur tertij pręiudicium recipiunt strictam interpretationem, vt per *Pinel.in l. 2.C.de rescind. vend.p.1.cap.2.in princip.& nu. 8.Cald.Pereira de nominat. emphyt.q.21.nu 56. Mol. de primog. lib.1.cap.42.n.24.* Non enim tribuuntur in alterius iniuriam, *l.nec auus,C. de emancipa. libero.*

7 Bona non dicuntur, nisi deducto ære alieno *l. mulier bona, ff.de iure dot. l. non possunt ff de iur. fisci, l.subsignatum,§.bona, ff.de verborum signific. l. fin. §.sin autem æs alienum, C. de bonis, quæ liberis, Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verbor.significat. ad l.bonorum appellatio 49. vers. & sic infertur,cum vers.seq. pag.mihi 260. & ad l. venisse 165.pag.566. Mexi.in tract.tassa panis concl.2.n.94.Surd.cons.122.nu. 22. et n. 81. et cons.216.nu. 12. Guter.pract.lib.3. q. 43. num.17.cum seqq.Cald.Pereira de empt.cap. 10. num.7.Cardos.in praxi iudicum, et aduocatorũ, verbo bona num.4. Pichard. ad §. cum autem 3. n.2.instit.de lege Falcidia.*

8 Bona,qui non habet,luat in corpore, *l. vlt. ff. de in ius vocando, l.1.§.fin.ff. de pæn. Menoc. de arbitr. lib.2.cent.5.casu 447. Farin.in praxi crimin. p. 1. q. 26. num.1.Cardin.Tusch. tom.2. lit. D.post concl.53.Aloys.Ricci. in praxi rerum fori eccles.resol.251.nu.1.in 2. edit.*

9 Bona fide non patitur, vt bis idem exigatur,

tur, *l. bona fides, ff. depositi, glos. verbo sententiæ in cap. suscitata, vbi Abb. nu. 7. de in integr. restit. l. 6. tit. 3. part. 5. in fine, Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 63.* vbi asserit quandoque fallere in pęnalibus, *in §. vlt. instit. si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.*

10 Bonus quilibet pręsumitur, *l. merito, ff. pro socio, l. quoties, §. qui dolo, ff. de probat. cap. vni. de scrutinio cap. dudum et cap. vlt. de pręsumpt. Bernard. reg. 65. Duenb. reg. 75. Socin. reg. 39. Tiraq. de præscript. §. 1. glos. 2. vers. sed quod pag. mihi 87. Mascard. de probat. concl. 222. et 223. et concl. 878. et concl. 1003. Menchaq. illustri. quęs. cap. 70. num. 3. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 10. q. 3. n. 63. Pet. Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricarū iuris canonici ad rubr. de scrutinio in ordine faciendo n. 3. cum seqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo bonus, Card. Tusc. tom. 1. lit. B. concl. 123. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. nu. 1500. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. num. 64. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepisc. Neapol. par. 1. decis. 62. num. 6.* alios refert *Cened. ad sextum collec. 29. num. 1.* Limita, quando agitur de salute animæ, vt per *Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 1. n. 29.* Bonus quis pręsumitur, qui de bono genere natus est, *l. quod si nolit. §. qui mancipia, ff. de ædilit. edic. l. cum vnus, et ibi glos. ff. de adim. legat. Thomas de Thomas. reg. 67.* Et ex educatione bona quis bonus pręsumitur, *Farinac. in praxi crimin. p. 1. q. 47. n. 282.*

C

1 CAlliditas non debet alicui prodesse, & alteri nocere, *l.sed si hæreditas, §.interdũ, ff.ad exhib. l.si duo in princip.ff.si quis cautio. l. 1.ff. de dolo, l. verum, §.tempus, ff. pro socio.*

2 Casus omissus habetur pro omisso, *l. commodissimè, ff. de liber. & posthu. cap.inter corporalia, de translat. Episc. cap. dilectus, de offic. ordin. cap. is qui, de sentent.excom.Card.Tusch. tom. 5.lit.O.concl.* 116. *Ferrer. in instit. Cathalon.glos.* 1. *num.* 104. Amplia primo in lege, statuto, vel consuetudine, *Tiraq.de iure primogen. q.* 40. *num.* 194. Amplia secundo in contractibus, *l.1.& l.quicquid astringendę, ff. de verborum oblig. Surd.decis.*195.*num.*11. *Francisc. Molin.de ritu nuptiar. lib.*3.*q.*24.*nu.* 277. *& q.* 34.*num.*6.*&* 8. *Rendina in promptuar.recept.sent.tom.*1.*tit.*100. *num.* 17. Intellige tamen, quod tacitum circa naturalia, vel accidẽtalia contractus pro expresso habetur, quãdo tacitè agitur ab vtraque parte, vt in *l.cum quid, ff.si cert. petat.* si verò ab vna tantum parte, pro expresso non habebitur, vt in *l.si repetendi, C. de cond. ob caus. & l.si maiores, C.de transact.* ita notat *Rendina in promptuar. recept.sentent. tom.*1.*tit.*24.*nu.*2.*& tit.*100. *nu.*19. vbi *num.*18. asserit, quod si forma est seruata in stipulatione, sed aliquid substantiale est omissum, puta locus, vel quantitas rei in ob-

ligationem

ligationem deductæ, tunc si illud, quod tacitè agebatur probari potest; pro expresso habetur, *l.triticum, ff de verbor. oblig.* quod si probari non potest; habetur pro omisso, *l.* 3. *§. si quis insulã, ff. de eo, quod cert. loco, l. ita stipulatus in princ.& l.qui insulam, ff.de verb. oblig.* Limita in vltimis volũtatibus, in quibus casus omissus habetur pro expresso, *l.fi.C.de posthu. hæred.instit.Valasc cons.*45. *num.* 4. cum alijs, quos infra citauit *lit.T.num.*3.

3 Casus omissus à noua dispositione, intelligitur secundum ius antiquum, *l.si vero, §. de viro, ff. soluto matrim. l.commodissimè, ff. de liber. & posth. Girond. de priuilegiorum, seu exceptionum explicat. n.*556.*& n.*886.

4 Casus omissus à partibus, intelligitur secũdum dispositionem iuris communis, *l.commodissimè ff.de liber. & posth. l. cum prætor, ff de iudicijs, l.si extraneus, ff.de condic. ob caus. l.si cum dotem, ff. solut. matrim. l. voluntatis, C.de fideiussor.Francisc. Molin.de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 54.*n.*6.*Mari. Antonin.vari.lib.*2. *resol.*11.*n.*16. *Rota Rom.apud Farin.decis.*171.*n.*2.*tom.*1.*p.*1.

5 Casus exceptus firmat regulam in contrarium *l. nam quod liquidè, §. si. primo responso, ff. de penu legat. l. quæsitum, §. idem respondit,* & ibi notat *glos.verbo non potest, ff.de fund. instruct. cap.*2.*de coniugio leprosor. Menoch. de arbitr. lib.* 1.*q.*30.*num.*4.*& cons.*4. *num.* 23. *& cons.* 148 *num.*31.*cum seq. Surd.cons.*303.*num.* 11. *cum seq. Valasc. consult.*45.*num.*1.*in fine,*

Card.

Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 718.*nu.*7. *& decis.* 459.*nu.*3.*& decis.* 1251.*nu.*11.*& nu.* 23. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 65.*n.*74. *Rota Romana apud eundem decis.* 51. *num.* 10. *& decis.* 189.*nu.*2.*tom.*1.*p.*1. *& decis.* 69. *nu.*4. Stephan. *Gratian. discept. forens. tom.* 3.*cap.*522. *num.* 33. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 51.*n.* 2.*Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap.* 20. *disp.*96. *num.* 2. *Mari. Antonin. vari. lib.*1.*resol.*5.*num.*28.

6 Casus duo, quando sunt ęquiparati in iure, dispositum in vno, censetur dispositum in alio, *glos. in l. mancipia, verbo aduocandum, C. de seru. fugitiu. glos. fin. in l. si quis seruo, C. de furtis, glos. in cap. si postquam, de elect. lib. sexto, Gom. vari. tom.* 3.*cap.*11.*n.*1.*vers. aduertendum tamen, Tiraq. de retract. lig.* §. 15.*glos.* 1. *num.*10. *Surd. de alim. tit.*2.*q.*10.*num.*2. *Molin. de primog. lib.*2.*cap.*8.*n.*16.*Flor. vari. q.*3.*n.*27. *&* 29. *Cald. Pereira de potest. elig. cap.* 7. *n.* 5.

7 Causa debet pręcedere effectum, *l. Titius,* §. *ff. quæ res pignori, l. neque, C. de furtis.* Causa sine effectu esse non potest, *l. hæc stipulatio,* §. *diuus, ff. vt lega. nomi. cauea. l. non cogendum,* §. *si ff. de procurato.* Et sublata causa tollitur effectus, *l. tutores,* §. *curatores, ff. de admin. tutor.*

8 Causa cognoscitur ab effectu, *l. nõ codicillũ C. de testam.* Causa finalis dicitur principium intentionis, *Bald. in l. eam quam col.* 1.*C. de fideicom.* & dicitur substantia, *glos. in l. iurisgentium,* §. *quod fere, ff. de pactis, Barthol. Perett.*

ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alienan. pag. 94. *num.* 27. & 28. Et diligenter est inspiciẽda, *l. verum, ff. de furt. l. fin. ff. de hæred. instit.* Et defectus causæ finalis vitiat dispositionẽ, *l. fin. ff. de testam. tutel. l. fi. de hæred. instit.*

9 Causa secũda nihil potest, nisi quatenus vim & robur capit à prima, *l. peto, §. prædium, ff. de legat.* 2. *l. si quis domum, §.* 1. *ff. loca. Aristot. physic. lib.* 2. *cap.* 7. *q.* 12. *art.* 2. *Surd. cons.* 420. *n* 4.

10 Causa causæ est, causa causati, *l. manumissione, ff. de iustit. & iure, Bart. in l.* 4. *§. actor n.* 2. *ff. de re iudic. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 42. *nu.* 49. & *cons.* 196. *num.* 13. & *cons.* 407. *num.* 34. *Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib.* 3. *q.* 34. *n.* 26. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. C. concl.* 138. Item causæ, & causati idem est iudicium, *l. quominus, ff. de fluminibus, l. etsi amicis, ff. ad leg Iuliam de adulter. l. si autem in fi. ff. de aqua plu. l. non ideo, C. de hæred. instit. l. maritus,* vbi docto. *C. de procurato.* Et causa determinat suũ causatum, *Surd. cons.* 454. *num.* 30. Deinde causa vbi pendet, causatum pendet, *l. sed etsi quis, ff. de vsufr.* Causatum tanto dignius est, quanto à digniori causa procedit, *cap.* 2. *de prab. in* 6. *l. restituendæ in fi. cum glos. C. de aduoca. diuerso. iudi.* Fauorabilius semper est causatum propinquius, quam remotius, *l. suus quoque, ff. de hæred. instit. l. Publius, §.* 1. *ff. de cõdit. et demon.* Omne ius potentius est in causa, quã in causato, *l. digna vox, C. de legi. Paul. cons.* 129. *vol.* 1.

11 Causa cessante, cessat eius effectus, *l. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. l. si pater, ff. de hæred. instit. l. generaliter, C. de episcop. & cler. l. cum te, C. de pactis inter emptorem, cap. magnæ in fine de voto, cap. cum cessante 60. de appellat.* de cuius principij intellectu agunt *Tiraq. in speciali tract. cessante causa per totum,* & de *iure primog. q. 40. num. 170. cum seq. Duenh. reg. 82. Thomas de Thomasettis reg. 71. & regul.* 271. tradunt *Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa* 2. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo causa num.* 2. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 10. *num.* 2. *cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib.* 8. *disp.* 30. *num.* 12. *cum seqq. Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 35. *num.* 10. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 1. *capit.* 15. *num.* 3. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 5. *num.* 13. *& q.* 10. *n.* 27. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 62. *num.* 17. *Anto. Monach. Lucens. decis.* 14. *num.* 18. *& decis.* 21. *nu.* 22. *& Florent. decis.* 1. *num.* 61. *Rota Romana apud Farin. decis.* 437. *num.* 3. *tom.* 1. *p.* 1. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 185. *num.* 102. *Scac. de appellat. q.* 5. *num.* 117. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. C. concl.* 202. Intellige de sola causa finali, *P. Sanch. in præcepta decalogi lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 42. *Euerard. in topic. legal. loco* 85. Intellige etiã vbi causa expressa est in lege, vel statuto, *Ludou. Rodolphin. d. q.* 35. *num.* 16. Amplia in foro animæ, *Tiraq. d. tract. cessante causa p.* 1. *n.* 18. Limita, quando causa produxerit effectum

perfectum,& consumatum, *l.fin. in princip. ff. vnde liberi,l.sancimus,C. de administr.tuto. Tiraq. d. tract.cess. caus.limit.12.nu.2. Gam.decis. 27.num.4.Valasc. cons.57.n.1. Thomas de Thomasettis d. reg.271.Fräcisc. Molin.d.lib.3.q.25. n.* 34. vbi *n.* 33.idem asserit iure iam radicato Limita etiã.in causa impulsiua,*Tiraq.vbi proximè limit.1.nu.2. Hyppol.l.si quis iudicum nu. 2. & 3. ff.de quæstio. Rodolphin. d.q. 35. nu.10. Euerard. d. loco. Rota Rom. apud Farin. decis. 587.n. 6.to.2. p.*1.Limita deinde quoties causa requiritur certo aliquo tempore,si eo enim tẽpore fuit,licet posteacesset,nõtamen cessat effectus , *l. si quis hæredem,C. de instit. & subst. latè Tiraq. d. tract. causa cess. in* 4. *limit. Galet in margarita casuũ conscient.verbo causa.*

12 Causa limitata limitatũ producit effectum, *l. in agris , ff. de acquir. rer. domin. l. cancellauerat , ff. de his quæ in testamen. delent. l.2. vbi Bald. ff. de seruis export. l. ex facto , §. itẽ quæro , ff. de vulg. & pupil. substit. l. cum pater, §. dulcissimis,ff. de leg. 2.l. age cum Geminiano,C. de transact. cap. ea noscitur, de sentent. excom. latè Tiraq. in tract. cessante causa p.* 1. *nu.*147. *et de retract. lig. §.* 32. *glos.* 1. *num.* 49. *Surd. cons.* 10. *nu.* 49. *Vgolin. de offic. et potest.episcopi cap.* 57. *§.* 2. *num.* 6. *vers. tertio Episcopus , Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 5. *proæm.num.6. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 56.*n.* 5.*Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 518.*n.*5. *et decis. curiæ Archiepiscop.Neapol. par.*1. *decis.* 29.*n.*7.

29.num. 7.Brunor.à Sole in locis commun.verbo causa 9. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo causa num. 3 Cæsar Argel.de contradictore legitimo q. 10. num. 168. et num. 244. et q. 4. num. 52. et q. 8. num. 11. et q. 3 .num.108. Guter.pract. lib. 3. q. 31. num. 7. Mari.Anton. vari. lib. 1. resol. 108. num. 18. Rota Romana apud Farin. decis. 690.num.9.tom.2.p.1.

13 Causa proxima magis attenditur, quam remota, *l. sed etsi plures, §. in arrogato, ff. de vulg. et pupil. substit. l. ligni in fi. ff. de lega. 3. Tiraq.de retract.lig.§.36. glos.3.n.19.Lusit.Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. et iure p.1.cap. 6.n. 54. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepisc.Neapol.p. 1. decis.216. num.3. Francisc. Galet. in margarita casuum conscien. verbo causa.*

14 Causa remota,quę non est immediata, non debet attendi, *Ioseph. de Sesse Aragon. decisio. 187. num. 68.* Causa mediata non multum remota, æque consideratur, vt proxima, *l. vxori quis in fi. ff. de auro,et arg. leg. Aret. cons. 6. circa fin.*

15 Causa naturalis potentior est, quam accidentalis, *l. qui habent, ff. de tutel. l. filio quem pater, ff. de liber. et posth. cap. præsenti, §. idem, de præben. lib. sexto. Gom. vari. tom. 1. cap.5.n. 34. et cap. 6. num. 8. Menoch. cons. 1. num.16. Ceual. commun.contra commun. tom. 4. q. 905. num. 53. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. conclus. 147. Mendez à Castro in praxi, Lusitan. lib. 2.*

cap.3.num.20. Francisc. Galet.in margarita casuum conscientiæ verbo causa. Finita causa naturali, attenditur accidentalis, *l. 1. C. de curatore furi*.

16 Causa naturalis præualet ciuili, *l.fin.C.de his qui veniam ætatis impetrauerunt*, cum pluribus doctoribus, quos infra citaui *lit.V.n.14.*

17 Ex causa de nouo superueniente licitum est ab omni dispositione recedere, *l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrogator. action. cap.non debet, de consanguinit. & affinit. cap. suggestum, de decimis, Ancha. cons. 83. prima facie, Deci. cons. 335. viso consilio, vol.2.* cum alijs, quę notaui infra *lit. E.num.8.*

18 Causa, quæ nocet inspicitur, non quę prodest, *l. si quis in graui, §. vlt. cum l.seq. ff. ad Silan.l. 3.ff. de suspect.tutor. Felin.in cap.1.col. 5.in 2. limit. de re iudicata, Surd. cons. 361. nu. 16. Brunor. à Sole in locis commun. verbo causa 14.* vbi intelligit axioma hoc procedere, quando ambę causę essent ęqualis potentię, secus quando ea, quę prodest esset potior, & per eam actus est factus principaliter, ad hoc est *tex. in l. 3.§. si quis palam, ff.de iure fisci.*

19 Causę continentia diuidi non debet, *l.nulli, C. de iudic. cap. fin. de rescript. Bart. in l. eum quem temere in fine princip. ff. eod. tit. de iudic. & in l. à Diuo Pio, §.1.num. 2.ff.de re iudicata, Boer. decis. 69. num. 24. & 25. Menoch. de arbitr. iudicum casu 371. num. 2. cum seqq. & cons.130.num. 1. Bernard. Grau. ad pract. ca-*

meræ imper. lib. 1. concl. 32. & concl. 33. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 159. & tom. 2. concl. 976. Trentasinq. vari. resol. lib. 2. tit. de iudicijs, resol. 3. à num. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 3. nu. 13.

20 Certus qui est, amplius certiorari non debet, *l. 1. ff. de act. empt. cap. eum qui, de reg. iur. in 6. glos. cognouerunt in princip. in cap. cũ inter 18. de elect. Tiraq. de retract. lig. glos. 2. §. 36. num. 24. Rimin. iun. cons. 238. nu. 37. vol. 3. Surd. cons. 272. nu. 12. & decis. 288. nu. 44. Menoch. cons. 825. n. 11. vol. 9. Thesaur. decis. 221. in fin.* Paria sunt aliquid esse certum per se, vel per relationem ad aliud, *l. asse toto ff. de hæred. instit.*

21 Charitas bene ordinata incipit à se ipso, *l. præses, C. de seruit. l. qui seruandarum, ff. præscript. verbis, cap. si non licet, 23. q. 5. cap. nisi specialis, vbi glos. verbo eligemus de auctorit. & vsu pallij, cap. dilecto de præben. cap. licet 3. vbi glos. verbo videamur, de tempor. ordin. Duenh. reg. 33. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. nu. 1. & tit. 7. q. 8. & q. 29. num. 1. & decis. 236. num. 21. & cons. 205. nu. 12. & cons. 345. nu. 28. Guter. de tutelis p. 3. cap. 12. num. 1. in fine, Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 9. q. 17. nu. 117. Petr. Alphonsus de Vasconcellos in harmonia rubricar. iuris canonici ad rub. de auctorit. & vsu pallij nu. 14. Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad tit. instit. de inoffic. testam. in princip. nu. 21. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 131. n. 3.*

in 1.*edit.& resol.*116.*n.*3.*in* 2. *edit. & resol.*518. *n.*4.*Ioan. Maria Bellett.disquisit.clerical.p.*1.*tit. de disciplina clericali,§.*27.*n.*8.*pag.*159. *& ead. p.*1.*tit.de bonis clericorum §.*13.*n.*3.*pag.*533. *Ioseph.de Sesse Arag.decis.*36.*n.*6.*Mari. Ant.vari. lib.*3.*resol.*42.*n.*9.*Pichar.ad §. iuris præcepta n.* 29.*instit.de iustit. Card.Tusch tom.*1.*lit.C.concl.* 220.*à n.*3.vbi *n.*5.*&* 6. ampliat in tãtũ,vt quis ex ordinata charitate magis amet se in vngue pedis, quam aduersarium in vertice capitis, quia quis magis sibi, quã alteri prouidere debet,ex tex.in *l.si quis liberis, §. fin. ff. de liber. agnosc.* Vnde dolo facere non videtur, qui se plus altero diligit, *Crau. cons.*8.*n.*18.

22 Circuitus inutiles sunt vitandi, *clem. auditor, de rescript. Menoch. cons.* 68. *num.* 19 *Tiraq. de retract. tit.*2.*§.* 2.*glos.* 1. *num.* 24. *& n.* 71. *Vincent. de Franch. decis.* 273.*ad finẽ,Cardin. Tusch.tom.*1.*lit.C.concl.*229.*Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 81. *nu.*14. *Cæsar. Argel. de contradictore legitimo q.*5.*nu.*5. *& n.*94. *& q.*7.*num.*113.*& q.*8.*nu.* 5.*& q.*10.*nu.*135. *et n.* 223. *et q.* 17.*nu.*30. *Anton. Monach. Lucens. decis.*25.*n.*87. *Thomas de Thomasettis regul.*73.

23 Claris standum est, *Anton. Monach. Lucens. decis.* 55. *num.* 16. Et cessant prẹsumptiones, *idem Anton. Monach. Florent. decis.*51. *nu.*49. Et non est opus cõiecturis,ex *eod. Ant. Monac. Florent.decis.*1.*n.*20.*& decis.*23.*n.*16.*Bertazol. in repet. l.si quis maior,C.de transac.n.*238.cum alijs, quẹ infra notantur *hac ead. lit. num.* 45.

24 Com-

24 Commodum eius esse debet, cuius est periculum, *l. fin. §. sed cum, C. de furtis, l. superuacuam, C. de tempor. in integr. restit. l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de action. empti, l. secundum naturam, ff. de reg. iuris, §. item pretium, instit. de empt. et vendit. Thomas de Thomasettis reg.* 105. *Pichard. ad §. placebat n.* 33. *instit. de leg. agnat. success.* 55. *Mari Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 23. *num.* 4. Et incommoda illum sequi debent, quem & commoda sequuntur, vt per *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 374. *Escobar de ratiocin. cap.* 42. *num.* 12. *& comput.* 30. *nu.* 14. Omne enim commodum cum suo onere pertransit, *l. cum fisco, ff. ad Syllani.* & omne incommodum aliquo commodo compensandũ, *l.* 1. *§. fin. ff. de aqua pluui.*

25 Commune quod est, meum non est, *l. nemo ex socijs, ff. pro socio, Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verborum significat. ad l. littus est* 96. *vers. non procedit pag. mihi* 413. *Valasc. consult.* 64. *num.* 12. *Cald. Pereira de empt. cap.* 10. *nu.* 38. *cum seqq. Benedictus Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure cap.* 3. *num.* 32. Limitatur in *l. rectè dicimus, ff. de verbor. signific. Surd. decis.* 263. *num.* 2. *et nu.* 7. *cum seqq. & decis.* 273. *nu.* 7. *&* 9.

26 Communi in re melior est conditio prohibentis, *l. Sabinus, ff. de communi diuid. l. per fundum, ff. de seruit. rustic. præd. cap. in re communi, de reg. iur. lib. sexto, Surd. cons.* 43. *nu.* 3. *Rendina in prompt. recept. sent. to.* 1. *tit.* 36. *n.* 14.

27 Com-

27 Communio solet excitare discordias, & nemo cogitur in communione persistere, *l. si non sortem, §. si centum, ff. de condict. indebiti, l. in re communi, vers. propter immensas, ff. de seruit. vrbanor. præd. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 2. l. sancimus, §. ne autē, C. de donat. l. 2. ibi naturale quippe vitium, C. quando, & quibus quarta pars lib. 12. Mascard. de probat. concl. 328. nu. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 23. glos. 1. num. 17. Ceual. commun. contra commun. q. fin. num. 220. tom. 4. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 535. Pichard. ad rub. instit. de societate, num. 18.*

28 Concessū dicitur quicquid expressè prohibitum non reperitur, *l. necnon, §. quod eius, ff. ex quibus caus. maior. Campanil. in diuers. iur. can. rub. 7. cap. 5. num. 1.* cum pluribus alijs infra citatis *lit. P. num. 60.*

29 Conclusio potius attenditur, quam facti narratio, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 558.*

30 Conditio inducit formam, qua omissa dispositio non sortitur effectum, *l. Mæuius, l. qui hæredi, ff. de condit. et demon. Girond. de priuilegiorum, seu exēptionum explicat. n. 667. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 4. num. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 515. nu. 3. to. 2. p. 1.* Et non leuem solemnitatem, & formam inducit, *Tiraq. de retract. tit. 2. §. 2. glos. 1. num. 3. et 4. Menoch. cons. 60. num. 48. et cons. 69. nu. 72. Guter. pract. lib. 1. q. 17. num. 11. Cald. vbi proximè capit. 2. num. 16. P. Sanch. de matrim.*

matrimon. lib. 3. disp. 5. num. 2.

31 Conditio nihil ponit in esse, & ideo actus conditionalis non valet, nisi existente conditione, *l. si quis sub conditione, ff. si quis omissa causa testa. l. cedere diem, ff. de verborum signific. l. si quis fundum, ff. de contrab. empt. l. ex facto, ff. de hæred. instit. Afflict. decis. 355. num. 4. Menchaq. quæst. illustr. cap. 55. num. 6. Surd. de alim. tit. 9. q. 29. à num. 13. et decis. 209. num. 1. et cons. 38. num. 24. et cons. 298. num. 1. et cons. 322. num. 26. et cons. 423. n. 18. Francisc. Molin. de brachio seculari cap. 18. n. 14. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 593. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resolut. 56. nu. 3. et resol. 88. num. 4.*

32 In conditione positum, non est in dispositione, *l. si quis sub condit. ff. si quis omis caus. testa. Brunor. à Sole in locis comm. verbo cõditio 3.*

33 Conditio debet impleri in forma specifica, *l. qui hæredi, et l. Mæuius, ff. de condit. et demon. Menoch. cons. 1. num. 410. et cons. 35. à nu. 4. Brunor. à Sole in locis commun. verbo condiditio 5. Cardos. in praxi iudicum, et aduocatorii, verbo eod. num. 3. Surd. decis. 209. num. 2. et 3. Valasc. cons. 82. num. 11. vers. præterea, Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. num. 15. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 56. num. 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. n. 56. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 595. nu. 4.* Et non debet impleri per ęquipollens, *Surd. de alim. tit. 5. q. 3. nu. 16.* Et si in minimo deficiat,

ficiat, non dicitur illi satisfactum, *Flamin. d. q.* 3. *num.* 17. Item debet impleri antequam emolumentum quęratur, *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 16. *num.*55. Et actus habetur, ac si non esset factus, non purificata conditione, *Flamin. d. lib.* 1. *q.* 14. *num.* 9. Et conditio sufficit esse semel impleta, licet non duret impleta, *Brunor. d. verbo conditio* 4. Et habetur pro impleta, quando stetit pro illo, cuius interest adimpleri, *Cardos. d. verbo conditio num.* 7. *Rota Romana apud Farin. decis.* 493. *num.* 3. *et* 6. *tom.* 2. *p.* 1. Et qui dicit conditionem adimpletam, debet probare, *Menoch. de præsum. lib.* 4. *q.* 182. *Flamin. d. q.* 3. *num.* 40. *et lib.* 10. *q.* 3. *num.* 17. Et impleta conditione, non datur actio, nisi hoc prius iudici constet, *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil* 77. *num.* 4.

34 Conditio impedita per tertium, legitimè habetur pro impleta, *l. si Titius* 14. *vbi doctor. ff. de condit. et demon. l. nepos Proculo* 125. *in fine, ff. de verborum signific.*

35 Conditio frustra expectatur, cuius euentus nihil debet operari, *l. si quis ita scripserit, ff. de hæred. instit. l. cum hæres. §. fin. ff. de acquir. hæredit. Gom. vari. tom.* 1. *cap.* 2. *num.* 12. *prope finem, et cap.* 10. *n.* 17. *in fine.*

36 Conditione deficiente, contractus celebratus censetur resolutus ab ipso initio, *l. necessario, §.* 1. *ff. de peric. et commodo rei vend. l. pecuniam, vbi Alex. nu.* 4. *ff. si cert. pet. Menoch. cons.* 134. *num.* 30. *et* 31. *et cons.* 139. *et seq. et*

cons.

conf. 322. num. 39. Surd. de alim. tit. 9. q. 4. n. 23. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 3. nu. 27. Et defectus conditionis habet oculos retro ad tempus dispositionis, *Tiraq. in l. si vnquam, verbo reuertatur nu. 277. C. de reuocandis donat.*

37 Conditione pendente, actus non dicitur perfectus, suspendit enim conditio actum in effectum, vel euentum conditionis, *l. cedere diem, ff. de verbor. signific. Menoch. conf. 63. à n. 28. cum seq. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 3. n. 20.*

38 Conditio semel extincta non reuiuiscit *Ceual. commun. contra comm. q. 905. n. 70. tom. 4.*

39 Connexorum idem est iudicium, *l. 3. §. iudicio contrario, ff. de contraria act. tutel. l. proinde, ff. ad legem Aquil. l. cum actum, ff. de negot. gest. cap. translato de constit. cap. præterea, de offic. deleg. Surd. de alim. tit. 9. q. 31. num. 16. cum seqq. et conf. 196. num. 9. et conf. 338. n. 3. et decis. 199. n. 13. Hieronym. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de pactis num. 6. Mari. Antonin. vari. lib. 3 resol. 9. num. 2. Hyppol. sing. 251. num. 1. Cota in memorab. verbo connexorum pag. 166. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. num. 71. Escobar de ratiocin. cap. 13. num. 11. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 5. cap. 1. num. 43. Card. Tusc. tom. 2. lit. C. concl. 626.* Et connexa dicuntur indiuidua, vt per *Surd. d. decis. 199. n. 13.* & connexa reputantur vnũ, *Scac. de appellat. q. 17. limit. 21. sub num. 25.*

40 Confeſſio eſt probatio omnibus melior, *l. cum te, C. de probat. l. cum à matre, C. de rei vendic. l. generaliter, C. de non numer. pecun. cap. per tuas de probat. cap. ſi cautio, de fid. inſtrumen. Sylu. conſ. 62. nu. 1. Menoch. conſil. 21. nu. 14. & de interdictis remed. 1. recuper. n. 217. & ſeq. Maſcard. de probat. concl. 1326. n. 4. Surd. deciſ. 10. nu. 12. & conſ. 143. nu. 39. Gam. deciſ. 165. nu. 2. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 125. num. 31. Card. Tuſch. tom. 2. lit. C. concluſ. 645. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 436. n. 2. to. 1. p. 1. Anton. Monach. Bonon. deciſ. 21. nu. 8. & deciſ. 55. nu. 25.* vbi *num. 26.* intelligit maximè facta in inſtrumento. Et facit maiorem probationem, quam publicum inſtrumentũ, *Scac. de appellat. q. 17. limit. 9. nu. 20. verſ. limita.* Et plenè probat in his, quę pendent à voluntate confitentis, *Surd. de alim. tit. 8. priuil. 30. nu. 11.* Et confeſſio partis omne aliud genus probationis ſuperat, & ſemper admittitur, etiam vbi alię probationes non admitterentur, vt per *Marant. de ordine iudic. p. 6. art. 5. n. 25. Surd. conſ. 60. n. 1. & conſ. 143. n. 39. Anton. Monach. Florent. deciſ. 1. n. 99.* Et facit rem notoriam, *Maſcard. concl. 1326. nu. 4. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap. 142. n. 9. & 10. Cardoſ. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo confeſſio iudicialis nu. 36. Farin. in praxi crimin. q. 21. nu. 31. Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 7. num. 23.* Item habet vim publicę ſcripturę, *l. cum te, C. de tranſact. Pa-*

riſ.

rif. conf. 99. num. 12. lib. 3. Roland. conf. 6. n. 26. lib. 3. Mascard. concl. 1326. nu. 4. Flamin. de resignat. lib. 11. q. 14. num. 73. cum praeced. Cald. d. cap. 7. n. 21, Valasc. de iure emphyt. q. 7. nu. 27. Gam. decis. 43. n. 1. Et confessio partis est fortior ea, quę fit per testes, vel instrumenta, *Roland. conf. 71. nu. 41. & conf. 75. n. 24. vol. 2. Mascard. de probat. in proœm. q. 7. n. 3.* Et vim conuentionis habet, *l. tale pactum, ff. de pactis.*

41 Confessio erronea non nocet, & confiteri non videtur, qui errat, *l. non fatetur, ff. de cõfessis, l. error, C. de iur. & fact. ignor. Gom. vari. tom. 3. cap. 1. num. 66. Surd conf. 345. num. 17. Mascard. de probat. concl. 378. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 1. n. 63.*

42 Confiteri non censetur aduersarij agentis intentionem, qui ad excludendum ius actoris exceptionem opponit, *cap. exceptionem 63. de reg. iur. lib. sexto, Cou. vari. lib. 1. cap. 1. nu. 2. vers. eodem iure, Gom. vari. tom. 3. cap. 12. nu. 16. Cacher. Pedam. decis. 178. n. 9. Franciscus Milanens. Siciliae decis. 3. num. 46. lib. 2. Bellon. Genu. decis. 38. n. 8. & decis. 91. nu. 1. Petr. Gregor. Syntag. iuris lib. 21. cap. 17. n. 3. Stepha. Gratian. Marchiae decis. 19. nu. 19. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio n. 26.*

43 Coniecturis non est opus in claris, & praesumptio cedit veritati, *l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de legat. 3. l. non aliter, ff. eod. tit. l. continuus, §. cum ita, ff. de verbor, oblig. l. 2,*

C. de

C. de legibus, Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 31. nu. 4. Surd. conf. 242. num. 9. & conf. 454. nu. 49. & decis. 210. num. 1. cum seq. Flamin. de resignat. lib. 12. q. 5. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 3. num. 9. & resol. 18. num. 9. Rota Romana apud Farinac. decis. 21. num. 5. tom. 1. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 4. proæm. num. 68. cum seq. Ioan. Francis. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. num. 63. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 20. & decis. 23. nu. 16. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verbum num. 35. Rota Romana apud Farin. decis. 45. num. 5. tom. 1. p. 1. quibus adde, quę notaui infra *lit. P. n. 36.*

44 Consentire non videntur errantes, & ignorantes, *l. si per errorem, ff. de iurisdict. omn. iudic. Crau. conf. 257. num. 2. Cardin. Tusch. to. 2. lit. C. concl. 754.* Error enim excludit consensum, vt notatum est infra *lit. E. nu.* 11.

45 Consentire non dicitur dolo deceptus, *Flamin. de resignat. lib. 13. q. 3. n. 5. cum seqq.*

46 Non consentiens videtur contradicere, *l. inuitum 4. ff. de seruit. vrban. præd.* Et paria sunt consentire, vel non contradicere, *l. in adoptionibus, ff. de adoptio.*

47 Consequens qui vult, vult & antecedens, *l. ad rem mobilem, l. ad legatum, ff. de procurator. l. qui proprio, §. qui alium, ff. eod. tit. l. illud, ff. de acquir. rer. domin. l. 2. §. inspectio, ff. quemadm. testam. aper. l. 1. §. 1. ff. si vsusfruct. pet. l. denique, §. interdum, ff. de pecul. legat. l.*

legatis,

legatis ff. de adim. legat. l. 2. ff. de iuriſdict.om. iud. §. idem iuris inſt. ex quib.cau.manum. non licet Euerard. in Topic.legal.loco 95.Gom.vari. tom.1.cap. 3. num.23. Surd.deciſ.70. num. 5.& deciſ. 194. num.6. & num. 32. & deciſ. 303.nu. 9. & conſ. 447. num.3.Pichard. ad princip.inſt. de acquiſit. per arrogat. num.16.Gonzal.ad reg. 8. Cancel. gloſ. 5. num. 53. Scac. de appellat. q. 2. num.26. in fine Scobar. de ratiocin.cap. 25. n. 11. Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. C. concl. 757. Vgolin. de offic. & poteſt.Epiſcopi cap. 27. §. 1. num.1. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 44. nu.2. tom.1. p.1. & deciſ. 105.num.5.ibid. Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum perſonali §. 14. num. 22. pag. 265. Et conſequens vult,qui vult antecedens *l.cuicunque §. pen. in fine ff. de inſtit. actio. Tuſch. vbi proxime*. Intellige de conſequenti neceſſario *l. cum lex ff. de fideiuſſor.* Et de coniunctis,& vbi militat eadem ratio *Thomas de Thomaſettis reg. 254.*

48 Conſequens vbi eſt falſum,antecedens ſubſiſtere non poteſt *l. 2. §. mutui datio vbi gloſ. & doct. ff. ſi cert. pet. Euerard. in topic.loco 97. in princip. Surd. conſ. 428. num. 11.* Nam ad poſitionem conſequentis,ſequitur poſitio antecedentis *l. illud ff. de acquir. hæred.* & deſtructo conſequenti, deſtruitur & antecedens *l. apud antiquos C. de furtis Euerard. in topicis leg. loco 97.*

49 In conſequentiam quę veniunt, nō ſunt at-

tendenda, & ita attendendum eſt quod principaliter agitur, non quod incidenter, *l.* 1. *ff. de auctorit. tutor. l. is qui, ff. de liber. cau. l. verum, ff. de furt. l. ſi quis nec cauſam, vbi latè Iaſ. à num.* 3. *ad* 23. *ff. ſi cert. pet. l. conditionibus pupillus, ff. de condit. & demon.* cum ſimilibus, de quibus *Mant. dial.* 47. *Put. deciſ.* 519. *num.* 3. *lib.* 2. *Mobed. deciſ.* 2. *num.* 2. *de pręb. cum alijs adductis à Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 45. *§.* 1. *num.* 35. *quos citat Ioan. Petr. Monet. tract. de diſtribut. quotid. p.* 2. *q.* 5. *n.* 23. multa enim incidenter fieri permittuntur, quę principaliter denegantur, *l. quoties*, C. *de iudic. l. cum creditor, §. qui furem, vbi Bart. ff. de furtis.*

50 Conſilij natura eſt, vt quamuis excitet ad deliberandum, non tamen obligat ad ſequendum, *l. cum pater* 77. *§. mando, & ibi Bart. ff. de legat.* 2. *l.* 1. *§. idem Pomponius, vbi gloſ. verbo quia rem, ff. depoſiti, l.* 1. *§. ſi verò ſuaſeris, ff. de pænis, l. ſi enim, ff. mand. cap. cum olim, de arbitr. Menoch. de præſumpt. lib.* 6. *q.* 34. *nu.* 25. *cum ſeq. Coſt. in l. cum tale, §. ſi arbitratu limit.* 11. *num.* 1. *ff. de condit. & demon. Cou. in repetit. cap. quamuis pactum, de pactis lib. ſexto p.* 2. *§.* 2. *n.* 6. *&* 7. *verſ. ſecundum, & de ſponſal. p.* 2. *cap.* 3. *§.* 8. *num.* 3. *Pichard. ad §.* 3. *inſtit. de pupil. ſubſtit. num.* 9. *Thomas de Thomaſettis reg.* 78. *et* 196. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 46. *num.* 36. *cum ſeq. Cald. Pereira in l. ſi curatorem, verbo ſine curatore nu.* 106. *C. de integ. reſtit. minor. et de nominat. emphyt.*

q. 1. *nu.*

q.1. num. 39. Acaci. Anton. in comment. ad l. 3.num.67.ff.de condit. et demonstr. et ad l. Titio centum, §. Titio centum num. 64. et 65. ff. eod. tit. plures refert Guter. de tutel. p. 1. cap. 8. nu. 4.multo plures *P. Sanch. de matrim. lib. 1.disp. 34 num. 24.*

51 Consilium mutare in melius sapientis est, *l. non nunquam, vbi glos. ff. de collat. bonorum, instit. de legat. in princip. et ibi Angel. Aret. Rebuf. in tract. nominat. q. 17. num.*4. *Scac. de appelat. q. 17. limit. 47. memb. 1. n. 33. Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. n. 282.* Et vnicuiq; licet, *d. glos. l. non nunquã. auth. de nuptijs §. 1. collat. 4. cap. mutare de reg. iuris lib. 6. Sur. cons. 167. n. 10. Card. Tusch. to. 5. lit. M. concl. 435. Thomas de Thomasettis reg.* 186. vbi intelligit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel nisi mutetur in alterius prȩiudicium, & damnum.

52 Consuetudo est altera natura, vt ex *Philosopho* asserit *Surd. de alim. tit. 1, num. 7. Francisco Nuñez de Velasco en los dialogos de contencion de la milicia y ciencia dialogo 3. pag. 76. ver.*

53 Consuetudo parem vim habet cum lege, *l. de quibus, ff. de legibus, §. ex non scripto instit. de iur. natural. gent. et ciuil. cap. fin. de consuet. l. 2. C. quæ sit longa consuetudo, cap. consuetudo 1. dist. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personali, §. 3. num. 10. pag. 232. Guid. sing. 803. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concl. 36.*

Thomas de Thomasettis regul. 78. Vnde venit appellatione iuris, *Menchaq. quæst. frequent. cap.* 3. *nu.* 32. Item consuetudo est optima legum interpres, *cap. cum dilectus de consuetud. l. minimè, ff. de legibus, l. si de interpretatione, ff. eod. tit. Syluan. cons.* 88. *nu.* 27. *Tiraq. de nobilit. cap.* 10. *num.* 9. *Afflict. Neapol. decis.* 166. *num.* 9. *et decis.* 173. *num.* 3. *Menoch. cons.* 32. *num.* 44. *et cons.* 390. *num.* 21. *et cons.* 577. *num.* 2. *et* 3. *vol.* 3. *Mascard. de probat. concl.* 1415 *num.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo consuetudo* 6. *Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. eod. verbo nu.* 3. *Cald. Pereira in l. si curatorem verbo contractum n.* 29. *C de in integrum restit. min. Rota Rom. apud Farin. decis.* 642. *n.* 15. *in fin. tom.* 2. *p.* 1. *Ioann. Maria Belett. d. p.* 1. *tit. de clerico debitore*, §. 12. *nu.* 27. *pag.* 461. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 12. *plures alios referunt Cened. pract. q.* 3. *num.* 11. *Camil. Borrel. in sum. decis. tit.* 14. *num.* 88. Et est interpres priuilegiorum, ac scripturarum, quę ex decennij lapsu interpretantur, *Molin. de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 57. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 62. *n.* 26. *P. Molin. de iustit. tom.* 3. *disp.* 590. *coniect.* 9. Et consuetudine potest introduci, quicquid potest per priuilegium concedi, *Card. Tusc. tom.* 2. *lit. C. conc.* 808 Item consuetudo habet vim pacti, estque fortior pacto, & facere potest quicquid agere valet pactum, vt notaui supra *lit. A. num.* 197. Deinde consuetudo est inter-

interpretatiua contractuum, *l. quod si nolit, §. qui assidua, ff. de aedilit. edic. Magon. Florēt. decis. 56. num. 3. & Lucens. decis. 7. nu. 21. Menoch. de arbitr. casu 83. num. 10. Camil. Borrel. d. tit. 14. num. 93.* Et facit partes contrahere secundum eam, *Surd. decis. 223. à nu. 11.* Item quęlibet dispositio recipit interpretationem à consuetudine, ex *Surd. de alim. tit. 1. q. 66. nu. 4.* Item consuetudo potest, quicquid potest pręscriptio, *Tusch. d. lit. C. concl. 809.* Denique consuetudo facit licitum, quod aliàs est illicitum, *Roland. cons. 58. num. 19. lib. 4. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 62. num. 14. Seraphin. de priuileg. iuram. priuil. 83. nu. 56. Guter. pract. lib. 3. q. 29. num. 22. Mexi. in tract. tassae panis concl. 3. nu. 25.*

54 Contractus ex conuentione partium legem accipiunt, *l. 1. §. si conueniat, ff. depositi, l. contractus, ff. de reg. iur. l. lege, ff. de pact. conuent. l. 1. C. de oper. libert. l. 1. C. commod. cap. contractus 85. de regulis iuris lib. sexto, Surd. cons. 383. num. 6. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 11. nu. 19. & quaest. forens. cons. 38. nu. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo contractus num. 12. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 980. Cardin. Seraphin. Rota Romana decis. 787. num. 2. Pichard. ad §. si quis alium, instit. de inutil. stipulat. n. 2. Thomas de Thomasettis reg. 83.* vbi dicit procedere, quando contractus sunt legitimè facti. Amplia etiam si fuerit conuentum vltra, vel pręter naturam contractus, *Ro-*

*ta Romana apud Farin. decis.*415. *num.* 4.*tom.* 1.*p.*1. Et à partium conuentione recipit formam contractus, *Rota Rom. apud eund. decis.* 669. *num.* 4.*tom.*2.*p.*1.

55 Contractus claudicare non debet, *l. Iulianus, §. si quis, ff. de actio. empti, l. si cum dies, §. pen. ff. de recept. arbitr. l. Labeo, ff. de verborum signific.* Surd.*decis.* 52. *num.* 9. *Menoch. cons.* 122. *num.* 39. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo hunc contractum num.*4. *C. de in integ. restit. minor. Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 982. *Lusit. Francisc. à Sousa in repetit. §. actionum, instit. de actio. p.* 4. *num.* 27. *Thomas de Thomasettis reg.* 84. vbi dicit procedere, quando militat eadem ratio.

56 Contractus non debet operari vltra intentionem agentium, *l. non omnis, ff. si cert. pet. l. in agris, ff. de acquir. rer. domin. l.* 2. *ff. de his, quæ in testam. delent. l. legata inutiliter, ff. de legat.* 1. *l. cum tale, §. vlt. ff. de condit. & demon. l. age cum Geminiano, C. de transact. Conan. comment. iuris ciuilis lib.*7.*cap.* 1. *num.* 13. *Gom. l.* 22. *Tauri num.* 24. cum alijs supra citatis *lit. A. num.*47.

57 Contractus ab initio est voluntatis, ex post facto necessitatis, *l. sicut ab initio, C. de actio. & oblig. l. in commodato, §. sicut, ff. commod. l. de contractu, C de rescind. vendit. l quamuis C de transact. l. non idcirco in fine, ff. de contrahen. empt. l. eo quod, C. si cert. pet. l. si mãdauero, §. sicut, ff. manda. §. pen. instit. eod. tit. l. cuius bonis in prin-*

in princip. ff. de curatore furiosi, l. si quis argẽtum, §. fin. C. de donat. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis n. 15. *C. de reuocandis donat. Gutter. pract. lib.* 3. *q.* 43. *num.* 14. *Flamin. de resignat. lib.* 1. *q.* 13. *num.* 7. *Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo contractus n.*8. *Card. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 983. *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 427. *num.* 1. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 6. vbi dicit procedere, quando contractus iure sunt perfecti, secus verò si superueniat fraus, & dolus, vel ab eis de consensu vtriusque partis recedatur.

58 Contractus aut totus acceptandus, aut totus repudiandus, *l. cum quæritur, ff. de administrat. tutor. l. nam absurdum, ff. de bonis libert. Tiraq. de retract. conuent. ad finem tit. nu.* 4. *cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 301. *num.* 57. *Cald. Pereira quæst. forens. cons.* 39.

59 Contractus omnis, seu quęlibet dispositio, promissio, vel pactum, etiam iuramento firmata intelliguntur rebus sic stantibus, *l. continuus, §. cum quis, ff. de verborum oblig. l. quod seruus, vbi glos. ff. de condict. ob causam, l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, Hyppol. cons.* 76. *num.* 31. *vol.* 1. *Tiraq. in l. si vnquam in princip. num.* 166. *C. de reuocan. donat. Mascar. de probat. concl.* 1131. *n.* 27. *&* 1157. *num.* 7. *Surd. cons.* 418. *num.* 8. *& cons.* 445. *num.* 35. *& de alim. tit.* 2. *q.* 15. *n.* 187. *& tit.* 8. *priuil.* 56. *n.*

 61. &

61. & decis. 326. num. 31. Guter. pract. lib. 3. q. 42. num. 37. & 38. & de tutel. p. 1. cap. 1. nu. 23. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 14. num. 11. & lib. 3. q. 18. num. 123. Cald. Pereira in resp. pro Duce Pastranæ num. 6. & in resp. pro D. Roderico à Sylua vers. ad hæc, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 96. num. 23. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 5. collect. 1771. D. Marta de clausulis p. 1. clau. 127. n. 1. cũ seqq. & p. 3. clausula 73. Rota Romana apud Farin. decis. 606. num. 3. in nouiss. Hieron. Fernandez de Otero select. interpret. lib. vni. in interpret. cap. fin. de consuetud. num. 77. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 55. num. 29. & 31. & 32.

60 Contractus recipiunt interpretationem ex tacita mente contrahentium, *l. in conuentionalibus, ff. de verbor. obligat. Perez tit. 7. lib. 5. ordin. pag. mihi* 188. Et in contractibus potius mens, quam verba sunt attendenda, *Molin. d. primog. lib. 1. cap. 4. num.* 20.

61 Contractus conclusio attenditur, *l. si dominus, ff. præscript. verb. Stephan. Gratian. discep. forens. cap.* 115. *num.* 35. Et vniuscuiusque contractus initium spectandum est, & causa, *l. si procuratorem in princip. ff. manda. l. 1. §. non solum, ff. depositi, l. si tamen, ff. ad Maced.*

62 Contractibus omissum habetur pro omisso, *l. quicquid astringendæ, ff. de verbor. oblig. Paris. cons. 117. num. 6. Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 76. & decis. 283. num. 5.* cum alijs supra adductis

adductis *hac eadem lit. num. 2.*

63 Contrahentes videntur se conformare cum iure, idem procedit in testatore, *l. hæredes mei, §. cum ita, ff. ad Trebel. l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, Menoch. conf.* 111. *num.* 17. *Mascard. de probat. concl.* 1415. *à num.* 2. *Surd. decis.* 2. *num.* 11. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glo.* 5. *num.* 81. *Valasc. consult.* 134. *num.* 11. *Gam. Lusit. decis.* 16. *nu.* 4. *&* *decis.* 193. *nu.* 6. *Cald. Pereira de empt. cap.* 9. *num.* 10. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 70. *nu.* 29. *&* *q.* 101. *num.* 3. *&* *consil.* 18. *nu.* 7. *cum seqq.* Et censentur se conformare cũ statutis loci, in quo contrahitur, *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 264. *n.* 15.

64 Contraria simul esse non possunt, *l. mutuis, ff. pro socio, l.* 1. *C. de furtis, Menoch. de interdict. remed.* 3. *retin. possess. n.* 516. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 25. *num.* 6. Ideo ad positionem vnius, sequitur remotio alterius, *l. si inter, ff. de except. rei iudicatæ.* Et se inuicem elidunt, & mutuo se expellunt, & vno posito remouetur alterum, *Surd. decis.* 24. *num.* 10. *&* *decis.* 92. *num.* 11. *&* *cons.* 211. *num.* 16. Item contraria non possunt esse sub eodem subiecto, *glos. in l. fin. ff. de diuort. l. vbi repugnantia, ff. de reg. iuris, Alciat. de præsumpt. reg.* 2. *præs.* 3. *nu.* 5. *Bernard. reg.* 25. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 59. *Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 22. *Thomas de Thomasettis reg.* 101. vbi asserit procedere simul, & eodem tempore, ac eodem subiecto

biecto, vel secundum Logicos in habitibus moralibus, secus autem in speculatiuis, vel in concreto, & in realibus, aliter autem in abstracto; & in imaginatione.

65 Contraria duo possunt procedere diuersis respectibus, *Tiraq. de nobilit. cap.28. num. 13. Farin. in praxi crimin. p.4.cons.30. n. 62.*

66 Contraria plura incompatibilia si concurrant, præualent vltima, *Card.Tusch.tom.2. lit. C. concl.* 1011.

67 Contraria allegans non est audiendus, *l.* 1. *C. de furtis, l. transactione, C. de transact.l.Titiæ, ff. de cond. & demon. cap. imputari, de fide instrum. cap. sollicitudinem de appellat.Menoch. de præsumpt.lib.2.q.* 41. *n.2.Gregor. l.*111.*verbo ninguna tit.* 18.*part.* 3. *Cou. vari.lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 2. *in fine. Cabed. Lusit. decis.* 34. *nu.9. p.* 1. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 54.*n.*18. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio num.*4. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1.*resol.* 56.*num.*11. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 34. *num.* 1. *Cardin.Tusch.tom.*2.*lit.C.concl.* 1005. *Rendina in promptuar. recept. sentent. tit.* 100. *num.* 10. vbi cum antiquioribus, quos refert declarat regulam hanc locum non habere, quando quis vult contra diuersas personas experiri.

68 Contrarietas est vitanda in omni dispositione, *l. vbi repugnantia, ff. de reg. iur. Surd. decis.* 276.*num.*3. *Farinac. in praxi crimin.p.*4. *cons.*95.*n.*7.*Card.Tusch.to.*2.*lit. C. concl.* 1008.

69 Con-

69 Contrariorum contraria eſt ratio, & contrarius effectus, *l. fin. ff. de edendo, l. qui accuſare, ff. de accuſat. Euerard. in topic. legal. loco 75. Surd. conſ. 350. num. 22. Cæſar Argel. de cõtradictore legitimo q. 3. n. 79.*

70 Contrariorum eadem eſt diſciplina, *l. 1. ff. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, l. fin. ff. de legat. 3. l. in fundo, ff. de rei vend. l. inter ſtipulantem, §. ſacram, ff. de verbor. oblig. l. 1. §. ſi quis vltro, ff. de quæſtio. l. & ſi contra in fine, ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. nihil tam naturale, ff. de reg. iur. §. 1. & ibi gloſ. verbo intelligemus inſtit. eo. tit. de his qui ſunt ſui, vel alieni iuris, §. 1. inſtit. de tutel. cap. intellectum de iure iur. cap. translato de conſtit. Euerard. in topic. legal. loco 73. Ariſtot. lib. 7. topic. cap. 1. Surd. conſ. 1. num. 92. & conſ. 151. num. 27. & conſ. 301. num. 22. Acacius Anton. in comment. ad rub. ff. de condit. & demon. cap. 1. num. 56. Brunor. à Sole in locis commun. verbo contrarietas 2. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 897. nũ.* 884. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ. 52. num. 38. Pichard. ad princip. inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris num. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. fin. caſu 51. Galganet. de condit. & demon. p. 2. cap. 1. q. 19. num. 1.* vbi agit de intellectu huius axiomatis.

71 Contrarium effectum nõ debẽt operari inducta ad vnum finem, *l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. l. 2. ante fin. C. de iuram. cal. l. qui hominẽ, §. fi. & ibi notat. ff. de ſolu. cap. maiores, §.*

ſed

sed adhuc, & ibi not. de baptis. Cardin. Tusch. to. 2. lit. C. concl. 1010. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 3. *n.* 136.

72 Contrarium effectum non debent operari inducta in fauorem, *l. legatum, ff. de adim. leg. l. quod fauore, C. de legib. cap. quod ob gratiam, de reg. iur. in 6. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 101. *& q.* 3. *n.* 191.

73 Copulata plura, si requirantur ad aliquid disponendum, non sufficit vnum tantum interuenire, *l. si hæredi, ff. de condit. instit. Card. Tusch. tom.* 2. *lit. C. concl.* 1035.

74 Correctio legum est vitanda, vide infra vbi notatum est *lit. L. num.* 18.

75 Correctum, quod non est, stare non prohibetur, *l. præcipimus, C. de appellat. l. sancimus, C. de testam. Surd. decis.* 195. *num.* 6. Lex vna correcta, alię, quę veniunt ad declarationem illius, corriguntur ex toto, *Castro in l. fin. n.* 3. *C. de edicto Diui Adri.*

76 Correlatiuorum idem est iudicium, & de vno dispositum trahitur ad alterum, *l. fin. ff. de acceptilat. l. fin. C. de indicta viduit. tol. l. si quis seruo. C. de furtis, l.* 1. *C. de transact. l.* 1. *C. de cupress. lib.* 11. *Cursus Conimbricensis in comment. ad Logicam ad cap.* 7. *de relatis in commento attributo* 3. *Euerard. in topic. loco à correlatiuis num.* 8. *Bellon. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 1. *tit.* 17. *de legibus num.* 57. *& ibi Viui. num.* 203. *idem Viui. d.* 1. *tom. tit.* 28. *quæ res exportari nõ debet num.* 11. *Osasc. decis.* 115. *nu.* 10. *Ioan. Maria*

ria Bellet. disquisit. cleric. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum à statutis secularium, §. 4.n.5. pag. 397. Surd. decis. 218. num. 10. & de alim. tit. 1. q. 19. num. 3. & num. 10 & tit. 4. q. 18. num. 54. & seq. & tit. 6. q. 9. num. 6. & consil. 34. num. 26. & cons. 150. n. 120. & cons. 201. num. 3. & cons. 338. nu. 4. Cou. in cap. Raynutius, §. 3. n. 6. de testam. Valasc. de iure emphyt. q. 29. in fine, Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 2. à num. 1. Boer. decis. 48. num. 3. & 4. Medic. reg. 9. Aldouin. cons. 74. num. 14. Alphan. collect. 862. Garc. reg. 110. & 141. Tiraq. de retr. lig. §. 1. glos. 9. num. 171. & seq. P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 54. num. 1. et lib. 6. disp. 19. nu. 10. Farin. in praxi cri. p. 7. in fragm. lit. E. num. 235. cum seqq. Melchior Phab. Lusit. decis. 72. nu. 8. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure, ff. de iustit et iure p. 1. cap. 8. n. 4. Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 6. n. 2. Card Tusch. tom. 2. lit. C. cõcl. 1041. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. n 800. & 803. Et correlatiuorũ vnum non poteſt eſſe ſine alio, *Nau. cõmẽt. 3. de regular. n. 44.* Et in correlatiuis ſi quid eſt prohibitum vni, videtur & prohibitum alteri, *Menoch. cons. 136. num. 10. et 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos 50. num. 12.* Et ex correlatiuis ſublato vno, & alterum cenſetur tacitè ſublatum, *d. l. fin. ff. de acceptilat. l. alteri ff. de adim. legat. D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p. 1. num. 37. Surd. decis. 52 nu. 5. Mari. Anto. vari. lib. 1. resol. 56. n. 6.* Et vno expreſſo dicitur

expreſ-

pressum alterum ex eod. *Mari. Anton.* cum ab eo citatis *lib. 3. resol. 9. n. 2.* Regula enim correlatiuorum est regula pariũ, *l. Iulia. §. si procurator. ff. de act. emp. Bertaz. vbi proximè n. 801.*

77 Corporis deformitas, animi deformitatem ostendit argum. *tex. in cap. cum infirmitas, de pænit. cap. fin. 41. distin. tradunt Tiraq. l. 2. connub. glos. 1. p. 2. n. 55. D. August. epist. 109. ad Monachos, Escobar. de ratiocin. cap. 32. n. 1. Plaza in epitome delict. cap. 25. subscribitque sententia Cyni relata ab Alexand. cons. 209. ponderatis n. 10. versic. dictus vero iuuenis lib. 6.* quod in pulchro corpore pulchra residet anima. Nã *D. Ambros. lib. 2. de Virg.* affirmat speciem corporis simulacrum esse mentis, figuramque probitatis, & refert *Lucas de Penna in l. 1. vers. 2. quæritur, C. qui ætat. vel profess. se excus. lib. 10. et l. 1. C. de profess. qui in vrbe Constantinop. lib. 12. ac Math. de Fano in tract. de modo studendi cap. 30.* Facies nanque sępè indicat quale est cor, *l. obseruandum, ff. de offic. præsid. l. 3. ff. de testibus,* & impudicus oculus impudici cordis est nuncius, *cap. nec solo 32. q. 5.* & per exteriora cognoscuntur interiora, *§. seruos instit. de rer. diuis. l. naturalem, §. in his, ff. de acquir. rerum domin. l. Fulcinius, §. illud sciendũ, ff. ex quib. caus. in possess. eat. cap. fin. de renunc. in 6.* & per signa corporis nobis nota, inquiũt Logici, syllogizamus dispositiones animę nobis ignotas, *Aristot. 2. Prior.* vnde *Propert.*

Ex operum specie clarescunt intima cordis

& ad-

& adstipulantur, quę *Ouid. lib. 2. Fastorum* Lucretię pudicitiam collaudans scripsit, ita illam facie pudicitiam pręportasse, sicuti eius erat pudicus animus; nam qualis erat interius cognoscebatur in vultu; dum inquit

Et facies animo, dignaque, parque fuit

atque iterum *lib. 6. Fast. in fine* Martię venustatem, virtutesque extollens, subscripta prodidit carmina

Par animo quoq; forma suo, respōdit in illa,
Et genus, & facies, ingeniumque simul.

& *Martial. lib. 12. epigram. in Zoilum*, ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit, si fortasse bonus esset

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine lęsus
Rem magnam pręstas, Zoile si bonus es.

Medici tandem ex corporis turpitudine, animi deformitatem pręsumunt, vt scribit *Rasis lib. 2. ad Almansorem cap. 33. et cap. 54. Galenus* insuper, faciem fędam, malos mores ostēdere affirmat *lib. 2. de temperam. cap. 6. et lib. 1. et 2. de vsu part. Bald. etiam in l. obseruare, C. quorum appellation. non recipiantur* affirmat, quod sicut turpis habitudo corporis declarat quem procliuem ad scelera, ita pulchra ad virtutes. Hinc etiam nomen turpe habet sinistrā suspicionem, sicut per contrariū, pulchrū nomen, & honestum honestatis, & totius probitatis est indicium, vt per *Doct. in cap. 1. de deposito,*

posito, Bernard. in praxi cap. 7. vbi Salzed. lit. A. plures refert Cened. ad decretal collect. 24. num. 3. Vnde licet arguere á nomine, cum talis quis credatur, & presumatur, qualis nominatur secundum *Menoch. de præsumpt. lib. 6. q.* 30. *num.* 10. Et aliquos effectus ex eo, quod quis turpe nomen habeat colligit idem *Menoch. lib.* 1. *præsumpt.* 89. *n.* 131.

78 Crimina suos debēt habere authores, *l. crimen, ff. de pænis, l. sancimus, C. eod. tit. cap.* 2. *de constit. cap. quæsiuit de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, cap. Romana in fine de sentent. excom. lib. sexto, Cald. Pereira quæst. forens. in comment. ad l. vni. C. ex delictis defunctorum p.* 3. *n.* 8. quibus adde, quę notaui infra *lit. P. n.* 12.

79 Culpa vbi maior est, ibi grauior debet esse pęna, *cap. cum bonæ, de ætate, et qualit. cap. tanta, de excessibus prælatorum, Perez ad l.* 1. *vers. in oppositum prope finem tit.* 1. *lib.* 5. *ordin. pag. mihi* 31.

80 Culpa suos debet tenere actores, *l. sancimus, C. de pæn. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 38. *nu.* 30. *Farin. in praxi crimin. p.* 1. *q.* 23. *num.* 1.

81 Culpa nō caret, qui se immiscet rei alterius artis, & professionis, *l. idem iuris, §. vlt. ff. ad leg. aquil. l. illicitas, §. pen. ff. de offic. præsi. reg. non est sine culpa, de reg. iuris lib. sexto, cap. tua de homicidio, Thomas de Thomasettis reg.* 203. Tractent enim fabrilia fabri, & quam quisque norit artem eam exerceat, *Strach. de mercat. p.* 3. *tit. de nautis n.* 33. *Car. Tusc. to.* 2. *lit. F. cōcl.* 2.

82 Culpa

82 Culpa non potest imputari ei, qui non fecit id quod facere non tenebatur *Surd. cons.* 345. *num.* 31.

83 Culpa non imputatur ei, qui nō fecit, quod factum non profuisset *Surd. decis.* 87. *num.* 6. *& decis.* 260. *num.* 5. *cum seqq. & decis.* 326. *num.* 69.

84 Culpa vbi non est, ibi non debet esse onus, vt per *Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 44. *num.* 7. Et culpa quod caret in damnum re uocari non potest *l. Gracbus C. de adulte.*

85 Culpa vbi non est, nec pœna esse potest *l. si putator ff. ad l. Aquil. cap. sine culpa de reg. iu. in 6. Thomas de Thomasettis reg.* 283. *Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 8. Nam vbi non est culpa, ibi non est delictum *cap. cum voluntate de sentent. excom. Bartholam Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienandis pag.* 94. *nnm.* 30.

D

1 DAmnum dedisse videtur, qui occasionem damni dat *l. ante §. si cum seruum ff. de vi bonor. raptor. l. videamus §. fin. l. qui domum in fine ff. locati l. nihil interest ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. qui occidit §. in hac ff. ad leg. Aquil. cap. sæpe* 50. *dist. cap. fin. de iniur. cap. de cætero de homicid. Dec. cons.* 218. *num.* 4. *Surd. decis.* 326. *num.* 23. & 24. *Ferrer. in constit. Cathalon. glos.* 5. *num.* 287. *Cardin. Tusch.*

tom.1. lit. C. concl. 138. *num.4.& tom.2. lit.D. concl.6.Thomas de Thomasettis reg.*244.vbi explicat procedere quãdo causam propinquam dedit.

2 Damnum qui sentit,debet,& sentire lucrũ, & è contra *l. secundum naturam ff. de reg.iuris Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl.*13. In pari causa damno magis, quam lucro consulendũ *l. fi. §. licentia C. de iu. delibe. l. at si quis §. sed etsi ff. de religio. & sump. fun.* vnde non debet quis ex alieno damno lucrari *l. itaq; §. 1. ff. de dolo.*

3 Dare beatius est,quam accipere *cap. prædicator* 16. *q.* 1. *cap.* 1. *vbi glos. verbo, vt debere de donat.*

4 Dare,& remittere paria sunt *l. si fundum §. Titio ff. de legat.1.l.contra §. si filius ff. de pact. l.1. ff. de transact. l. si mulier ff. de condict. ob caus. l. sicut §. an pacisci ff. quib. mod. pig. vel hypothec.soluat.l.in ædibus vers.potest ff. de dona. l.* 3. *§. fin. cum l. seq. vbi glos. verbo habere in fine ff. de donat. inter virum, & vxorem cum pluribus alijs iuribus, quæ adducit Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus n.* 173. *C. de reuoc. donat. notant Gom. vari tom.2. cap.4. num.9. Cou. vari. lib. 2. cap. 4. num.* 8. *Valasc. consult.*135. *nu.* 16. *cum seq. Gam. lusit. decis.* 318. *num.* 1. *vbi alios referunt.* Et paria sunt dare,vel non adimere *l. cõficiuntur in princip. ff. de iure codicil. l.* [illegible] *§. sciendum ff. de legat.* 3.

5 Dat nemo,quod non habet notaui infra *lit.*

N. num. 15. Paria sunt non dare, vel dare inutile *l. quamuis §. si conuenerit ff. ad Velleia.* Et paria sunt rem non reddere, vel reddere deteriorem *l. 3. §. 1. ff. commodati.*

6 Debitor nemo potest esse sui ipsius *l. Vranius* 82. *ff. de fideiussor.* cnm traditis per *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 14. *num.* 33. Nihil enim agit in se ipsum *l. ille à quo §. tempestiuum ff. ad Trebel.* vel actio & passio in eodem subiecto non concurrũt *ex tex. in d. l. Vranius.*

7 Declarare voluntatem verbis, vel factis paria sunt *l. de quibus ff. de legibus l. Paulus ff. rem ratam haberi l. recusari ff. de acquir. haredit.*

8 Declaratio facta à principe, non confert aliquod ius de nouo *l. adeo §. cum quis ff. de acquir. rer. domin. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl.* 86. Nam declarans nihil ponit, nec facit de nouo *l. haredes palam §. si quid post ff. de testam. d. l. adeo §. videtur clem. exiuit §. harum declarationum de verbor. signific, glo. in cap. per tuas verb. de nouo de donat. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n.* 579. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo declaratio* 1. *Bertazol. de clausulis instrum. clause.* 30. *glos.* 4. *num.* 1. *Soc. sen. cons.* 49. *num.* 5. *vol.* 1. *Rol. cons.* 15. *num.* 27. *vol.* 3. *Gabr. de reg. iur. lib.* 5. *concl.* 3. *num.* 1. & 48. *quos citat Mar. Ant. vari. lib.* 1. *resol.* 3. *num.* 12. *Francisc. Galet. in margarita casuum conscientia verbo declara-*

re Rot. Rom. apud Farin. dec. 454.*num.* 2. *tom.* 1. *p.* 1.

9 Definitio debet cum suo definito conuerti *l.* 1. *§. dolum ff. de dolo malo l. omnis definitio ff. de reg. iuris Doct. in l.* 1. *in princ. ff. de acqu. possess. Cic. lib.* 4. *academic. quaest. num.* 79. *pag.* 17. *Tiraq. de iure primog. q.* 1. *num.* 1. *Pichard. ad rub. inst. de obligat. num.* 9. *& in disp. de mora. nu.* 25. *Flamin. de resignat. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 31. *cum seqq. Caesar. Angel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 161. *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. D concl.* 418. *Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 1. *q.* 4. *num.* 3. vbi *num.* 2. asserit, quod substãtiam, & naturam rei explicat, & *num.* 5. quod quaelibet definitio in iure est periculosa, & *nu.* 6. quod cauti esse debent, qui rem aliquam definiunt, & *num.* 7. quod definitio perfecta debet habere genus, ac propriam, & completam differentiam, quod etiam asserit *Pichard. nu.* 26. vbi *num.* 24. dicit quod cuiusq; rei definitio, vt bona sit nihil superfluum nihilq; diminutum continere debet, citans *Philosoph. Top. lib.* 6. *cap.* 1. Et à definitione incipiendum est *Flamin. d. q.* 1. *num.* 1. Et est initium omnis disputationis *Monet. d. p.* 1. *q.* 1. *à num.* 1. Et cuicunq; non conuenit definitio, non etiam conuenit definitum *l.* 2. *§. appellata, & ibi Doct. ff. si cert. petat.*

10 Delicta puniri publice interest, & expedit Rei pub. ne maneant impunita *l. ita vulneratus §. quod si quis vers. cum neque impunita ff. ad*

leg.aquil.l.licitatio §.quod illicite ff. de publican. l. congruit 13. *ff. de officio praesid. l.Stichum §. tametsi ff. de solut. cap. est iniusta* 23. *q.*4.*cap.vt famae* 35. *§.* 1. *de sentent. excommun. Grammat. decis.*36.*Thomas de Thomasettis reg.*103. *Azeu. l.* 14. *num.* 1.*tit.*9.*lib.*3. *nouae recopil. pag.mihi* 359. *Flamin. de resignat. tom.*2. *lib.* 14.*q.*1.*nu.* 17. *Cabed.Lusit.decis.* 75. *num.*1. *p.* 1.*Cardos. in praxi iudicum, & aduocat.verbo delictum num.* 9.*&* 10. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali §.* 15. *à num.* 86. *pag.* 121. *Cardin.Tusch.tom.*2.*lit. D.concl.* 157. Et iuxta delicti mensuram futurus est plagarũ modus *cap. non afferamus* 24. *q.* 1. *iunctis traditis per Menoch.de arbitr. lib.* 1. *q.* 90. *nu.* 38. *Menchaq. illustri. quaest. cap.*8. *num.*51. *& cap.* 24.*num.* 17. cum alijs infra citatis *lit. P.num.* 11.Paritas enim delicti paritatem pœnę requirit *l. nihil interest ff.de adulterijs l.si quenquam in fi.C. de episcop.& cler.* Vt scilicet delicti pęna timeatur, & supplicium vnius, exemplum possit esse multorum, vt ait *tex. in l.* 1. *Cod. ad leg.Iuliam repetund. Cardos. d. verbo delictum num.*8. Vnde oderunt peccare mali formidine pœnę *cap. irrefragabili § caeterum vbi glos.verbo metu poenae de officio ordin.*

11 Delicta ex volũtate,& proposito distinguntur *l. diuus ff. ad leg.Cornel. de sicar. l.qui iniuria ff. de furtis Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit.D.concl.* 160. *Farin. in praxi crimin. p.*4. *cons.* 65. *& ibi additio lit. k.*

12 Delicta debent tenere suos auctores, vt per *Ludou. Rodolphin. vari, quæst. lib. 2. q. 44. nu. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis. §. 1. num. 43. pag.* 177. iunctis multis infra adductis *lit. P. n.* 12.

13 Delicta paria mutua compensatione tolluntur notaui infra *lit. P. n.* 6.

14 Delictum continuatum grauius punitur *Hipol. in l. 1. num. 47. cum seq. C. de Sicar. Menochaq. quæst. frequent. cap. 10. num. 47. Perez tit. 1. lib. 5. ordin. pag. 49. Sebastian. Naui. ad l. capitalium num. 6. ff. de pœnis Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. pag. mihi 45. verso, & 46. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 30. n. 67. & ibi addit. lit. R. & num.* 129. Et delictũ sæpius reiteratum fit maius, & solitus delinquere grauius peccat *Anton. Monach. Lucen. decis. 54. num. 8. & 9.*

15 Delictum clam commissum grauius punitur, quam quod palam patratum fuit *Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. lib 2. concl. 110. consid. 1. n. 18. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 18. à num.* 67.

16 Delictum non præsumitur *Mascard. de probat. concl. 495. num. 1. Flamin de resignat. tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 72. Ioseph. de Sesse Aragon. decis 114. num 25. & decis. 128. num. 4.* Et delictum minus præsumitur *l. prætor §. docere ff. de vi bonor. raptor. Mascard. de probat. concl. 1418. num. 2. Farin. in praxi crimin. p. 3. q.* 85.

85. num. 26. & p. 4. conf. 61. num. 12. & conf. 62. num. 6. & decis. 56. & ibi addit. & p. 5. q. 126. num. 106. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 165. Et vbi alia coniectura sumi potest, non est delictum præsumendum *Flamin. d. tom. 2. lib. 14. q. 7. n. 55. cū seq* Et interpretatio est facienda exclusiua delicti *Abb. in cap. cum tu de testib. late Farin. d. q. 85. num. 1. cum seq. Mascard. de probat. concl. 496. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 161. num. 26. Natt. conf. 549. num. 11.* Et delictum in dubio non præsumitur *l. merito ff. pro socio cap. estote de reg. iur. in antiquis Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum num. 20.*

17 Delictum in omittendo leuius est, quam in committendo *l. metrodorum ff. de pœn. Tiraq. de pœnis temper. causa 44. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 6. §. 8. num. 13. Hypol. in l. infans. num. 6. C. de sicar. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. num. 25. & resol. 28. num. 1. D. Barb. in l. si mora num. 29. ff. soluto matrim. Brunor. à Sole in locis commun. verbo delictum num. 3.* Nam in committente dolus, in omittente culpa præsumitur *l. vtrum ff. ad leg. Pompe. de parricid. l. pen. C. de paganis*. Dolus autem grauiorem exigit pœnam, quam culpa *l. Iulianus in prin. iunc. l. si sterilis §. cum per venditorem ff. de actio. empt.*

18 Delictum non imputatur, vbi dolus non est *Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 192. num. 65.* Et lex pœnalis subaudit dolum debere interue-

nire in eo, qui delinquit contra disposita per eã *Cephal. consf.* 110. *num.* 10. *vol.* 1. *Alexander. cons.* 109. *num.* 9. *vol.* 1. *Armendar. in proæmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 58.

19 Delictum alterius non debet alteri nocere *l. eleganter in princip. ff. de dolo Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 313. *num.* 7.

20 Delictis, & fraudibus non est via aperienda *Cæsar. Angel. de contradictore legitimo q.* 10. *nu.* 104. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienandis verbo illis exceptis num.* 3. Et dolis ac fraudibus modis omnibus occurrendum *l.* 1. *ff de dolo cap. sedes de rescrip.* & maleficijs minime indulgendum *l. in fundo ff. de rei vend.*

21 Demonstrari aliquam rem, vel personam in presentia, vel proprio, & vero nomine nuncupari paria sunt *l. nemo ff. de hæred instit. l. certum ff. si cert. pet. Gom. vari. tom.* 1. *cap.* 12. *num.* 9.

22 Denominatio semper fit à digniori, & potentiori, *l. cum ex aliqua*, *ff. de acquir. rerum domin. l. quæritur, ff. de statu hominum, l.* 1. *in princip. vbi glos. & doct. ff. de verbor. obligat. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. *§.* 7. *nu.* 133. *& glos.* 14. *n.* 66. *Ioseph. de Sesse de inhibit. cap.* 1. *§.* 3. *nu.* 13. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 2. vbi dicit fallere in matrimonio, quod denominatur à matre, quę nobilior non est, per *§.* 1. *& ibi doct. instit. de patria potest.* Prior enim nominatio maiorem dignitatem,

tem, arguit *Tiraq. de iureprim. q. 19.n.2.*

23 Denominatio sępè probat qualitatem rei, *D.Barb. in l.cum prætor, §.vlt.n.243.ff. de iudicijs*, quibus adde, quę infra notaui *lit. N. num.23.*

24 Denominatio diuersa significat res esse in substantia diuersas, vt ex *tex.in l.si idem, C.de codicillis* notant *Crau. cons.6.nu. 1. Paris. cons. 110.num. 45. lib. 1.* cum alijs infra citatis *hac lit. num.47.*

25 Dictum vnius, dictum nullius, *l.iurisiurandi, C. de testib. cap.cum dilecti in fin.de accusat. Mascard. de probat. concl. 347. num.30.Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 60 num. 15. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg. 307.* cum alijs infra adductis *lit.V.num.77.*

26 Dies termini non computatur in termino, *l. vbi lex. ff. de reg.iuris cap.1. de restit. spoliat. lib.sexto. ordinat. regia Lusitanorum lib. 3. tit. 13. in princip. Tiraq. de retract. lig.§. 1. glos. 11.nu. 18. cum seqq. Vant. de nullit. tit. ex defectu iurisdict. ordinar. num.160. Perez l.2.tit.2. lib. 3. ordin. pag. mihi 494. & l. 22. vers. sed est dubium in med. tit. 2. lib. 7. pag. 408. Fichard. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 14. num. 131. pag. mihi 274. Azeu.ad curiam Pisan.lib.4.cap. 6. num. 58. Flamin.de resignat. lib. 12. q.8.nu. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 161. à princip. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo dies num. 5. & 6. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de dilatio. resol. 1. Aloys. Ricci. decis.*

curia

curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 76. num. 1. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 409. Rota Romana apud Farin. decis. 333. in nouissimis.

27 Dignum magis trahit ad se minus dignum, *l. quæ religiosis, ff. de rei vend. l. si communem, ff. quemadm. seruit. amit. l. iustissime, ff. de ædilit. edict. §. si in aliena, & §. litteræ, instit. de rer. diuis. l. per minorem, ff. de iudic. cap. quod in dubijs de consecrat. eccles. cap. 1. eod. tit. lib. sexto, glos. in cap. vnic. de iur. patron. eod. lib. cap. quanto, de iudic. cap. si duo, de officio delegati, cap. sacris de sepulturis, cap. per tuas de arbitr. Gom. vari. tom. 3. cap. 10. num. 6. Menoch. cons. 2. num. 227. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 7. n. 82. P. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. num. 8. Hieron. Grach. cons. syndicatus num. 329. Lusit. Benedict. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacros. eccles. p. 3. §. 1. nu. 14. Ioan. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. q. 5. num. 258. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 2. nu. 56. Aloys. Ricci decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 228. num. 9. p. 2. Pichard. ad §. 7. instit. de fideicom. hæredit. num. 3. & ad princip. de empt. & vendit. num. 17. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de fauore clericorum personal. 1. §. 16. nu. 4. pag. 268.* Quod axioma intelligitur, quando æque principaliter datur concursus, secus verò, quando vna res principalis est, & altera accessoria, *l. cum in diuersis 44. ff. de religios. & sumptib. funer. cap. vnic. ibi, principale ad se trahere videatur, 10. q. 3. Fran-*

cisc.

cisc. Galett. in margarita casuum conscientiæ verbo accessorium. Dignum enim prefertur minus digno, *l. 1. & 2. ff. de alb. scrib. cap. solitæ, de maiorit. & obed. Vgolin. de potest. Episcopi cap. 16. §. 1. num. 1.*

28 Dispositio omnis intelligitur rebus sic stãtibus, & in eodem statu permanẽtibus, *l. quod seruius, ff. de condict. ob caus. cap. in parochia. 16. q. 1. glos. in capit. 2. de rescript. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 56. num. 2. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 502. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 187. num. 23. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 129. num. 1. & 3.* vbi secus asserit in his, quę recipiunt augmentum, & diminutionem. Et mutatione conditionis, & status variatur dispositio, *l. si quis, ff. de solut. l. si cum Cornelius, ff. eod. tit. cap. quemadmodũ, de iureiur.* & speciatim in iuramento cõstat, *ex Rota Romana apud Farin. decis. 51. num. 3. tom. 1. p. 1.* cui regulę adde plures Doctores supra citatos *lit. C. num. 61.*

29 Dispositio omnis intelligitur, vt conueniat naturæ actus, qui celebratur, *Surd. de alim. tit. 5. q. 1. num. 4. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 503.* Dispositio de aliquo actu facta non ad necessariũ, sed voluntarium actum refertur, *l. peto. §. prædium, ff. de legat. 2.*

30 Dispositio non habet locum, vbi verba non conueniunt dispositioni, *l. 4. §. toties, ff. de dam. infec. l. quod constitutum, ff. de milit. testa. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 493. Brunor.*

à Sole

à Sole in locis commun. verbo dispositio 16.

31 Dispositio regulatur secundum ius vigens tempore dispositionis, *Auend. l.* 40. *Tauri, glos* 1.*num.* 28.

32 Dispositione principali nulla existente, quęcunque sibi accessoria vitiantur, *Brunor à Sole in locis commun. verbo dispositio num.* 22 Dispositio non debet esse elusoria, *l. si prætor, ff. de iudic. l. fin. ff. ne quid in loco publ.* Dispositio ne reddatur superflua interpretatio est sumenda, *Crau. cons.* 35. *num.* 25. *Becc. cons.* 41. *num.* 20. *Surd. cons.* 29. *nu.* 13. *& cons.* 71. *nu.* 3. *quos adducit Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 18. *num.* 17.

33 Dispositio aliquid supponens, non verificatur, nisi in casu, in quo verificatur pręsuppositum, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 160. *num.* 24. Disponens, & dispositum se sub eodem genere non compatiuntur, *l. fin. ff. de fund. instruct.* Dispositio loquens in casu verò extenditur etiam ad casum fictum, *l. Gallus, §. et quid si tantum, ff. de lib. & posth. l.* 1. *§. lex falcid. ff. ad leg. falcid.*

34 Dispositio vna, & eadem non debet diuerso iure censeri, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 187. *n.* 24. quia vna, & eadem res non debet diuerso iure censeri, vt infra dicetur *lit. I. n.* 48.

35 Dispositio omnis inspicitur, & interpretatur, prout verba diriguntur, *Cardin. Tusch. tom.* 2. *lit. D. concl.* 497.

36 Dispositio omnis intelligitur de prima, & vnica

vnica vice, *l. boues*, *§. hoc sermone*, *& ibi doct. præsertim Tiraq. ff de verborum signific. Surd. cons. 18. num. 9. Azor. instit. mor. lib. 5. capit. 23. q. 5. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 499. Gabr. lib. 6. commun. tit. de legibus concl. 2. Armendariz in proœmio addit. ad recopil. legũ Nauarræ num. 169. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 74. num. 4. Rota Romana apud Farin. decis. 423 num. 4. tom. 1. p. 1.*

37 Dispositio omnis simpliciter prolata intelligitur, & ampliatur, ac restringitur secundũ ius commune, vt per *Cardin. Tusch tom. 2. lit. D concl. 501. Tiraq. in tract. le mort p. 2. declarat. 2. num. 2. Valasc. consult. 42. n. 7. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. p. 1. nu. 61.*

38 Dispositio omnis semper intelligi debet de actu valido, *Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 504.* quibus adde notata infra *lit. A. num. 62.* & *lit. I. num 32.*

39 Dispositio omnis intelligi debet de habili, *l. 1. vbi glos. C. de sacros. eccles. Cardin. Tusch. to. 2. lit. D. concl. 505.* & recipit restrictionem de habilitate, *Bart. in auth. de nuptijs n. 3. collat. 4. Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n. 38. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 40. num. 5.* vbi *num. 6.* secus asserit in contractibus.

40 Dispositio redigitur semper ad actum possibilem, & licitum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio num. 20.* Dispositio simpliciter facta, intelligitur facta eo casu, quo

de iure

de iure fieri poteſt, *l. Gallus*, *§. quidam rectè & ibi Iaſon in 2. not. ff. de lib. & poſthu.*

41 Diſpoſitio generalis generaliter eſt intelligenda, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl.* 488. & comprehendit omnes caſus, etiam quod in vno ſit maior ratio, quam in alio, *l. 1. §. quod autem, ff. de aleat. l. in fraudem in fin. & ibi Bald. ff. de teſt. milit. Aym. conſ.* 92. *num.* 4. Non extenditur ad incogitata, *l. cum aquiliana, ff. de tranſact. Roma. conſ.* 294. *hæc confeſſio, circa fin.* Includit tamen caſus etiam priuilegiatos, *l. in fraudem, §. fin. ff. de milit. teſta.*

42 Diſpoſitio generalis reſtringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. l. ſi de certa re, C. de tranſact. Girõd. de priuilegiorum, ſeu exempt. explicat. nu.* 277. Et non comprehendit caſum ſpecialiter diffinitum, *l. doli clauſula, ff. de verb. oblig. l. cum in teſtamento. §. fin. ff. de hæred. inſtit. l. ſeruo manumiſſo. ff de pecul. leg.*

43 Diſpoſitio limitata limitatum parit effectũ *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.* 911. *n.* 2. Et diſpoſitio limitata non extenditur, *Cardin. Tuſch. tom. 2. lit. D. concl.* 494. Extenditur tamen ſecundum limites adiectę rationis, *l. nomen, §. fin. ff. de legat. 3. l. regula, §. fin. ff de iu. & fac. igno.* Diſpoſitio ſpecialis derogat generali, *l. Titia 1. §. pen. ff. de legat.* 2.

44 Diſpoſitio legis facilius tollitur, quam hominis, *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 74. *n.* 51. Diſpoſitio legis, & hominis ęquiparantur, *l. ſi in*

in testamento in fi.ff.de vulga. Dispositio hominis non ęquè facilè extenditur, ac dispositio legis, *cap. susceptum de rescript. in 6. cap. cum illis de præb. eod.lib.*

45 Distinguens proximus est veritati, *Surd. decis. 58, num. 5.*

46 Diuersitas circa eandem rem non debet induci, *l. eum qui ædes, ff. de vsucap. Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 518.*

47 Diuersitas nominum, diuersitatem rerum, & locorum inducit, *l. si idem, C. de codicil. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 517. Seraph. Rotæ Romanæ decis. 1137. num. 3.* Diuersitas rationis, diuersitatem iuris inducit, *l. fin. ff. de rit. nuptia.* Diuersitas causarum, diuersitatem specierum inducit, *l. conuentionum in princip. ff. de pact. l. 3. §. genera. ff. de acquir. possess.* Et quę diuersos habent tractatus, diuersam quoque habent substantiam, *l. 2. §. quartus, C. de veter. iur. enucl. l. 2. ff. de milit. testam.* Diuersitas tamē effectuum, diuersitatem substantię non inducit, *l. fin. ff. de fundo instruc.*

48 A diuersis non fit illatio, notaui infra *lit. I. num. 6.* Diuersa ratio reformat actum, *l. interpositas, C. de transact.*

49 Diuersorum diuersum est iudicium, *l. interstiplantem, §. sacram, ff. de verborum obligat. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 32. num. 8. et decis. 42. num. 10.*

50 Diuinare nemo tenetur, *l. si putator, ff. ad legem Aquil. l. si fideiussor, vers. ignoscendum, ff.*

mand.

mand. l. apud Celsum, et ibi Sebast. Naeui. nu. 47. ff. de doli mali except. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 3. n. 20.

51 Dolo facere præsumitur, qui fecit, quod facere non debuit, *l. tutor, qui repertorium, ff. de administrat. tutor. l. dolo, ff. ad leg. Falcidiam, l. si procuratorem, §. dolo, ff. mandati, Menoch. cons. 98. num. 30. Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 89. nu 92. et p. 4. cons. 60. n. 18. vbi addit. lit. I.*

52 Dolo facit, qui petit, quod restituere tenetur *cap. dolo facit 59. de regul. iur. lib. 6. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo dolus nu. 8. Duenb. reg. 290. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 3. num. 88. Mascard. de probat. conclu. 531. num. 81.*

53 Dolo non videtur fecisse, qui fraudem alterius excludit *l. cum pater 79. §. Titio in fine ff. de legat. 2.*

54 Dolus præsumitur in eo, qui facit, quod tenetur non facere *l. si procuratorem §. dolo ff. mand. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 55. num. 10.* Et in faciente rem prohibitam à lege semper præsumitur dolus, & malus animus *l. 1. C. de Sicar. Paris. cons. 52. num. 33. & cons. 78. num. 16. cum seq. vol. 4. late Mascard. de probat. concl. 495. num. 4. & concl. 531. num. 50. & 102. Farin. de delictis q. 18. num. 71. & q. 89. num. 77. cum seq.*

55 Dolus casu non purgatur *l. si hæres 16. ff. de noxal. actio.*

56 Dolus nemini debet patrocinari *l. nec ex do-*

lo,

*lo ff. de dolo,l.3. ff. de transact. l.is qui dolo, ff. de rei vend.cap.audiuimus de collus.deteg.l.pen. in fin.ff.de iur.dot.l.si ex dolo,ff. de re iud.l. etiã §.1. ff. solut. matrim. Tiraq. de retract. lig.§.1. glos.9.num.62. Surd.cons.15.num.13.Farinac. in praxi crimin.p.1.q.31.num.155.Ioan.Maria Bellett.disquisit.clerical.p.1.tit.de clerico debitore,§.2.n.5.pag.*420.

57 Dolus vbi non adest,ibi non est delictum pę na dignum, *Menoch.cons.*28. *num.*13. Hinc falsum sine dolo non committitur *Cott. in memorabil. verbo. periurium pag.*683.*Menoch.de arbitr. casu* 194.*num.*58.*& casu* 309.*Mascard. de prob.concl.* 739. *num.*12. *Decian. tract.crimin. lib.6.cap.*11.*num.*14.*Ćened.ad decretum collect.* 139.*num.6. Campanil.in diuers.iur.canon. rub.* 11.*cap.*28. *num.* 5. vbi asserit quod non sufficit quilibet dolus, sed ille tantum, qui sit in lege expressus per *Menoch.cons.*221.*nu.*15. & quod nec pręsumptus satis erit, sed verus dumtaxat per *l.nec exemplum,C.de falsis,Hier.Gabr. cons.* 169. *num.* 16. *& seq.*

58 Dolus prępõderat culpę, *l. item si obstetrix §.fin.ff.ad leg.Aquil.Cardin.Tusch. tom. 2. lit. D concl.*579.*vbi num.*2. declarat procedere in ciuilibus,secus in criminalibus,quia dolus vni us non tollit dolum, vel culpam alterius,& n. 3. restringit, quia dolus, & culpa vnius circa vnum factum,nunquam tollit,vel pręponderat dolum, vel factum alterius circa diuersum factum.

59 Dolus vnius non debet nocere alteri *l. eleganter in princip. ff. de dolo cum ibi not. l. electio in fin. ff. de noxal. l. 2. l. 51. procurator ff. de dol. excep. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl.* 582. *vbi num.* 2. limitat in dolo administratoris, vel tutoris, qui nocet domino, & pupillo, quando ex tali dolo sentiunt commodum.

60 Dolus non fit volenti, & scienti, *l. nemo, ff. de reg. iur. l. cum donationis, C. de transact. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl.* 589. *Thomas de Thomasettis reg.* 192. vbi intelligit procedere, quando sciens, & consentiens liberè, & spontè consentit, secus autem, quando necessitate impulsus aliquis consensum prestat.

61 Dolus cum dolo compensatur, *l. viro* 40. *ff. solut. matrim. l. si ambo, ff. de compensat. l. si duo* 36. *ff. de dolo, l. quidam Titium, ff. si quis omi. caus. testam. l. si filium, C. de liberali causa, l. quoniam, C. de haeretic. cap. vlt. de adulter. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictũ num.* 37. vbi intelligit, quando agitur ciuiliter, non autem, quando agitur criminaliter, de quo vide notata infra *lit. P. n.* 6.

62 Donare est perdere, *l. filiusfamilias, ff. de donatio. l. cum de indebito, vers. qui non soluit, ff. de probat. Surd. de alim. tit. 6. q.* 1. *nu.* 4. *cum seqq. & q.* 5. *nu.* 7. *cum seqq. & cons.* 5. *nu.* 72. scilicet cum donatur indignis.

63 Donare suum nemo presumitur, *l. cũ de indebito* 25. *vers. si vero, ff. de probat. l. fin. C. de nouat. l. Campanus, ff. de oper. libert. Mascar.*

de

de probat. concl. 554. *num.* 1. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 5. *num.* 7. *Flamin. de resignat.lib.* 8.*q.*1.*n.* 5. *Flor. vari. q.* 23. *num.* 90. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *decis.* 136. *in addit. lit.* C. vbi plures refert *Brunor.à Sole in locis commun.verbo donatio num.* 15. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 182. *num.* 6. *Pichard. ad princip. instit. quibus non est permiss. fac. test. num.* 66.vbi *adducit Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus n.* 206. *C. de reuocand. donat. Menoch.lib.*2.*de arbitr. cent.* 1. *casu* 88. *per totum*, *Mari. Antoni. vari. lib.* 2. *resol.* 23. *num.* 11. *&* 12. *Ioan.Maria Bellett. disquisit. cleric.p.* 1. *tit. de bonis clericorum*, §. 9. *num.* 7.*pag.*519.Et donatio non pręsumitur, sed potius error, *Menoch. cons.*1. *num.* 215. *Mascard. de probat. concl.* 554.*nu.*5. *et concl.* 639.*num.* 10. *et concl.* 1173. *n.* 4. *Flamin. de resignat. lib.* 9.*q.* 19. *n.*5.*Ioseph.de Sesse d. decis.* 182.*num.* 5. *Lusit. Benedict. Aegid.in repet.l.ex hoc iure*,*ff.de instit. et iure p.*1.*cap.*11. *num.* 25. Et pręsumitur error in donatione, si esset in facto proprio, *Mascard. d.concl.*554.*n.* 6. *et concl.* 1263. *num.* 6. *et* 7. Et donatio potius pręsumitur, quam delictum, *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *q.* 2. *n.* 23. *Farin. d. p.*4. *cons.* 60. *vbi addit. lit. G.*

64 Dubia in meliorem partem sunt interpretanda, *l. cum creditor*, *ff. de furtis*, *l. proximè*, *ff. de his, quæ in testam. delent. cap. estote de regul. iuris in antiquis*, *Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.* 2. *cap.* 4. *nu.*23. *Francisc.Mo-*

*lin. de ritu nupt. lib.*1. *comparat.*16.*nu.*2.Limita cum *Farin. in praxi crimin. p.*3.*q.*85.*nu.*27. *cum seqq.*

65 In dubio tutior pars est eligenda, *l. si fuerit, §. vlt. ff. de rebus dubijs cap. iuuenis de sponsal. cap. ad audientiam de homicid. Cou. in cap. alma mater, de sententia excommun. p.* 1. *§.* 2. *nu.*5.*casu* 1.*& de sponsal. p.* 1.*cap.* 4. *§.* 1.*nu.*9. *Fr. Emman. Roderic. in Sum.tom.* 2. *cap.* 51.*n.* 6. *concl.* 4.*Vasq.*1.2. *q.*19.*artic.*6. *disp.*65.*cap.*3. *& disp.*66.*cap.*1. *P. Salas* 12.*q.*21.*tract.*8.*disp. vni. sect.* 17. *num.*152.*P. Sanch. de matrim.lib.* 2.*disp.*41. *num.* 9. *Flor. vari.lib.*1.*q.*9.*num.*18. *Sayr. de censur. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 30. *casu* 1. *& lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 16. Pręcipuè vbi agitur de salute animę, *Nauar. in man.cap.* 27.*n.*193.

66 In dubio benignior interpretatio est faciẽda, *l. semper, ff. de reg. iur. cap. vlt. de transac. Thomas de Thomasettis reg.* 154. Et in dubijs media via est eligenda, *l. antiqui, ff. si pars hæredit.pet.§.fin. instit quib. manu. non licet.*

67 Dubijs conuentionibus contra dantem fit interpretatio, *l. veteribus* 40. *vbi Bart. ff. de pactis, l. stipulatio ista §. alteri vers. in stipulationibus, ff. de verbor.oblig.l. Labeo scribit, ff. de contrah. empt. clarus tex. in l. quicquid astringenda, ff. de verbor. obligat. apud Hispanos est l.*2.*tit.*33.*par.*7.*Menoch. cons.* 110. *num.* 36.*& cons.*179.*num.*19. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 1.*nu.* 26. *& decis.* 322. *num.* 63. *D. Barb. in l. si quis intentione ambigua* 66.*num.*28.*ff. de iudicijs.*

68 Du-

68 Dubius ab ignorante non distat, *l. manifestissimi, §. sin autem nescius, C. de furtis, Gam. Lusit. decis. 91. nu. 1. in princip.* notatur infra *lit. I. num. 4.*

69 Duplex funiculus, seu duplex vinculum magis ligat, & difficilius rumpitur, *l. si non lex, ff. de hæred. instit. l. discretum, C. qui testa. facere poss. l. pen. §. si verò, C. de adoptio. auth. itaque, C. communia de successio. §. sed hodie vers. si verò pater in fin. instit. de actio. §. affinitatis, instit. de nupt. cap. 1. de treuga, & pace,* Surd. *de alim. tit. 6. q. 13. num. 2. & decis. 154. num. 9. & cons. 61. num. 6. & cons. 173. num. 28. & cons. 175. num. 39. & cons. 329. num. 18. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 9. num. 24. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 13. à num. 90. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 810. cum tribus seqq. alios refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 81. num. 3.*

70 Duo specialia non possunt concurrere circa idem, *l. cum post §. gener. iuncta glos. ff. de iure dot. l. 1. C. de dotis promissione, cap. singula 89. dist. Pichard. ad §. 1. instit. de militari testam. nu. 8. & 11. Thomas de Thomasettis reg.* 102. vbi dicit fallere, quando vnum venit in consequentiam alterius, & in casibus à iure expressis, & priuilegiatis, ex *tex. in l. sub conditione, ff. de solut. l. qui in vtero, ff. de sta. hom. §. si ab hostibus instit. quib. mod. ius patri. pot. sol.* qui allegari solent ad hoc, quod plura specialia simul concurrere possunt, non quidē principaliter,

cipaliter, sed in consequentiam, quod etiam asserit *Thobias Nonius ad rub. instit. de testam. num.* 20.

E

1 Effectus cognosci solent per suas causas, *l. verum la* 2. *ff. de furtis.* Et effectus est aliquando dignior sua causa, *l. quod ex liberta, ff. de operis libert.* §. 1. *instit. de ingen. & manumis.* Et effectus à causa regulatur, & causam demonstrat *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 49.

2 Effectus durat durante causa, *l. semper*, §. *negotiatores*, *ff. de iure immunit. Tiraq. tract. cess. caus. p.* 1. *n.* 17. *Surd. cons.* 302. *n.* 5.

3 Effectus diuersi non debent oriri ex vna re, eademque causa, *l. meminerint*, *C. vnde vi*, *l. quod Labeo, vbi Bart. not. ff. de compensat. l. qui hominem*, §. *fin. ff. de solutio. Cardin. Tusch. to.* 3. *lit. E. concl.* 55. Diuersis tamen respectibus vna, & eadē causa diuersos, vel etiā cōtrarios operatur effectus, *l. si finita*, §. *Iulianus*, *ff. de damn. infec.*

4 Effectus in omnibus consideratur, *l.* 2. *C. de alim. pupil. praest. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glo.* 45. §. 3. *num.* 5. *& glos.* 55. *num.* 11. *cum seqq.* Et effectus principalis agentium attenditur, *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. conclus.* 48. Et effectus contingens pręter intentionem agentis non consideratur, *l. qui foueas*, *& l. si putator*, *ff. ad leg. Aquil. l.* 2. *in fin. ff. de condit. &*

demon.

demon. Hinc dicitur, quicquid agunt homines intentio iudicat omnes, *l.* 1. *vbi gl. & doct. C. ad l. Cornel. de sicar.*

5 Effectus attenditur potius, quam verba, *cap. in tantum de simon. Socin. sen. cons.* 36. *nu.* 6. *vol.* 1. *Surd. cons.* 3. *num.* 26. *cum seq. quos citat Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 7. *Card. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 50. Et magis attenditur, quam natura rei, *Tusch. d. lit. E. concl.* 56. Et effectus attenditur non modus, *Tusc. vbi proximè concl.* 51.

6 Electio vnius, est aliorum reprobatio, *l. cũ ita legatum*, *§.* 1. *ff. de condit. & demonstr. Surd. cons.* 428. *num.* 8. Et reprobatio vnius ex duobus propositis videtur includere approbationem alterius *cap. non ne de præsumpt. Surd. decis.* 195. *num.* 3. vide infra *lit. R. n.* 16.

7 Eligere nemo potest se ipsum, *cap. cum in iure peritus, & ibi glos. de elect. cap. cumana, vbi glos. verbo ad maiorem eod. tit. cap. per nostras de iure patron. cap. fin. de instit. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 51. *n.* 1. *Put. decis.* 253. *num.* 2. *p.* 3. *Lamb. de iurep. lib.* 2. *p* 1. *q.* 5. *princ. art.* 5. *num.* 2. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p.* 1. *tit. de bonis clericorum*, *§.* 11. *num.* 23. *pag.* 527. *Azeu. ad cur. Pisan. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 7. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 72. *Cened. ad decretal. collect.* 99. *num.* 3. Amplia in præsentatione ex *tex. in d. cap. per nostras*, *Campanili in diuers. iur. canon. rub.* 11. *cap.* 13. *nu.* 398. Limita, quando electio fit à pluribus, tũc

enim potest vnus se ipsum eligere cum alijs, vt *ex tex. in d. cap. cum in iure cum ab eo citatis notat Mari. Antonin. in d. resol.* 51. *nu.* 5.

8 Emergunt, quę de nouo, nouo indigent auxilio, & in rebus nouis nouum est remedium, & consilium suggerendum, *l.* 1. *in princip. ff. de ventre inspic. l. de ætate, §. ex causa, ff. de interrogat. actio. l. si iure, ff. de rei vend. l. iure decedens, ff. de inoffic. testam. l. oratione, ff. de ferijs cap. fin. de in integr. restit. min. Surd. conf.* 418. *num.* 9. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 4. *nu.* 97. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 21. *nu.* 32. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 45. Et nouis morbis noua conuenit antidota pręparari, *cap. cæterum de iuram. calumniæ, Thesaur. Pedamon. decis.* 239. *à num.* 11. Intellige, quando accidẽtaliter, & inopinato aliquid nouum emergit, ita *Thomas de Thomasettis reg.* 240.

9 Errans non amittit rem suam, *l. si procurator* 35. *ff. de acquir. rer. domin. Tiraq. de retrac. lig. §.* 1. *glos.* 1. *num.* 20. *Menoch. cons.* 162. *à nu.* 28. *cum seqq.* Et nihil fatetur, vt notatum est supra *lit. C. nu.* 43.

10 Errantibus, non decipientibus iura subueniunt, *l. si is qui, C. si minor se maiorem dixerit.*

11 Error excludit consensum, *l. si per errorem, ff. de iurisd. omn. iud. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 1190. *num.* 2. *Anton. Monach. Lucens. decis.* 59. *num.* 10. *Bertazol. tract. clausularum instrument. clausula* 11. *glos.* 3. *num.* 2. *Thomas de Thomasettis reg.* 198. *Surd. cons.* 28.

nu. 122.

*nu.*122. *Parif. conf.* 150.*num.* 22. *vol.* 4. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *refol.* 2.*nu.*6.

12 Error in facto proprio allegari non poteft, & non releuat, *Card. Tufch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 317. *Cardof. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error num.* 2. *Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo num.* 5. non enim prçfumitur, nifi probetur, *l. fi hæres, §. fin. ff. ad Trebel.* Limita fi agatur de damno vitando, *Mari. Anton. cum abeo citatis vari. lib.* 3. *refol.* 21. *num.* 4. Et error, & ignorantia in facto alieno excufat, *l. fin. ff. pro fuo, Iofeph. de Seffe Aragon. decif.* 138. *nu.* 15. vbi *num.* 16. refoluit, quod fi tractatur de lucro captando, vel damno vitando error in facto proprio excufat, cui fubfcribit *Brunor. nu.* 1. vbi proximè. Et error iuris non nocet, vbi agitur de damno, *l. iuris la* 2. *ff. de iu. & fac. igno.*

13 Error nominis non vitiat difpofitionem, fi conftat de intentione, *l. fi quis in fundi vocabulo, ff. de leg.* 1. *l. fi me in vacuā* 34. *in princip. ff. de acquir. poff. & ibi doct. Duenb. reg.* 256. *Azeu. l.* 13. *à nu.* 10. *tit.* 25. *lib.* 4. *nouæ recopil. Cardof. in praxi iudicum, & aduocat. verbo error n.* 4. *Card. Tufch. to.* 3. *lit. E. concl.* 324. *Rota Romana apud Farin. decif.* 156. *à num.* 3. *in nouiffimis, & decif.* 687. *n.* 5. *tom.* 2. *p.* 1.

14 Erubefcimus cum fine lege loquimur, *l. illā C. de collat. auth. de trien. & femis. §. confideremus collat.* 3. *extrauag. execrabilis, Ioan.* 22. *col.* 13. *de præben.* cum fimilibus de quibus *Euerard.*

rard.in topic. legal.loco 64.*Surd. conſ.*158.*num.* 13. *& conſ.* 308. *nu.* 3. *& conſ.* 374. *n.*12.*Ioa. Petr. Monet.tract. de option. cap.*3. *nu.*2. *Franciſc. Molin de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 39. *n.*2. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 331. vbi *nu.* 2. intelligit cum loquimur ſine lege communi, vel municipali, quia ſufficit alteram legem allegare, & *num* 3.quod imò etiam procedit, quando loquimur ſine lege, ſine ſtatuto, & ſine conſuetudine. Procedit etiam, niſi allegaretur ratio naturalis, *Thomas de Thomaſettis reg.* 109.

15 Eſſentia rei debet dari, vt qualitati ſit locus, *Cardin. Tuſch. tom.*3.*lit.E. concl.*334.Eſſe vel eſſe debere paria ſunt, *l. qui cum alio*, *vbi Deci. in fin.ff.de reg.iur.*

16 Exceptio datur facilius, quam actio, *l.*1.*§. cui damus, ff. de ſuperfi.Card.Tuſch.tom.* 3. *lit. E.concl.* 374. quibus adde, quę notaui ſupra *lit. A.num.*20.

17 Exceptio debet eſſe de regula, *l. quæſitum §. denique, ff. de fund. inſtruc.gloſ.in rub.de regul. iur. in* 6. *Euerard. in topic.loco* 3.*Flamin. de reſignat. lib.*5.*q.*6.*n.*186. *Rota Romana apud Farin. deciſ.* 144.*nu.*6.*tom.*1.*p.*1.*Cardin. Tuſc. tom.* 3. *lit.E. concl.* 423. *Seraphin. Rotæ Romanæ deciſ.*980.*num.* 7. Intellige verum eſſe hoc quo ad vim comprehenſiuam, ſed non quo ad iuris determinationem, *l. in his iuncta gloſ.C. de reuoc. donat. Euerard. vbi proximè*. Et declarat regulam, *Surd. conſ.* 352. *n.*12.*Euerar.*

d.loco

d.loco vbi allegat *tex.in l.nam.quod liquide §.fi. in fi.ff. de pen.u.lega. Rot. Ro.vbi proxime Card. Tusch.d.lit.E.concl.* 424. vbi etiã afferit, quod nõ ampliat, vt comprehendat ea, quę nõ sunt de genere regulę.

18 Exceptio vbi non reperitur posita, non est à regula recedendum *l. in prauaricationis §. vlt.ff. de prauaricat. l.dissentientem C. de diuort. l.illam C. de collat. Flamin. de resignat. lib. 3. q. 7. num.45.*

19 Exceptio repellit eundem, quem de iure tenet actio *l. vendicantem 17. cum l. seq.ff.de exceptio. l. exceptione doli C.de euict. Tiraq.de retract. lig.§. 1.glos. 9. num.33. Boer. decis. 23.n. 13. Neguzant. de pignor. p. 5. memb. 1. num. 53. Mol. de primog. lib.4. cap. 1. nu. 20. & 28. Gom.l. 50. Tauri num.63. Gam. Lusit.decis.67. D. Barb. l.1. p.5.num.20.ff.solut.matrim. Portol. de consortib. & fideicommis. cap. 22. num. 18. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 375.*

20 Exceptus casus firmat regulam in contrarium notaui supra *lit. C.nu. 5.*

21 Excipiendo quis potest allegare contraria, ad se defendendum *cap. nullus pluribus de reg. iur. lib.sexto Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl.* 428.

22 Excipiens non videtur fateri *Surd.decis.24. num. 5. Trentasinq. vari. lib. 2. tit. de exceptio. resolut. 2. num. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 427. Mari. Antonin. vari lib. 2. resol. 50. num.31.* Intellige quo ad fundadam intentionem

nem actoris *l. non vtique ff. de exceptio. cap. exceptionem de reg. iur. lib. sexto Gom. vari. tom. 3. cap. 12. num. 16. Cou. vari. lib. 1. cap. 1. num. 2. vers. eodem iure Cacher. Pedam. decis. 178. n. 9. Francisc. Milanens. Siciliæ decis. 3. num. 46. lib. 2. Bellon. Genu. decis. 38. num. 8. & decis. 91. num. 1. Petr. Gregor. syntag. iur. lib. 21. cap. 17. num. 3. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio num. 26. Steph. Gratian. Marchiæ decis. 19. num. 19.* Et excipiens non videtur fateri ea, quę exceptione includuntur *cap. cum venerabilis de exceptio*.

23 Executio iuris nec metum, nec iniuriam infert *l. nullus videtur, & ibi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur. Surd. decis. 21. num. 14. cum seqq. Gam. Lusit. decis. 35. num. 1*. Executio non facienda iuris ordine prętermisso *l. si cum nulla ff. de re iudica. l. 1. C. de executio. rei iudica.*

24 Exempla declarant regulam, & aperiunt *l. præter alias Iulianus §. quoties ff. de collat. benef. ibi quod dico exemplo vt manifestus fiat Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl.* 548. & vt dicit *Bald. cons. 357. col. pen. vol. 5.* exempla sicut digitus rem ostendunt, & tactui quodammodo subijciũt *l. 1. ff. de præscrpt. verb. & §. sed cũ magis instit. de gradibus.* Vnde extat illud vulgo tributum adagium, quod exempla magis mouent, quam verba, relatum à *D. Thom. 1 2. q. 34. art. 1. in corpore* cum magis veritas oculata fide, quam per aures animis infigatur instit. de gradibus cognat. in fi. iuxta illud sapiẽtissimi

mi *Senecæ epiſt. 6.* Homines amplius oculis, quam auribus credere, ac longum eſſe iter per præcepta, ſed breue, & efficax per exempla. Nam ſcientia per viſum certior eſt ea, quę fit per auditum, vt conſtat ex Horatij arte poet.

Segnius irritant animos demiſſa per aures
Quam quę ſunt oculis ſubiecta fidelibus,
atqui
Certior aure arbiter eſt oculus, &c.

Et vt dicitur in Herodoto. Magis incredulę ſunt hominum aures, quam oculi, &c. Et diſpoſitio clara dicitur, quę oculis cernitur, & non mente ſecundum *Anton. Monach. Florent. deciſ. 46. num.* 86. Deinde ocularis inſpectio excellentiſſima ꝓbatio eſt, vt per *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 111.*num.* 12. *Affl. deciſ.* 23.*num.*6. *Natt. conſ.* 235.*num.* 13. *late Maſcard. de probat. vol.* 1. *q.* 8. *num.*1.*&* *quæſt.*17. *num.* 58. Licitum enim eſt allegare dicta poetarum vbi iuri non contradicunt *cap. quemadmodum, & ibi Panor. not. de iureiur.* Et ſimiliter loco iurium allegari poſſunt vulgaria prouerbia *cap. & ſi iudæos, & ibi Io. And. not. de iudæis cap. ne tales de conſecra. diſt.* 5. *l. ſolent. circa fi. ff. de off. procon. & leg. & l. ſi chorus §.* 1. *ff. de lega.*3. *& d. cap. quemadmodum.*

25 EExempla non reſtringunt regulam *l. damni infecti ſtipulatio ff. de damno infect. l. pen. §. vlt. ff. de iur. & facti ignor. l.* 1. *§. quod vulgo ff. de vi, & vi arm. l. ſcire oportet §. oportet ff. de excuſat. tutor. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo li-*

bertis

bertis num.37.C.de reuoc..donat.Surd.conſ.308. num. 10. Mol. de primog. lib. 2. cap.8. num. 4. Stephan.Gratian. diſcept. forenſ.tom.3. cap.563. num.73. Cardin. Tuſch.tom.3.lit. E.concl.547. Flamin. de confident.q.9. num.75. & q. 27. nu. 68.& q. 32.num.28.

26 Exempla non excludunt ſimilia *l. 1. §. quod dicitur ff. de vi & vi arm. l. regula §. vlt. ff. de iuris,& facti ignorant. §. hactenus inſt. de gradibus Aym. cond. 544. num.25.Azeu.l. 4. num. 24. tit. 20. lib.8.nouæ recopil.*

27 Exemplis non eſt iudicandum, ſed legibus *l. ſed licet ff.de officio præſid.l.nemo C.de ſentent. & interloquut. omn. iud cap. 1.de poſtulat.prælat. Surd. conſ. 34. nu. 21. Menoch. conſ. 996. num. 27. vol. 10. Ludouic. Rodolphin. tract. de diuerſis concluſ.cōcl.10.pag.153.Cardin. Tuſch. tom.3. lit.E.concl. 549. Anton. Monach. Flor. deciſ. 1. num. 93. cum ſeq. Thomas de Thomaſettis reg.* 110. vbi aſſerit procedere in malis exemplis, & in practica erronea iudiciorum.

28 Exitus acta probat *l. quidam ff.de rebus dubijs l. cum ſilantanum C. de his quibus vt indignis l. rem non nouam in fine C. de iudicijs l. ſi mater vbi Bald. C. ne de ſta.defuncto. cap. quatuor 12.q. 3. cap. quod autem 22. q. 2. Surd. deciſ. 288. num.8.& conſ. 181.num. 24. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. num. 23. Aloyſ. Ricci. in praxi rerum fori eccleſ. deciſ. 631. nu.3.*

29 Experientia omnium rerum eſt mater, & ma-

magiſtra, *§. quæ omnia inſt. de fideiuſſor. §. pen. inſtit. de ſatiſdat. cap. quam ſit de elect. lib. ſexto Surd. conſ. 61. num. 36. & conſ. 132. num. 23. Ludou. Rodolphin. vari. quæſt. lib. 2. q. 35. num. 24. Cardin. Tuſch. tom. 3. lit. E. concl. 648. Mari. Antonin. vari. lib. 2. reſol. 33. num. 10.*

30 Expreſſum dicitur illud, quod ſubintelligitur à iure *l. licet imperator ff de legat. 1. l. 1. C. de teſtam. milit. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo donatione largitus num. 158. C. de reuoc. donat.*

31 Expreſſum dicitur, quod ex mente, & coniecturis neceſſario colligitur *Surd. deciſ. 254. num. 37. Flor. vari. q. 21. num. 26. Gam. Luſit. deciſ. 51. num. 8. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 8. & n. 12. Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 36. nu. 19.*

32 Expreſſum dicitur, quod continetur ſub generalitate verborum *gloſ. in l. vlt. verbo ſpecialiter. C. quod cum eo ſecundũ primam opin. ibi relatã l. Lucius ff. de vulga. Flor. vari. q. 21. nu. 26. Brunor. à ſole in locis commun. verbo expreſſum 4. Flamin. de reſignat. lib. 6. q. 2. num. 54. & lib. 8. q. 10 num. 23. Anton. Monach. Lucẽ. deciſ. 62. num. 13. & Flor. deciſ. 69. nu. 17. Rendina in promptuar. recept. ſentent. tom. 1. tit. 100. num. 15.* vbi aſſerit eſſe doctrinam *Bart.* communiter approbatã in *l. prætor ait in prin. nu. 1. ff. de oper. nou. nunciat. & in l. 1. col. 2. num. 7. verſ. ad quod ſciendum ff. de vulg. & pupil.* & communem regulam appellare, *Curt. iun. in rub. C. de collat. col. 3. num. 9.* & ibi plures

alios

alios antiquiores citat. Limita quando requiritur aliquid expreſſe vel ſpecialiter fieri in aliqua diſpoſitione correctoria iuris communis, nam tunc non ſufficit id contineri ſub verbis generalibus *Menoch. conſ.* 331. *nu.* 24. Et expreſſum dicitur, quod continetur ex vi verborum *Flor. d. q.* 21. *num.* 26. *Flamin. d. q.* 2. *num.* 55. *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 8. *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 65. *num.* 29. *& deciſ.* 113. *num.* 170. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 4. *num.* 52. Expreſſum enim dicitur, quod ex conſequentia verborum neceſſario colligitur *Ioſeph. de ſeſſe d. deciſ.* 113. *num.* 170. *& deciſ.* 189. *num.* 52. Et expreſſum cenſetur proprie, & totaliter, quod per relationem exprimitur *Ioſeph. de ſeſſe Aragon. deciſ.* 202. *num.* 31. *Anton. Monach. Lucen. deciſ.* 33. *num.* 10.

33 Expreſſum dicitur, quod ſub ratione comprehenditur *l. quæſitum ſcio. ff. de teſtib. l. ſi poſtulauerit §. ſed ſi negauerit ff. de adult. Tiraq. in l. ſi vnquam verbo ſuſceperit liberos n.* 37. *C. de reuoc. don. Rot. Rom. apud Farin. deciſ.* 10. *nu.* 3. *tom.* 1. *par.* 1. *Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 11. *&* 12. *Guter pract. lib.* 3. *q.* 17. *nu.* 82. Et quod ex eadem ratione deducitur *Surd. deciſ.* 254. *num.* 40. *& deciſ.* 255. *num.* 23. *Cald. Pereira de reſol. emphit. cap.* 1. *num.* 20. *&* 21. Et expreſſum cenſetur, quod virtualiter ineſt *Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.* 65. *nu.* 22. *Ferrer. in conſtit. Cathalon. gloſ.* 4. *n.* 61.

34 Expressum vbi requiritur, non sufficit tacitum, neque præsumptum *cap. 2. de præbendis cap. fin. de procurator. lib. sexto Cabed. Lusita decis. 12. num. 7. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl.* 654. & alij relati per *Valasc. de partit. cap. 14 nu.* 18.

35 Expressi maior est vis, quam taciti *l. non nūquam ff. de condit. & demon. l. expressa nocent vbi Dec. num. 5. ff. de reg. iur. l. precibus C. de impube. Surd. cons. 10. num. 24. & cons. 310. nu. 14. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 655. Scac. de appellat. q. 12. num. 87. Pichard. ad §. 1. inst. de vulgari substitut. num. 9.*

36 Expressum facit cessare tacitum *l. cum ex filio §. filio impuberi ff. de vulg. & pupil. substit. l. maritus C. de procurat. Surd. cons. 157. num. 22. Francisc. Molin. de ritu. nupt. lib. 3. q. 15. num. 49. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. conclu. 656. Cassan. in consuetud. Burgund. rub. 13. §. 1. nu. 5. Armendariz in proœmio addit. ad recop. legum Nauar. nu. 13.*

37 Expresso vitiato, vitiatur tacitum in eo cōprehensum *l. 3. §. fin. in fine ff. de seruit. rustic. præd. l. cum vnus §. plane ff. de bonis auctorit. iud. possid. l. 1. §. hæc verba vers. proinde ff. ne vis fiat ei l. per seruum §. fin. ff. de vsu, & habitat. l. fin. ff. de constit. pecun. l. non dubium C. de legibus*, quæ iura adducit. *Gom. vari. tom. 1. cap. 3. num. 29.* Non tamen vitiatur tacitum æque principale *l. si fi. h. iussor in princ. ff. de legat. 1.*

38 Extrema omnia sunt vitiosa *l. solent §. fin.*

 ff. de

ff. de offic. proconsul. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 68. Flamin. de confident. q. 7. nu. 39. vbi etiam dicit, quod ex duobus contrarijs fit medium optimum & citat *Paul. de Castr. per text. ibi in l. continuus §. cum ita ff. de verb. oblig.*

F

8 FAcere per se videtur, qui per alium facit *l. 1. §. deiecisse ff. de vi, & vi arm. l. ita §. quod si quis ff. de administrat. tutor l. si per alium ff. ne quis eum l. is damnum dat vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iur l. non ideo C. de accusat. cap. qui per alium 72. de reg. iuris lib. sexto, cap. mulieres §. illi vero de sentent. excom. Menoch. de interdict. remed. 1. recuper. poss. num. 407. & cons. 1. num. 304. Flamin. de confident. q. 28. num. 83. & q. 31. num. 12. Duenb. reg. 378. ampl. 3. Corras. lib. 2. miscel. cap. 22. Clar. §. vlt. q. 38. num. 6. Gom. vari. tom. 3. cap. 3. num. 39. & l. 45. Tauri n. 91. Plac. de delictis lib. 1. cap. 15. num. 17. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 17. num. 2. Ioan. Maria Bellett. disquisit. cler. p. 1. tit. de fauore cl. can. §. 1. n. 6. pag. 172. Thomas de Thomas. reg. 249. Sur. cons. 360. n. 19. Card. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 7. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 564. num. 3. in 2. edit.* Et qui non potest per se, non potest per alium *l. neque per se C. de hered. instit. Thomas de Thomasettis reg. 246.* Et paria sunt aliquid facere, vel per se, vel per interpositam personam *l. hac edicta-*

dictali §. si verò plus C. de secun. nupt. Et facere, vel facto auctoritatem præbere paria sunt vt notatum est infra *lit. N. num. 37.*

2 Facere non dicitur, qui causam ad finem non perduxit, *l. qui cum natu maior § accusasse, ff. de bonis libert. Mexi. in tract. tassa panis concl. 5. num 61. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 75. num. 83.* Facere dicitur, qui cũ possit non prohibet, *l. adigere in princip. vbi glos. ff. de iur. patron.*

3 Qui non facit, quod debet, nõ recipit, quod oportet, *l. si non fuerit, vbi glos. ff. de iure iuran. Menoch. de interdict. remed. 1. recuper. possess. n. 89. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 53. n. 10.*

4 Qui non facit, quod facere tenetur, præsumitur dolosus, *Farin. in praxi crimin. p. 3. q. 89. num. 92. cum seqq. Cald. Pereira de empt. cap. 19. n. 18.*

5 Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohibentur, *l. patre furioso*, vbi *Ias.* latè exornat, *ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris, l. circa, ff. de inoffic. test. l. 1. §. biduum, ff. quãdo appellan. sit, cap. ad apostolicam 46. de regular. cap. 1. de matrim. contracto contra interdictum ecclesiæ cap. fin. de diuort. cap. rursus qui cler. vel vouen. Lambert. de iure patron. p. 1. lib. 10. art. 7. Surd. cons. 174. num. 12. & cons. 175. num. 41. & cons. 360. n. 14. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 12. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 64. num. 11. Cæsar Argel. de contrad. ctore legitimo q. 3. n. 98. Anton. Monach. Bonon. de-*

cis. 19. *num.* 22. *Escobar de ratiocin. cap.* 6. *nu.* 38. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clericali, §.* 29. *n.* 6. *pag.* 163. *et tit. de clerico teste, §.* 4. *num.* 7. *pag.* 482. quod axioma intelligitur, quando prohibitio fit in accidentalibus, secus verò si forma, & actus substantialis prohibeatur, iuxta doctrinam *glos. verbo sacramenti, in auth. decernit, C. de recept. arbit.* probat *Sot in* 2.4. *dist.* 28. *q.* 1. *art.* 1. Procedit etiam quando à principio actus non est omninò inualidus, ita *Thomas de Thomasettis reg.* 185.

6 Facta non presumuntur, nisi probentur, *l. in bello, §. facta, ff. de captiu. & postlim. reuers. l. si emancipati 9. ubi las. C. de collat. l.* 1. *C. de probat. l. quæcunque, §. fi. ff. de publican. l. asseueratio, C. de non numer. pecun. cap. cum Ioannes, §. verum de fide instrum. cap. licet, de constit. lib. sexto, Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 14. *n.* 1. *et per totam Caputaq; decis.* 11. *num.* 1. *p.* 1. *Vitalis de Cambanis tract. clausularū pag.* 320. *num.* 49. *Thomas de Thomasettis regul.* 118. *Mascard. de probat. lib.* 2. *concl.* 732. *Cardin. Mantic. de coniectur. vlt. volunt. lib.* 2. *tit.* 1. *num.* 4. *& tit.* 12. *num.* 22. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 43. *num.* 95. *& glos.* 62. *num.* 28. *Cardin. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 10. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 407. *n.* 1. *et decis.* 681. *num.* 3. *in* 1. *edit. et resolut.* 580. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 98. *n.* 8. *Ioan. Maria Bellett. disquisit. cleric. p.* 1. *tit.* de

de bonis clericorum, *§. 15. num. 6. pag. 539. Frãcisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap 9. n. 2. Flam. de resignat. to. 2. lib.* 10. *q. 8. n.* 43 vbi *n. 44. cum seq.* reddit rationem huius axiomatis. Quomodo autem facta prȩsumantur, Vide *Surd. cons.* 164. *num.* 24. *Flamin. d. tom. 2. lib.* 11. *q.* 14. *n.* 7. 8. *&* 20. *cum seqq.*
7 Facta pro infectis haberi non possunt, *l. in bello*, *§. iacta. ff. de captiu. & postlim. reuers. l. verum*, *vbi Dec. ff. de reg. iuris*, *Surd. cons.* 93. *num.* 8. *Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 6. nu.* 121. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 28. *num.* 51. *& decis.* 30. *num.* 25. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 2. *different.* 1. *num.* 27. *Cardin. Seraphin. Rota Romana decis.* 365. *num.* 7. *Thomas de Thomasettis reg.* 117. vbi asserit procedere, nisi aliquid cõtra leges, vel bonos mores fiat.
8 Facta de facto, etiam sunt reuocanda de facto, iuxta not. in *l. 1. §. nunciatio, ff. de nou. oper. nunciat. cap.* 1. *vt lite pend. Lancell. de attentat. p. 3. cap. 25. nu. 46. Vant. de nullit. in rub. quid sit null. n.* 16. quos citat *Mari. Anton. vari. lib. 2. resol. 29. nu. 6. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl.* 11. *vbi n.* 2. declarat procedere in ijs, quȩ facta sunt non debito modo, & contra ius, secus si ius permittat. Facta sunt potiora verbis *l. de pupillo §. meminisse ff. de oper. no. nuntia.*
9 Facti narratio non facit ius *cap. ex litteris de fide instrum. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num.* 37. *C. de reuoc. donat.*
10 Facti series iuris dispositionem inducit,

l. quidā referunt ff. de iure codicil. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 13.

11 Facto alterius nemo debet pręgrauari *l. si quis in suo §. legis C. de inoffic. testam Surd. cōs.* 173. *num.* 84. Alieno facto nullus oneratur *l. in causæ ff. de procurator.* Et alieno facto ius alterius non mutatur *l. nam satis §. fin. ff. quemadmo. seruit. amitt.*

12 Facto ex eodem non debet quis pręmium, & pęnam habere *l. siue hæreditaria ff. de negot. gest. l. relegatorum §. fin. ff. de interdictis*. Pro facto habetur, quod proxime futurum est *l. penul. ff. de milit. testamen.* notaui supra *lit. A. num.* 14.

13 Ex facto ius oritur *l. si ex plagis 53. §. in cliuo ff. ad leg. Aquil. l. fin. in princip. ff. de iure iur. Menoch. cons. 2. num. 208. D. Barb. in l. Titia num. 25. ff. solut. matrim. Anton. Monach. Flor. decis. 48. nu. 7.*

14 Facto non minus, quam verbo consensus elicitur, & ratificatio *l. non tantum ff. rem rat. haber. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl.* 15.

15 Factorum diuersitas exigit diuersitatem pęnarum *l. si seruus 49. ff. ad leg. Aquil.* Et à diuersitate temporum sequitur diuersitas factorum *l. nunquam plura ff. de priuá. deli. cap. nihilominus vbi glos. 3. q. 9.* cum alijs de quibus *Euerard. in topic. legal. loco* 87.

16 Factum vnius non debet alteri nocere *l. si vnus §. ante omnia ff. de pactis l. de pupillo §. si pluribus ff. de nou. oper. nunciat. l. pater fam. ff.*

de

de bared. instit. l. non debit alteri, & ibi Dec. ff. de reg. iuris, l. cohæredi, C. familiæ bercisc. l. bæredes, §. in illa, ff. eod, l. debitorum pactionibus, C. de pactis, & argum. tex. in l. id quod nostrum, ff. de reg. iuris, facit l. transactione matris, C. de transact. l. post certis, C. de liberali causa, Thomas de Thomasettis reg. 125. Menoch. conf. 346. num. 26. Surd. decis. 102. num. 1. & cons. 22. nu. 29. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 40. num. 45.

Et factum alterius non debet nocere ei, qui nihil fecit, *d. l. de pupillo, §. si plurium, Farin. d. p. 4. cons. 65. num. 100.*

17 Factum proprium nemo impugnare potest, *l. post mortem, ff. de adoptio. l. et per fundum, ff. de seruit. rustic. præd. l. sicut, C. de actio. & obligat. l. cum à matre, & ibi notatur, C. de rei vendicat. l. generaliter, §. fin. C. de non num. pecun. l. non idcirco, C. de contrah. empt. l. si creditoribus, C. de seruo communi pignori dato, l. cum profitearis, C. de reuocand. donat. l. 1. C. de remis. pignor. cap. veniens, de filijs presbyt. cap. cum super, de concess. praben. Menoch. conf. 160. num. 5. Surd. conf. 284. num. 5. & 8. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo factum num. 3. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 230. num. 69. Portol. in tract. de consortibus, & fideicommis. legali cap. 22. num. 13. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 5. num. 2. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 256. & q. 4. num. 43. & q. 8. num. 4. & q. 10. nu. 80. Cardin. Seraphin. Rota Romanæ decis. 334. num. 1. Thomas de Thomasettis reg. 26.* vbi asserit

ferit procedere, nisi ex iusta, & concessa causa deueniat. Declara etiam quemlibet posse venire contra actum à se gestum, quando ille esset ipso iure nullus, *cap. magnæ 22. q. 4. Caputa. decis. 170. num. 6. cum seq. 3. p. Magon. Florent. decis. 69. num. 6. Surd. cons. 183. num. 43. et consil. 284. num. 1. & 14. vbi decl. Gram. decis. 12. n. 14. & decis. 79. num. 3. quos refert Mari. Anton. varis. lib. 1. resol. 5. num. 23.*

18. Factum iudicis reputatur factum partis, *l. si ob causã, vbi Bart. Bald. & alij, C. de euictio. Menoch. de interdictis remed. 8. recuper. possess. num. 44. Surd. decis. 266. num. vlt. & cons. 36. num. 17. & cons. 49. num. 1. & num. 37. & cons. 374. num. 9. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 65. nu. 5. p. 2. Guter. canon. quæst. lib. 1. cap. 2. num. 2. & nu. 16. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 5. num. 52. & cap. 6. num. 5. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 30. Rota Romana apud Farin. decis. 184. num. 2. tom. 1 p. 1.*

19. Factum non reputatur id, quod non habuit effectum, *l. 1. §. nihil, ff. de inoffic. testam. l. si quis sub conditione, ff. de testam. tutel. l. 2. §. sed et si sint sui, ff. de suis, et legitim. hæred. l. ex consensu, §. 1. ff. de appellat. Surd. consil. 436. numera 14.*

20. Factum nihil videtur, quando aliquid superest ad agendum, notaui supra *lit. A. num. 34.*

21. Factum non egreditur personam facientis, *Gass. Angel. de contradictore legitimo quæst. 7. num. 85.*

22. Factum præsumitur, quod fieri consueuit *l. si cui, cum ibi nota. ff. de ann. leg. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num. 14. Salic. in l. excepto num. 1. & 3. C. locati, Bero. cons. 48. num. 11. lib. 2. Surd. decis. 199. num. 4. latè Euerard. in loco ab vsitato num. 6. & seqq.*

23. Factum impugnare non debet, qui aduersus alios illud defendere tenetur, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 111.*

24. Factum attenditur, non quod potuit fieri, *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 23.*

25. Factum non attenditur, sed, quod fieri debuit, *cap. peruenit de decimis, Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 24.* Paria enim sunt non facere, vel facere non tamen debito modo, *l. 1. §. penult. ff. quorum legatorum*. Non factum, sed faciendi causa inspicienda, *l. verum, ff. de furtis.*

26. Factum non dicitur, quod non durat factũ, *l. si pro parte, §. versum, ff. de in rem ver. Angel. cons. 34. Surd. de alim. tit. 7. q. 30. num. 9. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 63. num. 24. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 115. num. 33. & cap. 132. num. 25. cum seqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum n. 16. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 60. nu. 72.* Quod axioma intelligitur, quando actus habet tractum successiuum, *Menoch. cons. 334. num. 19.* Paria enim sunt non facere, vel in facto non perseuerare *l. quicquid calore ff. de regul. iur.*

27 Factum alicuius ipsum iudicat, *l. cum probatio, ff. de probat.*

28 Factum, quod non releuat, fieri non debet, *l. ad probationem, C. de probat. Surd. decis. 260. num. 5. cum seqq.*

29 Factum contra ius, pro non facto habetur, *l. iubemus, §. prædia, C. de sacrosanct. eccles. cap. quæ contra ius 64. de reg. iuris lib. sexto, Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo factum num. 2. P. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 5. cap. 16. quæst. 17.*

30 Factum forma iuris, & statuti non seruata, est nullum; *Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num. 12. notaui* supra *lit. A. nu. 45.* & infra *verbo forma num. 49.*

31 Factum quid non fuisse, vel nulliter factum, paria sunt, *l. quoties, ff. qui satisd. cog. Surd. cons. 359. n. 1.* cũ alijs, quę infra notãtur *lit. N. n. 32.*

32 Falcem in messem alienam quis ponere non debet, *Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 35.*

33 Falsum quod est, nihil est, *l. eleganter, §. qui reprobos, ff. de pignorat. actio. glos. in l. 2. in verbo non habent, C. de hæreti.* Paria sunt falsum exprimere, vel supprimere veritatem, *l. 1. in princip. ff. de falsis, cap. super litteris de rescrip.* qui enim verum tacet, falsum committit, *l. presbyteri, C. de episcop. & cler.*

34 Falsum non dicitur, quod iuuatur primordio veritatis, *l. cum filius, §. hæres ff. de legat. 2. Ioseph. de Sesse. Aragon. decis. 109. num. 5.* Et verum esse non potest, quod falso principio in-

infirmatur vide infra *lit. V. num.* 49. Falsitas enim nihil aliud est, quàm immutatio veritatio, *auth. de instrum. cautel. & fide in princip. collat.* 6.

35 Fama bona est thesaurus inęstimabilis *Flamin. de resignat. lib.* 5. *q.* 3. *num.* 92. Et est maximum bonum *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullà cænæ cap.* 13. *disp.* 70. *nu.* 3. Et melius est nomen bonum, quam diuitię multę *Prou.* 22. *Mascard. de probat. concl.* 234. *cum seq. & concl.* 1219. *num.* 9. & 10. *Sayr. in claui regia lib.* 11. *cap.* 3. *n.* 1.

36 Familiaritas nimia parit contemptum *l. obseruandum ff. de officio præsidis cap. quando* 86. *dist. cap. nullam* 18. *q* 2.

37 Fauore, quod conceditur, non retorquetur in odium, *l. nulla iuris ratio* 24. *ff. de legibus*, *l. quod fauore*, *C. eod. tit. cap. quod ob gratiam* 61. *de reg. iuris lib. sexto*, *Surd. decis.* 195. *nu* 5. *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib.* 2. *tit.* 12. *nu.* 27. *Ioan. Petr. Monett. tract. de option. cap.* 3. *nume.* 142. *Thomas de Thomasettis reg.* 143. Vbi asserit procedere, nisi aliquis in legem ipsam peccauerit, & *reg.* 258. intelligit, nisi sua culpa retorqueatur. Et inducta in odium, in fauorem redundare non debent, *l. relegatorum in fin. ff. de interdic. & relega.*

38 Fauori suo quilibet renuntiare potest, *l. cũ pater §. libertis, ff. de legat* 2. *l. si iudex circumuento, ff. de minor. l. potest, ff. ad leg. Falcid. l. si*

quis

quis in conscribendo, C. de pactis, l. quoties, C. de fideic. l.2. C. vt in possess. legat. l. pe. C. de epis. & cler. cap. ad apostolicam, de regular. cap. si de terra in fine de priuileg. Bart. in l.1. C. de pactis, Gom. vari. tom. 2. cap. 13. num. 17. Menoch. cons. 89. num. 97. Surd. cons. 198. nu. 2. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 12. tit. 18. num. 20. Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 3. num. 107. & cap. 6. num. 4. Ferrer. in consilt. Cathalon. glos. 4. n. 86. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 241. n. 9. Rota Rom. apud Farin. decis. 265. n. 3. tom. 1. p. 1. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. fin. casu 13.

39 Fictio naturam imitatur *Francis. Mol. de ritu nupt. lib. 1 comparat. 16 num. 22. Pichard. ad princip. instit. quib. mod. testam. infirm. n. 5.*

40 Fictio idem operatur, quod veritas, *l. 1. ff. de adoption. l. cum ex oratione, ff. de excusat. tutor. Pichard. ad princip. instit. quib. mod. testam. infir. num. 8.* Et tantum operatur in casu ficto, quantum veritas in casu vero, *l. 1. in princ C. de rei vxoriæ actio, l. 1. §. hoc Senat. ff. ad Trebel. capit. ad audientiam de clericis non resid. Pichard. vbi proximè num. 5. Rota Romana apud Farin. decis. 104. n. 3. tom. 1. p. 1. & decis. 266. n. 8. ibid. & decis. 319. n. 3. Gonz. gl. 51. n. 28.* Et vbi veritas locum habere potest, cessat fictio, *l. nec ei, §. primum, ff. eo. tit. de adopt.*

41 Fides non seruatur ei, qui eandem fidē frangit, *l. eum qui §. 1. ff. de inoffic. testa. l. quæro 56. §. inter locatorem, ff. locati, l. qui fidē, ff. de transf.*

l. cum

l. eti proponas 21. ad fin., *vbi glos. vlt. Bart. Bald. & Alex. C. de pactis, l. pollicitatione 3. C. de sponsal. cap. esto subiectus vbi glos. verbo deferatur 95. dist. cap. peruenit 3. vers. nec tu, vbi glos. vlt. de iureiuran. cap. frustra 75. vbi glos. 1. de regul. iur. lib. sexto, Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de probat. concl. vni. vers. qualibet enim pag. mihi 473. Tiraq. de retract. conuent. §. 3. glos. vni. num. 19. Menoch. cons. 1. num. 364. Thomas de Thomasettis reg. 129. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 17. num. 11. & 13. Surd. cons. 359. num. 9. Christophor. de Paz in schol. ad leges styli, l. 41. num 26. Seraphin. de priuil. iuramenti, priuil. 64. nu. 154. Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo fides nu. 2. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 29. nu. 65. Trentasinq; vari. lib. 3. tit. de verbor. oblig. resol. 2. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 357.* vbi *num. 3.* ampliat etiam si interuenerit iuramentum, cui ampliationi subscribit cum ab eo citatis *Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 87. num. 22*, Quod axioma habet locum etiãsi in minimo fides deficiat, *Surd. de alim. tit. 8. priuil. 61. n. 26. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 27. Sebastian. Naeui. ad l. 2. ff. de iure immunit. num. 2. cum seqq. & ad l. si pater, C. de nouatio*. Nam graue est fidem fallere, & promissa non adimplere, *l. 1. in princip. ff. de constit. pecun. Thomas de Thomasettis reg. 135. Flamin. de confident. q. 6. num. 3. Hippol. sing. 42. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 4. num. 1.*

Tiraq. l. 13. connub, num. 42. Lara in l. si quis à liberis, §. si mater num. 23. ff. de liber. agnosc. Menoch. cons. 156. num. 22. Matienc. l. 2. glos. 1. à num. 1. tit. 16. lib. 5. noua recopil. plures refert *Ced. ad decretal. collect. 110. num. 1.* Non est tamen fides seruanda in malis promissis, *cap. in malis promissis, & cap. non est obligatorium de reg. iur. in 6. Thomas de Thomas. reg. 156.* vbi declarat ꝓcedere in malis promissis, quę seruari nõ possũt sine peccato mortali

42 Fides hosti est seruanda, *l. conuentionum, ff. de pactis, cap. noli 23. q. 1. Duenh reg. 16. vers. fin. Menoch. cons. 100. n. 187. & n. 218. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. concl. 335.* Intellige de personis publicis, non de priuatis, *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 13. num. 4.* Et vbi minus offenditur Deus seruando, quam frangendo.

43 Fieri aliquid contra legem, vel non seruata forma legis paria sunt, *auth. qui res, cum ibi not. C. de sacrosanctis ecclesiis.* Forma enim dat esse rei, vt infra dicitur *num. 49.*

44 Fieri aliquid tempore prohibito, vel conferri in tempus prohibitum paria sunt, *l. in tempus, ff. de hered. instit. l. Stichus seruus meus ff. de manum. testam. l. quod sponsæ 4. C. de donat. ante nuptias, Tiraq. tract. de iure constituti p. 3. limit. 2. num. 3. cum seqq. & de iure mariti, glos. 1. & de iure primog. q. 40. n. 178. Mascard. de probat. concl. 1076. num. 1. Valasc. consult. 77. n. 4. Conan. comment. lib. 8. cap. 2. n. 7.*

45 Fieri

45 Fieri aliquid tempore habili, vel conferri in tempus habile paria sunt, *l. in tempus, ff. de hæred. instit. Cald. Pereira quæst. forens. consil. 17. num. 12.*

46 Finis est primus in intentione,& vltimus in executione, *l. 1. C. de execu. rei iudi. Aristot. lib. 2. physic. cap. 7. q. 20. art. 2 Tiraq. tract. cessante causa limit. 1. nu. 6. Surd. cons. 67. nu. 30.* Et finis est nobilior omnibus, quæ sunt ad finem, *l. etsi non sint, §. perueniamus, ff. de aur. & arg. leg. Aristot. 3. topic.*

47 De fine cui cõpetit iudicare, conuenit etiã iudicare de medijs, *Philosop. lib. 1. ethic. cap. 1. text. in cap. præterea de officio delegati.* Media enim sequuntur naturã sui finis, & ab eo regulantur, *l. oratio, ff. de sponsali.* Et habito fine, de medijs non curatur, *l. si sui natura, ff. quemad. testa. aperi.*

48 Finis actus est expectandus, *l. diximus, ff. de excusat. tutor.* cum alijs, de quibus *Euerard. in topic. legal. loco* 100. *Tiraq. de retract. lign. ad finem tit. num. 18. 19. & 23.* Et à fine res denominatur, *l. ex imperfecto, ff de legat. 3. l. rem non nouam, §. fin. C. de iudicijs, l. sed & si quis §. 1. ff. de vsufruct. §. omne autem ius instit. de iur. nat. gent. & ciuil. cap. fraternitatis, §. fi. de frigid. & malefi. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alienand. pag. 93. num. 23. & 24.* Et finis intelligi debet, vt conueniat suo principio, *Surd. decis. 43. num. 15.* Vnde non datur finis, vbi principium nõ præcessit,

cessit, & non dicitur desinere, quod nunquam cœpit, *l. Titio vsusfructus, ff. de condit. & demonstrat.*

49 Forma dat esse rei, l. Diuus, ff. de in integrũ restit. *l. Iulianus 9. §. si quis rem, ff. ad exhib. l. qui hæredi, l. Mæuius, ff. de condit. et demon. l. cum hi, §. si prætor aditus, ff. de transact. l. qui per salutem, ff. de iure iur. l. in conuentionibus, ff. ad municip. l. is qui quadraginta, §. quædam, ff. ad l. falcid. l. cum antiquitas §. cum autem, C. de testam. clem. 1. de rebus eccles. non alien. Aristot. physic. lib. 1. cap. 9. q. 10. art. 1. cum alijs, quæ latè explicat Euerard. in topic. legalibus loco 53. Tiraq. de retract. lig. §. 2. glos. 21. à num. 11. et §. 36. glos. 2. nu. 28. et de retract. conuent. §. 4. glos. 6. num. 31. Gom vari. tom. 1. cap. 2. n. 7. Escobar de ratiocin. cap. 6. num. 39. et capit. 11. num. 18. et cap. 31. num. 16. Thomas de Thomasettis reg. 130.* Vnde mutata forma, tota res mutata, & extincta censetur, *ex d. §. si quis rem, l. Seia 6. ff. de aur. et arg. leg.*

50 Forma ad vnguem est seruanda, & si deficiat in minimo actus corruit, *l. cum hi, §. si prætor, ff. de transac. l. non dubium, C. de legibus, Tiraq. tract. de iudicio in rebus exiguis, versic. hoc tamen intellige pag. mihi 51. Azeu. ad l. 18. num. 4. tit. 21. lib. 4. nouæ recopil. Guter. pract. lib. 3. q. 15. nu. 5. cum seqq. Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. num. 5. et 6. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 6. num. 227. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 4. num. 137. Card. Tusch.*

Tusch.tom. 3.lit. F. concl.415. Mari. Antonin. vari. lib. 1.resol. 11. num. 4. et resol. 92. nu. 4. Valasc. consult. 133.n.3.et consult. 149. n. 6. et consult. 183. num. 2. Gam. Lusit. decis.45.n.3. Cald. Pereira de empt. cap. 3. num. 15. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 76. num. 13. Rota Ro.apud eund. decis.671. n.2.to.2.p.1. Et formę nihil addi, vel detrahi poteſt, *l. 1. §. opus nouũ ff. de nou.ope. nunt.* Nam forma eſt de genere indiuiſibilium *not. in l. si veritas, Cod. de fideicom. Tiraq. de iure mariti, glos. 6. num. 4. Mol. de primog. lib. 1. cap. 9. num. 17 Flamin. d. tract. de resignat. lib. 8. q. 8. n. 94. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 18. num. 76. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 7. num. 13. prope finem, Escobar de ratiocin. cap. 11. num. 19. Anton. Monach. Lucen. decis. 18. num. 2. et 3. Rendina d. tit. 100. num. 5. Rota Rom. apud Farin. decis. 30. n. 3. p. 1. tom. 1.*

51 Forma legis omiſſa corruit actus, notaui ſupra *lit. A. num. 45.* In formis non admittitur æquipollens, *l. 3. §. fin. cum duabus seqq. l. qui per salutem ff. de iure iur.*

52 Forum ſortiri, & ſtatutis ligari paria ſunt *glos. in l. 2. ff. de eo, quod cert. loco, et in cap. quod clericis de foro compet. Alexan. cons. 157. nu. 15. vol. 2. Thesaur. Pedam. decis. 123. num. 11. Menoch. cons. 351. num. 14. Surd. cons. 343. num. 33. Brunor. à Sole in locis commun. verbo forum 1. Car. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 444. Bell. disq. cl. p. 1. tit. de excep. cl. à statutis secul. §. 1. n. 7. p. 373.*

M Vnde

Vnde forẽsis cõtrahẽs in loco tenetur seruare solẽnitates eius loci, *Bru. à Sole ver. forẽsis n. 5.*

53 Fraudibus via non est aperienda, *l. in fundo, ff. de rei vend. clemen.* 1. *vbi Card. de vsur. clemen.* 1. *§. fin. vbi etiam Card. de concess. praben. cap. porrò de diuort. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 56. *nu.* 31. *& resol.* 62. *nu.* 5. *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. F. concluf.* 475. cum alijs supra citatis *lit. D. nu.* 20.

54 Fraus, & dolus nemini debent patrocinari, *l. itaque fullo, ff. de furt. cap. dictum* 30. *q.* 1. *cap. intelleximus de iudic. cap. tuæ* 12. *de cleric. non resid. cap. sedes, cap. ex tenore de rescript. cap.* 2. *de dolo cap.* 2. *de cognat. spirituali, cap.* 1. *de collusione detegenda, cap. tuas de vsur. Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 182. *num.* 60. *& cons.* 121. *num.* 5. *& cons.* 136. *num.* 8. *& cons.* 198. *nu.* 13. *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. *Tiraq. de retract. lig. §.* 1. *glos.* 9. *num.* 67, *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo dolus* 3. *Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. F. concl.* 474.

55 Frustra expectatur alicuius rei euentus, cuius effectus nihil operatur *l. aliquando §. fin. ff. ad Velleian. l. si quis ita scripserit ff. de hæredibus instit. l. cum hæres §.* 1. *ff. de acquir. hæred. l. non videtur ff. de iudicijs l. fin. C. qui admitti l. ad probationem C. de probat. cap. cum contingat, de offic. deleg. Surd. decis.* 184. *num.* 8. *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *comparat.* 10. *nu.* 57.

56 Frustra legis auxilium inuocat qui committit in legem *l. auxilium §. in delictis ff. de min.*

l. san-

l. sancimus C. de iudic. cap. vlt. de immun. eccles. cap. bonæ in 1. de elect. cap. contingit 45. de sent. tent. excom. cap. in audientia eod. tit. cap. quia frustra de vsur. Surd. cons. 37. num. 3. Acacius Anton. in comment. ad l. Titio centum 71. num. 47. ff. de condit. & demon. Ioannes Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 1. cap. 11. num. 3. & p. 2. cap. 3. num. 8. Scac. de appellat. quæst. 5. num. 74. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. §. 16. num. 9. pag. 125. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. C. concl. 954. & tom. 5. lit. L. concl. 270. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num. 276. & num. 646. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 250. num. 2. in 2. edit. nam in 1. erat decis. 291. Neq; gaudere debet beneficio legis, qui delinquit in legem *l. isti quidem ff. quod met. cau. cap. 2. ne cler. vel. monac. d. cap. quia frustra de vsu.*

57 Frustra fieri dicitur omne illud, quod aliquo iure valere non potuit *Ferrer. in constit. Cathalon. glos. 7. num.* 133. Frustra quæritur de eo quod nullum operatur effectum *l. 3. ff. quando dies lega. ced. l. non oportet ff. de leg. 2.* Et frustra disputatur de validitate actus, cuius nullus est effectus *l. 1. C. ne vxor pro mari.*

58 Frustra precibus impetratur, quod à iure communi conceditur *l. 1. ff. ad municip. l. imperatores ff. de priuil. credit. l. 1. C. de thesauris lib. 10. Surd. decis. 173. num. 18. & cons. 216. num. 23. & cons. 298. num. 26. Escobar. de ratiocin. cap. 6. nu. 29. in fine.*

59 Frustra fit per plura, quod potest fieri per pauciora *l.1.ff. quod met.cau. l. 1. §.in refutatorijs C.de appellat. l. generaliter C. de instit.sub cond.fact. l. in donatione C. de donat. princip. inst.quod cum eo qui in aliena potest. Arist. lib.8. topico.Thomas de Thomasettis reg. 73.*

60 Frustratoria, & elusoria non debet esse lex, neque prouisio legis, *Cardin. Tusch. tom. 4. lit. F.concl. 520.*

61 Fundamento destructo corruit ędificatum *l. nam origo ff. quod vi aut clam, l. egi tecum ff. de except. rei iudic. cap.cum Paulus. 1.q.1.Flamin. de resignat.lib.9. q.25.num.36.Anton.Mônach.Lucen. decis.13.num. 24. & Florent. decis. 48.num. 3. & Bonon. decis. 18.num.45.*

62 Funiculus triplex magis ligat, & difficilius rumpitur, notaui supra *lit. D. num. 69.*

63 De futuris contingentibus non est determinata veritas *l.ventre ff.de acqu. hared. l.si puta tor ff. ad leg. Aquil. l.qui bona §. cum inter ff. de damn. infect.D.Thom. 1.p. q.14. art. 13. & lib.1.contra gentes c.67. & de malo q.16.ar.7.& de veritate q.2.ar.12.Conimbricenses in commēt. ad Logicam Aristot.de interpretat. lib. 1. cap. 8. art. 3.q. vni. Surd.de alim.tit. 8.q.1. num.8.& cons. 454. num.14. Roma. cons.503. incipit diligenter num.12.vers.non enim scire poterat, quem adducit* Cardin. *Tusch. tom.4. lit. F. concl. 568.*

G

1 GEminatio verborum inducit enixam voluntatem legislatorum *argum.l.Balista ff. ad Trebel. Decian. conſ.1.num.42.& 43. vol. 3. Guter. pract. lib. 3.q.17.num.134.Aym. conſ.20.num. 2. & conſ. 54. num. 7. Ioſeph. de Seſſe Aragon. deciſ.230.num. 14. Ferrer. in cõſtit. Cathalon. gloſ. 1.num. 123. Franc. Becc. conſ.70.num.10. Surd conſ.10.num.54. & conſ. 73. num. 64. quos refert Mari. Antonin. vari. lib.1.reſol. 3. num.7.* quem etiam vide *lib.2.reſol. 35.num.9.Rota Rom.apud Farin.deciſ.266. n.11.p.1.Bertazol.in repetit. l.ſi quis maior C.de tranſact. num.260.vbi num. ſeq.*idem aſſerit etiamſi ſit facta in vno inſtanti.

2 Geminatio actus maiorem firmitatem affert,notaui ſupra *lit.A.n.59.*

3 Generalis locutio comprehendit omnia *l. cum quærebatur ff de verbor. ſignificat. Ioſeph. de Seſſe Aragon.deciſ.48.num.12.Franſciſc.Molin. de ritu nupt. lib.3. q. 54. num. 4.*

4 Generalis locutio perſonam loquentis non comprehendit *l. inquiſitio C.de ſolut. cap.1.vbi gloſ. vlt. de prohibita feudi alienat. per Federicum, & argum. tex. in l. quicquid ff. commun. prædior. Cardin. Tuſch. tom. 4. lit. G.concl. 33.* Non procedit vbi ſubiecta materia aliud ſuadet *Cyn.in d.l.inquiſitio C. de ſolut. Aym. conſ. 274. poſt num. 12. cum alijs per Menoch. præſumpt. 44. num.27. lib. 3.* & quando eſt eadem

ratio in persona loquentis quę in alia *Salic.in d. l. inquisitio,Cagnol. in l. frater à fratre num. 114.ff. de condict.indebiti,Gabr.de verb.signifi. concl. 9.num. 7. Menoch. ibid.nu.28.*

5 Generalis mentio idem operatur quoad omnia, quod specialis quoad singula *l. si chorus ff. de legatis 3. l. si duo ff. de administrat. tutor.*

6 Generalis dispositio omnes species sub se contentas continet *l. si chorus ff. de legat. 3. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. quæst. 87. num. 17. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G. conclus. 29.*

7 Generalis dispositio non comprehendit ea, quæ non esset quis in specie comprehensurus *l. obligatione generali ff. de pignor. l. 3. ff de euict. l. qui peculij ff. de pecul. cap. veniens, & cap. Quintauallis de iure iur. cap. vlt. de offic. vicar. lib. sexto Surd. consf. 73. num. 17.* Et generalis dispositio non extenditur ad non verisimilia, non cognita, non cogitata, illicita, neque ad ea, quę specialiter quis non expressisset *l. quod seruus ff. de acquir. possess. l. si pater ff. de his quæ in frau. credit. l. si procurator ff. de condic. indeb. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 31.*

8 Generalis prohibitio etiam minima comprehendit *cap. maioribus de præbend. D. Barb. in l. cum prætor §. 1. num. 112. ff. de iudic.*

9 Generi per speciem derogatur *cap. generi 34. de regul. iur. lib. sexto Menoch. consf. 141. num. 26. cum seqq. & n. 37. Armendar. in proem.*

addit.

addit. ad recopil. legum Nauar. num. 5. *Surd. de alim. tit.*2.*q.* 15.*num.* 130. *& tit.* 9. *q.* 8. *& decis.* 255. *num.*21.*& conf.* 352.*num.* 1. *Guter. pract. lib.*3. *q.* 24. *num.* 6. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.*2.*num.*212, *Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib.*2.*cap.*7.*nu.*26. *Cardin. Tusch. tom.*4. *lit. G.concl.* 32. *& concl.* 36. Amplia in legatis *Surd. d.q.*15.*nu.* 130. Limita primo in iurisdictionalibus fauore publico *Guter. d.q.*15. *num.* 6. Limita secundo quando genus est certum, determinatum, & pręcisum ex *Surd. d.conf.* 352. *num.* 11. Limita denique quando genus exprimitur per verba dispositiua, species autem per verba enuntiatiua *Sur. d.conf.* 352.*num.* 17. Vel quando lex in aliquo casu declarat, quod derogari non possit vt per *l. legata ff. de suppel. leg. asserit Thomas de Thomasettis reg.* 132.

10 Genus includit omnes species *l. omnes, vbi Angel. notat. C. de præscript.* 30. *an. l. semper ff. de reg. iur. Mari. Antonin. vari.lib.* 2. *resol.* 33.*num.* 2. vbi *num.* 3. intelligit verum esse etiamsi in vna specie maior sit ratio, quam in alia per *tex. in l.* 1. *§. quod autem, ff. de aleat. Sur. decis.* 255. *num.*20. *& conf.*359.*nu.*19. Et genus, quod non potest nisi in vna specie verificari, pro specie reputatur *l.*2.*ff. de lib. & posth. l. si optio, ff. de optio. leg.* Et de genere, quę prędicātur, debent prædicari de singulis speciębus *l. iuris gentium, §. sed si fraudandi in fine, ff. de pact. l. si quid earum* 45. *§. interemptum, ff. de le-*

gat. 3.cum alijs de quibus *Euerard. in Topicis legal. loco* 61. Et genus vere, & proprie repręsentatur in qualibet specie *d. §. interemptum Surd. conf.* 121. *num.* 3. Et tantum operatur genus in suo genere, quantum species in sua specie *l. si chorus in princ. ff. de lega.* 3. *l. si duo ff. de admi. tuto. l. omnes C. de præscript.* 30. *an.*

11 Genere licet, quod non licet in specie *cap. si sacerdos vbi glos. not. de offic. ordin. Io. Maria Bellett. disquisi. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clerical. §.*26 *n.*12. Non permititur in genere, quod in specie denegatur *l. spem præmiorum C. quæ res pigno. obl. pos.*

12 Genere remoto remouentur species *l. iurisgentium §. sed & si fraudandi, vbi Bart. ff. de pactis l. fundi. §. fin. ff. de fund. instru. l. sancimus vbi Bart. C. de vsu. rei iudi. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleat. l.* 1. *in fin. ff. de suis, & legit. hæred. l. si causa cognita iuncta glo. verbo peremisti, quã sequuntur Bart. & Bald. C. de transac. §. vulgo inst. de success. cogna. cum alijs de quibus Euerar. in topic. legal. loco* 62. *Sigismund. Scac. de appellat. q.*19. *remed.*1. *concl.*2. *num.*11. Et posito genere, ponitur & quęlibet eius species *l.* 1. *ff. de au. & arg. leg. l. item legato §.* 1. *ff. de legat.* 3.

13 Genus perire non potest *l. in ratione §. in certis ff. ad leg. falcid. l. si te bonis C. de iure deliber. l. incendium C. si cert. pet. Gom. vari. tom.* 2. *cap.*2. *num.* 32. *col.*3. *Surd. de alim. tit.* 4. *q.* 36. *n.*16. *cum seqq. & conf.*391. *n.*3. *Mari. Antonin.*

nin. vari. lib.2.resol. 13.num.3.

14 Gratis quod fit, non debet ad necessitatem deduci *l. solent vbi glos. verbo qualitatem ff. de offic. procons.*

15 Grauare non possum, quem non honoro *l. ab eo C. de fideicom. l. si adrogator ff. de adopt. l. vnum ex familia §. 1. ff. de legat. 2. l. 1. §. sciendum ff. de legat 3. Menoch. cons. 707. num. 1. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 14. num. 1. & cons. 236. num. 16. Tiraq. de priuilegijs piæ causæ priuil. 37. Donel. comment. iur. ciuil. lib. 8. cap. 7. Pereg. de fideicomm. art. 33. num. 33. & lib. 4. cons. 63. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 8. tit. 1. num. 33. Mol. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 8. & lib. 2. cap. 4. num. 15. cum seqq. Lusit. Benedictus Pinel. selectar. iuris interpret. lib. 1. cap. 1. num. 13. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 31. num.* 3. Ratio huius principij consistit in eo, quia succedit in onere, qui in honore substituitur *cap. aduersus de immunit. ecclef.* Et onus sentit, qui sentit lucrum *cap. 1. de ecclef. ædific.*

16 Grauare non dicitur iuste faciens *cap. pastoralis 53. in fi. princip. de appellat.*

17 Grauari nemo debet facto alterius vide supra *lit. F. n. 11.*

18 Grauari nemo debet onere duplici, vide infra *lit. O. n. 7.*

19 Grauari nemo debet alterius odio *l. si quis in suo in fine C. de inoffic. testam. l. non debet alteri ff. de reg. iur. cap. nobis de simon. cap. non*

debet

debet 22. de reg. iur. in 6. Rebuf. in commentar. ad tit. ff. de verbor. signific. ad l. vrbis appellatio 2. vers. in quantum prope finem pag. mihi 19. Surd. decis. 102. num. 1. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 40. n. 45. Et iniquum est aliũ alterius odio pregrauari, *d. l. si quis in suo §. legis cap. si compromissarius, §. porrò de elect. lib. sexto cap. non debet de reg. iur. eod. lib. Palat. in repet. cap. per vestras de donat. inter vir. & vxor. §. 8. nu. 6. 7. & 8. Tiraq. de iur. mar. glos. 8. nu. 141. Rebuf. tract. de except. num. 138. Farin. d. p. 4. cons. 65. num. 98.* Nam pro alieno commodo non debet quis iacturam sentire, *l. si quando, C. de testib. Surd. de alim. tit. 7. q. 37. num. 55.*

20 Grauatus in vno, in alio debet releuari, *l. eũ qui 30. ff. de iure iur. l. iure succursum, ff. de iure doti. l. secundum naturam, ff. de regul. iur. Ioan Francisc. Leo in thesauro fori eccles. par. 2. cap. 15 num. 57. Thomas de Thomasettis reg. 134.* vbi dicit fallere si vnum veniat in consequentiam alterius.

H

1 HAbere dicitur, qui facit quominus habeat, vt per *Surd. de alim. tit. 9. q. 4. nu. 31.* Paria sunt habere, vel habere posse, *l. item veniunt, §. petitam, vbi Angel. ff. de petit. hæred.* Et habere, vel habere debere paria sunt, *l. pen. §. 1. vbi Bart. ff. de aur. & arg. leg.* Et paria

sunt

sunt rem non habere, vel habere inutilem, *cap. inter corporalia, §. sicut, de translat. episcop.* Et non habere remedium, vel habere inane paria sunt, *l. nam is, ff. de dolo.*

2 Habitus non facit monachum, sed monachus facit habitum, & sola professio regularis *§. si quando, versic. tondi eam auth. vt nulli iud. collat. 9. cap. consuluit, qui cler. vel vouen. cap. vt clerici, & cap. porrectum 13. de regular. vbi glos. in vers. habitus* subnectit expressam non modo, sed tacitam quoque professionem, id operari, ac monachum facere, & comprobant illic Doctores maximè *Hostiens. num. 13.* & tradunt *Campanili in diuersorio iuris canon. rubr. 12. cap. 4. num. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par. 1. tit. de disciplina clericali §. 15. num. 10. pag. 111.*

3 Hominis ministerium frustra requiritur, vbi natura, vel ars operatur, *l. si in duobus, §. 1. ff. quemadmodum. testam. aper.* Et vbi lex ipso iure operatur, hominis ministerium non requiritur, *l. ea quæ, C. famil. ercifcund.* Et vbi homo non prouidet, lex supplet, *l. si se, §. quæsitum, ff. de re iudi.*

4 Hominis dispositio facit cessare dispositionem legis, *l. si maritus, C. de procur. l. vlt. C. de pact. conuent. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 8. Gom. vari. tom. 1. cap. 9. n. 50. Mol. de primog. lib. 1. cap. 2. num. 27. Ceual. commun. contra commun. q. 265. n. num. 1. Stephan. Gratian. discept. forens.*

cap.

cap. 376. nu. 1. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. num. 8. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 829. num. 3. Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag. 4. num. 5. Limita, quando hominis prouisio potest concurrere cum prouisione legis, *Rota Romana apud Farin. decis. 392. num. 4. tom. 1. p. 1.*

5 Honoris causę, & vitę æquiparantur, *l. iusta causa, ff. de manum. vin. Gr. l. 4. verbo las leis tit. 13. part. 2. Cordub. in l. si quis à liberis in princip. nu. 34. ff. de liber. agnosc. Menoch. cōs. 96. num. 15. & cons. 98. num. 8. & cons. 302. à princip. Cassan. in catal. gloriæ mundi p. 1. consid. 2. Surd. decis. 89. n. 21. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo cum non absimilis num. 10. C. de in integrum restit. minor. Menchaq. illustr. quæst. cap. 18. num. 13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo honor n. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 11. nu. 2.* Et honor lucro, imò etiam vitę pręfertur, *l. isti quidem, ff. quod met. cau. l. reprehendenda. C. de instit. & substit. l. quisquis, C. de postulan. cap. nolo 12. q. 1. Menoch. de arbitr. casu 277. nu. 19. Surd. cons. 426. nu. 57. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 15. n. 6.* Et honor est maximum bonorum, *glos. 1. in extrau. ad conditorem in vers. honorem, de verborum signific. Philosoph. ethic. lib. 4. Nauar. in tract. de finibus bonorum actuum n. 45. D. Tho. 1. 2. q. 2. art. 2.*

I

1 IActare suum nullus præsumitur, *l. cum de indebito 25. vers. qui non soluit.ff.de probat.* quod axioma exornant *Tiraq.in l. si vnquam verbo donatione largitus à num. 206. C de reuocandis donat. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu* 88, *à princip. Mascar. de probat. concl.* 554. *nu*, 2. *Surd. cons.* 7. *num.* 44. *& cons.* 80. *D. Barbos. in l. quæ dotis nu.* 17.*cum seqq. ff. solut.matrim. Brunor. à Sole in locis commun.verbo iactatio, latè Nicol. Mozzi. de contract.lib.tit. de donat. in art. de naturalibus donationis num.* 2. *cum seqq.*

2 Ignorans non dicitur negligere, nec contemnere ius suum, *l. nec ignorans, C. de dona. Surd. decis.* 25. *num.* 30. *& cons.* 7. *nu.* 15.*cum seqq. & cons.* 454. *num.* 51. *Farin.in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 96. *num.* 33. Et ignorans non dicitur ratificare, *Menoch. cons.*120.*n.*37.

3 Ignoranti non currit tempus, *l.quandiu, C. qui admitti ad bon.posse. pos. Flamin.de resigna. lib.*11.*q.* 4. *n.* 38. *cum seq. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 7.*nu.* 13. *cum seqq.*

4 Ignoranti dubius comparatur, *Surd. decis.* 265.*num.* 17. vbi *num.*47. & *num.* 62. limitat, quando dubitans tenetur inquirere,& de facili potuit certificari.

5 Ignorantia præsumitur, nisi scientia probetur, *l. verius, ff. de probat. cap. præsumitur*

47.*de*

47. de reg. iuris lib. sexto, Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 6. tit. de reg. iur. concl. 5. Menoch. de interdictis remed. 16. recuper. possess. n. 28. & de præsump. lib. 6. q. 23. num. 51. Mascard. de probat. concl. 879. Surd. decis. 221. in princip. & num. 14. & decis. 246. nu. 8. & cons. 7. num. 35. & cons. 73. num. 42. Flor. vari. q. 3. num. 5. Sayr. in claui regia lib. 3. cap. 5. n. 4. cum seqq. P. Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 32. num. 4. Azeu. l. 2. nu. 10. cum seqq. tit. 20. lib. 6. nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo ignorantia num. 5. Aloys. Ricci. in collect. decis. p. 4. collect. 1015. Ozasc. decis. 71. nu. 23. Anton. Monach. Florent. decis. 7. num. 15. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 29. num. 12.

6 Illatio non fit à diuersis, *l. vlt. in fine, & ibi Bart. ff. de calumniator. l. Papinianus exuli, vbi etiam Bart. ff. de min. l. inter stipulantem, §. sacram ibi, sed hæc dissimilia sunt, ff. de verbor. oblig. l. naturalem, §. nihilominus, ff. de acquir. possess. Lancell. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 2. num. 2. Paris. cons. 18. num. 10. vol. 1. Socin. sen. cons. 18. num. 41. vol. 1. quos refert Mar. Antonin. vari. lib. 1. resol. 106. num. 42. & lib. 2. resol. 1. num. 9. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 516. num. 6. et cap. 524. num. 58. Anton. Monach. Bonon. decis. 5. num. 17. et decis. 6. num. 5. et decis. 19. num. 34.* Et consequẽtia non fit à remotis, *l. non hoc, C. vnde cogna.*

7 Impedimentum non præstat, quod de iure,

non

non sortitur effectum, *cap. non præstat 52. de reg. iuris lib. sexto, Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 13. num. 5. P.Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 22. num. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 57. num. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 58. num. 6. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 1. lit. A. concl. 139. nu. 2. Thomas de Thomasettis reg. 205.*

8 Impedimentum scire, & scire posse paria sunt, *cap. fin. de clandestina desponsat.*

9 Impedito non currit tempus, *l. 1. §. final. C. de annali except, cap. quia diuersitatem, de cõcess. preben. cap. fi. de elect. Menoch. consi. 38. n. 35. Surd. decis. 151. num. 4. Valasc. consult. 130. nu. 31. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. num. 11. Guter. pract. lib. 3. q. 34. à num. 21. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 84. n. 5. Nicol. Garc. de benefic. par. 10. cap. 2. nu. 17. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo impedimentum num. 2. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 997. num. 3. & decis. 1066. n. 1. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 550. num. 5. in 2. edit. Tiraq. de retract. lig. §. 3. glo. 4. num. 6. & de retract. conuent. §. 2. glos. vni. num. 78.* quem citat *Monet. de option. cap. 6. q. 5. n. 40.* vbi cum eod. *Tiraq. d. tract. de retract. lig. §. 35. glos. 4. num. 29.* intelligit dummodo impedimentum non sit affectatum.

10 Imperare nemo potest sibi ipsi, *l. prætor, l. pen. ff. de tutor. & curat. dat. ab his, l. ille à quo §. tempestiuum, ff. ad Trebell. l. pen. ff. de arbit.*

l. prin-

l. princeps, ff. de legib. Surd.consf. 152, num.46. Cardin. Tusch.tom.4.lit. I.concl.47.

11 Impossibile allegans non auditur, *l. confessionibus cum allegatis in glos. ff. de interrogat. actio. l. inde Neratius, §. fin. in glos. ff. ad leg. Aquil. Anton. Monach. Bonon. decis.34.n.8.*

12 Ad impossibile nemo tenetur, *l. si quis in graui in princip. vbi Bart. ff. ad Silanian. l. si stipuler, ff. de verbor. oblig. l. Paulus, ff. quæ sent. sin. appell. rescind. l. impossibilium, ff. de regul. iuris. §. impossibilis instit. de hæred. instit. capit. nemo potest ad impossibile 6. de reg. iur. lib. sexto, Surd. decis. 289. num. 21. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 13. num. 8. Thomas de Thomasettis reg. 194. Ioan. Maria Bellett. diquisit. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 1. num. 4. pag. 415.*

13 Impossibile censetur, quod pendet à principis voluntate, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat. 1. l. continuus, §. cum quis, & ibi glo. verbo relictè, ff. de verbor. oblig. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 3. num. 13. Escobar de ratiocin. cap. 25. num. 5. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 2. different. 2. num. 15. et different. 3. num. 36.* Intellige, quando princeps regulariter illud concedere non consueuit, quamuis ex plenitudine potestatis potuisset; longe quidem aliter si consueuisset princeps illud de facili indulgere, tunc enim id venit considerandum, & possibile iudicabitur, adeò quod alicui imputari poterit, si illud

non

non impetrauit *per l. quidam relegatus in princip. ff. de reb. dub. l. 1. §. permittitur ff de aqua quotid. & aestiu. tradit Raph Cuma. in d. § cōstat num. 5. et in d. §. cum quis col. 1. nu. 7.* quē & alios refert *Rendina in promptuar. recep. sent. tit. 91. num. 8. tom. 1.*

14 Impossibilium, & valde difficilium idem est iudicium, *l. apud Iulianum, §. constat, ff. de legat. 1. cum ibi notatis.*

15 Inanis est actio, quam excludit inopia debitorum, *l. nam is ff. de dolo, glos. in l. 1. verbo non est, ff. si ventr. nom. mul. cap. olim. 2. de restit. spol. Marchesan. de commissio. p. 3. cap. 1. §. 1. num. 49. pag. mihi 315. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. par. 1. tit. de clerico debitore, §. 1. num. 3. pag. 415.*

16 Incertitudo rei vitiat actum, *l. idem Pompon. §. fin. ff. de rei vend l. duo sunt Titij ff. de testam. tut. l. tutor incertus, ff. eod. l. ita stipulatus, et ibi Bart. l. vbi autem non apparet, ff. de verb. oblig si l. sic, §. 1. ff. de leg. 1. l. cum post, §. gener; ff. de iur. doti. §. incertis, vbi Pichard. instit. de legat. Thomas de Thomasettis regul. 146.* vbi asserit procedere, quando actus est omninò incertus. Intellige regulam hanc procedere secundum iuris ciuilis rigorem, sed attenta æquitate canonica, incertitudine non obstante actus valebit, & agi poterit, vt declaretur arbitrio boni viri iuxta qualitatem personæ, & patrimonij, dictum fuit elegans *Archid.* quod Doct. miris laudibus prosequū-

N tur

tur *in cap. sunt nonnulli num. 2. vers. si res alia 1.q.1.* refert, & sequitur *Bald. in l. qui mutuã, §. salarium in lectu. antiqua num. 2. vers. item vide, ff. mand.* sequitur etiam *Anton. de Butr.* dicens esse notabile verbum, & perpetuo mẽti tenendum *in cap. ex parte n. 7. de censib. Panorm. in cap. 1. n. 5. de decim. Afflict. decis. 337. n. 10. firmat Gom. vari. tom. 2. cap. 11. in tit. de qualit. contract. pag. 217. col. 4. vers. aduertendum, Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 69. n. 6.* quos cum alijs adducit *Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. num. 7.* Limita regulam hanc nonnullis casibus, vt per *Thobi. Noni. ad princip. instit. de verbor. oblig. n. 27.*

17 Inclusio vnius est exclusio alterius, *l. cum prætor, ff. de iudic. l. cum maritus, C. de procurator. l. quamuis, C. de pignor. l. ait prætor, §. sed quod Papi. ff. de min. cap. non ne de præsum. Meno. cons. 106. n. 314. cum seqq. & cons. 141. à nu. 9. & cons. 406. num. 44. et cons. 452. num. 27. et cons. 583. num. 11. et cons. 1148. à num. 13. et de arbitr. lib. 2. casu 37. nu. 22. Surd. decis. 195. num. 12. & decis. 291. num. 20. & cons. 25. nu. 3. & cons. 56. nu. 2. & cons. 151. nu. 55. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 1. nu. 10. Vgolin. de offic. et potest. episcop. cap. 13. §. 13. vers. hæc regula, Cald. Pereira quæst. forens. cons. 4. n. 20. & cons. 50. num. 2. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 5. nnm. 32. & q. 10. num. 47. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 71. Pichard. ad princip. instit. de exhæredat. liberorum num. 10.*

Thomas

Thomas de Thomasettis regul. 148. vbi asserit procedere, nisi vnius,& alterius eadem sit ratio. Limita etiam, quando aliquid includitur ratione maioris frequentię, *Flamin. de confident. q.*29.*num.*52,

18 Incommoda eum sequi oportet, quem cōmoda, & vtilitates sequuntur *clem.* 1. *de censibus, Ferrer. in constit. Cathalon. glos.* 3. *nu.*89. *Escobar de ratiocin. cap.* 42. *num.* 12. *& comput.*20.*num.*14.

19 Incontinenti, quę fiunt, á iure inesse creduntur, *l. lecta* 40. *§. dicebam, ff. si cert. pet. l. petens, C. de pact. cap. officij* 38. *de elect. Gonzal. cum ab eo citatis ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 43. *num.* 54. *Cardin. Tusch. tom.* 4 *lit. I. concl.* 81. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.*69.*num.*5. *& resol. fin. casu* 62.

20 Indefinita æquipollet vniuersali, *l. si seruitus* 21. *ff. de seruit. vrban. præd. l. si ita relictum & l. si pluribus* 44. *ff. de legat.* 2. *l. si plures* 98. *ff. de legat.* 3. *l. Iulianus, ff. eod. tit. l. si quis filio. §.* 1. *ff. de testam. tut. l.*2.*ff. de liber. & posth. l. Cæsar, ff. de publica. l. si quis, §. idem Iulian. ff. de lib. leg. cap. solitæ de maiorit. et obed. cap. quia circa de priuileg. glos. verbo aliorum in cap. vt circa de elect. lib. sexto, Menoch. cons.* 97. *à num.* 154. *et cons.* 173. *num.* 16. *cum seqq. et cons.* 329. *num.* 24. *et de præsumpt. lib.* 4. *q.* 21. *num.* 5. *et q.* 61. *num.*7. *Mascard. de probat. conclus.* 1181. *num.* 38. *cum seqq. Pichard. ad §. si eadem res, Instit. de legat. num,*43. *Thomas de*

Thomasettis reg. 150. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 29. *num.* 6, *Surd. de alim. tit.* 5. *q.* 1. *nu.* 15. *et* 16. *et tit.* 8. *priuil.* 27. *et tit.* 9 *q.* 13. *num.* 10. 13. *et* 17. *et decis.* 188. *num.* 4. *et cons.* 216. *num.* 25. *et cons.* 244. *num.* 21. *et cons.* 308. *nu.* 48. *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 6. *Menchaq. quæst. frequent. lib.* 2. *cap.* 30. *à num.* 28. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 12. *et lib.* 7. *tit.* 5. *num.* 1. *et* 10. *D. Barb. in rub. ff. solut. matrim. p.* 4. *num.* 49. *Lusit. Emmanuel Figueira de Negreiros in introduct. vlt. volunt. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 37. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo indefinita* 2. *plenè Cardin. Tusch. tom.* 4. *lit. I. concl.* 86. *cum seq. Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q.* 40. *num.* 8. *Farin. in praxi crimin. p.* 4. *decis.* 69. *num.* 8. *et ibi addit. et decis.* 458. *num.* 1. *Ioan. Francisc Leo in thesauro fori ecclef. p.* 1. *cap.* 9. *n.* 24. Intellige vt indefinita ęquipolleat vniuersali distributiuè, non collectiuè, *Cardin. Seraphin. Rota Romana decis.* 409. *num.* 7. Intellige etiam, vt indefinita vniuersalis significationis vim obtineat, non ex propria vocabuli significatione, sed ex æquitate, & benignitate quadam ita *Bart. in l.* 1. *num.* 3. *ff. de reg. iur.* & esse cōmunem sententiam proclamant *Cou. d. cap.* 13. *num.* 5. *Menoch. d. cons.* 97. *nu.* 155. *quos refert Rendina in promptuar. recept. sent. tit.* 82. *num.* 1. *tom.* 1. Amplia primo, vt posita circa personas in fauorabilibus ęquipolleat vniuersali, *Francisc. Molin. d. lib.* 3. *q.* 11. *n.* 17.

Amplia

Amplia secundò in alimentis, *Francisc. Molin. d. lib. 3. q. 46. num.* 12 Amplia tertiò in contractibus, *Seraphin. decis.* 1008. *num.* 2. Amplia quartò in statutis *Cou. d. cap.* 13. *num.* 8. & esse communem sententiam profitetur, *Menoch. cons.* 4. *num.* 28. quos vltra alios citat *Rendina, vbi proximè.* Amplia deinde in oratione indefinitè à lege, vel canone prolata ex *Rendina d. tit.* 82. *num.* 3. Limita in odiosis, *Francisc. Molin. d lib.* 3. *q.* 85. *num.* 59. Limita etiam in probationibus, *Mascard. de probat. concl.* 1199. *à num.* 19. *& concl.* 1205. *n.* 20. *Surd. decis.* 263. *num.* 10. *Cou. d. cap.* 13. *num.* 10. *Rebuf. tractat. de reprobat. testium n.* 100. *Menchaq. d. cap.* 30. *num.* 27. *Brunor. d. verbo indefinita* 1. *Morl. in empor. iuris tit* 11. *in prælud. num.* 55. *Cardin. Tusch. d. concl.* 86. *num.* 31. *&* 39. *Seraphin. decis.* 490. *nu.* 1. *Rendina d. tit.* 82. *num.* 2. *Rota Romana apud Farin. decis.* 509. *num.* 5. *tom.* 2. *p.* 1. An autem indefinita æquipolleat vniuersali in confessione? vide eundem *Seraphin. decis.* 544. *n.* 1.

21 Inferior non potest tollere legem superioris, *l. formam, C. de offic. præf. prat. cap. cum inferior de maior. & obed. glos. in cap. fin. in versic. figura de hæretic. lib. sexto, clemen. ne Romani de elect. glos. in clemen. sæpè in princip. in vers. mandamus de verborum signific. Bart. in l. omnes populi col* 4. *vers. sed hic dubitatur, ff. de iustit. & iur. Surd. cons.* 58. *num.* 6. *Menchaq. quæst. illustr. cap.* 35. *num.* 10. *cum seqq.*

Gonzal. ad reg. 8. *Cancel. glos.* 45. *§.* 1. *nu.* 69. *Azeu. l.* 2. *num.* 56. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ recopil. Brunor. à Sole in locis commun. verbo inferior* 4. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo lex num.* 9. *Thomas de Thomasettis reg* 147. vbi asserit procedere, nisi maior subijceret se iurisdictioni minoris, & ab eo iudicari vellet.

22 Infinitas est vitanda, *l. qui bona*, *§. vlt. ff. de damn. infect. l. fideicommissa, §. si quis decẽ, ff. de legat.* 3. *l. fin. C. de sacrosanct. eccles. l. vni. C. de sentent. quæ pro eo, quod inter. Valasc. consult.* 51. *num.* 49. *& de partit cap.* 9. *num.* 50. *&* 51. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 3. *n.* 18. *Stephan. Gratian. discept. forens. tom* 3. *cap.* 600. *num.* 30. *Girond. de priuilegiorum, seu exẽptionum explicat. num.* 1392. *Escobar de ratiocin. cap.* 18. *num.* 4. *Vitalis de Cambanis tract. clausular. pag.* 56. *num.* 3.

23 Iniurię inde nasci non debent, vnde iura nascuntur, *l. meminerint, C. vnde vi, cap. qualiter, & quando, de accusat. Aymo. de antiquit. par.* 1. *cap.* 2. *ampliat.* 13. *nu* 10 *cum seqq.*

24 Iniuria non fit scienti, & volenti, *l.* 1. *§. vsque adeo, ff. de iniur. l.* 1. *ff. de act. empt. l. nemo præsumitur, ff. de reg iur. cap. scienti eod. tit. in* 6. *l. cum donationis, C. de transac. Surd. cum ab eo citatis decis.* 194. *num.* 1. *Sebastian Næui. ad d. l.* 1. *num.* 15. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *n.* 66. *& num.* 97. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 189. *num.* 15. *Thomas de Thomasettis reg.* 275. vbi asserit procedere, quando

quando spontè, & libero animo consentit, secus autem si per vim, aut metum, vel importunitatem, seu persuasionem dolosam quis cōsensum præstauerit.

25 Instituere qui potest, destituere valet, *Flamin. de resignat. lib. 7. q. 10. num. 11. & q. 14. n. 5.*

26 Intellectus absurdus est vitandus, *Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n. 284.* Et ille debet recipi, per quem iura cum iuribus concordentur *Alex. in l. si cū dotem, §. maritus num. 7. ff. soluto matrim. Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n. 60.* notaui supra *lit. A. n. 5.*

27 Intentionis suæ fundamētum quilibet probare tenetur *l. actor, C. de prob. l. qui accusare, C. de eden. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. tit. de probat. concl. vni. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actor 3. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. num. 15. & resol. 106. n. 21. & lib. 3. resol. 1. num. 13. & resol. 9. num. 9. et Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 13. nu. 64.* Nam qualitas, vbi est fundamentum intentionis alicuius, debet prius probari, *glos. recepta in l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisd. cog. Menoch. cons. 301. num. 10. & de præsump. lib. 2. q. 49. Cou. vari. lib. 2. cap. 6. num. 2. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 1. n. 22. & pract. lib. 5. q. 40. num. 5. Rebuf tract. nomin. q. 12. n. 13. Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas 6. Farin. in praxi crim. p. 1. q. 1. n. 23. Mari. Antonin. vari. lib. 2. res. 48. n. 12.*

28 Intentionem suam qui non probat, dicitur carere iure, *l. argentarius . § cum autem , ff. de edendo. Çardin. Tusch.tom.*1. *lit. A. conclus.* 117.*num.* 19.

29 Interesse cessante non auditur agens, vel excipiens, *l. si vnus*, §. *ante omnia , vbi Bart. ff. de pact. l.* 1. *vbi Bart. & alij , ff. de appel. recip. Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 33. *num.* 13. *& decis.* 120. *num.* 11. *& decis.* 260. *num.*3. *Bernar. Græu. ad pract. cameræ imper. lib.*1.*concl.*69.*n.* 1. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap* 302. *n.* 30 *& cap.* 387. *Card. Tusch. tom.* 4. *lit. I.conclus.* 315. *Mari. Antonin. vari.lib.* 1.*resol.*110. *num.* 18. *& lib.* 2. *resol.* 1. *num.* 6. *& lib.* 3. *resol.* 41. *num.* 2.

30 Interpretari eius est, cuius est condere, & gratiam facere , *l. si imperialis maiestas , C. de legibus, l. leges sacratissimæ, C. eod. l. non ambigitur , ff. eod. tit. cap. inter alia , de sentent. excom. cap. cum venissent, de iudic. Gom.l.* 1. *Tauri num.* 6. *Surd. decis.* 2. *num.* 5. *Guter. pract. lib.* 4. *q.* 28. *à num* 2. *Morl. in emporio iuris p.* 1. *tit de legibus num.*20. *Vgol. de offic.& potest. episcopi cap.* 36. *num.* 1. *Fr. Ludouicus de Miranda de ordine iudiciar. q* 3. *art.*2. *concl.* 1. *Cardos. in praxi iudicum. & aduocat. verbo lex num.* 6. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 103. *num.* 19 *Dom. Christophorus de Paz in schol.ad leges styli l.* 39. *num.* 22. *Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ decis.* 892. *n.* 3. *Thomas de Thomasettis reg.* 142. vbi asserit procedere in subsi-

dium,

dium, & quando non potest ex consuetudine, & practica iudiciorum aliter haberi interpretatio legis.

31 Interpretatio sumenda est cui verba respõdent, *l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. toties, ff. de damno infecto, Anton. Monach. Florent. decis. 16. num. 11.*

32 Interpretatio illa semper sumenda est, quæ inducat validitatem actus, *l. quoties, ff. de verborum oblig. l. si quando in princip. ff. de legat. 1. Ferrer in constit Cathalon. glos. 1. num. 151. Scacci. de appellat. q. 2. num. 29. & q. 3. num. 4. & q. 7. sub num. 5. & q. 15. num. 225. in fine* notatum est supra *lit. A. n. 62.*

33 Interpretatio facienda est, ne dispositio fiat illusoria, *addit. ad Castr. cons. 255. in fin. Gardin. Manttic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 2. tit. 12. num. 30. Anton. Monach. Florent. decis. 1. num. 86. Ferrer. in constitut. Cathalon. glos. 1. num. 152.*

34 Interrogatus non respondens pro confesso habetur *cap. 1. de postulat. prælatorum*, pręcipuè in positionibus, vt probat *text. in cap. 2. de confessis lib. 6. & constitutum est apud Lusitanos in Ordin. Regia lib 3. tit. 53. §. 13. et apud Hispanos l. 2. tit. 7. lib. 4. nouæ recopil. Bellacõb. et Don. à Fina tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 20. à num. 285. Soarez de Paz in pract. p. 1. tom. 1. temp. 8. nu. 80. Camill. Borrell. in summa decis. tit. 46. num. 28.*

35 Iudex debet iudicare secundum allegata, & pro-

& probata, non autem secundum propriam conscientiam, *l. illicitas, §. veritas, ff. de officio præsid. Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. et tit. 66. in princip. D. Thomas 2. 2. q. 67. art. 2. Osasch. decis. 1. num. 39. Viui. Neapol. decis. 178. Tiber. Decian. tract. crimin. lib. 2. cap. 14. Menoch. cons. 92. num. 80. cum seqq. et cons. 786. num. vlt. Mascard. de probat. concl. 948. Caualc. decis. 25. num. 5. p. 1. et decis. 19. num. 61. et decis. 23. num. 10. p. 3. Seraphin. de priuil. iuram. priuil. 2. in princ. Clar. receptarum sentent. lib. 5. §. fin. q. 66. num. 2. P. Lessi. de iustit. lib. 2. cap. 29. dub. 10. nu. 84. Fr. Ludouic. Miranda de ordine iudic. q. 28. art. 3. Sayr. in claui regia lib. 12. cap. 8. num. 6. cum seqq. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo iudex num. 7. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 21. num. 163. cum seq. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. I. concl. 398. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 73. num. 7. Vgol. de de offic. et potest. episcop. cap. 26. num. 3. plures refert Circd. ad decretal. collect. 101. num. 11.*

36 Iudex non potest condemnare vltra petita *Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 3. tit. 63. in princip. & tit. 66. §. 1. Valasc. cons. 145. à nu. 8. D Barb. in l. si cum dotem in princip nu. 44. ff. solut. matrim.* Aliâs fatuus reputatur iudex, qui vltra petita iudicat, vt inquit Imperator *in l. vlt. C. de fideicom. libert. l. vt fundus, vbi notatur, ff. communi diuid. Azeu. l. 10. nu. 115. cum seqq. tit. 17. lib. 4. nouæ recopil.*

37 Iu-

37 Iudicatis in senatu standum est, *l. 1. §. ait Sextus ibi sic esse sæpius iudicatum, ff. ad Silanian. l. 1. ibi extarentque exempla, ff. de officio præf. prætor. l. filius ibi, sic enim inueni senatum censuisse, ff. ad leg. Cornel. de falsis, Valasc. cõsult.* 148. *nu.* 34. *Gam. Lusit. decis.* 228. *Cabed. Lusit. decis.* 212. *num.* 5. *p.* 1. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 127. *num.* 49. *cum seqq.* Nam sententia senatus facit ius, quoad omnes similes casus, vt resoluunt *Cabed. vbi proximè n.* 1. *Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. in proœm. n.* 5. 19. *&* 20. *cum seqq. & nu.* 26. *Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *q.* 1. *num.* 27. *& cons.* 59. *à num.* 10. *& cons.* 180. *num.* 30. *& consil.* 671. *num.* 21. *& cons.* 676. *num.* 2. *Gam. decis.* 33. *in fi. & decis.* 174. *num.* 10. *Pinel. in l.* 2. *C. de rescind. vendit. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 2. *Vincent. de Franch. decis.* 238. *num.* 3. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 16. *num.* 74. *Cald. Pereira de renouat. emphyt q.* 15. *num.* 27. *Afflict. Neapol decis.* 169. *num.* 9. *Ioseph. Ludouic. Perus. decis.* 90. *nu.* 8. *p.* 2. *Surd. cons.* 310. *num.* 17. *& cons.* 403. *nu.* 83. *Camill. Borrell, in summa decis. tit.* 13. *de legibus num.* 15. Et de decisionibus Rotæ idem resoluunt *Mascard. de probat. concl.* 484. *Bernard. Grau. vbi proximè n.* 60. *cum seqq.*

38 Pro iudice semper iura præsumunt, *l.* 1. *in fine, ff. de officio præsid. l.* 2. *§. si publicanus, ff. de vi bonorum raptor. l. nimis, C. de acquir. possess. cap. in præsentia de renunciat. Marant. de ordine iudic.* 2. *p.* 6. *princip. tit.* 9. *nu* 21. *Cou-*

de sponsal. p. 2. cap. 8. § 12. vers. ex quibus primo Menoch. cons. 100. num. 1. cum seqq. & de præsumpt. lib. 2. q. 67. Procedit etiam si à sententia sit appellatum, *Surd. de alim. titul. 1. q. 120. num. 1*.

Iudicijs quasi contrahitur, *l. 3. §. idem scribit ff. de pecul. l. 2. ff. de prætor. stip. Ioan. Maria Bellett. disquis. clerical. p. 1. tit. de fauore cler. reali §. 1. n. 8. pag. 275. Ceual. cōm. cōtra comm. to. 4. q. 897. n. 887.* Et in iudicijs debet seruari æqualitas, *l. non debet, ff. de reg. iur. l. fin. C. de fruct. & lit. expēs. cap. vlt. 3. q. 5. Thomas de Thomasset tis reg. 155.* Nec facienda est exceptio personarum, vt infra notatum est *lit. P. num. 20.*

40 Iudicium ibi debet finiri, vbi fuit inceptū, *l. vbi cæptum, ff. de iudicijs, Surd. cons. 57. num. 2. & cons. 222. num. 11. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo lis num. 35. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 596. num. 3. in 1. edit. & resol. 523. nu. 3. in 2. edit. Hieronim. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. gratum de offic. deleg. num. 18.*

41 Iudicium idem est de toto quoad totum, & de parte quoad partem, *l. quæ de tota ff. de rei vend. l. a Titio ff. de verbor. oblig. l. iuris gentium §. adeo ff. de pac. l. qui scit ff. de iur. cap. pastoralis §. 1. & glo. verb. citationis de offic. deleg. l. an in totum ff. pro derelicto* cum alijs de quibus per *Euerard. in Topic. legal. loco 80.* Limitatur hoc axioma quando datur diuersa ratio *Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 6. q. 2. num. 111.*

Ioan.

Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 14 num. 32.

42 Iura iuribus expedit concordari *l. sed & posteriores ff. de legibus l. non est nouum ff. eod. tit. l. præcipimus in fine C. de appellat. l. vni. C. de inoffi. doti cap. cum expediat de elect. lib. sexto Mant. lib. 3. dial. 59. à princip. & dial. 71. D. Barb. in l. 1. ff. solut. matrimon. p. 1. nume. 7. cum seq.*

43 Iura potius se adaptant ad ea, quæ frequenter, quam ad ea, quę raro eueniunt *l. nam ad ea ff. de legib. l. iura cum l. seq. C. de postul. Th. de Tho. reg.* 14. de cuius principij intellectu agit *Menoc. de interdictis rem. 2. adipisc. poss. n.* 111.

44 Iuramentum non adimit naturam actus cui adijcitur probat *tex. in l. vlt. C. de non numer. pecun. vbi communiter doct. l. sed & si possessori §. item si iurauero vbi Ias. notab. 9. ff. de iure iur. l. fi. ff. qui satisd. cogant. cap. quem admodũ vbi Abb. notab. 7. de iure iu. resoluunt Bellac. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. de reb. credit. num. 72. pag. mihi 438. Anton. Gabr. tom. 3. commun. opin. lib. 2. tit. de iure iur. concl. 10. pag. mihi 121. Dec. cons. 240. & cons. 351. num. 8. Menoch. cons. 24. num. 7. Burg. de Paz cons. 14. num. 21. Cacher. decis. 49. num 9. Thomas de Thomasettis reg. 164. Pichard. in disp. de mora num. 76. & ad princip. instit. de adempt. legat. n. 18. Tiraquell. de iure constit. p. 3. limit. 7. num. 35. & in præfat. l. si vnquam num. 165. C. de reuocandis donat. Menchaq. de successionum creat.*

§. 9.

§. 9. à num. 19. Cou. in repet. cap. quamuis pa-ctum de pact. lib. sexto p. 1. §. 4. num. 1. & in rub. de testam. p. 2. num. 9. & vari. lib. 3. cap. 17. num. 5. Cost. in l. si ex cautione fallent. 9. pag. mihi 108. cum seq. Lar. in l. si quis à liberis. §. parens num. 85. ff. de liberis agnosc. Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 56. Gom. l. 22. Tauri nu. 10. col. antepen. Guter. de iuram. confirm. p. 1. cap. 37. num. 2. & in repet. auth. sacramenta puberum num. 26. C. si aduersus venditionem, Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 8. num. 14. & tom. 2. lib. 13. q. 1. num. 21. & q. 5. num. 17. cũ seqq. valasc. cons. 5. num. 19. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 2. num. 35. & in resp. pro duce Pastranæ vers. quæ sententia, Brunor. à Sole in locis commun. verbo iuramentum 19. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 1. num. 51. vers. qua de causa, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 4. tit. 32. num. 89. P. Soar. de relig. tract. de iuramento cap. 32. num. 2. cum seq. P. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 151. vers. ad quartum dicendum, Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 900. num. 7. Camill. Borrell. in summa omnium decis. tit. 60. num. 303. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. n. 281. & n. 651. & nu. 710.

45 Iuramentum debet impleri in forma specifica *cap. ad nostram in 1. de iure iur. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. nu. 723. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut. 255. n. 3. in 2. edit. Thomas de Thomase. reg. 165.*

46 Iure dantis confirmato, confirmatur ius accipientis *l. cum vir ff. de vsucap. l. rem alienã ff. de pignorat. actio. l. si quis alienam ff. de actio. empt. Gom. vari. tom. 2. cap. 2. num. 35. in fine.*

47 Iure dantis resoluto, resoluitur, & ius accipientis vide infra *lit. R. n. 23.*

48 Iure diuerso vna eadẽque res cẽseri non debet *l. eum qui ædes ff. de vsucap. cap. cognouimus 12. q. 2. cap. quia circa 22. de priuileg. cap. cum in tua 30. de decimis Surd. de alim. tit. 2. q. 15. num. 150. cum seq. & conf. 152. num. 39. Mexi. in tract. tassæ panis concl. 2. num. 63. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 20. §. 10. num. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 23. & §. 8. glos. 5. num. 14. ante finem, & de nobilit. cap. 28. num. 11. cum seqq. Ceual. commun. contra commun. tom. 4. q. 899. num. 36. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 6. proœm. num. 64. et 69. cum seq. et glos. 43. num. 160. Ludouic. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. q. 42. num. 48. Narbona de appell. à vicario ad episcopum p. 1. num. 81. Rota Rom. apud Farin. decis. 669. num. 3. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. E. concl. 54. Anton. Monach. Lucen. decis. 21. num. 23. et decis. 67. nu. 9.* Respectu tamen diuersorum diuerso iure censeri debet *idem Monach. Florent. decis. 28. num. 12.*

49 Iure suo, qui vtitur nemini facit iniuriam *l. iniuriarum §. 1. ff. de iniur. l. 3. §. is tamen ff. de libero homine exhib. l. qui iniuriarum §. is*

qui ff. de iure iur. l. iure iurando ff. eo tit. de iniur. l. fluminum §. vlt. ff. de damn. infect. l. Proculus ff. eod. tit. l. si donaturus §. si quis indebitam ff. de condict. ob causam l. si in meo ff. de aqua plu. ar. c a. cum ecclesia 31. vers. quia de elect. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 29. Mascard. de probat. concl. 1051. *num.* 31. *Surd. cons.* 374. *num.* 17. *Mari. Ant. vari. lib.* 3. *resol.* 12. *nu.* 2. *vbi citat Farin. q.* 105. *num.* 130. *Nau. lib.* 3. *tit. de præbendis cons.* 32. *num.* 4. *Flamin de resignat. tom.* 2. *lib.* 13. *q.* 1. *num.* 164. *Ioan. Francisc. Leo in Thesauro fori ecclesi. p.* 2. *cap.* 3. *num.* 75. *Thomas de Thomasettis reg.* 251 Iniuriam nemini facere videtur, qui suę consulit indemnitati *l. filio pater ff. de lega.* 1. *d. l. si in meo ff. de aqua pluui. arcen.* Et in dubio pręsumitur quis ius suum tueri, non iniuriam committere *d. l. fluminum in fi. & l. Proculus ff. de damn. infect.*

30 Iure suo nullus priuandus est absque culpa sua *l. crimen ff. de pœnis l. sancimus* C. *eod. tit. cap.* 2. *ad finem de his quæ fiūt à maiori parte capituli cap.* 2. *in princip. de constit. cap. non debet* 22. *de reg. iuris lib. sexto.*

31 Iure eius vti debet, qui in ius succedit alterius *l. si aquæductus ff de contrah. empt. cap. is qui in ius* 46. *de reg. iur. lib. sexto Rebuf tract. nominat. q.* 8. *num.* 12. *cum seqq. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 15. §. 1. *num.* 79. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1784. *Io. Petr. Monet. tract. de decimis cap.* 8. *q.* 4. *n.* 50.

32 Iu-

52 Iure quod expresse sancitum non reperitur, non est superstitiosis inuentionibus præsumẽdum *l. si vero §. de viro ff. solut. matrim. cap. consulisti 2. q. 5. Surd. de alim. tit. 1. q. 44. num. 2. & decis. 87. & decis. 255. n. 2. & cons. 158. n. 13. & cons. 308. n. 3.*

53 Iure communi quod competit, frustra precibus impetratur vide supra *lit. F. num. 58.* Deceptus non videtur, qui iure communi vsus est *l. inter eos §. cum inter ff. de fideius.*

54 Iuri suo quilibet renuntiare potest *l. si quis in conscribendo C. de episcop. et cleric. l. pen. C. de pact. cap. si de terra de priuil. cap. tuis vers. nisi de testib. Thomas de Thomasettis reg. 58. Tiraq. de iure primog. q. 24. num. 4. cum seqq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 170. cum seq. D. Barb. in l. alia §. eleganter num. 12. cum seqq. ff. solut. matrim. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. 203. nu. 5. Hyeronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. 1. de ordine cognit. num. 27. Morl. in emporio iuris tit. 10. de locato q. 2. num. 12. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 10. P. Suar. de legib lib. 8. cap. 33. Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 7. num. 49.* Iuri vero publico, cuius vterq; finis primus tam secundum ordinẽ intentionis, quam secundum ordinem executionis est publica vtilitas, non potest renuntiari vt post *Nau. tom. 2. de finib. hum. act. num. 29.* resoluit *Armendariz in proœm. addit. ad recop. legum Nauarræ num. 23.* Non videtur tamen quis re

nuntiare iuri,quod ignorauit *l. mater decedēs ff. de inoffic. testam.l.eum qui in princip.ff. eod. l.fin. C. de furtis* Et iuri non dicitur renuntiatum nisi expresse *Mari.Anton.vari.lib.*1. *resol.* 100. *nu.* 9.

55 Iuri suo cedere nemo tenetur *cap.quam periculosum* 7. *q.* 1. Ius sum remittenti amplius non datur regressus vt notatum est supra *lit. A. nu.* 26.

56 Iuris beneficium nemini est denegandum *cap.frequens §.solet de restitut spoliatorum glos. & doct. in l.* 1. *C. si aduer.vendi.facit tex. in l. ex asse ff. ad Trebellia.*

57 Iuris executio nec metum,nec iniuriam infert vide supra *lit.E. num.*23. Tueri ius suum quis debet,nō iniuriam committere *l.*1.*§.*1.*ff. quod vi aut clam.*

58 Ius metimur ex persona actoris,non ex persona rei *Surd. de alim. tit.*6.*q.*4. *num.*9. *& cons.* 150. *num.*89. *Cardin. Tusch. tom.*1.*lit.A.concl.* 117. *num.* 13. vbi *num.* 14. asserit procedere etiam respectu qualitatis, quæ fundat intentionem agentis, quia si non est probata reus absouitur.

59 Ius ex facto oritur vide supra *lit.F.num.*13. Ius singulare non trahitur in consequentiam *l. quod vero ff. de legib.*

60 Ius quæsitum est fortius, quam ius quærendum *l.si ita scriptum §.* 1. *l.si ita scripsisset ff. de legat.* 2. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ius nu.*21. Vnde quando acquisitum est ius alicui,

cui, ab eo etiam sibi inuito auferri non potest *l. fin. ff. de pactis l. id quod nostrum ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg.* 239. vbi asserit procedere quando acquisitum est in re, & ad rem, vel irreuocabiliter, secus autem si in re tantum, & reuocabiliter acquisitum sit.

61 Ius proprium difficilius amittitur, quam quærendum *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q 67, nu. 3.*

62 Ius quærendum facilius remittitur, quam quæsitum *l. fi. C. de acqu. pos. glos. & doct. in l. seruus ff. de pactis l. qui autem in princip. ff. quæ in fraudem creditorum Surd. cons.* 351. *nu.* 38.

63 Ius quærendum facilius impeditur, quam quod tollatur ius iam quæsitum *Alexand. cons.* 196. *incip. visis num.* 5 *lib.* 7. *quem citat Card. Tusch. tom.* 3. *lit. F. concl.* 12. *num.* 7. Ius speciale facilius tollitur, quam commune *l. eius §. 1. ff. de mili. testa.*

64 Iuste faciens non dicitur grauare vide supra *lit. G. num.* 16. Damnum iuste illatum nemini imputatur *l. si ex plagis §. tabernarius ff. ad. leg. Aquili.*

65 Iuste petita nõ sunt deneganda *Cæsar Arg. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 15. Et iusta petenti facile assentiendum *l. 2. ff. de his qui sunt sui l. & Attilicinus ff. de seruit. rustico. prædior.*

66 Iuste possidet, qui auctoritate iudicis possidet *l. iuste possidet* 11. *ff. de acquir. posses. Ias. in l. clam possidere §. qui ad nundinas n.* 20. *ff.*

eod. tit. & in l. si quis id quod num. 33. ff. de iurisdict. omn. iudic. Tiraquell. l. 9. connub. in princip.

67 Iuste fit, quod lege permittente fit, de quo notatur infra *lit. L. num. 3.*

68 Iuste quod fit, pęnam non meretur *l. Grachus C. ad leg. Iuliam de adulter. §. iniuria instit. ad leg. Aquil. Thom. de Thomasettis reg. 260.*

L

1 LArgius expendit, qui sperat sibi aliqua euenire *l. sed & si 25. ff. de petit. hereditatis.*

2 Lege quod non cauetur, in practica non habetur *Bald. in cap. nihil circa fi. de elect. Ludouicu. Rodolphin. vari. quæst. lib. 2. quæst. 42. num. 39.*

3 Lege permittente quod fit, recte fieri dicitur *l. quis sit fugitiuus §. apud Labeonē ibi, quia id facit quod publice facere licere arbitratur ff. de ædilit. edict.* Auctoritate enim legis quod fit, dicitur iuste, & bene fieri *cap. quid dicam 14. q. 4.* Marc. *Anton. Genuens. in pract. eccles. q. 46. num. 4. Pichard. ad rub. inst. de inoffic. testamēto num. 9.* Et ea quę fiunt contra legem, pro infectis habentur *l. non dubium C. de legibus Thomas de Thomasettis reg.* 107. Et supra notatū est *lit. F, n. 29.*

4 Legem quęrere vbi est ratio naturalis, est infirmitas intellectus *Philosoph. lib. 8. Physic.*

cap.

cap. 3. *citati per Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 28. *num.* 9. *& q.* 44. *num.* 12. *& q.* 45. *num.* 58. Quia naturalis ratio vim, & robur legis habet *l. cũ ratio ff. de bonis damnatorum l. ſcire oportet §. ſufficit ff. de excuſat. tutor. notat Cald. Pereira de empt. cap.* 1. *num.* 7. Et allegari poteſt pro lege *Surd. d.q.* 28. *num.* 7.

5 Legem ſuperioris non poteſt tollere inferior vide ſupra *lit. I. num.* 21.

6 Per legem poteſt fieri, quod fieri poteſt per pactum *l. vlt. C. de fideiuſſor.* nam pacta ęquiparantur legi vt dictum eſt infra *lit. P. num.* 1. *in fine.*

7 Leges nihil fruſtra faciunt *Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.* 2. *num.* 290. *& q* 13. *n.* 48. *& q.* 18. *num.* 18. *Iaſ. in l. ait. prætor num.* 1. *de iure iur, Armendariz in proœmio addit. ad recopil. legum Nauar. num.* 50. Lex enim non debet habere vnam ſyllabam ſuperfluã, & vacuam *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 22. *num.* 5. Omne enim ſuperfluum eſt à iure reprobatum vt per *eundem gloſ.* 13. *num.* 72. *& eadem gloſ.* 22. *num.* 4. iunctis quę ſupra notaui *lit. A. num.* 229.

8 Leges non ſolent quem duplici onere grauare vide infra *lit. O. n.* 7.

9 Legibus, non exemplis eſt iudicandum vide ſupra *lit. E. n.* 27.

10 Legis pręcepto obtemperans conſulte agit *l. inciuilem C. de furtis l. filiæ licet C. de collat.* Nam legis factum excuſat hominis negligen-

tiam *l. si puellam C. si mancip. fue. alie.* Et sub clypeo legis nemo decipi dicitur *l. Paulus ff. de præto. stipul.*

11 Legis auxilium frustra inuocat, qui committit in legem vide supra *lit. F. n.* 56.

12 Legis quod sub generalitate continetur, dicitur esse in lege expressum *l. fin. ff. quod cum eo Farinac. in praxi crimina. par.* 4. *consi.* 30. *num.* 216.

13 Legis verba cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio *l.* 4. *§. toties vbi Paul. ff. de damno infect. l. quod constitutum ff. de milit. test. l. Mæuia ff. de manum testam. l. ita autem in princip. & ibi Bart. ff. de administr. tutor. l. hos accusare §. omnibus ff. de accusat. l.* 1. *§. loquitur ff. de aqua quotid. & æsti. l. si ancillas omnes ff. de legat.* 1. *l. adigere §. quamuis ff. de iure patr. l.* 2. *C. commun. de legat. cap. indemnitatibus §. sed cum eas de elect. lib. sexto Hipol. consi.* 25. *num.* 10. *& consi.* 40. *num.* 12. *Tiraquell. in l. si vnquam verbo libertis num.* 2. *C. de reuocandis donat. Surd. decis.* 122. *num.* 13. *& consi.* 152. *nu.* 38. *& consi.* 174. *num.* 8. *& consi.* 179. *num.* 38. *Guter. pract. lib.* 3. *q.* 17. *num.* 227. *& consi.* 1. *num.* 8. *& consi.* 21. *num.* 1. *cum seqq. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. *num.* 24. *& glos.* 45. *§.* 1. *num.* 51. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 518. *num.* 6. *in* 1. *edit. & resolut.* 445. *num.* 6. *in* 2. *edit. Vgolin. de offic. & potest episcopi cap.* 57. *§.* 2. *num.* 6. *vers. tertio Episcopus Brunor. à Sole in locis commun. verbo dispositio*

14. *An-*

14. *Anton. Monach. Lucen. decis.* ... *num.* 23. *Escobar. de ratiocin. cap.*28 *num.* 17. ... *Antoni. vari. lib.*3.*resol.*9.*n.*4.*Rot. Rom. apud* ... *decis.* 697.*n.*7. *tom.*2.*p.*1.

14 Legis ratione cessante, cessat quoque eius dispositio *l. in omni vbi Bart. ff. de adoptio. l. quod dictum ff. de pactis l. fin. ff. de ad Silanian. l. si maritus §. scripsi ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. adigere §. quamuis ff. de iur. patr. cap. cum cessante de appellat. cap. & si Christus de iure iu. Euerard. in topic. legal. loco* 85. *late Tiraq. tract. cessante causa p.* 1. *nu.* 11. *Surd. cons.* 375. *nu.* 24. *Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num.* 263. *Mari. Antonni. variat. lib.* 2. *resol.* 35. *num* 8. *Pichard. ad princip. inst. de militari testam. num.* 4. *& in princip. inst. de lege falcidia num.* 28. *& ad princip. inst. de eo cui libertatis causa bona addicuntur num.* 41. vbi dicit quod cessante vna ratione legis, non cessat lex & *n.* 42. quod cessãte ratione legis negatiue, & cõtrarie cessat lex Et legis ratione cessãte in casu particulari non cessat eius dispositio *l. prospexit ff. qui & à quibus d. l. adigere ff. de iure patron.*

15 Legis casus vbi est, cessat omnis disputatio *glos. vlt. in l. ancillæ C. de furtis Surd. cons.* 58. *num.* 3. *Mago. Lucen. decis.* 12. *num.* 18. quos cum alijs citat *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 46. *n.* 1. *et lib.* 2. *resol.* 51. *n.* 5. *Flam. de resignat. lib.* 9. *in princip. num.* 2. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 9. *Ioseph. de Sesse*

Aragon. decis. 153. *num*.25. Et deficiente lege, vel canone sola ratio potest allegari *l. scire oportet §. consequens vers. sufficit ff. de excusat. tuto. cap.frustra dist.* 8.

16 Legitime factum, nullam pœnam meretur *l. nemo damnum ff. de iure iur. l.qui seruum ff. de verbor. oblig. l. Grachus C. ad legem Iuliam de adulter.l. sancimus C.de administr.tutor.*cum alijs supra adductis *lit. I. n.68.*

17 Legis mens magis est attendēda, quã verba *l.scire leges ff. de legibus l. non aliter. ff. de legat.* 3. *l. nominis,et rei §. verbum ex legibus ff.de verborum signific. Surd. decis.* 35. *num.* 14. *Marc. Anton. Genuens.in pract. eccles. q.* 144. *num.* 3. Lex enim, & legis mens idem sunt *Surd. decis.* 43. *num.* 9. A verbis tamen legis non est recedendum *d.l.non aliter ff.de legat.*3. *cap.vlt. et ibi glos. de verbor. signifi. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 5. vbi ait procedere nisi constaret voluntatem loquentis aliter voluisse.

18 Legum correctio est [illegible]anda *Surd. decis.*21. *num.*19. *Cardin. Tusch.tom.*2.*lit.C.concl.*1036. *et seq. Pichard. ad princip. inst. de lege falcidia nu.*34. *Armendariz in proœmio addit. ad recop. legum Nauarræ num.* 51. *Cephal. cons.* 323. *à n.*18.*vol.*3.*Io.Pet.Monet.de distribu.quotid.p.*2. *q.*11.*n.*29.Et in dubio legũ correctio non est facienda *l. si quando C. de inofficioso testam. l.* 1. *C. de inoffic. doti. l. præcipimus in fin. C. de appellat. cap.* 1. *de noui operis nunciat.cap.cum*

expe-

expediat de elect. lib. sexto Menoch. de adipisc. poss. rem 4. num. 21. Franc. Becc. cons. 1. nu. 13. quos citat Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 18. *num.* 12.

17 Legum interpretatione molliendæ sunt potius pœnæ, quam nimis exasperandæ *cap. pœna de pœnit. dist.* 1. quia in pœnis benignior fit interpretatio vide infra *lit. P. num.* 16. Mitius agitur cum lege, quam cum homine *glo. fi. in cap. illa de elect. l. Celsus ff. de arbit. plene Bar. in l. amplius ff. rem ra. habe. Borgh. de irregul. p.6. num.19. fol.* 423. quem citat *Mari. Anton. vari. lib.* 1. *resol.* 19. *nu.* 5. *Cald. Pereira de emp. cap.9. nu.7.*

20 Lex non ad verborum formulam, & ritum, sed ad effectum solum attendere debet *Ferrer in const. Cathalon. glos.* 4. *num.66.* Ratio enim generalis legis restringitur ex mente legis *Surd. decis. 9. num.* 13. *Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauaræ num.* 131.

21 Lex non est imposita verbis, sed rebus *l. 2. in fine C. commu. de legat. l. fin. C. de usur. cap. secundo requiris de appellat. Surd. de alim. tit. 9. q. 21. num.* 20. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.* 156. *num.* 17. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 5. *num.* 160. *Scacci. de appel. q.* 17. *limit.* 10. *num.*14. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. L. concl.* 272. *Armendariz in proœm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n.*104.

22 Lex quod negat, natura non audet *l. 2. §. ult. ff. de usufr. earum rerum quæ usu consumuntur.*

Et lex

Et lex naturā semper imitatur *l. adoptio 16. ff. de adoptionib. §. minorem natu instit. eod. Pichard. ad rub. instit. quibus modis testam. infir. num. 1.*

23 Lex quamuis dura seruari debet, & casus legis attenditur *l. prospexit ff. qui & à quibus Cardin. Tusch. tom. 5. lit. L. concl. 262. Scacci. de appellat. q. 17. limit. 48. num. 11. Armendariz in proœm. addit. ad recopilat. legum Nauarræ num. 152.*

24 Lex potest plus, quam pactum *l. dudum C. de contrab. empt. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclu. 8.*

25 Lex non debet esse iniquitatis vinculum, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 19. nu. 72.* Non debet alijs legem imponere, qui ipsam negligit obseruare, *cap. pro illorū de præben.* & legem quam quis alijs præscripsit, ipse eandem seruare tenetur, *l. ante pen. ff. de admi. tuto.*

26 Lex semper in potiori significatu est accipienda ex *reg. l. quæritur, ff. de statu hominum l. non aliter, ff. de legat. 3. Surd. decis. 283. nu. 5. & cons. 288. num. 27.*

27 Lex disponere non dicitur illud, quod præsupponit, *l. ex facto in 1. ff. de hæred. instit. Surd. decis. 195. n. 8.* & notatum est infra *lit. V. n. 38.*

28 Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. non distinguemus, ff. de recept. arbitr. l. præses, ff. de offic. præsid. l. 2. §. conuenire, ff. de iudic. l.*

quos

quos prohibet, ff. de postul. l. 1. §. generaliter, vbi glos. verbo in infinitum, ff. de legat. præstand. l. quamuis, ff. de in ius vocando, l. si seruum, §. nō dixit, ff. de acquir. hæred. l. 1. §. quod autem, & ibi glos. verbo simpliciter, ff. de aleator. l. vni. C. qui pro sua iurisdict. l. illam, C. de collat. cap. Romanorum 9. dist. cap. consuluisti 2. q. 5. capit. solitæ de maiorit. & obedient. cap. quia circa 22. de priuileg. clemen. vlt. de rescript. Surd. consil. 51. num. 7. & cons. 182. num. 15. & cons. 301. num. 50. & cons. 308. num. 3. & cons. 340. nu. 2. & decis. 195. n. 4. Bertazol. in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num. 354. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 28. nu. 11. Narbona de appellat à vicario ad Episcopū p. 1. num. 27. Ias. in l. non dubium num. 38. C. de legibus, Thomas de Thomasettis reg. 300. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 12. q. 5. nu. 22. Gam. Lusit. decis. 105. nu. 2. Escobar de ratiocin. cap. 18. num. 42. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. §. 1. tit. de bonis clericorum num. 19. in fin. pag. 489. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. cōclus. 508. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ cap. 2. disp. 8. num. 1. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 37. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 20. nu. 14. vbi *num. 24.* declarat si nullo modo dicat nec virtualiter, nec realiter, secus si saltē virtualiter, *Armēdariz in proœm. addit. ad recop. legum Nauar. num. 27.* vbi limitat cum alia lex distinguit, vel cum ratio

ex

ex illa, vel ex alijs legibus desumpta id facit. Et quod lex non dicit, non est ab homine præsumendum, *l. dissentientis, C. de repudijs cap. illa ne sede vacante*, *Surd. cons.* 219. *num.* 21. Et lex vna indistinctè loquens, per aliam distinguitur, & limitatur, *l. sciendum, ff. qui satisd. cog. l. quamuis, ff. de in ius voc. auth. offeratur C. de litis contest. l. filius fam. ff. de actio & oblig. iunc. l.* 1. *ff. ad Maced. l. iurisgentium, §. si paciscar, ff. de pact. iunc. l. transigere, & ibi glo. magna in fi. C. de transact. Ioan. Maria Bellet. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de bonis clericorum, §.* 1. *num.* 20. *pag.* 489.

29 Lex generaliter loquens, generaliter est intelligenda, *l. de pretio, ff. de public. in rē actio. l. in fraudem, §. vlt. de testam. milit. l.* 1. *§. generaliter, ff. de legat. præstan. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleator. l. fin. in fin. vbi Angel. C. de dotis promissione cap. solitæ, §. fin. de maior. & obed. Surd. cons.* 271. *num.* 28. *Valasc. cons.* 113. *nu.* 21. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 419. *num.* 1. *et decis.* 605. *num.* 2. *in* 1. *edit. et resol.* 529. *num.* 2. *in* 2. *edit. Thomas de Thomasettis reg.* 172. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 18. *num.* 3. *Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact num.* 213. *Ioan. Narbona de appellat. à vicario ad Episcopum p.* 1. *nu.* 27. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ num.* 9. *pag.* 85. Restringitur tamen ne quis ad lucrum indebitè admittatur, vel ne quis damnum indebitè patiatur, *Armendariz*

in proœm. addit. recopil. legum Nauarræ num. 76. Et non refertur ad casus specialiter notatos, *l. sanctio legum, ff. de pœn. l. doli clausula, ff. de verbor. oblig.*

30 Lex, vel dispositio generalis restringitur ex ratione particulari, *l. cum pater, §. dulcissimis, de legat. 3. l. si de certa re, C. de transact. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 9. q. 4. num. 19. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 526. et num. 276.* Et recipit restrictionem de habilitate, *l. vt gradatim §. etsi ff. de muner. et bonor.* cum alijs de quibus *Bertazol. in repetit. l. si quis maior num. 216, C. de transact.*

31 Lex si duplici nititur ratione, quamuis alia deficiat, sustinetur tamen decisio propter alteram, *§. affinitatis institut. de nupt. Valasc. cons. 60. num. 6.*

32 Lex si aliud voluisset, expresisset iuxta regul. *l. vni. §. sin autem ad deficientis, C. de caduc. tol. l. si seruus, §. prætor ait vers. non dixit, ff. de acquir. hæred. cap. ad audientiam 2. de decim. cap. 2. de translat. prælati, cum traditis per Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 3. C. de reuocandis donat. Menoch. cons. 1. nu. 178. et cons. 140. num. 4. Surd. decis. 88. num. 4. et decis. 322. num. 22. et cons. 245. num. 45. vol. 2. Guter. pract. lib. 3. q. 22. num. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. §. 1. num. 33. et glos. 42. num. 11. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo lex num. 28. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V.*

concl.

concl. 89. *num.* 5. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 10. Lex id noluisse presumitur, cum facile id exprimere potuisset, neque expressit, *Menoch. cons.* 30. *num.* 8. *Armendariz in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 150.

33 Libera quęlibet res pręsumitur à seruitute, *l. fluminum*, §. *vlt. l. Proculus*, *ff. de damn. infect. l. altius*, *et l. ædibus*, *C. de seruit. et aqua*, *et instit. de liberti. in princip. Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 89. *nu.* 1. *et q.* 91. & *lib.* 6. *q.* 29. *et cons.* 2. *num.* 43. *et cons.* 127. *num.* 17. *et de arbitr. iudicum lib.* 2. *casu* 156. *et cons.* 395. *num.* 2. *cumseqq. Mascard. de probat. concl.* 79. *et concl.* 209. *et cōcl.* 1214. *n.* 17. *et cōcl.* 1305. *Bertaz. tract. clausular. instrum. clauf.* 21. *glos.* 1. *n.* 1. *Bonac. to.* 1. *cōmun. opin. lib.* 3. *tit.* 21. *communia seruitutum num.* 56. *pag.* 425. *Alciat. de præsumpt. regul.* 2. *præsump.* 3. *Rebuf. in tract. congruæ portionis num.* 127. *Valasc. consult.* 82. *num.* 6. *et de iure emphyt. q.* 51. *Surd. decis.* 177. *num.* 1. *Thesaur. decis. Pedam.* 216. *Mysing. cent.* 5. *obseruat.* 25. *Castil. lib.* 1. *controu. cap.* 7. *nu.* 10. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo res* 4. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 95. *n.* 8. Amplia etiam extāte quasi possessione seruitutis, *Menoch. d. q.* 89. *num.* 6. *et cons* 75. *n.* 4.

34 Liberalis nemo existit in necessitatibus, *l. rem legatam*, *ff. de adimend. legat.* cum similibus, de quibus per *Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 106. *C. de reuocandis*

dis donat. cum alijs infra citatis *lit. N. n. 9.*

35 Liberalitatem nō dicitur exercere, qui debitum soluit, *l. proximè, ff. de ritu nupt. l. si seruo, ff. de hæred. instit. Surd. de alim. tit. 1. q. 108. num. 5.*

36 Limitata causa limitatū producit effectum, vide supra *lit. C. num. 12.*

37 Locupletari nemo debet cum alterius iactura, *l. nam hoc natura, ff. de condict. indeb. l. naturaliter, §. fin. l. hac conditio 66. ff. eod. l. bona fides 50. ff. de actio. emptio. l. iure naturæ 206. ff. de reg. iur. l. vlt. C. de vsucap. pro empt. cap. suam de pœn. cap. locupletari 47. de reg. iur. libro sexto, Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 15. num. 11. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 20. num. 48. Anton. Monach. Lucens. decis. 23. num. 23. Pichard. ad §. sed naturalia instit. de iure naturali num. 3. et in disp. de nobilit. communicat. num. 73. Thomas de Thomasettis reg. 24. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 23. num. 3. et lib. 2. resol. 41. nu. 13. Vgolin. de offic. et potest. Episcopi cap. 18. §. 2. n. 4.*

M

1 MAgis, & minus non differunt speciē, *l. vlt. ff. de fundo instruct. l. sed et si manente ff. de preca. l. si is cui ff. quemadm. seruit. amit. Surd. cons. 305. num. 66. & cons. 368. n. 13.* cum alijs infra citatis *lit. P. n. 24.*

2 Maior ratio elidit minorem *l. si debitori in*

fine

fine ff. de fideiussor. l. cui pacto ff. de seruis exportandis.

3 Maiori summa inest minor *l.1. §. si stipulanti ff. de verbor.oblig. cap.1. vbi latissimè canonistæ de arbitr.in 6.Cardin.Tusch.tom.7.lit.S.concl.* 885. *Pichard. ad §. præterea. num.* 8. *instit. de inutil.stipul Cardin.Seraphin.Rotę Romana. decis.* 267. *num.* 4.vbi asserit,quod fallit,quādo summę diuersitas constituit specierum diuersitatem. Verum huic regulæ opponi videtur *tex. in l. si decem* 54. *in princip.ff.locati*,vbi dispositio concepta super maiori summa non verificatur in minori. Communis intellectus est secundum *Bart. in d. §. si stipulanti*, propterea ibi dispositionē conceptam super maiori summa, non verificari in minori, quia agitur dę causa onerosa, in qua non procedit principium, sed tantum in causa lucratiua, sequūtur *Gom.de contractib. cap. 9. nu. 4.Cost. lib.1. select.cap.2.num. 1. Conan. comment. lib. 7. cap. 11. num. 4.* Conuincitur tamen ex *eod. tex. in d. l. si decem secundo casu*, vbi probatur maiorem summam prolatam à conductore verificari in minori per se. Vnde reiecto hoc intellectu considero dispositionem conceptā super maiori summa non verificari in minori, nisi appareat verosimiliter disponentem intendisse quamcunque summam contentam sub maiori, cum verò primo casu *d.l.si decem* maior summa proferatur à petente, scilicet à domino rei locatę, ideo non videtur consentire

tire

tire in minori summa, quia est ei preiudiciale, attamen secundo casu maior summa profertur à promittente, scilicet conductore, & ideo in minori consensisse videtur, nam verosimiliter presumitur conductorem, qui in maiori summa consensit, à fortiori consentire in minori, si intelligeret locatorem minus velle locare, quia per hoc fit melior conditio ipsius. Sensus autem *tex. in d. §. si stipulanti*, ex quo desumitur regula hęc (omissis varijs intellectibus, de quibus *Menchaq. de creat. success. §.* 10. *num.* 142.) potest verificari legendo illum continuatiuè ad *vers. nisi stipulatori* supra proximè precedentem, & ita loquitur casu quo diuersitas promittentis maiorem, vel minorem summam incontinenti placuit interroganti, & ita ex eo, quod fuit sequuta complacentia stipulatoris in diuersitate summę promissę, propterquam valet stipulatio in minori summa.

4 Maius cui conceditur, & minus cōcedi videtur, *l. filius fam. §. fin. ff. de donat. l. Marcellus, ff. de donat. causa mortis, l. non debet, ff. de regulis iuris, cap. ex parte* 27. *de decim.* nam minus semper inest in eo, quod plus est, *l. in eo, ff. de regulis iuris, Fari. in praxi crim. p.* 4. *decis.* 10. *num.* 6. Regula hęc non habet locum in dispensationibus, vt per *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut.* 227. *nu.* 4. *in* 2. *edit.* Et maius, cui licet, non debet quod minus est non licere, vt notatum est infra *lit. P. num.* 23.

5 Mala non sunt facienda, vt inde eueniant bona, *ex D Paulo ad Rom.* 13. *refertur in cap. ex tuarum de sortileg. cap. super eo de vsur. Tiraq. de pœnis temper. causa* 52. *nu.* 8. *Palat. in repetit. cap. notab.* 6. *n.* 2. *&* 3.

6 Male agens odit lucem ex auctoritate *Christi Domini Ioan.* 3. & probant *text. in l.* 1. *§. tria lumina, vbi glos. ff. de ventr. inspic. l. donator, vbi glos. verbo occultè, C. de donat. refertur in cap. consuluit* 24. *vbi glos. verbo qui malè de offic. deleg. cap. perniciosam* 18. *q.* 2. *cap.* 1. *vers. porrò vt ecclesiastica beneficia, cap. cum ex iniuncto de hæreticis, Surd. conf.* 132. *num.* 24. Vnde *Horat. epistol. lib.* 1. *epist.* 2.

Vt iugulent homines surgunt de nocte latrones

& tenebræ aptæ sunt ad fabricandum falsum, *l.* 1. *§. tria, ff. de ventr. inspic.* & quę occultè, & clandestinè fiunt suspicione non carent, *cap.* 1. *§. cum enim,* & ibi *glos. verbo occulta, vt eccles. benef. sine diminut. confe. d. cap. consuluit, §. ne verò, l. fin. ff. de ritu nupt.* cum similibus de quibus *Tiraq. de pœn. causa* 11. *num.* 11. & plenius *de retract. tit.* 2. *in præfat. à num.* 13. *Menoch. de præsumpt. lib.* 4. *q.* 12. *num.* 7. *Mascard. de probat. concl.* 815. *num.* 33. Sicut à contrario ea, quæ in conspectu aliorum, & palam fiunt, sunt ab omni sinistra suspicione aliena, *l. non existimo vers. & multum refert ff. de administrat. tut. l. cum ipse tutor, §. fuit quæsitum, & ibi Rip. ff. de contrah. empt. Menoch.*

noch. de arbitr. lib. 2. cent. 3. casu 244. num. 1. & per totum.

7 Male parta, male dilabuntur, *Cardin. Tusc. tom. 5. lit. M. concl. 25.*

8 Malitia crescente, crescere debet & pęna, *l. quicunque Cod. de seruis fugitiuis.*

9 Ex malitia sua nemo debet commodū reportare *l. in fundo ff. de rei vend. l. itaq; fullo ff. de furtis, cap. cognoscentes de constitut. cap. sedes cap. plerunque de rescrip. cap. intelleximus de iudic. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo delictum nu.* 7. Intellige directè, & principaliter, nam indirectè, per accidens, & in consequentiam potest quis ex malitia sua cōmodum reportare *argum. tex. in l. sed & milites* 10. *§. scribit ibi, tutelis excusabuntur, quia vrbem eis ingredi non licet ff. de excusat. tutor. l. decreto* 16. *ff. de suspect. tutor. cap. quia diuersitatem vers. si tamen. de concess. praben. notat Tiraq. de iure mariti glos.* 8. *nu.* 279.

10 Malitijs non est via aperienda, *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 13. *num.* 90. *Flamin. de confident. q.* 35. *num.* 70.

11 Malitijs est occurrendum *Flamin. de confident. q.* 32. *num.* 61. Et malitijs non est indulgendum *Escobar de ratiocin. cap.* 15. *num.* 3.

12 Malorum mores infirmitas animi non excusat *l.* 1. *C. si aduersus delictum.*

13 Malorum consortia sæpè bonos corrumpūt *cap. sæpe* 28. *q.* 1. *Camill. Borrell. in addit. ad Bellugam in speculo principum rub.* 11. *§. viso*

lit. C. verſ. item hæreticus, Tiraq. l. 5. connub. gloſ 1. p. 5. num. 29.

14 Malum ſub ſpecie boni non eſt admittendũ *Farin. in praxi crimin. p. 4. conſ. 30. num. 62.* Malum omne naſcens facile opprimitur, inueteratum fit plerumq; robuſtius ex *Cicerone, veteri, nouoq; teſtamento* multis exemplis probat *Campanili in diuerſorio iuris canon. rub. 12. cap. 8. n. 8.*

15 Malũ maius minori eſt conſideratione pręferendum *cap. omnes 7. q. 1. cap. ſi quis 7. q. 3.* Malum minus toleratur, vt grauius euitetur *l. abſentem ff. de pæn. l. 1. §. ſanctius ff. de vent. in poſſe. mitt.*

16 Malum minus eligendum de duobus malis *cap. duo diſt. 13. cap. iurauit cap. non ſolum 23. q. 3. l. quoties, ff. de regul. iur. Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. M. concl. 26. Menoch. de præſumpt. lib. 5. q. 2. num. 24. Menchaq. illuſtr. cap. 48. num. 2. Tiraq. de nobilit. cap. 31. n. 547. Thomas de Thomaſettis reg. 93. P. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 18. q. 5. Sayr. in claui regia lib. 1. cap. 13. num. 30. P. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 11. num. 15.* Nam reſpectu maioris mali minus habet rationem boni ex citatis per *P. Henriq. in ſum. lib. 12. cap. 6. §. 7. lit. F.* Item accidentaliter, & ſecundum quid perplexus inter duo, quorum alterum neceſſario eſt facturus, & vtrunque arbitratur eſſe peccatum, iuſte poteſt & tenetur eligere, quod ſibi videtur minus, vt maius euitet, ita colligitur

gitur ex *text. in d. cap. duo mala*, in idem est *tex. in cap. 2. ead. dist. 13. vers. est tamen, & vers. sed cum, & in cap. si aliquid 22. q. 3.* obseruant *Archid. Dom. Præposit. Bellam. & Turrecrem. post gloss. in d. cap. duo mala, D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 6. ad tertium*, vbi *Medin. q. 1. Cordub. in suo quæstion. lib. 3. q. 4. ad fin. Valent. 1. 2. q. 14. puncto 5. ad 2. Vasq. ad d. q. 19. disput. 60. cap. 2. num. 6.* & ex omnium sententia resoluit *P. Molin. de iustit. tom. 2. disp. 335. sub. num. 10. Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 51. num. 6. P. Suar. tom. 4. de pœnit. disp. 4. sect. 10. num. 4.* An autem sit licitum consulere alteri minus malum, vt maius euitet? vide *Thomam de Thomasettis d. reg. 93. P. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 12. cap. 16. q. 8. P. Lessi. de iust. lib. 4. cap. 3. dub. 4. num. 34.*

17 Malus semel, semper præsumitur esse malus, *cap. semel malus 8. de regulis iuris lib. sexto*, prosequuntur *Duenb. reg. 303. Hyppol. cõs. 44. num. 3. & 4. Menoch. de præsumpt. lib. 5. q. 32. Mascard. de probat. concl. 1003. num. 37. Fr. Emman. Roderic. tom. 2. regular. q. 12. art. 3. Cot. in memorab. verbo malus semel, pag. 559. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 23. nu. 21. alios refert Cened. ad sextum collect. 29. num. 2.* Intellige vt habeat tantum locum in eodem, vel simili genere mali, secus est in diuerso, vt docent *Greg. l. 1. verbo procurado tit. 18. par. 6. Vezin. tom. 2. commun opin. lib. 9. tit. 2. nu. 215. Grammat. decis. 25. num. 7. Hippol. cons. 15. n*

9. & d. conf. 44. n. 18. cum seq. Mascard. concl. 222. num. 20. & d. concl. 1003. num. 38. Clar. lib. 5. §. fin. q. 21. num. 1. ad finem, Farinac. d. q. 23. nu. 30. Aloys. Ricci. in decis. curiæ archiep. Neapol. decis. 4. p. 2. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. M. concl. 28. Thomas de Thomasettis reg. 278. Frãcisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo præsumere.

18 Mandatũ speciale detrahit generali, *Steph. Gratian. discept. forens. cap. 95. num. 9. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo mandatum num. 4.* Mandare, vel ratum habere paria sunt *cap. ratihabitionem, vbi Din. de reg. iur. in 6. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cænæ capit. 3. disput. 22. num. 4. & capit. 12. disput. 64. num. 11.*

19 Media præsumuntur probatis extremis, *l. sicut, §. non videtur, ff. quib. mod. pig. vel. hypothe. Scacci. de appellat. q. 18. remed. 1. concl. 5. nu. 56.* Media tempora non nocent, *Pichard. ad §. in extraneis 4. num. 11. instit. de hæred. qualit.* Media via est eligenda, *§. pen. instit. quib. ex cau. manumit. non licet, §. cum ex aliena instit. de rerum diuis. Thomas de Thomasettis regul. 178.* vbi declarat procedere, quando ius, vel sententia non potest magis adaptari ad vnam partem, quam ad aliam.

20 Medium inhabile impedit extrema habilia posse coniungi, *l. fi. ff. de flumin. l. qui sella, §. fin. ff. de seruit. rusti. l. tria prædia, ff. de seruit. vrbanorum prædiorum, Surd. conf. 8. num. 17. & conf.*

& conſ. 136. *num.* 34. *Anton. Monach. Floren. deciſ.* 62. *num.*18. *Cardin. Tuſch. tom.* 3. *lit. E. concl.* 684.

21 Melius eſt intacta iura ſeruare, quam poſt vulneratam cauſam remediũ quęrere, ſeu melius eſt occurrere in tempore, quam poſt illatum vulnus remedium quęrere, vel principijs obſta, ſerò medicina paratur, *l. vlt. in fine, C. in quib. cau. in integrum reſtitutio non eſt neceſ. l.* 1. *C. quando liceat vnicuique ſine iudice ſe vẽdicare, Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib.*21. *tit.*8. *nu.* 30. *in fine, Card. Tuſch. tom.* 6. *lit. P. concl.*648. *Ioan. Maria Bellet. diſquiſit. clerical. p.*1. *tit. de diſciplina clericali, §.* 5. *num.*105. *pag.* 68.

22 Melius eſt pauca cautè agere, quam multis intereſſe periculosè, *authen. de tabellion. circa medium collat.* 4. Et melius eſt pauca verba idonea effundere, quam multis inutilibus homines prægrauari, *l. tanta, §. contrarium, C. de vet. iur. enucl.* quare ſcripſit ille ſapiens

Pauca loqui prudens, audireq; plurima debet,
Os vnum, binaſq; aures idcircò tenemus.

23 Melius eſt nocentem dimittere, quam innocentem punire, *l. abſentem, ff. de pænis, Card. Tuſch. pract. concl tom.*1. *lit. A. concl.*41. *num.*3. Exemplum enim graue eſt prętextu nocentis inſontem periclitari, *l. fi. in fi. C. de his qui latro. occulta.*

24 Membrorum ſuorum nemo eſt dominus, *l.*

liber homo, ff. ad leg. Aquiliã, cap. si non licet cum plurib. seqq. 23. q. 5. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. tit. de fauore clericorum canonis p. 1. §. 1. num. 15. pag. 174. cum huiusmodi dominium sit soli Deo reseruatum, iuxta illud sacrę paginę *Sapient.* 16. *tu est Domine, qui vitæ, & mortis habes potestatem, & Deuter. cap.* 32. *ego occidam, & ego viuere faciam, & quintum Decalogi præceptum, non occides*, intelligitur non solum de alio, sed etiam de se ipso, iuxta *text. in d. cap. si non licet* 23. *q.* 5. Vnde nemo potest tam in foro interno, quam externo vitam suam, aut propria membra impune dissipare, & iactare sine legitima causa, per ea quę tradunt *D. Thom.* 2. 2. *q.* 64. *artic.* 5. *Cou. lib.* 1. *vari. cap.* 2. *à num.* 8. *& lib.* 2. *cap.* 1. *nu.* 11. *col. vlt. Gom. vari. tom.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. *Simanch. de catholic. cap.* 18. *à num.* 21. *Tiraq. de nobilit. cap.* 31. *à num.* 559. *Clar. in pract. lib.* 5. *§. fin. q.* 68. *num.* 37. *Menoch. de arbit. casu* 284. *P. Molin. de iustit. to.* 4. *tract.* 3. *disput.* 1. *P. Lessi. de iustit. lib.* 2. *cap.* 9. *à nu.* 98. *& num.* 101. *refert plures Cened. ad decretum collect.* 29. *num* 4.

25 Mendacium in vno dicens, in omnibus pręsumitur dixisse *Anton. Monach. Lucen. decis.* 38. *num.* 11. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 227. *num.* 8. *&* 9. *Barthol. Peret. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. cap.* 3. *n.* 51.

26 Mens magis debet attendi, quam verba, *Scacci. de appellat. q.* 4. *num.* 21. *Armendariz in proœm.*

proæm. addit. ad recopil. legum Nauarræ n.19. quibus adde, quæ infra notantur *lit.V. num.5.* Mens enim est potentior verbis, ex *text. in l. Labeo in fine ff. de suppel. lega. l. nominis, & rei, §. verbum, ff. de verb. signif.*

27 Mentiri plus est, quam lenocinium facere, *cap. postulasti de rescriptis.* Mendacium enim est delictum, & turpitudo, *Farin in praxi crimin. p.4. consf.60. num. 130.*

28 Meum quod est, amplius meum fieri non potest, *l. si rem meam, ff. de verbor. oblig. l.4. §. 1. ff. de acquir. possess. §. si cui fundus vers. sed si rem legatarij instit. de legat. §. sic itaque, instit. de action. cap. inter dilectos de fide instru. Surd. consf.305. num. 56. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 46. num. 23. & 24. & decis. 87. nu. 3. Cardin. Tusch. tom.5. lit. M. concl. 226. Bertazol. de clausulis instrum. clausula 19. glos.2. num.9. Pichard. ad d. versic. sed si rem legatarij n.2.*

29 Minima non sunt in consideratione, *l. scio, ff. de in integr. restit. l. 4. in fin. ff. de adi. edic. Brunor. à Sole in locis commun. verbo minima, Aloys. Ricci. in praxi rerũ fori eccles. decis.691. in 1. edit. & resolut. 585. à num.7. in 2. edit. Cardin. Tusch. tom.5. lit. M. concl. 239.* Intellige quando agitur de iure speciali contra iuris communis regulas, putà per viam restitutionis in integrum, & ita procedit *tex. in d. l. scio & in l. si oleum §. vlt. ff. de dolo, & l. res bona, ff. de contrah. empt.* quia vbi agitur de iure communi, de minimis curatur, & procedit *text. in*

l. 1.

l. 1. §. illud, ff. de coniung. cum emãcip. liber. l. quamuis, ff. vt in possess. legat. l. 1. §. cum dicitur ff. si cui plusq; per leg. Falcid. etiamsi simus in pęnalibus, puta in furto, quod committitur in ansere, vel gallina, vel in vno ouo, *l. naturalem, §. gallinarum, ff. de acquir. rer. domin. §. gallinarum, & vtrobique glos. & Doct. instit. de rer. diuis.* ita distinguit *Bart. in d. l. scio nu. 1. vers. nota quod de minimis, & in l. proprietarius col. 2. in princip. nu. 2. vers. sed dic aut agitur, ff. de damn. infect.* quę distinctio communiter ab omnibus recepta est, vt per citatos *à Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 100. num. 13.*

30 Minus cui prohibetur, multo magis id, quod maius est interdicitur *cap. nulli 44. dist.* nam minus semper inest in eo, quod plus est, *l. in eo, ff. de reg. iuris, Farin. in praxi crim. p. 4. decis. 10. num. 6.*

31 De modico non est curandum, *l. si oleum, §. fin. cum l. seq. ff. de dolo, l. in rebus, §. possunt, ff. cõmodati, l. res, ff. de contrab. empt. l. scio, ff. de in integr. restit. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 39. num. 3. in 1. edit. & resol. 36. in 2. edit. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 422. Thomas de Thomasettis reg. 94.* vbi asserit procedere, nisi modica essent essentialia, vel multa.

32 Modica non nocent, *cap. si proponente 42. vbi glos. 1. de rescript. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus nu. 107. C. de reuocandis donat.*

nat. & in tract. de iudicio in rebus exiguis verſ. 29. P. Azor. Inſtit. moral. lib. 6.cap. 10. verſic. tertio quaritur. Hinc modica mora non nocet, *Tiraq. vbi proximè num. 77. & de retract. lig. §. 8. num. 9.*

33 Mora vltima nocet; *l.illud 17.ff.de peric. & commod. rei vend. l.ſi mora, & l.ſemel mora, ff. ſoluto matrim. l. cum prætor, §.ſi aliquando, ff. de noui operis nunciat. l.ſi & per emptorem 53. ff. de actio. empt.l.ſi ſeruum 91.§, ſequitur, ff.de verb. oblig. cap. ſi iudex laicus 12. vbi gloſ. verbo clericali de ſentent. excom. lib. ſexto, Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib 3.q.29.nu.86.Caſſan. in catal.glor. mund. par.12.conſid.100.nu. 16. Medic. in tract. de nouation. 2. p.verbo mora, Saport. tract.de mora cap. 1. num. 41. Forcatul.eod.tract.3. p.nu. 13.* quos refert *Pichar. in diſp.de mora num.212.*

34 Morem antiquorum, qui non ſeruat, non ſeruat honorem eorum, *Bald. conſ. 318. incipit quidam nobilis lib. 2.* refert, & ſequitur *Aymo. Crauet. conſ. 238. nu. 10.*

35 Moriens nunquam præſumitur immemor ſalutis æternæ *l. fin. C.ad l.Iuliam repetund.cap. ſancimus 1.q.7. Menoch. conſ. 350.num. 9. Eſcobar de ratiocin. cap.11. num.30.Franciſc.Molin. de ritu nupt. lib. 1. comparat. 18. num. 66. Thomas de Thomaſettis reg. 193. Cou. vari. lib. 2.cap. 13. num. 8. Flamin. de reſignat. lib. 12. q. 1. à num.7. Bertaz.conſ.118. num.13.Anton. Monach. Florent. deciſ.2.n. 27.*

36 Mors omnia ſoluit *auth. de nuptijs §. deinceps collat.* 4. *Cæſar Argel. de contradictore legitimo q.* 7. *num.* 82. *Cardin. Tuſch. tom.* 5. *lit. M. concl.* 391. *Sebaſtian. Medic. in ſpeciali tract. mors omnia ſoluit. Pichard. ad §. rectè quoq;* 5. *num.* 8. *inſtit. de mandato. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 15. *à num.* 3.

N

1 NAtura, & ars fruſtra nihil agunt *Ariſtot. lib.* 2. *de cælo tex.* 59. *& lib.* 3. *de anima tex.* 45. probatur *in l. qui bis idem ff. de verbor. oblig. l. hæc ſtipulatio §. diuus, ff. vt lega. no. cauea.* cum citatis per *Brunor. à Sole in locis commun. verbo natura.* Et natura non deficit in neceſſarijs, neque abundat in ſuperfluis *Ariſtot. d. lib.* 3. *de anima cap.* 5.

2 Natura rei potius attendi debet, quam ſimplex nominatio *argum. tex. in l. ſi vno ff. locati cap. ea quæ, de ſimonia, Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 5. *num.* 18.

3 Naturalis coniectura præualere debet accidentali *Franciſc. Molin. de ritu nupt. lib.* 3. *q* 85. *num* 55.

4 Naturaliter quod non poteſt fieri, non poteſt fieri ſecundum legem poſitiuam, & eius ordinationem *l. qui ad certum ff. locati, l. lex Cornelia in fine ff. de vulgari, & pupil. ſubſtit. l. Gallus §. ſi eius, ff. de liber. & poſth.* Vnde paria ſunt aliquid eſſe impoſſibile naturaliter, vel

vel de iure *l. 1. vbi glos. & l. filius ff. de condit. institut.*

5 Necessaria omnia ad vnum conceduntur illi, cui conceditur illud vnum *l. 2. ff. de iuris. dict. omn. iudic. l. ad rem mobilem §. qui procuratorem ff. de procurator. l. 1. §. 1. ff. si vsusfr. pet. l. 3. §. qui habet ff. de seruit. rustic. præd. l. 3. ff. pro socio l. 1. §. fin. ff. de officio eius cui mand. est iurisd. §. minorem inst. de adopti. cap. præterea de offic. deleg.* cum his quæ ad hoc principium exornandum tradunt *Euerard. in topic. legal. in loco à concessione antecedentis, & in loco à concessione consequentis, Nau. in princip. de pænit. dist. 5. num. 24. & lib. 4. de sponsal. cons. 14. num. 2. Surd. cons. 347. num. 20. Rendina in promptuar. recept. sentent. tit. 100. num. 3. tom. 1. Gam. Lusit. decis. 206. num. 9. Thomas de Thomasettis reg. 29.* Vbi asserit procedere in materia fauorabili, vel indifferenti, vel in coniunctis, & vbi militat eadem ratio. Vel intellige quando illud concessum non potest stare sine illis ex *Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo concedere.*

6 Necessitas legi non subiacet *l. tutor qui repertorium ff. de administr. tutor. l. vt gradatim §. 1. ff. de muner. & honor. l. non solum §. fin. ff. de excusat. tutor. l. aliquando ff. de offic. procons. l. si quis filio ff. de iniust. testam. l. 1. C. de oper. libert. l. pro tyronibus C. de priuileg. domus Augustalis lib. 11. cap. licet de ferijs cap. quanto in fin. de consuetud. cap. exijt col. 4. in fine de verbor.*

bor. signific. lib. sexto Thomas de Thomasettis reg. 189. *Surd. decis.* 86. *num.* 8. *Gail pract. lib.* 1. *obseruat.* 102. *num.* 8. *Plac. de delictis lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 3. *Matien. l.* 1. *glos.* 21. *tit.* 10. *lib.* 5. *noua recopil. P. Sanch. de matrim. lib.* 3. *disp.* 10. *num.* 27. *Ceual. commun. contra commun. tom.* 4. *q. fin. num.* 50. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis.* 711. *in* 1. *edit. & resol.* 602. *nu.* 3. *in* 2. *edit. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 19. *Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iust. & iure p.* 1. *cap.* 8. *num.* 26 *in fine*, elegantissime *Munoz de Escobar* qui multa ex sacra pagina refert, *de ratiocin. administr. cap.* 14. *à num.* 10. *Bartho. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. verbo præterquam num.* 4. *pag.* 176. *Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 38. *Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de disciplina clerical.* §. 4. *num.* 55. *pag.* 41. & §. 20. *nu.* 13. *pag.* 135.

7 Necessitas facit licitum, quod de iure non est licitum *cap. quod non est licitum de reg. iur. Tiraq. de pœnis temper. causa* 33. *num.* 3. *Ceual. commun. contra commun. q. fin. num.* 6. *tom.* 4. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo necessitas num.* 2. *Anton. Otiban. de iure fisci cap.* 4. *num.* 36. *Escobar de ratiocin. cap.* 14. *num.* 13. *Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11. *num.* 38. *Beltett. d.* §. 20. *n.* 13.

8 Ex necessitate quæ fiunt, non dicuntur fieri in fraudem *Gozadin. cons.* 87. *num.* 15. quem

refert

refert, & sequitnr *Flamin. de resignat. tom.* 1. *lib.*2. *q.* 3.*nu.* 40.

9 Necessitatibus nemo liberalis existit *l. rem legatam ff. de adimend. legat. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 106. *C. de reuocandis donat. Valasc. cons.* 153,*n.*24. *Gam. Lusit decis.* 71. *num.* 3. *Pichard. ad rub. instit. de adopt. num.*43. Necessitatibus leges non seruantur *l. vt gradatim* §. 1. *ff. de mu. & hono.*

10 Negantis factum per rerum naturam nulla est probatio *cap. bona de elect. cap. super hoc de renunciat. Hyeronim. Ferdinandez de Otero in repetit. cap. fin. de consuetud. num.*30. Negatiua enim probari non potest vt per *Anton. Gabri. tom.*3. *commun. tit. de probat. concl.*6. *Mascard. de probat. concl.* 1087. *Fului. Pacian. eod. tract. lib.* 1. *cap.* 38. *Donat. à Fin. tom.* 1. *commun. opin. lib.*4. *tit.*9.*num.*35. *& num.*20. *&* 28. *Menoch. de præsumpt. lib.* 2. *q.* 50. *num.* 8. *cum seqq. Vincent. Carot. tract. de locato, & conducto tit. de negatiua probanda p.*3. *Cardos. in praxi iudicum verbo probatio num.*29. *Rebuf. de except. n.*160. *cum seqq.*

11 Negatio facit rem dubiam *cap. veniens* 13. *de supplẽda negligent. prælato. Felin. in cap. super eo à num.* 2. *de testibus cogendis Surd. cons.* 4. *num.* 28. *Guter. pract. lib.*3. *quæst.* 9. *num.*10.

12 Negatiua plus negat, quam affirmatiua affirmet *glo. in cap. cum dilectus de consuetud. Cardin. Tusch. tom.*5. *lit. N. concl.* 26. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 20. *num.* 7. *Surd. decis.* 243.

243. *num.* 6. vbi *num.*7. afferit quod negatiua diſpoſitio nullum caſum excipit. Et negatio plus tollit,quam ponit affirmatio, quia malignantis naturæ eſt,& quidquid ſequitur negat *l. filius fam.* §. 1. *C. de donat. gloſ.* 1. *in l. iuriſgentium* §. *ſed ſi fraudandi ff. de pact. gloſ. verbo à ſuſpenſis in cap. cum dilectus de conſuetud. gloſ. verbo non poteſt in cap.* 1. *de reg. iuris lib.* 6. quas ſequuntur frequentiſſime ſcribentes per *tex. ibi, in l. ſi is qui ducenta* §. *vtrum ff. de rebus dubijs* cum multis alijs quę latè proſequitur *Tiraq. de iure primog. q.*24.*nu.*12. *Couari. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 7.

13 Negligẽtia imputari nõ debet ignorãti *l. ſi quis in graui* §. *ſi qs ignorãs ff. ad Silani. cap. apoſtol. de excep.* Negligẽtia alterius ei,qui diligẽs eſt nocere non debet *l. ſi non expedierit* §. *ſi pupillus ff. de bon. auct. iud. poſſid.* Et negligentia nunquam alicui debet imputari,vbi diligentia nihil proficeret *l. fi.* §. *ſi ea conditione ff. ad leg. Rhod. de iactu, Io. Maria Bellett. diſquiſit. clerical. p.* 1. *tit. de diſciplina clericali*, §. 20. *nu.* 14.

14 Negligentia vnius alteri nocere non debet *l. rem hæreditariam in fine ff. de euict. l.* 3. *ff. de tranſact. l. fin. ff. ad Silanian. l. non debet ff. de reg. iur. Thomas de Thomaſettis reg.* 190.

15 Nemo dat, quod non habet *l. traditio ff. de acquir. rerum domin. l. nemo plus vbi Dec. & Cagnol. ff. de reg. iuris l. ſi filius C. de donation. cap. quomodo de conſecrat. diſt.* 4. *cap. quod autem de iure patron. cap. nemo plus de reg. iuris lib.* 6.

lib. 6. Surd. conf. 194. num. 17. & conf. 247. nu. 10. & conf. 265. num. 6. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 5. num. 28. Anton. Monach. Bonon. decis. 19. num. 4. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 10. num 19. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 17. Thomas de Thomasettis reg. 191. vbi exponit procedere de per se; secus autem auctoritate legis.

16 Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse in se habeat *l. 2. C. de pœnis l. 1. C. qui pro sua iurisd. cap. nemo potest 79. de reg. iuris lib. sexto Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 188. num. 15. & 23. Cæsar. Argel. de contradictore legitimo q. 9. num. 58. Pichard. ad princip. instit. de acquisit. per arrogat. num. 49. Surd. conf. 126. num. 31.*

17 Nemo videtur eligere viam, per quam iudicium suum subuertatur *l. 3. vers. nec credendus ff. de milit. testam. l. quoties 13. ff. de rebus dubijs l. quoties ff. de verbor. obligat. tex. optimus in cap. abbate iuncta glos. verbo potius de verbo. signific. cum alijs de quibus Meno. de præsumpt. lib. 6. q. 4. à princip. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib. 2. tit. 1.*

18 Nemo tenetur ad impossibile vide supra *lit. I. num. 12.* Nemini consulendum est cum alterius detrimento *l. nec auus C. de emancip. libero. cap. 1. 22. q. 2.*

19 Nescire, & dubitare paria sunt *l. manifestissimi C. de furtis Tiraq. in l. si vnquam in princip. num. 96. C. de reuocandis donat. Sarm. lib.*

2.*selecl. cap.* 10.*num.* 5. *Menoch. de arbitr. casu* 75.*num.* 7. Et nescire vel non posse paria sunt *l. in actione vers. plane ff. de furtis.*

20 Nihil,& inutile æquiparantur *l.*4.*§.condemnatum ff. de re iudic. cap. sicut vigeri* 1. *q.*1.

21 Ex nihilo nihil fit *l. Seia ff. de tutor. & curator. l. eius ff. de reb. credit.* facit *l. si Mæuia ff. de hæred. instit. Aristo. lib.* 1. *de gene. et corrupt. Cald. Pereira de empt. cap.* 3.*num.*15.*Farin. in praxi criminal. par.* 4. *consil.* 60. *num.* 90. *& ibi addit.*

22 Nolle,& non posse paria sunt *l.* 1. *§. usus ff. de procurator. l.*3.*C. de hæredibus instit.*

23 Nominatio sæpe probat qualitatem rei *D. Barb. in l. cum prætor §. vlt. num.* 243. *ff. de iudicijs.* Vnde contractus talis præsumitur, qualis fuit denominatus *Hondea. consi.* 35. *num.* 4. *lib.*2. *Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 105.*num.* 2. *Anton. Monach. Florent. decis.* 51. *num.* 5.

24 Non entis nullæ sunt qualitates *l. eius qui in prouincia vers. quoniam ff. si cert. pet. l.* 4.*§.condemnatum ff. de re iudic. l.*2. *ff. de vsufr. l. Pomponius §. fin. ff. de acquir. possess. l. si seruum §. fi. ff. de action. empt. l. nec vllam §. si quis absentis ff. de petit. hæredit. l. qui superstitis ff. de acquir. hæredit. l.* 1 *ff. de hæred. vend. cap. bonæ de elect. cap. ad dissoluendum de despon. impub. Tiraq. de iure primog. q.* 55. *num.* 10. *& tract. cessante causa p.*1. *num.* 212. *Gom. vari. tom.*1. *cap.* 1.*num.*9. *& cap.* 10.*num.*43. *& l.*17.*Tauri num.* 19. *vers.* 1. *latè Remig. tract. de immu-*

nit.

nit. eccles. ampliat.20 à num.5. Thomas de Thomasettis reg. 202. Guter. pract. lib. 3.q. 35.nu. 10. Surd. decis. 316. n. 6. & cons. 61. num. 57. & cons.246.num.15.Brunor.à Sole in locis commun. verbo qualitas 9. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 6. Hieronym. Ferdinandez de Otero in interpretat. cap. gratum num. 73. de officio delegati, Escobar. de ratiocin.cap.15.num.17. & cap. 19. num. 26. Anton. Monach. Florent. decis. 56. num. 5. Ceual. commun. contra commun. tom.4. q. 905. n. 80. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 15.num.50.Ioseph.de Sesse Aragon. decis. 188.num. 14. & 24. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 4. num.13. Mari. Antoni. vari.lib. 1. resol. 26. num. 4. & lib. 3. resol. 48. num. 18. Vnde ens magis imprimitur in hominum memoria, quam non ens, vt asserit *Farin. in praxi crimin. p. 4. cons.55.n.76.*

25 Non entis,& non apparentis idem est iudicium, & paria sunt rem non esse,& non apparere *l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. in lege 77. ff. de contrah. empt. l. cum res §. itaque ff. de legat. 1. Surd. decis. 149. num. 2. & decis. 306. num. 13. & cons. 245. nu. 13. & cons. 377. nu. 23. Rota Rom. apud Farin. decis. 167.num.35. tom. 1.p. 1.*

26 Non esse, & non posse probari paria sunt vt per *Surd. decis. 149. num. 2.* Et paria sunt non esse, vel reperiri non posse *l. cum vnus §. fin.ff. de boni. aucto.iud. possid.not. Bald. per illum tex. in l. cum ita §. species ff. de legat. 2.*

27 Non esse, vel esse nullum paria sunt *l. duo sunt Titij ff. de testam. tutel. l. non putauit §. non quæuis ff. de bonor. possess. contra tab. Surd. decis. 51. num. 14. & decis. 222. num. 2. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 8. q. 8 nu. 34. cum seqq. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 5. num. 8. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 15. num. 45. cum seqq. & pa. 4. cons. 60. num. 90. & par. 5. quæst. 114. num. 128.*

28 Non fieri, vel non sortiri effectum paria sũt *l. 1. §. nihil ff. de inoffic. testam. l. si quis sub cõditione ff. de testam. tutel. l. ex consensu §. 1. ff. de appellat. Surd. cons. 245. nu. 14.*

29 Non fieri, vel ita fieri, quod factum non duret paria sunt *Anton. Monach Bonon. decis. 40. puncto 7. num. 18.* Nam factum non dicitur, quod non durat factum, vt supra notatum est *lit. F. n. 26.*

30 Non fieri, & inutiliter fieri paria sunt *argu. tex. in l. pen. in princip. ff. de suis, & legitimis hæred. l. quoties vbi glos. & doct. ff. qui satisd. cog. § sciendum inst. de satisdat. tutor. glos. verbo inutilem in cap. 2. de translat. prælati, Tiraq. ad leg. connub. glos. 1. p. 6. à num. 12. Palat. in repetit. rub. de donat. inter virum, et vxorem §. 70. num. 29. Cou. pract. cap. 7. num. 2. vers. est et in hoc, Io. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3 cap. 9. num. 22. Surd. cons. 28. num. 89.*

31 Non fieri, vel minus legitime fieri, seu aliter fieri, quam debeat de iure paria sunt *l. quoties vbi las ff. qui satisd. cog. l. si autem nullum C.*

de

de legit. hæred. cap. inter corporalia de translat: Epiſcop. cap. veniens de presbyt. non baptiz. cap. fin. de reſtit. ſpoliator. Surd. conſ. 45. nu. 42. & conſ 88. nu. 16. & conſ. 3. num. 12. & deciſ. 122. num. 6. & deciſ. 269. num. 12. Flamin. de reſignat. tom. 2. lib. 11. q. 7. num. 8 Valaſc. de partit. cap. 8. num. 44. Brunor. à Sole in locis commun. verbo factum num. 17 Anton. Monach. Florent. deciſ. 26. num. 2. Thomas de Thomaſettis reg. 117. in fine, & reg. 220. Ioann. Petr. Monet tract. de diſtribut. quotid. p. 2. q. 2. num. 19. Mari Antonin. vari. lib. 2. reſol. 8. nu. 8.

32 Non fieri, vel inualidè fieri paria ſunt, *l. nõ putauit, §. non quæuis vbi Bart. ff. de bonorum poſſeſſ. cont. tab. l. 1. §. quod autem, vbi Bald. ff. de officio præſ. vrb. l. quoties, vbi Iaſ. ff. qui ſatiſd. cog. Surd conſ. 157. num. 13. Mari. Anton. vari. lib. 2. reſol. 11. num. 10.*

33 Non omnia, quæ licent honeſta ſunt, *l. in cauſæ 16. §. idem Pompon. ff. de minor. l. 1. in princip. ff. de aqua quotid. & æſti. l. non omne, ff. de reg. iuris, Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vendit. p. 1. cap. 1. n. 35.*

34 Non poſſe reperiri, vel non poſſe poſſideri paria ſunt, *l. cum vnus, §. vlt. ff. de rebus auctorit. iudic. poſſid.*

35 Non pręſtat impedimẽtum, quod de iure nõ ſortitur effectũ, *cap. non præſtat 52. de reg. iuris lib. ſexto, Cardin. Tuſch. tom. 5. lit. N. concl. 66.* de quo vide etiam ſupra *lit. I. num. 7.*

36 Non ſuccedere, vel non eſſe in rerum natu-

ră paria ſunt; *l. pater filium, ff. de inoffic. teſtam. l. 3. §. ſed ſi ſunt ſui, vbi Bart. ff. ad Tertul. cum pluribus alijs apud Tiraq. de iure primog. q. 53. nu. 16. Surd. conſ. 237. n. 3.*

37 Noſtra omnia facimus, quibus auctoritatem noſtram impartimur; *l. 1. §. omnia, C. de veter. iur. enuclean. gloſ. inſtit. de iure nat. §. plebiſcitum in verſ. conſule, Gom. l. 40. Tauri nu. 89. verſ. tertio, & l. 48. num. 3. Rebuf. in praxi p. 3. tit. de infirm. reſign. gloſ. 2. num. 3. pag. 204. Valaſc. conſult. 105. num. 63. Melchior Phab. Luſit. deciſ. 28. num. 12. tom. 1. Gardin. Tuſch. tom. 5. lit. N. concl. 67.*

38 Nullum quod eſt, nullum producit effectũs *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. l. non putauit, §. non quauis, ff. de bonorum poſſeſſ. cont. tab. l. 2. ff. de auctor. tutor. l. ſi aut nullum, C. de legitimis hæred. l. non dubium, C. de legi. l. fin. C. de ſentent. ex breuilo. recitan. cap. illud de iure patron. facit cap. quod nullum, & cap. non præſtat 52. de reg. iuris lib. ſexto. proſequuntur Surd. deciſ. 40. n. 8. & conſ. 3. num. 11. & conſ. 373. num. 24. Bartol. Perett. de rebus eccleſiæ non alien. ad extrauag. ambitioſæ verbo infringere n. 4. Flamin. de reſignat. lib. 7. q. 1. num. 26. Cot. in memorab. verbo actus nullus, Mendez à Caſtro, cum ab eo citatis in praxi Luſit. lib. 3. cap. 21. num. 43. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 146. Aloyſ. Ricci. in collect. deciſ. p. 3. collect. 623.* Et paria ſunt nullum eſſe, vel eſſe ſine effectu, *Surd. deciſ. 51. num. 21. & 22. &*

conſ.

conf. 3. *à num.* 8. *& conf.* 157. *à num.* 13. *& cõs.* 179. *à num.* 49. *& conf.* 381. *à num.* 13. *Anton. Monach. Bonon. decis.* 40. *puncto* 7. *num.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 61. *num* 24. Nec ius aliquod tribuere poteſt, quod nullũ eſt, *Rota Romana apud Farin. decis.* 572. *nu.* 9. *tom.* 2. *p.* 1.

39 Nullum ipſo iure, non præſtat impedimentum, *l.* 4. *§. condemnatum cum ibi not. ff. de re iudic. cap. consideravimus de elect. cap. qui contra ius, & cap non præſtat* 52. *de reg. iuris lib. ſexto*, *Cardin. Tuſch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 140. pręſertim quatenus concernit præiudicium tertij, *Vant. de nullit. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c. num.* 53. quem adducit *Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *reſol.* 18. *num.* 3.

40 Nullum ab initio, non conualeſcit ex tempore, *cap quod ſicut, de elect. cap. non firmatur* 18. *de reg. iuris lib. ſexto, l quod in initio ff. eod. tit. Cardin. Tuſch. tom.* 5. *lit. N. concl.* 142. *cum ſeq. Thomas de Thomaſettis reg.* 255. vbi intelligit, quando ab initio actus omninò inualidus erat. Amplia fauore animę, *Francis. Molin. de ritu nupt. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 13. Limita in actu conditionali, *D. Barb. in l.* 1. *ff ſolut. matrim. p.* 4. *num.* 96. Et quod ab initio inutile eſt, ex euentu non confirmatur, *l. ſi tutoris, ff. quod iuſſu.*

41 Nullum quod eſt, confirmari nõ poteſt, *Menoch. conſ.* 351. *num.* 19. *Surd de alim. tit.* 8 *priuil.* 22. *num.* 34. *& decis.* 31. *num.* 11. *& decis.*

289. num. 8. Molin. de primog. lib. 2. cap. 7. n. 7. Cald. Pereira de potest. nomin. in resp. pro Duce Pastrana vers. quæ sententia, Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. lib. 2. concl. 1. num. 32. cum seqq. Nam confirmatio semper refertur ad id, quod est validum, ita *Surd. decis. 289. num. 8. cum seq.*

42 Nullum quod est ab initio, ipso iure ratificari non potest, *glos. vlt. in cap. cum nos de bis quæ fiunt à prælatis, Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur num. 415. C. de reuocandis donat. Rota Romana apud Farin. decis. 492. nu. 9. & decis. 535. num. 11. tom. 2. p. 1.*

43 Nullum quod est, rescindi non potest, *l. nã etsi sub conditione, ff. de iniusto rupto, irritoque facto testam. l. obligare, §. tutor, ff. de auctorit. tutor. l. si tutor. C. in quibus causis in integrum restitutio non est necessaria, cap. ad dissoluendum de desponsat. impuberum, Surd. cons. 52. nu. 58. & cons. 73. num. 77. & cons. 160. nu. 61.*

44 Nulla, & non facta parificantur vt per *Flamin. de confident. q. 46. num 30.* Nullum quod est, nihil est, *l. 4. §. condemnatum, ff. de re iudic. Alex. cons. 33. in princ. vol. 1. Franc. Becc. cons. 12. num. 54. quos refert Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 78. num. 10.*

O

1 Obscurè respondere, & nihil respondere paria sunt, *l. de ætate 12. § nihil interest, ff. de*

ff. de interrogat. act. faciunt notata per *Soar. tom. 1. commun. opin. lib. 7. tit. 19. num. 139. pag. 293. vbi Bellacomb. num. 285. Anton. Del Re. Tiburt. in tract. de iuram. calumn. cap. 14. n. 73.*

2 Odia restringenda sunt, & fauores amplian di, *l. cum quidam, ff. de lib. & posth. cap. renouantes 22. dist. cap. odia 15. de reg. iuris lib sexto, cap. ne aliqui de priuil. eod. lib. Ioseph. Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. cap. 14. num. 6. Ioann. Petr. Monet. de distribut. quotid. p. 1. q. 10. titul. 1. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 18. num. 102. & decis. 45. num. 27. Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 209 vbi dicit procedere, quãdo aliquid est omninò odiosum. Ecclesiæ tamen fauore non restringuntur, sed ampliantur, vt per *Marc. Anton. Genuens. in pract. eccles. q. 541.*

3 Officium suum nemini debet esse damnosum, *l. sed et si quis, ff. quemadmodum testam. aperiant. l. inter officium, ff. de rei vendicat. l. post legatum, §. aduocatum, ff. de his quibus vt indignis, l. videlicet, ff. ex quib. cauf. maior. l. si seruus, §. quod verò, ff. de furtis, l. cum quidam C. de administr. tutel. cap. peruenit de fideiussor. cap. cum non deceat 30. de elect. lib. 6. facit cap. cum dilecto, vbi glos. de renunciat. in antiquis, Surd. conf. 19. num. 12. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 94. Escobar de ratiocin. comput. 17. num. 5. & cap. 7. num. 57. Thomas de Thomasettis reg. 211. Ioan. Petr. Monet. tract. de distribut. quotid. p. 2. q. 11. num. 8.*

4 Omne

4 Omne qui dicit, nihil excludit, *l. Iulianus in princip. ff. de legat 3. l. hoc articulo, ff. de hared. instit. l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. & argen. leg. l. fin. ff. de pen. leg. l. si quis, ff. de peculio legat. l. si cui seruo omnes, ff. de legat. 1. l. pænales, §. fin. ff. ad leg. falcid. l. à procuratore, C. mand. cap. solitæ de maior. & obed. latè Burg. de Paz consf. 25. num. 28. Tiraq in l. si vnquam verbo totam num. 1. C. de reuocandis donat. Menoch. consf. 156. num. 23. Surd. decis. 265. n. 30. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 3. nu. 16. Gonzal. ad reg 8. Cancel. glos. 6. nu. 21. Cald. Pereira de empt. cap. 9. num. 5. Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 47. & cap. 18. num. 3. Bertazol. tract. clausular. instrum. clausula 4. glos. 3. num. 1. & clausula 21. glos. 3. num. 1. & in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num. 205. & num. 707. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. pag. 92. n. 17. Thomas de Thomas. reg. 252. Pichard. ad princip. instit. de adempt. legat. num. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 70. nu. 18.*

5 Omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostrã impartimur, vide supra *lit. N. n. 37.*

6 Onera plura quis subire non debet eodem tempore, *l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrim. Cardin. Tusch. tom. 5. lit. O. concl. 137.*

7 Onere duplici nemo grauari debet, *l. nauis onusta, §. cum autem, ff. ad leg. Rhod. de iactu, l. Sticho in fin. ff. de vsufr. leg. l. Titia cum testamẽto 35. §. qui in vita, ff. de legat. 2. l. vnum ex familia,*

familia, *§. si rem*, *ff. eod. tit. glos. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco*, *Aym. Crau. cons.* 111. *nu.* 8. *& cons.* 201. *num.* 23. *Franchis decis.* 87. *nu.* 5. *Menoch. cons* 9. *num.* 4. *& cons.* 14. *num.* 1. *& cons.* 21. *num.* 13. *& cons* 32. *num.* 40. *cum seq. & cons.* 75. *num.* 9. *Surd. cons.* 115. *num.* 14. *cum seq. Pereg. de fideicom. art.* 1. *nu.* 33. *& art.* 34. *num.* 72. *Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 136. *Rota Romana apud Farin. decis.* 672. *num.* 3. *in fi. tom.* 2. *p.* 1. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 97. *num.* 4. *& resol.* 111. *nu.* 40.

8 Onus qui sentit, debet sentire etiam commodum, *l. secundum naturam*, *ff. de reg iuris*, *l.* 1. *ff. de instit. actio.* facitque tritum, & vulgare illud, cōmoda, qui sentis iungas onus emolumentis, *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 144. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 15. *Io. Maria Bellett. disquisit. clerical. p.* 1. *tit. de fauore clericorũ canonis §.* 2. *n.* 28. *pag.* 184.

9 Onus adiectum rei facit, vt res transeat cũ illo, vide infra *lit. R. num.* 17.

10 Onus extrinsecum non minuitur, etiam diminuto emolumento, *l. liberto*, *§.* 1. *ff. de annu. leg. Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 143.

11 Operarius dignus est mercede sua *cap. quicunque* 12. *q.* 2. & vnusquisque secundum laborem suum mercedem accipiet, ex *Paul. ad Corint.* 1. *cap.* 3. & constat *Deuter. cap.* 24. *& Tobiæ* 4. & iuxta illud *Matth.* 20. *Voca operarios, & redde illis mercedem*, *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 59. *n.* 2.

59.n.2. Rebuf. in repetit. l. Barbarius num.8.ff. de offic. prætor. Marant. de ordine iudic. p. 4. dist. 9. num. 197. Azin. in praxi §. 3. cap. 31. num. 55. Valasc. cons. 125. num. 2. Bouadil. in sua polit. lib. 1. cap. 13. num. 48. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 4. num. 17. Mexi. in trac. tassæ panis concl. 2. num. 87. Perez l. 1. tit. 2. lib. 1. pag. mihi 36. & l. 1. tit. 5. lib. 7. ordin. pag. 427.

12 Opposita iuxta se posita, magis elucescunt, *l. vni. §. & cum triplici, in princ. C. de cadu. tollen. Aristot. 2. de Cœlo. latius Bald. in l. 1. Cod. quando lic. ab empt. disc.*

13 Oppositum idē operatur in opposito, quod propositum in proposito, *l. fi. §. fin. ff. de legat. 3. l. qui quartam, ff. de legat. 1. l. si ex toto in princip. ff. eod. l. si vt proponis 2. C. de nupt. l. Iulianus. §. si venditor, & §. si procurator, ff. de actio. empti. Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali lib. 2. loco de proposito ad oppositum, Dec. cons. 382. num. 5. Mari. Antonin. var. lib. 2. resol. 52. num. 12.*

14 Ordo verborum designat ordinem intellectus, *Surd. de alim. tit. 5. q. 4. num. 17. Melchior Phæb. Lusit. decis. 38. num. 10. Aloys. Ricci. decis. curiæ archiepiscop. Neapol. decis. 275. nu. 4. p. 2* Et ordo scripturæ reducitur ad ordinem intellectus, *l. 2. §. prius, ff. de vulga. & pupil. l. talem, ff. de hæred. instit.*

15 Ordo denominationis designat ordinem dilectionis, & charitatis, *l. qui soluendo la 2. ff. de hæred. instit. l. quoties, ff. de vsufr. Escobar de*

ratiocin. tract. de computat. cap. 10. *num.* 2. Et ex ordine honoris colligitur ordo affectionis *l. Publius in fin. ff. de condit. & demon.*

16 Ordo scripturę semper attenditur in dispositionibus, *l. generaliter, § si quid, ff. de fidei-com. libert. l. quoties ff. de vsuf. cap. pen. de rescript. lib. 6. cap. mandato de praeben. eod. lib. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 177. *Cardin. Tusch. tom.* 5. *lit. O. concl.* 196. *Pichard. ad §. ante haeredis* 33. *num.* 5. *instit de legat.*

17 Ordo, seu series scripturę, ordinem volūtatis demonstrat, *Bald. post tex. in l. quoties, ff. de vsufr. l. haeredes mei, §. fin. ff. ad Trebel. l. generaliter, §. quod si legatum, vbi glos. ff. de fideicom. libert. cap. mandato de praeben. lib. sexto, Anton. Monach. Lucensi decis.* 13. *n* 51. Nisi aliter constaret de certa intentione scribentis per *tex. expressum in cap. auctoritate Martini de concess. praeben. in* 6.

18 Ordo scripturę denotat affectionem, & ordinem mentis *Anton. Monach. Lucen. decis.* 64. *num.* 38. vbi *num.* 39. dicit, quod vltimi vocati censentur in subsidium priorū nominati.

19 Ex ordine scripturæ intentio dignoscitur disponentis, *l. quoties, ff. de vsufruc. cap. mandato in fi. de praeben. in* 6. *cap. pen. in princip. de elect. eod. lib. Anton. Monach. Florent. decis.* 1. *num.* 63.

P.

1 PActa sunt seruanda, *l.* 1. *§. si conueniat, ff. depositi, l.* 1. *ff. de pactis, l. iurisgentium, §. prætor ait, ff. eod. tit. l. fi. ff. naut. caup. stabul. l.* 1. *ff. de constit. pecun. l. cum amplius in fin. ff. de reg. iuris, cap.* 1. *eod. tit. Menoch. conf.* 1. *num.* 226. *cum seq. & conf.* 92. *nu.* 33. *& conf.* 93. *num.* 30. *& conf.* 156. *num.* 46. *& num.* 54. *& de arbitr. lib.* 1. *q.* 57. *num.* 6. *Gom. vari. tom.* 2. *cap.* 8. *num.* 4. *col.* 2. *Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 18. *n.* 12. *& decis.* 259. *num.* 5. *& decis.* 260. *num.* 12. *et conf.* 345. *num.* 9. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 11. *num.* 3. *ad fin. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 53. *num.* 5. *Hieronym. Giach. cōsil. de moneta Marchesana à num.* 33. *Card. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 3. *et* 4. *Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cœnæ cap.* 26. *disput.* 102. *num.* 1. Et æquitati nihil magis conuenit, quam pacta seruare, *l.* 1. *ff. de ædil. edic. d. l.* 1. *ff. de constit. pec. Surd. conf.* 183. *n.* 11. Et nulla est maior iustitia, quam seruare pacta, *d. §. si conuenidt cap.* 1. *§. si id propter, quod, quæ fuit prima causa benef. amit.* Et rumpere pacta graue est apud Deū, ne dum apud homines, ex *d. l.* 1. *ff. de pactis.* Nam pacta dāt legem contractui, *Cald. d. q.* 11. *num.* 19. Et æquiparantur legi *l. vlt. C. de rebus alienis non alien. l. vlt. C. de fideiuss.* Imò rumpunt leges, *ex glos. in capit.* 1. *de regul. iuris lib. sexto, Cagn. in l.* 2. *col.* 2. *vers.*

2. vers. limitata, *C. de pact. inter empt. et in d. l. contractus*, *ff. de reg. iur.* quem citat *Mari. Antonin. d. resol.* 53. *num.* 6. Procedit nisi sint contra leges, & bonos mores, ita *Thomas de Thomasettis reg.*216.

2 Pacto quidquid potest acquiri, potest & præscriptione, *l. alienationis verbum ff. de verbor. significat. et ibi Alciat. et Rebuf. Surd. decis.* 3. *num.* 23. *et decis.* 236. *nu.* 9. *Valasc. consil.* 132. *num.* 32. *Gam. Lusit. decis.* 379. *incipit, inter fratrem num.* 5. Nam præscriptio habet vim pacti, *Surd. decis.* 24. *à num.* 1. *Gam. decis.* 276. *num.* 2.

3 Par in parem non habet imperium, *l. nam et magistratus*, *ff. de recept. arbitr. l. ille à quo §. tempestiuum*, *ff. ad Trebel. cap. inferior. cap. denique* 21. *dist. cap. innotuit* 20. *§. quamuis de elec. cap.* 1. *de locato.* probat apud Hispanos *l.* 2. *tit.* 7. *par.* 3. *vbi glos.* 1. *q.* 6. *et glos.* 2. *et l.* 15. *tit.* 1. *p.* 7. *Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus eccles. non alien. verbo prædecessorum nu.* 5. *pag.* 226. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 438. *num.* 9. *Rebuf. tom.* 1. *ad leg. Galliæ tract. de euocat. nu.* 46. *pag.* 265. *Cot. in memorab. verbo par pag. mihi* 657. *Surd. cons.* 47. *num.* 10. *et cons.* 106. *n.* 12. *et cons.* 167. *num.* 16. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 5. *collect.* 1094. *Sigismund. Scacci. de appellat. q.* 2. *num.* 10. *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. par.* 3. *cap.* 4. *nu.* 28. Intellige nisi par se subijciat iurisdictioni alterius paris, vel etiam minoris,

vel

vel procedit, nisi tractetur de publica salute, & vtilitate, *Thomas de Thomasettis regul.* 218. Multo minus minor in maiorem non habet imperium, *l. minor, ff. de minor. d. cap. inferior cap. denique cap. nunc autem, et cap. in tantum* 21. *dist. cap. cum inferior, et ibi Abb. in princip. et num.* 1. *de maior. et obed.* iunctis supra notatis *lit. I. num.* 21.

4 Pares cum paribus veteri prouerbio facilè congregantur, *l. pupillo, §. 1. ff. de tutor. et curator. dat. ab his l. 1. §. 1. ff. de excusat. tutor.*

5 Pares in tempore, sunt pares in iure, *l. aliena §. 1. ff. de pignorat. act.* Et qui prior est tempore, potior est iure, vide infra *hac lit. nu.* 43.

6 Paria delicta mutua compensatione tolluntur, *l. viro, atque vxore* 40. *ff. solut. matrim. l. 2. ff. ne quis eum, l. cum proponas in* 2. *vbi doct. C. de pact. cap. nihil* 32. *q.* 6. *cap. significasti, de diuort. cap. intelleximus, et cap. fin. de adulter. Hyppol. sing.* 234. *Palat. in repetit. rubr. de donat. inter virum, et vxorem, §.* 20. *num.* 4. *Bertozol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. nu.* 430. *P. Sanch. de matrim. lib.* 10. *disp.* 8. *num.* 29. *Cardin. Tusch. tom.* 1. *lit. C. concl.* 489. *num.* 15. *et seq. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 101. *Farin. in praxi crimin. p.* 5. *q.* 142. *num.* 39. *et p.* 7. *in fragment. lit. D. num.* 120. Intellige in ciuilibus, siue sit circa idem, siue circa diuersa, *Farin. d. lit. D num.* 114. *Cardos. in praxi iudicum, et aduocatorum verbo delictũ num.* 37. Etiamsi pœna sit parti applicanda, &

Cæsar

Cæsar Argel. d. q. 10. *num.* 102. Amplia in spolio, *Farin.d.lit. D. num.* 127. Limita, quando delicta sunt commissa circa diuersa, & separata, *Farin. d.lit. D.num.* 128. *Thomas de Thomasettis reg.* 219. Limita deinde, quando agitur criminaliter, & ad pœnam, *Cardos. vbi proximè, Farin.d.lit. D. num.* 139.

7 Parium est eadem iuris dispositio, & iudicium, *cap. inter corporalia, cap. sicut ergo, de translat. episcopi.* Et eadem est natura, *l. si socer, in fin. ff. solut. matrim.* Et eadem est potentia, nec maior, *l.* 1. *§. veteres, ff. de acquir. possess. l. si reus, ff. de duo. re.* quę regula est eadem cum reg. correlatiuorum, vt per *Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. nu.* 801. de qua vide *lit.C. num.* 78.

8 Parum, & nihil æquiparantur, *l. quamuis, ff. de condit. & demon. glos. in l. si pupillus, §. si ego, in verbo ex contrario, ff. ad leg. falcid. capit. coram dilecto* 34. *de offic. deleg. Hyppol. sin.* 276. *Tiraq. in tract. de iudicio in rebus exiguis vers.* 8. *pag.* 53. *& in consuet. Pictau. tit.* 6. *§.* 5. *glos.* 5. *Surd. cons.* 197. *num.* 2. *Sebastian. Næui. ad l. minus* 32. *num.* 2. *ff. de verbor. signific. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 18. *num.* 6. Limita, quando datur diuersa ratio, *Surd. d. cons.* 197. *num.* 21.

9 Pecuniam retinere satius est, quam solutā repetere, *l.* 3. *ff. de compensat. l. si stipulatus* 15. *in princip. ff. de fideiussor. Tiraq. de retract. lig. §.* 29. *glos.* 2. *num.* 3.

10 Pæna pręsupponit culpam, *D.Thom.* 2. 2.*q.* 108. *art.* 4. *in solut. art. &* 1.2. *q.* 87. *art.* 7. *&* 8. *Sot. de iustit. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 5. *col.* 2. *versic. profectò, & vers. verumtamen, Sylu. in sum. verbo pæna num.* 25. *Cou. vari. lib.* 2. *cap.* 8. *in princip. & num.* 1. *vers. tertio, Surd. decis.* 277. *num.* 19. *Guter. canon. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 12. *cum seqq.* plures refert *Cened. ad sextum collec.* 1. *num.* 2. Et pęna debet culpę respondere, *l. sancimus* 22. *C. de pœn. cap. non afferamus* 24. *q.* 1. *cap.* 2. *de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, Menoch. de arbitr. lib.* 1. *q.* 90. *n.* 38. *Menchaq. quæst. illustr. cap.* 8. *num.* 51. *& cap.* 24. *num.* 17. Nam pęna propriè non dicitur nisi, quę imponitur propter culpam, ita *D. August. lib.* 1. *retractat. cap.* 9. quē sequitur *Lud. Carboñ. in tractat. de legibus lib.* 8. *disp.* 1. *vers. tertium notãdum*, & ante eum *Alphons. de Castr. de potest. leg. pænal. lib.* 1. *cap.* 3. Et propter frequentiam delinquendi augetur pęna, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 97. *num.* 7. Et publicè interest pęnam delinquentibus non remitti, *l. si operis, C. de pæn.*

11 Pęna debet commensurari delicto, de quo *Deuter. cap.* 25. *pro mensura delicti erit & plagarum modus* refertur in *cap. felicis vers. cæterum de pæn. lib.* 6. *& Apocal. cap.* 18. *quantum se gloriauit & in delicijs fuit tantum date illi tromenti, cap. quæsiuit de his, quæ fiunt à maiori parte capituli, d. cap. felicis, §. illud autẽ in fi. cap. non afferamus stateras in fi.* 24. *q.* 1. *Bertazol. in*

repetit.

repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 68. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 211. Thomas de Thomasettis reg. 216. Farin. in praxi crimin. tit. de inquisit. q. 4. num. 10. & q. 17. n. 9.

12 Pęna debet tenere solos auctores, & delinquentes, *l. sancimus, C. de pæn. l. absentem, ff. eod. Bertazol. in repet. l. si quis maior, C. de transact. num. 111. Escobar de ratiocin. cap. 42. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 212.* Noxa enim caput sequitur, *l. crimen, ff. eod. tit. de pæn. l. rem mihi, ff. commodati, §. omnis instit. de noxa. act. cap. 1. de iniur. & dam. dat.* cum alijs, quę adducit *Surd. de alim. tit. 1. q. 38. nu. 30. Farin. in praxi crimin. p. 1. q. 23. num. 1. Escobar d. loco.* Vnde nullus pro alterius delicto puniendus est, vt constat ex testimonio *Exech. cap. 18. anima, quæ peccauerit ipsa morietur* relato in *cap. iam itaque 1. q. 4. & in cap. si habes 24. q. 3. & in cap. quæris de consecrat. dist. 4.* & ex illo *Exod. cap. 23. insontem, et iustum non occides, & Daniel. cap. 13. innocentē, & iustū nō interficies, et Iob. cap. 4. quis enim vnquā innocens perijt, aut quādo recti deleti sunt, Nau. de pænit. & remiss. lib. 5. cons. 26. num. 1. Farin. de delict. q. 24. num. 1. cum seq.* Intellige verū hoc esse accepta pęna, prout est culpæ correlatiua, & prout importat rationem pęnæ, per quam iustitiæ æqualitas reparatur, nam si pęna accipiatur sub ratione medicinæ, vt quis minori bono priuetur, & in maiori augeatur, vel data iusta causa ad maiorem reipubl. vtili-

tatem, vt dum vnusquisque torquetur, cęteri cautius, & promptius à criminibus abstineant, non inconuenit, vt vnus pro alio puniatur pęna temporali, non tamen æterna, neque spirituali ad salutem animæ pertinente, ita notat *glos. verbo de quarta in sum. 1. q. 4.* & distinguentes tenent *D.Thomas 1. 2.q.87. art. 8.in solut. articul. & in resp.ad 1.& 2.2.q. 108. art. 4. in solut. etiam art. in princip. Thomas de Thomasettis reg.228. Cou. vari.lib.2.capit. 8. num.1.vers. quarta,iuncto vers. quinta, Castr. de iusta hæretic: punit. cap. 11. Guter. canon. lib. 2. cap. 30.num.25.*

13 Pęna non irrogatur, nisi expressè iure caueatur, iuxta *auth. de non elig. secundo nub. §. sin autem,* & quę notantur in *l.cum quidam, ff. de liber. & posth. glos. in cap. fin. de iure patr.* plures refert *Mari. Antonin. vari. lib. 3. resol. 39. num. 11.& num.32. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 563.* Pæna vnius, alterius præmium esse non debet, *l. si sequens, ff. ad Sillania.*

14 Pænam non meretur, qui facit lege permittente, *l. Grachus, C. ad leg. Iuliam de adulter. l. illud, ff. quod quisque iuris, Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 208. Campanili in diuersorio iuris canon.rub.11.cap.33. num.26. vers.insuper, Flamin. de confident. q.5.num.47. Mari. Antonin. vari. lib.3.resol.42. num. 2.*

15 Pænę nō sunt extendendæ, sed restringendę, *Burg.cons.8.n. 2.* Nec debent extendi ad alios

casus,

casus, *l. factum cuiq; §. in pœnalibus, vbi Dec. ff. de regul. iuris, cap. in pœnis eod. tit. lib. 6. Thomas de Thomasettis reg. 227. Surd. cum multis per eum relatis de alim. tit.* 1. *q.* 51. *nu.* 12. Etiam si extensio fiat ex similitudine rationis, *Ioan. Andr. in reg. odia, de reg. iuris lib. 6. Imol. in l. si vero, §. de viro col.* 8. *ff. solut. matri. Duenh. reg.* 287. *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 540. Vt autem extensio fiat in pęnalibus, oportet esse in omnibus æquiparationem, *glos. verbo sane in cap.* 1. *de voto lib.* 6. *glos. verbo prorogamus in cap. cõstitutus, de regular. Girond. num.* 539. *&* 561. *dicto loco.*

16 Pænis benignior fit interpretatio, *l. pen. ff. de pæn. cap. in pænis* 49. *de reg. iuris lib.* 6. *cap. ex litteris de constit. Tiraq. in l. si vnquam verbo reuertatur num.* 246. *C. de reuocandis donation. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol.* 303. *nu.* 2. *in* 2. *edit. Thomas de Thomasettis reg.* 158. *Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap.* 6. *§.* 1. *n.* 3.

17 Periculum vbi maius intenditur, ibi plenius est consulendum, *l.* 1. *§. sed etsi quis, ff. de Carb. edic. l. manifestissimi, C. de furtis, l. addictos, C. de appellat. cap. vbi periculum, de elect. lib. sexto, Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num.* 6. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. conclus.* 281. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 133. *num.* 19. *Farinac. in praxi crimin. par.* 4. *cons.* 65. *num.* 115.

18 Permissum ad tempus, post illud censetur

prohibitum, *l. si vnus, §. 1. vbi Bald. ff. de pact. l. epistola, §. fin. vbi Castr. ff. eod. tit. l. imperator, ff. de postulan. l. cum pater, §. à filia, vbi Bart. ff. de legat. 2. l. statuliberum, §. Stichum, & l. Titia cum testamento, §. vlt. ff. eod. l. pater filium, §. fundum, ff. de legat. 3. l. 2. C. de iure emphyt. cap. vlt. §. in alijs vers. si verò, vt lite non contest. decis. Pedam. 83. num. 13. Tiraquel. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 44. Menoch. cons. 68. num. 10. Surd. de alim. tit. 5. q. 3. num. 9. & 10. & decis. 75. num. 1. & decis. 189. num. 9. & decis. 244. num. 10. & consil. 57. num. 9. & cons. 354. num. 18. Bertazol. tract. clausular. instrum. clausul. 15. glos. 2. nu. 21. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 5. proœm. nu. 3. Cald. Pereira de extinct. emphyt. q. 1. num. 8. & de renouat. emphyt. q. 10. num. 1. D. Barb. in l. cum pretor in princip. num. 45. ff. de iudic. Rota Romana apud Farin. decis. 617. num. 2. tom. 2. par. 1.*

19 Permissum post tempus, ante illud censetur prohibitum, *l. promissor, ff. de constit. pecun. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. n. 48.*

20 Personarum acceptio non est habenda in iudicijs, *l. si cũ dies, §. si arbiter, ff. de arbit. cap. in iudicio, de reg. iuris lib. 6. cap. nouit de iudicijs.* Multa de hoc vitio tradunt *Abb. in cap. de multa num. 8. de praeben. Aldobrandin. in §. iustitia num. 4. instit. de iustitia, et iure. D. Thomas 2. 2. q. 63. vbi post Caiet. optimè, et plenè Aragon. et Salon. Gabr. in 4. dist. 15. q. 7. Soto*

lib. 3.

lib.3. de iustit. q.6. D. Antonin. 2. p. tit. 1. cap. 19. et 20. Abulens. super cap. 25. Mathæi q.108. cum seqq. Alexand. Alens. 2. p. q. 119.

21 Pluralis locutio in duobus ad minus verificatur, *l. vbi numerus, ff. de testib. l. libertas, §. vlt. ff. de manum. testam. l. inter illa, §. fin. ff. de verborum oblig. cap. pluralis locutio 40. de regul. iuris lib. sexto, Euerard. in topicis legal. loco 54. Mascard. de probat. concl. 838. nu. 12. Cened. pract. quæst. sing. 80. n. 3. Mari. Anton. vari. lib. 1. resol. 109. num. 37. Escobar de ratiocin. cap. 18. num. 43.* Pluralis enim numerus vno non contentatur, vt per *Card. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 333. n. 1. et lit. P. concl. 367.*

22 Pluralitas actuum non pręsumitur, *l. omniũ C. de testam. vbi glos. l. fin. C. de rebus creditis, cap. in præsentia vers. verum in 2. de probat. Euerard. in topic. legal. loco 86. Mascard. de probat. concl. 1174. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 93. num. 32. Gom. vari. tom. 3. cap. 11. num. 6. in fin. Brunor. à Sole in locis commun. verbo actuum num. 31.* Stephan. Gratian. *discept. forẽs. cap. 93. num. 12. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 64. num. 319. et p. 4. decis. 98. et Rota Romana apud eund. decis. 119. num. 7. tom. 1. p. 1.* Nec etiam pręsumitur pluralitas personarum, nisi probetur ab allegante, *l. 1. C. de probat. Surd. cons. 61. num. 74. vol. 1. Rota Romana in nouiss. decis. 5. nu. 4. p. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 6. q. 15. num. 36. cum seq.* Limita in rebus, in quibus pręsumitur pluralitas, *Afflict. decis. 23. nu.*

3. *Grau. conf.* 112. *n.*4. *Surd. conf.* 61. *num.* 13. *et num.* 74.

23 Plus si licet, quod est minuls, icitum est, *l. nõ debet, ff. de reg. iuris, auth. multo magis, C. de sacrosanc. eccles. cap. cui licet* 53. *de reg. iuris lib.* 6. *l. Marcellus, ff. de donat. causa mortis, Farin. in praxi crimin. p.*4. *conf.* 60. *num.*109. *Thomas de Thomasettis reg.* 85. Limita in dispensationibus *Surd. decis.* 268. *num.*20. *et* 21. *P. Sanch. de matrim. lib.*8. *disp.* 1. *num.* 32. *Cald. Pereira de nominat. emphyt. q.* 21. *num.* 65. Et cui non licet, quod est minus, nec licere debet, quod est plus, ita *Ferrer in constit. Cathalon. glos.*4. *num.* 43.

24 Plus, & minus non mutãt substantiam rei, nec eam faciunt differre specie, *l. fin. ff. de fun do instruct. et instrum. leg. l. legato generaliter, ff. de legat.* 1. *Mari. Antonin. vari. lib.*3. *resol.* 39. *num.* 4. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 8. *num.*155. *Thomas de Thomasettis reg.* 225. vbi dicit procedere, quando differunt accidentaliter, secus autem esse si differãt essentialiter.

25 Plus est facto exprimere, quam verbo, *Sigismund. Scacci. de appellat. q.*6. *num.* 41. Nam voluntas facto magis, quam verbis declaratur, vt dictum est infra *lit. V. num.* 68.

26 Plus iuris nemo transferre potest in alium, quam ipse in se habeat, vide supra *lit. N. n* 16.

27 Posse videtur, qui facit quominus possit, *l. si bona fide* 12. *ff. de noxa. act.* Et paria sunt quem aliquid facere, vel per se non stare quo-

minus

minus fiat, *l. vter in fin. ff. de condit. instit.*

28 Posse quis non dicitur, quod contra ius potest, cum verba sint intelligenda secundum ius, *l. quæro, §. inter locatorem, ff. locati, l. nepos Proculo, ff. de verborum significat. cap. causam quæ, de rescript. cap. cum dilectus, de consuetud. Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 13.*n.*34.

29 Posse non dicitur quis ea, quæ honestè non potest, *l. nepos Proculo, ff. de verborum signifi. Surd. cons.* 203.*num.*44.

30 Possessor olim, & hodie possessor præsumitur, *glos. Bart. et Doct. in l. siuè possidetis, C. de probat. cap. cum ecclesia Sutrina de causa poss. et propriet. cap. olim in 3. de restit. spoliatorum, Gratian. reg. 375. Anton. Gabr. commun. tit. de præsumpt. concl. 10. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 21. Menoch. cons. 21. num. 7. et de præsumpt. lib. 6. q. 62. et q. 64. num. 1. et de interdictis remed. 15. recuper. possess. n. 386. Mascard. de probat. concl. 540. et concl. 1195. num. 45. et concl. 1321. num. 5. Cou. in regul. possessor 2. p. §. 1. in princip. et in cap. Raintius §. 11. num. 2. Menchaq. quæst. illustr. cap. 58. num. 5. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 13. q. 5. n. 115. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 310. num. 57. Nicol. Garc. de benefic. p. 6. cap. 3. nu. 75. Rota Romana apud Farin. decis. 419. num. 1. tom. 1. p. 1. et decis. 634. num. 6. tom. 2. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 417. à princ.* Intellige si allegetur, *Tiraq. de præscrip. §. 1. glo. 5. vers. imo, Gabr. d. concl. 10. n. 13. Menoch. d. q.*

64. à

64. à num. 35. *Mascard. concl.* 1201. *à num.* 36. Procedit non solum in ipso possessore allegante possessionem de pręsenti, sed etiam in successore vniuersali, vel singulari, qui potest allegare possessionem defuncti, vel auctoris sui, quem constat semel pessedisse, continuatam fuisse vsque ad mortem, *Alciat. d. præsumpt.* 21. *num.* 5. *Gabr. d. concl.* 10. *num.* 11. *Mascard. concl.* 170. *num.* 17. *et d. concl.* 1201. *nu.* 4. *Menoch. d. q.* 64. *num.* 17. *Garc. d. cap.* 3. *n.* 76. Amplia in eo, qui probat initium possessionis, vt pręsumatur etiam hodie possessor, *Alciat. d. præsumpt.* 21. *à princip. Gom. l.* 50. *Tauri num.* 37. *Rebuf. tract. de pacificis possessor. num.* 269. *Flamin. de resignat. lib.* 3. *q.* 6. *nu.* 76. Amplia etiam in eo, qui probatur semel dominus, vt semper pręsumatur retinuisse dominium etiam post mille annos, *Fichard. tom.* 1. *commun. opin. lib.* 4. *tit.* 9. *num.* 340. *pag.* 510.

31 Possidentis melior est conditio, *l. si debitor ff. de pignor. l. is qui destinauit, ff. de rei vend. l. fin. C. eod. tit. l. qui accusare, C. de edendo, §. retinendæ vers. commodum, instit. de interdictis cap. pro possessore* 36. *de reg. iuris lib. sexto, Tiraq. de iure primog. q.* 17. *opin.* 11. *num.* 20. *cum seq. Surd. cons.* 73. *num.* 36. Etiam in pari causa per *tex. in l. apud Celsum, §. Marcellus, ff. de dol. mal. & met. except. l. si seruum, §. sequitur ff. de verbor. oblig.* Et in pari delicto potior est pars possidentis, *l. cum par delictum, ff. de reg.*

iuris

iuris cap. in pari eod. tit. in 6. Thomas de Thomasettis reg. 157. Et in pari causa turpitudinis potior est possidentis conditio, *cap. lator de re iudic.* Vnde qui possidet dicitur beatus, vt ait *glos. verbo requirat, in cap. 1. de pace tenenda, & eius violator.* in vsibus feudorum.

32 Posteriora prioribus derogant, *l. pacta nouissima, vbi latè exornat Dec. C. de pact. l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. eod. tit. l. sed & posteriores, ff. de legibus, l. cum in plures, §. locator horrei, ff. locati, l. 1. in fine, ff. de stipul. seruorum, l. clari, vbi Bald. C. de fideicom. §. posteriore instit. quib. mod. testam. infirm. vbi Pichard. nu. 11. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ, verbo prędecessorum nu. 6. Surd. decis. 195. num. 7. & cons. 202. num. 1. & cons. 359. num. 34. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 3. q. 7. num. 10. Brunor. à Sole in locis commun. verbo vltima, Gam. Lusit. decis. 50. num. 3. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 164. num. 7. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. conclus. 451. Seraphin. Rota Romanæ decis. 1271. num. 1.* vbi intelligit maximè, quando priorum mentio fit in posterioribus, *Licent. Armendariz in proœm. addit. ad leges Regias Regni Nauarræ num. 7. Thomas de Thomasettis reg.* 230. vbi intelligit in testamentis, & legibus, limitat tamen in sententia, ampliationes adducit ad hanc reg. *Aloys. Ricci. in collec. decis. p. 3. collect. 676. per totum.*

33 Potentia in habitu idem operatur, quod poten-

potentia in actu, *Hyppol. conf.* 18. *num.* 10. *& in l. si quis percussorem num.* 2. *C. ad leg. Cornel. de sicar.* Potentia propinqua actui actus est, vt dictum est supra *lit. A. num.* 14.

34 Potentia, quæ non reducitur ad actum, vana est, *l. hæ enim, §. si prætor, ff. de suspect. tuto. l. multum interest, C. si quis alte. vel si. cap. pastoralis, §. quoniam, vbi Dec. in 2. notab. de rescriptis, Surd. conf.* 375. *num.* 2. Actus, & potētia simul esse non possunt, *§. sic itaque discretis, vers. quia quod meum est, instit. de actio.* Et potentia impedit actū, *d. l. multum, C. si quis alte. vel sibi.* Et actus potentiam excludit, *l. si ita fuerit, vers. non enim, ff. de manum. testamen.*

35 Præscriptū tantū censetur, quantū possessū *reg. sine possessione, de reg. iu. in 6. Aufrer. in add. ad capel. Tholos. q.* 323. *Paris. conf.* 27. *nu.* 150. *vol.* 1. *& conf.* 73. *num.* 13. *vol.* 4. *Put. decis.* 107. *p.* 1. vbi plura cumulat, *Mascard. de probat. conclus.* 14. *num.* 23. *& concl.* 946. *num.* 8. *Capic. decis.* 209. *num.* 32. *vbi decl. quos adducit. Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 70. *n.* 20. quibus adde. *Honded. consil.* 79. *num.* 47. *lib.* 1. *Boer. decis.* 58. *num.* 6. *Anton. Monach. Lu cens. decis.* 14. *num.* 56. *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p.* 2. *cap.* 4. *nu.* 12.

36 Pręsumptio cedit veritati, *l. nuptura filio, ff. de iure dot. l. fin. in princip. ff. quod met. cau. l. cū de indebito, ff. de probat. Surd. conf.* 37. *num.* 17. *& conf.* 80. *num.* 19. *& conf.* 423. *n.* 12.

37 Pręsumptio vna tollit aliam, *l. Diuus, ff. de in inte-*

in integr. restit. l. quidam. testamento, ff. de vulg. & pupil. substit. l. 1. C. qui & aduersus quos, l. fin. C. de instit. & substit. cap. tuam, de sponsal. cap. afferte de præsumpt. Hyppol. cons. 8. num. 6. Menoch. de interdictis remed. 15. recuper. possess. num. 353. & num. 387. & de arbitr. lib. 1. q. 76. num. 19. & cons. 343. num. 38. & de præsumpt. lib. 1. q. 30. Mascard. de probat. conclus. 405. *num.* 5. *& concl.* 882. *num.* 15. *& conclus.* 1147. *num.* 27. *& concl.* 1224. *& concl.* 1377. *num.* 73. *cum seqq. Tiraq. in l. si vnquam verbo donatione largitus num.* 150. *C. de reuocandis donat. Surd. cons.* 361. *num.* 35. *Valasc. de partit. cap.* 38. *num.* 9. *Farin. in praxi crimin. par.* 3. *q.* 86. *num.* 102. *cum seqq. & p.* 4. *cons.* 102. *num.* 49. *Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure p.* 1. *cap.* 11. *n.* 17. Et præsumptio fortior tollit debiliorem, *d. l. Diuus, ff. de in integr. rest. l. non solum, ff. de ritu nupt. latè Menoch. de præsumpt. lib.* 1. *q.* 30. *n.* 1. *cum seq. & lib.* 6. *q.* 64. *n.* 46.

38 Præsumptio vna cedit pluribus, *l.* 3. *§.* 1. *ff. de testib. l. cum de indebito in princip. ff. de probat. auth. itaque, C. commun. de succession. Sur. cons.* 1. *num.* 60.

39 A primordio tituli in posterum formatur euentus, *l.* 1. *C. de liber. præterit. l. vnic. vers. nulla, & ibi glos. in verbo primordium, C. de impon. lucrat. descript. lib.* 10. *Surd. cons.* 32. *nu.* 12. *& cons.* 459. *num.* 14. *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 1. *nu.* 231. *Rota Romana apud Farin. decis.*

456.

456. numer. 9. tom. 1. part. 1.

40 Principium cuiusque rei est spectandum, *l. Pomponius, ff. de negot. gest. l. si procuratorẽ, ff. mand. l. nam origo, ff. quod vi, aut clam, l. qui id quod in princip. ff. de donat. l. si tamen, ff. ad Maced. l. si filius fam. C. eod. tit. l. vni. C. de impon. lucrat. descript. lib. 10. Tiraq. in l. si vnquã verbo donatione largitus nu. 257. C. de reuocandis donat. Surd. de alim. tit. 7. q. 34. & decis. 102. num. 10. & decis. 297. num. 12. Flamin. de resisignat. tom. 1. lib. 1. q. 11. nu. 7. & 8. Auend. iunior ad l. 44. Tauri glos. 15. nu. 5. D. Barb. in l. post dotem nu. 75. ff. solut. matrim. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 10. nu. 41. & quæst. forens. cons. 8. num. 19. et cons. 43. nu. 30. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 202. n. 15. cum seq. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl.* 703. Hinc rectè dicit *tex. in cap. principatus* 1. q. 1. quod vix bono peraguntur exitu, quę malo sunt inchoata principio, notat *Mol. de primog. lib. 1. ca. 2. n. 8.* Item eleganter asserit *tex. in l. 1. ff. de orig. iur.* quod cuiusque rei potentissima pars principium est, & ibi *glos.* rectè adducit illum versum Horatij

Dimidium facti, qui bene cępit habet.

Propterera Christum rebus cunctis principium dicimus, *cap. cum Paulus* 1. *q.* 1.

41 Principium, & initium à Deo est *cap. in nomine Domini 23. dist. auth. de hæred. & falcid. in princip. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 705. Steph. Gratian. Marchia decis. 1. per totam*

Nicol. Mozzi. de contractib. tit. quomodo contractus deficiat à nu.27. cum seqq. Fr. Paulin. Berti Lucens. in praxi crimin. regular. tit. 4. in princip. num. 6. Cald. Pereira de empt. cap.1.n. 1. & nu. 14.

42 Principium est de essentia principiati *Card. Tusch. tom. 6. lit. P. concl.* 702. Quod iuris est de aliquo, idem est de eius principio *l. non ideo minus C. de hæred. instit.*

43 Prior qui est tempore, potior est iure *l. qui balneum in princip. l. potior in princip. ff. qui potiores in pign. hab. l. si fundum C. eod. tit. l. distractis cum seqq. C. de pignor. cap. qui prior 54. de reg. iuris lib. sexto l. 27. & 29. tit. 13. part. 5. Duenh. reg. 198. Mascard. de probat. concl. 1228. Cott. in memorab. verbo creditor 7. Capol. cautela 122. & 124. Neguz. de pignor. p. 5. princ. memb. 2. num. 11. & num. 39 Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ verbo datum num. 16. Balb. in tract. de pignor. cap. 19. Ioseph. Ludou. Perus. decis. 45. num. 7. Surd. de alim. tit. 1. q. 94. num. 15. & decis. 255. nu. 1. Matiens. l. 7. glos. 5. num. 3. tit. 16. lib. 5. nouæ recopil. Gomez de Leon in cent. cap. 85. & 86. Rebuf. tom. 2. ad leges Galliæ tit. de constitut. redituum glos. 8. Felician. tom. 1. de censibus lib. 3. cap. 5. num. 12. Cassan. in catal. gloriæ mundi p. 12. consid. 99. Flor. vari. q. 6. art. 3. num. 24. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 465. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 3. proem. num. 22. Valasc. cons. 129. num. 2. Cardin. Mantic. de taci-*

tis,

tis, & ambiguis conuent. lib. 11. tit. 22. num. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo ius n. 15. & verbo pignus n. 26. Mari. Ant. var. lib. 1. resol. 81. n. 7. et lib. 2. resol. 50. n. 32. Vitalis de Cãbanis tract. clausularum pag. mihi 37. num. 14. Bertazol. tract. clausularum instrum. clausula 1. glos. 5. num. 42. Garc. Girond. de priuilegiorum seu exemptionum explicat. num. 357. Card. Seraphin. Rota Romana decis. 187. num. 1. Principium hoc verum est tam in agendo, quam in excipiendo, & replicando *l. creditor qui prior la 2. in princ. ff. qui potiores in pign. Ripa in l. priuilegia num. 18. ampl. 13. ff. de priuileg. cred. Neguz. vbi supra ampl. 2. num. 2. Girond. num. 358. d. loco,* Limita in legibus, testamentis, & huiusmodi, ita *Thomas de Thomasettis reg. 250.* Amplia, & limita hanc regulam pluribus alijs modis cũ *Alo. Ric. in collect. decis. p. 3. collec. 473.*

44 Prior nominatio maiorem dignitatem arguit *Tiraq. de iure primog. q. 19. nu. 2.* Et prior descriptus dicitur dignior, & præcedere debet *l. 1. ff. de albo scriben. Peregr. cons. 3. num. 60. Paris. cons. 38. num. 1. vol. 4.* quos cum alijs refert *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 81. num. 1.* Et prior in dignitate est prior in honore *l. qui balneum ff. qui potiores in pignore habeantur Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. verbo datum Romæ num. 21.* Et prior nominatus censetur magis dilectus *l. si communis seruus 2 ff. de stipulat. seruo. cap. si quis de elect. in 6. Thomas de Thomasettis reg. 235.*

235. cui adde *Card. Mant. de coniect. vlt. vol. lib.6.tit.11.num. 13. & lib. 8.tit.4. num.12. & tit.9.num. 7. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præs. 16. num. 3. cum seq. iunctis supra notatis lit. O. num. 15.*

45 Priuatio præsupponit habitum *l.decem 117. ff. de verb. oblig. l. 4. §. condemnatum ff. de re iud. l. nec vtilem 20. ff. ex quib. cau. maior l. Titio vsusfructus ff. de condit. & demonstr. l. remit. tit ff. de iure iur. l. manumissiones ff. de iustit. & iure l. non potest videri ff. de regul. iuris §. seruus inst. de capitis diminut. cap. ad dissoluendum de desponsat. impuber. Cursus Conimbricensis in cõment. ad Logicam tit. de oppositis cap. 10. q. vni. art.5. Euerard. in topic. legal. loco 60. Surd. de alim. tit.6.q.23. & cons. 52. num.57. & cons.73. num.76. & cons. 160. num. 38. & cons. 305. n. 64. Pichard. ad d. §. seruus num.2. Mari. Antonin. vari. lib.2. resol.59. casu 15. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 224. num.12. Bertazol. in repetit. l. si quis maior C. de transact. num. 571. Cald. Pereira quæst. forens. cons. 16. num. 3. Ioan. Monet. tract. de decimis cap. 9. q. 2. num. 18. Anton. Monach. Bononi. decis. 30. num.5. Cardin. Tusch. tom.6. lit. P. concl. 715.*
A priuatione ad habitum non est regressus, *l. qui res §. aream ff. de solutio. l. post dum ff. de leg. commisso.*

46 Priuilegiatus contra pariter priuilegiatum non vtitur priuilegio suo, probatur ex *tex. in l. sed & milites in principio ff. de excusat. tutor.*

S *l. assi-*

l. assiduis vers. in duabus C. qui potiores in pign. hab. l. scire vni vbi glos. verbo ad hæredem C. de priuileg. dotis, resoluunt Doct. in auth quas actiones C. de sacrosanct. eccles. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 18. num. 5. & 7. & priuil. 61. num. 11. Cou. in reg. possessor 2. p. §. 2. num. 4. & pract. cap. 7. num. 4. Peregr. de fideicom. art. 3. num. 70. Azeu. l. 10. tit. 3. num. 15. 17. & 18. lib. 5. noua recopil. Maurit. de restit. in integr. cap. 218. Sfor. eod. tract. q. 18. art. 4. num. 31. & art. 5. Curi. Philip. p. 2. §. 17. num. 32. Cost. in cap. si pater verbo si absque liberis num. 2. de testam. lib. 6. Cald. Pereira in l. si curatorem verbo læsis n. 169. C. de in integr. restit. minor. Alexand. Trentasinq. vari. resolut. lib. 1. tit. de rescriptis resol. 1. Ceual. commun. contra commun. q. 756. nu. 45 & q. 822. num. 46. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 196. num. 18. & 19. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 6. tit. 2. num. 11. & de tacitis, et ambiguis conuent. lib. 11. tit. 26. num. 6. Castil. quotid. lib. 3. cap. 25. n. 27. D. Barb. in l. 2. §. legatis n. 252. ff. de iudicijs. Cardos. in praxi iudicũ, et aduocat. verbo priuilegiũ n. 46. Card. Tusch. tom. 5. lit. P. cõcl. 760. Mari. Ant. va. lt. 2. resol. 8. n. 58. Ex quorũ mẽte colligitur principiũ hoc procedere vbi vtrunq; priuilegium æquale est, & æque fauorabile, & insuper concurrit in actu, & exercitio iuxta terminos *d. l. assiduis vers. in duabus*. Non ita tamen regula hæc erit admittenda, si alterum priuilegium fortius sit, vt in terminis *d. l.*

sed

sed et milites ibi fortior: vel si alterum fauorabiliorem causam habeat, quia agit de damno vitando iuxta *tex. in l. vlt. ff. ex quib. cau. maior. l. verum §. vlt. vers. promde ff. de minor. ex Bald in l. 5. n. 5. C. de repud. hæred. Sfort. q. 4. art. 4. et q. 18. art. 5. d. loco, notat Mari. Antonin. d. resol. 8. num. 59.* vbi *num. 60.* asserit quod magis fauendum est ei, qui tractat de damno; vel si alterum in genere, aliud in specie, seu exercitio concurrat, vt in terminis *cap. auditis de in integrum restitut.*

47 Priuilegium personale personam sequitur, & cum ea extinguitur *cap. priuilegium, et ibi doct. de regul. iuris lib. sexto, Tiraq. de retract. lig. §. 26. glos. 1. num. 60. et de iure primog. q. 37. num. 1. Menoch. cons. 136. num. 2. et cons. 1007. à num. 95. vol. 11. et de præsumpt. lib. 3. q. 103. num. 45. Xuar. in l. quoniam in prioribus super leg. regni limit. 11. dub. 1. num. 1. D. Barb. in l. quia tale per totam ff. solut. matrim. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl. 746. P. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 22. q. 6. P. Suar. de legibus lib. 8. cap. 10. et 11. P. Ioan. de Salas eod. tract. disp. 17. sect. 6. et 8. Cardos. in praxi iudicum et aduocat. verbo priuilegium num. 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 109. num. 6.* Vnde autem cognosci possit an priuilegium sit reale, vel personale? consule *Donel. lib. 21. comment. iuris ciuilis cap. 14. à princip. Tiraq. d. tract. de iure primog. q. 59. num. 1. P. suar. d. lib. 8. cap. 3. num. 6.* Et vnde possit colligi per-

ſonę, an vero magis cauſæ priuilegium conceſſum videatur? explicat *Suar. d. cap. 3. num. 10.* Et in dubio priuilegium præſumitur perſonale *Cabed. Luſit. deciſ. 93. nu. 4. p. 2. Mari. Anton. d. reſol. 109. nu. 7.*

48 Probare oportet, nec ſufficit dicere *gloſ. recepta verbo dicatur in l. 1. in princ. ff. ſi quadrupes pauperiem feciſſe dicatur, cap. dilecti de excep. Iaſ. in l. ſi prius num. 97. ff. de noui oper. nunciat. Felin. in cap. cum dilectus num. 6. de accuſat. Pariſ. conſ. 115. num. 5. vol. 1. Menoch. de interdictis remed. 2. recuper. poſſeſ. num. 178. et remed. 15. num. 403.*

49 Probatio debet eſſe concludens, & ita debet de neceſſitate concludere, & non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe *l. non hoc C. vnde legitimi, l. neque natales C. de probat. cap. in præſentia eod. tit. cap. recepimus de priuileg. cap. inter corporalia §. cum quis de translat. Epiſcopi, Aldouin. conſ. 44. num. 6. et conſ. 51. num. 18. Surd. conſ. 5. num. 46. Brunor. à Sole in locis commun. verbo probatio 10. Maſcard. de probat. concl. 671. num. 11. Cardin. Tuſch. tom. 6. lit. P. concl. 765. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 11. in prælud. num. 53. Trentaſinq. vari. lib. 1. tit. de ſeruitutibus reſol. 1. ſub num. 19. §. hæc prima declaratio, Galganet. de condition. p. 2. cap. 1. q. 92. num. 5. Cæſar Argel. de contradictore legitimo q. 15. num. 107. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 46. num. 6. Rota Rom. apud Farin. deciſ. 127. num. 7. tom. 1. p. 1.* Et probatio dubia,

bia, incerta, & non concludens non releuat probantem *d. l. neque natales, et d. l. non hoc, et d. cap. in præsentia, Hipol. conf. 20. num. 8. Masc. concl. 1363. num. 6. Surd. decis. 75. num. 17. et decis. 288. num. 45. et conf. 5. num. 45. cum seqq. et conf. 24. num. 16. D. Barb. in l. si quis intentione num. 38. cum seq. ff. de iudicijs Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 144. num. 21. cum seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1103. n. 2. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolu. 586. num. 6. in 2. edit. Farin. de oppos. contra dicta testium q. 68. num. 1. cum seq. Mari. Anton. d. lib. 1. resolut. 106. num. 9. et resol. 110. nu. 6. et lib. 3. resol. 36. num. 5. Rota Roma. apud eund. Farin. decis. 149. num. 2. tom. 1. p. 1.*

50 Probatio dubia, & incerta contra producẽtem est interpretanda *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 469. num. 5. Rebuf. tract. de reprobat. testium num. 9. Rota Romana apud Farin. decis. 854. num. 1. in nouissim.*

51 Probatio probationem non excludit *Card. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 575. num. 5.* Probatio tamen fortior tollit debiliorem *l. pen. ff. de restit. in integ. Mascard. de probat. concl. 225. nu. 15. vol. 1.*

52 Probatio specialis semper præualet generali *Innocent. num. 4. in cap. auditis de præscript. Hipol. in pract. §. diligenter num. 198. & in l. de minore §. plurium num. 100. ff. de quæst. Farin. in praxi crimin. p. 2. q. 65. num. 170. Card. Seraphin. Rota Romanæ decis. 818. num. 5.*

53 Probatio incumbit afferenti, vide supra *lit. A. num.* 98.

54 Probatio per testes habet eandem vim, quã per instrumentum *l. in exercendis C. de fide instrumen. cap. cum Ioannes eod. tit. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. P. concl.* 771. *Soar. de Paz. in praxi tom.* 1. *p.* 1. *temp.* 8. *num.* 7. *Mascard. de probat. in proœm. q.* 6. *et concl.* 1095. *num.* 3. *Morla in emporio iuris p.* 1. *tit.* 11. *in prælud. n.* 4. *Gardoso in praxi iudicum verbo instrumentũ* 11. *& verbo probatio* 7.

55 Probatum semel, non reprobatur *Vitalis de Cambanis tract. clausularum num.* 19. *pag. mihi* 248. cum alijs supra citatis *lit. A. num.* 93.

56 Proœmialia inducunt causam finálem *l. fin. ff. de hæredit. institu. l.* 1. *ff. ad Macedon. Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. nu.* 122. *Ferrer; in constitut. Gathalon. glos.* 1. *num.* 135. *& glos.* 8. *num.* 146. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. P. concl.* 892. *Pichard. ad §. posteriore num.* 17. *instit. quib. mod. testam. infirm. vbi vltra alios citat. Mol. de primog. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. *latè Tiraq. tract. cessante causa num.* 64. *Rota Rom. apud Farin. decis.* 185. *num.* 4. *in fin. & num.* 5. *&* 6. *tom.* 1. *p.* 1. *& decis.* 491. *num.* 5. *tom.* 2. *parte* 1. Et ex proœmiali causa colligitur mens, & intentio disponentis *l. itẽ quia §. fin. ff. de pact. l. cum hi in princ. ff. de transact. Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 43. *num.* 3. *& lib.* 3. *resol.* 1. *num.* 59. *& resol.* 15. *num.* 8. *Mascard. de probat. concl.* 1284. *nu.* 6. *Guter. pract.*

lib.1.q.89.à num.3. Et proœmium declarat decisionem *l. vlt. ff. de hared. instit. l. cum pater §. dulcissimis ff. de legat. 2. Mari. Antonin. d. resol. 15. num.8. Mol. de primog. lib. 1. cap. 5. num. 7. Armendariz. in proœmio addit. ad recopil. legum Nauarræ num.* 107. Hinc dicimus quod sicut corpus ab anima ita dispositio à proœmiali ratione regulatur ex *Ias. in l. qui quadringenta col. 2. ff. ad Trebel.*

57 Prohibentis melior est conditio in pari causa *Cardin. Tusch. tom.6. lit. P. concl.* 893. Et in re communi potior est conditio prohibentis, notatum est supra *lit. C. num.* 29.

58 Prohibere non potes, quod tibi non nocet, & alteri prodest *l. 2. §. idem aiunt, & §. denique in 1. ff. de aqua plu. arcen. glos. in l. in summa §. item Labeo ff. eod. tit. l. si cui ff. de seruit. l. rescripta C. de preci. impe. offe. l. in creditore ff. de euic. Doct. in l. 2. in princip. ff. solut. matrimon. Menoch. consil. 14. num 8. & consil. 51. num. 45. & cons. 121. num. 8. & de arbitr. lib. 2. casu 168. nume. 13. & casu 237. num.19. & de interdictis remed.6. retinendæ possess. num. 114. cum seqq. Gom. vari. tom.2. cap. 2. num.17. Surd. decis.120. num.12. & decis.236. num.12. Cou. vari. lib. 3. cap. 14. num. 8. vers. item, & pract. c. 37. n.2. & n.3. col.3. D. Barb. in d. l.2. in princ. p. 2. n. 34. cum seqq ff. solut. matri. Thomas de Thomasettis reg.* 268. vbi intelligit procedere, nisi tractetur de præiudicio tertij, vel de publico bono, vel de animæ salute.

59 Prohibita omnia intelliguntur,quæ non inueniuntur in iure concessa *cap. Pastoralis* 53. *de appellat. cap.inter corporalia de translat.prælati*. Et prohibitum censetur, quod non inuenitur permissum *l. Gallus* §. *ille casus,vbi notat Alexand. num.9. C. de iure dot. ita colligitur ex adductis per D. Barb.in l.cũ prætor* §.1.*n*.95.*ff. de iudicijs*.

60 Prohibita quæ non inueniuntur, per legem permissa censentur *l. nec non* 28. *post princip. ibi,sed si lex non prohibeat*, & §. *quod eis cum glos. in verbo prohibeant ff. ex quib. caus. maior. l.* 1. *ff. de testibus l. mutus* §. *quæritur ff.de procurator. l. ab ea parte ff. de probat. l. statuas C. de religios. et sumpt. funer.cap.omnes, et ibi glos.* 3. *dist. cap.* 1. *de translat. prælati,vbi glos. verbo non inuenitur cap. nuper* 29. *vers. in secundo, cap. cum illorum* 32. *vers.* 1. *de sentent. excom. Alciat. resp.* 8. *num.* 18. *Francisc. Bursat. cons.* 110.*num.* 27. *lib.* 1. *Burg. de Paz cons.* 8. *num.* 3. *Bertazol. tract. clausularum instrum.clausula* 2. *glos.* 1. *num.* 5. *Brunor. à Sole in locis commun.verbo prohibitio* 1.*Bouad.in sua politic.lib.* 3. *c.*4.*n.*44.*D.Barb.in l.cũ prætor* §.1.*n*.95.*ff.de iud.Mari.Ant.var.li.*1.*resol.*41.*n*6. Et in dubio faciẽda est interpretatio,vt actus cẽseatur permissus, quando non reperitur prohibitus *Anchar. cons.* 344. *Aym. cons.* 203. *num.* 2. *lib.* 1. *Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 16. *num.* 2.*Mastard. de probat. lib.* 3. *concl.* 1237. *num.*2.*Ceual. commun. contra commun.q.* 227.

61 Prohibito vno, censentur omnia prohibita, per quæ ad illud peruenitur, *l. oratio ff. de sponsal. l. pupillus §. sed si per interpositam ff. de auctorit. tutor. l. eos in fine C. de vsuris l. legem in fine C. de natural. liber. l. fin. C. de reb. alien. non alien. cap. præterea de officio delegati cap. cum quid prohibetur 39. de regul. iuris lib. sexto, Mascard. de probat. concl.* 102. *per totam* vbi agit de intellectu huius principi, *Surd. cōs.* 301. *num.* 74. *Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo prohibere. Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi* 293. *nu.* 22. *Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.* 1. *cap.* 15. *n.*20. Procedit tantum in his, per quæ necessario peruenitur ad rem prohibitam: nō vero in illis, per quę ad illam perueniri potest contingenter aut possibiliter, iuxta tradita per *Bart. in l. ambitiose num.* 22. *ff. de decretis ab ordine faciendis, et in l.* 2. *ad fin. ff. de iurisd. omn. iud.* receptum communiter vt *ex Purpu. refert, et sequitur D. Barb in l.* 1. *p.* 3. *num.* 57. *ff. soluto matrim.* accedunt tradita per *Tiraq. de iure constit.* 3. *p. limit.* 7. *num.* 24. *Gom. l.* 45. *Tauri nu.* 29. *ante fin. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo alienatio num.* 15.

62 Prohibitum vna via, non censetur alia permissum *l. quod dictum ff. de pact. l. cum his §. si cum ijs ff. de transact. l. athletas, § ait prætor ff. de infamib. l. si quis, § minor ff. qui, et à quib. l. illud ff. ad legem Aquil. cap. cum quid vna via* 84. *de regul. iuris lib. sexto Surd. cons.* 301. *num.* 75. *D. Barb.*

Barbo. in l. cum prætor §. vlt.num. 235. ff. de iudicijs.

63 Prohibitum directo, non potest fieri per indirectum *l. Seius, et Augerius vbi Bart. ff. ad l. Falcid. l. scire oportet §. si mater ff. de tutor. et curator. dat. ab his, cap. cum quid, vbi Dyn. de reg. iur. in 6. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 189. num. 82, Surd. decis. 21. num. 4. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de exemptionibus clericorum, et eorundem bonorum à muneribus publicis §. 7. num. 6. pag. 366.*

64 Prohibitum ad tempus, post tempus videtur esse permissum *l. imperator 8. vbi Bald. ff. de postulan. l. si vnus §. 1. ff. de pact. l. epistola, §. fin. ff. eod. l. pater filium § fundũ, ff. de legat. 3. Tiraq. de retract. conuent. §. 1. glos. 2. n. 46. Surd. decis. 75. num. 1. et cons. 294. n. 6. et cons. 247. nu. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo prohibitio 16. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 65. nu. 8. D. Barb. in l. cum prætor in princip. num. 45. ff. de iudicijs.*

65 Prohibitum post tempus, censetur permissum ad tempus vide supra hac *tit. n. 18.*

66 Prohibitum in loco, extra illum censetur permissum vt per *Ioan. Gars. de nobilit. glos. 1. num. 31.*

67 Prohibitum vni, alijs censetur concessum *l. qui accusare ff. de accusat. l. cum prætor, vbi Doct. Barb. in princip. num. 36. ff. de iudicijs. cap. non ne de præsumpt. Vgolin. de offic. et potest Episcopi cap. 14. §. 9. nu. 1. in princip.*

68 Pro-

68 Propter quod vnumquodque tale, & illud magis, *l. cum aurum 19. §. perueniamus, vers. semper, ff de auro, & arg. leg. auth. multo magis, C. de sacros. eccles. l. quanto magis, C. de iure iur. Aristo. 2. Metaphys. Flamin. de resignat. to. 1. lib. 5. q. 4. n. 4. cum seqq.*

69 Puniendus quis est in eo, quo deliquit, *l. qui crimen, C. qui accus. non pos. cap. postulasti, de clerico excom. Barthol. Perct. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus ecclesiæ non alien. verbo illis exceptis num. 8.*

70 Protestatio cõtraria facto non suffragatur, *l. cum in plures, §. locator, ff. locati, cap. gratũ, de offic. deleg. Surd. con. 371. num. 67. vol. 3. & decis. 70. num. 8. & decis. 246. num. 4. Campanili in diuersorio iuris canon. rub. 11. cap. 13. n. 185. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 55. num. 9.* Non est autem protestatio facto contraria, sed dicitur compatibilis, & releuans, cum versamur in facto dependente à voluntate, & facto protestantis, vt per *Bart. in l. non solum §. morte num. 17. ff. de nou. oper. nunciat.*

Q

1 Qualitas stare non potest sine subiecto, *l. 4. §. fin. ff. de actio. empt. l. fin. ff. de collat. bono. l. nullam, §. si absentis, vbi Angel. ff de petit. hæredit. l. Pomponius, §. fin. vbi Aretin. in princip. ff. de acquirenda possess. §. ideo autẽ, instit. de seruit. rustic. præd. princip. instit. de vsufr. Gom. l. 17. Tauri nu. 19. vers. primò, Surd.* 2

conſ. 34. *num.* 13. *&* *conſ.* 150. *num.* 80. *&* *cõſ.* 236. *num.* 15. *&* *conſ.* 246. *num.* 6. *&* *conſ.* 304. *num.* 1. *&* *conſ.* 305. *num.* 67. iunctis, quę ſupra notaui *lit. N. num.* 24.

2 Qualitas facilius datur, quam ſubſtantia, *Menoch. conſ.* 93. *num.* 15. *Surd. deciſ.* 222. *nu.* 71. cum alijs, quos refert *Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. cap.* 306. *num.* 34. Et qualitas facilius præſumitur, quam ſubſtantia, vt per *Surd. de alim. tit.* 8. *priuil.* 56. *num.* 96. *&* 97. *et conſ.* 322. *num.* 71.

3 Qualitas noua aduẽniens enti repõnit illud in diuerſam naturam, & ſpeciem, *§. præterea inſtit. de inutil. ſtipulat. cap. cum Marthæ, §. quæſiuiſti de celebrat. miſſarum cap. ſtatutum, de elect. lib.* 6. *Hyppol. ſing.* 520. *qualitas, Menoch. conſ.* 35. *num.* 13. *&* *de interdict. remed.* 6. *recuper. poſſeſſ. num.* 8. *Surd. deciſ.* 2. *&* *conſil.* 321. *num.* 12. *cum ſeq.* Et qualitas adueniens enti non mutat ſubſtantiam, ſed naturam, *Brun. de augmento in* 3. *quæſt. princip. num.* 7. *Cardin. Tuſch. tom.* 1. *lit. A. concl.* 82. *num.* 12. Mutatione enim qualitatis rei ſubſtantia non mutatur, *l. ſi fundus, §. ſi res, ff. de pigno. §. minus, inſtit. de hæred. qua ab inteſta. deſe.*

4 Qualitas adiuncta verbo, intelligitur ſecũdum tempus verbi, *l. in delictis, §. ſi extraneus ff. de noxal. act. l.* 1. *§. tutoris, ff. quod iuſſu, l. Titius, vbi Bart. ff. de teſtam. milit. cap. ſi eo tempore, de reſcript. in* 6. *cum alijs, de quibus per Menobed. deciſ.* 23. *n.* 1. *de præben. Menoch. conſ.*

107.

107. *num.* 22. *& de interdictis remed.* 16. *recuper. possess. num.* 23. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 13. *num.* 5. *& cons.* 335. *nu.* 20. *& cons* 375. *nu.* 37. *& cons.* 455. *num.* 5. *Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi* 263. *num.* 27. *Auend. ad l.* 44. *Tauri, glos.* 15. *num.* 2. *Flamin. de resignat. tom.* 1. *lib.* 1. *q.* 11. *n.* 10. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 43. *n.* 143. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo qualitas n.* 23. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. Q. concl.* 9. *Trentasinq. vari. lib.* 1. *tit. de legitima resol.* 2. *sub n.* 7. *§. secundo qualitas, Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. n.* 290. *Ioan. Petr. Moneta tract. de distribut. quotidianis p.* 1. *q.* 9. *num.* 38. *Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resolut.* 268. *num.* 2. *in* 2. *edit. Pichard. ad §. proximus num.* 2. *instit. de leg. agn. success. Francis. Galet. in margarita casuum conscientiæ verbo qualitas,* Vt principium hoc verificetur, debet interuenire qualitas tempore verbi actu, & non habitu solum, *Rota Romana apud Farinac. decis.* 496. *nu.* 2. *tom.* 2. *p.* 1.

5 Qualitas dispositionis vbi deficit, deficit ipsa dispositio, *glos. in l. mancipia, verbo auocandum, C. de seruis fugitiuis, Fului. Pacian. de probat. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 8. *Camill. Gallin. lib.* 4. *de verbor. signific. cap.* 9. *num.* 9. *Menoch. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 15. *num.* 47. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 82. *num.* 1.

6 Qualitates non entis nullę sunt, vide supra *lit. N. num.* 24.

7 Quem non honoro, grauare non possum, vide supra *lit. G. num.* 15.

8 Quem de euictione tenet actio, eundem, agentem repellit exceptio, vide supra *lit. E. numero* 19.

9 Qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur, vide supra *lit. D. n.* 1.

10 Quod differtur, non aufertur, *l. quoties, C. de precibus imper. offer. cap. ancillam* 32. *q.* 2. *cap. nemo desperandus, de pœnit. dist.* 7. *cap. statutum, vbi glos. verbo retardari, de hæretic. lib.* 6. *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exceptionum explicat. n.* 966.

11 Quod potui nolui, quod volui adimplere nequiui, *l.* 3. *in fine, vbi glos. C. de contrah. & commit. stipulat. l. multum interest, vbi glos. C. si quis alteri, vel sibi, cap. cum super* 23. *in fine, de offic. delegati; Surd. conf.* 251. *n.* 36. *Card. Tusch. tom.* 1. *lit. B. concl.* 133. *n.* 1.

12 Quod tibi non vis fieri, alijs ne facias, *l. iustitia, ff. de iustit. & iure, §. iuris præcepta verbo, alterum non lædere, et ibi glos. instit. eod. tit. vbi Pichard. num.* 30. dicit, quod non læditur alter si id, quod nobis fieri nolumus, alteri quoque non faciamus, per *cap. placuit, de maiorit. & obed.*

13 Quod per me non stat, mihi non debet imputari, *l. si ideo, C. de his quibus vt indignis.*

14 Quod quisque iuris in alium statueris, ipso iure vtaris, *l.* 1. *ff. quod quisque iuris, Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. Q. concl.* 49.

15 Quod

15 Quod semel placuit, amplius displicere nô potest, *cap. quod semel 21. de regul. iuris lib. 6. §. semel causa instit. quib. ex cau. manum Cardin. Tusch. tom. 6. lit. Q. concl. 48. Thomas de Thomasettis reg. 266.*

16 Quod in vtilitatem est introductum, non debet in odium retorqueri, *Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exempt. p. 1. cap. 3. num. 18.* iunctis supra adductis *lit. F. num. 37.*

17 Quod alicui gratiose conceditur, trahi non debet ab alijs in exemplum, *l. quoniam, C. de episcop. & cler. cap. quod alicui, de regul. iuris in 6. Thomas de Thomasettis reg. 256.* vbi asserit procedere, quando alicui gratiosè aliquid est concessum à Principe, secus autem si sit côcessum à iure communi, vel intelligit de priuilegio.

18 Quod de vno negatur, de alio concessum esse videtur, *l. cum prætor, ff. de iud. l. ait prætor, §. sed quod Papinia. ff. de mino. cap. quauis 25. dist. cap. non ne præsumpt.* Et è conuerso, quod de vno conceditur, de alio negatur, *l. maritus, C. de procurato. l. cum ita in fin. C. de condit. & demon. d. §. sed quod Papinia. d. cap. non ne, Thomas de Thomasettis reg. 257.* vbi asserit procedere, nisi sequatur correctio, vel absurdum.

19 Quod nostrum est, sine facto nostro alterius fieri non potest, *l. quod nostrum, ff. de reg. iur. Thomas de Thomasettis reg. 263.* vbi asserit procedere,

cedere, nisi auctoritate legis alterius fiat.

20 Quod quis in se approbat, in alio reprobare non potest, *l. in arenam*, *C. de inof. testam.* iunctis, quæ infra notaui *lit. V. num.59.*

21 Quod omnes tangit, debet ab omnibus cõprobari, *l. fin. in fi. C. de auctorit. præstan.*

22 Quod quis ex suo facto sentit, sibi, & non alij debet imputare, *l. inter cohæredes, §. quod ex facto, ff. famil. hercifcund.*

23 Quæ fauore publico introducta sunt, humana dispositione mutari non possunt, *l. nemo potest, ff. de legat. 1. l. ius publicum, ff. de pact. l. quod de bonis, §. fin. ff. ad leg. falcid. auth. sed cum testator, vbi Doct. C. eod.*

24 Quę ab initio sunt voluntatis, ex post facto sunt necessitatis, *l. sicut, C. de actio. & oblig. l. in commodato, §. sicut, ff. commod. l. si quis argentum, §. cum enim, C. de donat.* cum alijs supra citatis *lit. C. num.59.*

25 Quod maior pars facit, ab omnibus factum censetur, *tex. est, ibique glos. Bart. & Doctor. in l. quod maior, ff. ad municip. glos. in cap. 1. in verbo tractatus, de reb. eccles. non alien. in 6. canonistæ communiter in cap. cum omnes, de constitut. tradit explicans Rendina in promptuar. recept. sentent. tom. 1. tit. 36. num. 4. in fine.* Limita in actibus factis ab vniuersitate, in quibus agitur de pręiudicio particularium ipsius vniuersitatis, tũc enim actus facti nullatenus valebunt, nisi omnes sint vocati, pariterque omnes consentiant, ita *glos. in cap. quod omnes*

de

de regul. iuris in 6. cui subscribit *glos. in cap. cum omnes in verbo constitutum vers. dicas etiã, de constit.* notat *Rendina d. to.1.tit.124.num.5.*

R

1 RAtio attenditur magis, quam dictum, *Brunor. à Sole in locis commun. verbo ratio* 2. Et omne dictum à sua ratione regulatur, *l. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat.* 2 Et per rationẽ ampliatur, & limitatur, *l. vnum, ex familia, §. fin. ff. eod. tit. de legat. 2. d. l. cum pater, §. dulcissimis, ff. eod. l. si is qui animo, ff. de acqu. pos. vbi glo. Ias. in l. id quod n. 7. ff. de leg. 1. Surd. cõs. 67. n. 20. cum seq. Rota Romana apud Farin. decis. 10. num. 2. tom. 1. p. 1.*

2 Ratio exemplis est anteponenda, *cap. fi. dist. 9.* quia exẽplis non est iudicandũ, sed legibus, vt supra dictum est *lit. E. num. 27.*

3 Ratio est anima legis, *l. cum ratio, ff. de bonis damnato. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori ecclesi. p. 2. cap. 9. num. 136. Barth. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alie: in initio text. num. 41.* Et sine ratione non est lex *cap. consuetudo dist. 1.* Et sola voluntas legis pro ratione habetur, *§. furtiuè institut. de vsucap. glos. ordina. in l. 1. §. initium in verbo ratus, ff. de postulan.* Vnde dicitur, sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas, *l. quia poterat, ff. ad Trebel. §. sed quod principi, institut. de iur. natu. glos. fin. in l. filio pater ff. de legat. 1.*

4 Ratio legis vbi militat, ibi lex loquitur, &

disponit, ac regulat ipsam legem, *Card. Tusc. tom. 6. lit. R. conclus.* 31. *&* 32. Et ratio legis ampliat dispositionem, tanquam illius anima, *Surd. de alim. tit.* 1. *q.* 44. *num.* 15.

5 Ratio legis magis attenditur, quam dispositio, & præfertur verbis, *Surd. decis.* 19. *nu.* 1.

6 Ratio vbi est eadem, debet esse eadem iuris dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil. l. illud C. de sacros. eccles. l. si postulauerit, §. 2. ff. ad leg. Iuliam, de adulter. l. quidam nummularios ff. de eden. l. nauta, §. fin. ff. nautæ caupon. l. à Titio, ff. de furt. §. pari ratione, instit. quib. mod. ius patr. potest. soluit. iuncto §. si igitur institut. quod cum eo, Narbon. de appellat. à vicario ad episcopum p.* 2. *num.* 6. *Thomas de Thomasettis reg.* 299. *Surd. cons.* 301. *num.* 19. *& decis.* 52. *num.* 10. *Trentasinq. vari. lib.* 1. *tit. de statutis, resol.* 1. *sub num.* 2. *§. primo; Farinac. in praxi crimin. p.* 7. *in fragmen. lit. E. num.* 51. *cum seqq. Cæsar Argel. de cõtradictore legitimo q.* 10. *num.* 115. *Portol. in tract. de consortib. & fideicom. legali cap.* 5. *num.* 14. *Vgolin. de offic. & potest. episcopi cap.* 13. *§.* 27. *num.* 1. *vers. quid igitur, & cap.* 49. *§.* 4. *num.* 2. Non procedit in statutis iuris correctorijs, *Portol. cap.* 6. *num.* 15. vbi proximè. Et vbi est eadem ratio, dicitur adesse eadem lex non extensiuè, sed comprehensiuè, vt per *text. in d. l. illud, C. de sacrosanctis ecclesijs, l. his solis, vers. satis etiam cautè putamus, C. de reuocandis donation. l. item veniunt, §. ait senatus, ff. de petit. hæred. & Tiraq.*

raq. latè plura adducentem in l. si vnquam verbo libertis num. 45. *& 46. C. eod. tit.* ita resoluit *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proam. nu.* 105. notat etiam *Rebuf. in comment. ad tit. ff. de verborum significat. ad l. in lege censoria* 203. *§. itemque de seruis, vers. colligitur ex hoc tex. pagin. mihi* 647. *Surd. decis.* 276. *nu.* 8. *Guter.* cum multis per eum adductis *pract. lib.* 3. *q.* 17. *num.* 84. *cum seqq.* Idem etiam procedit in lege pœnali, vt ex *Villagut. tradit Perez de Lara. de capellan. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 24. *Cardos. in praxi iudicum verbo lex num.* 24. *& verbo pœna num.* 25. *P. Rebel. de oblig. iustit. p.* 1. *lib.* 1. *q.* 6. *sect.* 4. *num.* 20. *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 39. *num.* 1. Et vbi diuersa ratio reddi non potest, diuersum ius induci non debet, *l.* 3. *§.* 1. *ff. de iniust. rup. testam. l. à Titio. ff. de verbor. oblig.* Et diuersitas rationis, diuersitatem iuris inducit, *l. inter stipulantē, §. sacram. ff. de verborum oblig. l. fin. ff. de ritu nupt.* Et ratio vbi est diuersa, dispositio quoque diuersa esse debet, *l. si ita, ff. de manum. test. l. si seruus, ff. de statulib. Dec. cons.* 394. *num.* 3. *Surd. cons.* 67. *n.* 19.

7 Ratio eadem est de parte, quo ad partem, quæ de toto quo ad totum, vide sup. *lit. I. n.* 41.

8 Ratione quod caret, inciuile dicitur, *Ludou. Rodolphin. vari. quæst. lib.* 2. *q.* 46. *num.* 2.

9 Ratione legis cessante, cessat quoque eius dispositio, vide supra *lit. L. num.* 14. Ratio naturalis habet vim legis, notatum est supra *lit. L. num.* 4.

10. Regulæ in dubio inhęrendum eſt, donec exceptio probetur, *l. illud, C. de ſacroſanctis eccleſijs l. vltima, C. de hæred. inſtit. l. apud antiquos, C. de furtis, l. ab ea parte, ff. de probat. cap. 2. de coniug. leproſ. gloſ. in rub. de regul. iuris lib. ſexto, Menoch. conſ.* 88. *num.*51. *& conſ.* 187. *num.* 25. *& de interdictis remed.* 14. *recuper. poſſeß. num.* 32. *Surd. deciſ.* 255. *num.* 2, *et deciſ.* 322. *num.* 40, *cum ſeqq. & conſ.*356. *num.* 18. *Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib.* 5. *tit.* 15. *num.*31. *Couvari. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 4. *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 2. *num.* 26. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. gloſ.*8. *num.* 70. *cum ſeqq. Brunor. à Sole in locis commun. verbo regula, Ioa. Petr. Monet. tractat. de diſtribut. quotid. p.* 1. *q.* 9. *num.* 56. *et p.* 2. *q.* 10. *num.* 25. *Aloyſ. Ricci. deciſ. curiæ Archiepiſcop. Neapol. deciſ.* 138. *n.* 1. *p.* 2. Et regulę eſt ſtandum, donec probetur limitatio, *Aloyſ. Ricci. d. p.* 2. *deciſ.* 107. *nu.*2. Et ſecundum regulam ſemper eſt pronuntiãdum, *Mendez à Caſtro in praxi Luſit. lib.*3. *capit.* 15. *n.* 9. Et qui regulę contradicit, id expreſsè probare debet, *l. ab ea parte, ff. de probat. cap. ad decimas, de reſtitu. ſpoliator. Bertazol. in repetit. l. ſi quis maior, C. de tranſact. n.* 603. vbi *nu.* 604. reddit rationem, quia tenaces ſunt regulę iuris, à quibus non eſt recedendum, niſi contrarium expreſsè reperiatur in iure. Et qui habet regulam pro ſe, habet intentionem ſuam fundatam, *Guter. de iuramen.*

men. confirm. p. 1. cap. 1. n. 64. et pract. lib. 3. q. 4. num. 13. et q. 76. n. 8. Bernard. Græu. ad pract. cameræ imper. lib. 1. concl. 36. consid. 1. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 94. Mari. Anton. var. lib. 2. resol. 59 casu 12. Ita vt ab onere probandi releuetur, *Mascard. de probat. conclus. 1261.*

11 Rei suę quilibet liber est moderator, & arbiter, *l. in re mandata, C. mandati, l. in traditionibus, ff. de pactis Thomas de Thomasettis reg. 98. Rota Romana apud Farin. decis. 105. nu. 6. tom. 1. p. 1. Menchaq. quæst. illustr. cap. 28. nu. 15. Perez ad l. 1. vers. ex qua infertur tit. 2. lib. 5. ordin. pag. mihi 76. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 45. num. 6. P. Molin. de iustit. tractat. 3. disp. 1. concl. 1. Escobar de ratiocin. cap. 9. nu. 50. Cardin. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 486. et tom. 6. lit. R. concl. 112. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol. 149. n. 4. in 2. edit. Thomas de Thomasettis reg. 247.* vbi asserit procedere, nisi lex in aliquo casu resistat, vel dummodo quis alterius conditionem deteriorem non faciat. Vnde in traditione rei suæ potest quis apponere legem, quam velit *d. l. in traditionib. l. si quid possessorē, §. sic autem, l sed etsi lege, §. consuluit, ff. de petit. hæredit. l. legem, C. de pactis, l. legem, C. de donat.* cùm alijs, de quibus per *Surd. de alim. tit. 8. priuileg. 56. n. 93. & tit. 9. q. 18. num. 13. & 14. & decis. 62. nu. 6. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 16. num. 6. & de extinct. emphyt. cap. 3. nu. 11. Cabed. p. 2.*

decis. 31. *in princip. Bouadil. in sua polit. lib.* 3. *cap.*4.*num.*63.*Stephan.Gratian.disceptat.forens. cap.*175.*num.*5.*Cened. pract.q.*35.

12 Rei partes fauorabiliores sunt partibus actoris, *l. fauorabiliores, ff. de reg. iuris, l. matrem, C. de probat. cap. ex parte de rescriptis, Thomas de Thomasettis reg.* 120. vbi dicit procedere in fine litis, quia in principio magis fauendum actori, quod etiam asserit *reg.*270.

13 Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus, *l. asse toto, ff. de hæred. instit. l. si ita scripsero, ff. de condit. & demonstr. l. ait pretor, §.* 1.*ff. de re iudic. Menoch. cons.* 1. *num.*83. *Surd. decis.*212.*num.*14.*& decis.*291. *num.* 17. *&* 18. *& consil.* 362. *num.* 8. *Guter. consil.*18. *num.*56. *cum seq. Tiraq. de lege connub. glos.*7. *num.* 187. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 16. *num.* 17. *& num.* 33. *Bouadil. in sua polit. lib.* 1.*cap.*4. *num.*22. *Stephan. Gratian. discept. forens. tom.*3.*cap.* 501.*num.* 16.*&* 17.*Ceual.cōmun. contra commun. tom.*4.*q.*905.*num.* 13. *&* 14. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo relatio* 5. *Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure, ff. de iustit. & iure p.*1.*cap.* 8. *n.*91. *versic. nihilominus, Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.*87. *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 115. *num.* 74. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. concl.*129. *Mantica Rotæ Romanæ decis.* 137. *n.* 6. *Campanili in diuersorio iuris canon. rub.* 12. *cap.* 7. *nu.* 27. *prope finem, Mari. Antonin. vari. lib.* 2. *resol.* 59. *casu* 16. *Rota Romana apud*

Farin.

Farin.decis.35.num.6.tom.1.p.1. & decis. 187. num. 7. ibid. et decis.457.num.2. Et relatio restringitur, & limitatur ad illud, quod in relato continetur tantum, & non amplius, *Ioseph.de Sesse Aragon. decis. 125. num. 41. et decis. 187. num.* 110. Et referenti non creditur, nisi constet de relato, *d.l.asse toto, auth. si quis, C. de eden. Surd. cons. 5. n. 57. Mari. Antonin. vari. lib.1.resol. 38.num. 5.et resol. 64.num.7.et lib.2. resol. 8. num.12.*

14 Remedium ordinarium vbi datur, non conceditur extraordinarium, vt pro regula constituit *text. in l. quaedam in princip. ibi, quia id consequi etc. ff. de edendo, l. cum fine, ff. de Carbon.* & in terminis restitutionis *tex.in l.in caussa 17.ff. de minor. resoluunt* Zazi.*lib.1.respons. cap. 20. Alphan. collect. 755. Menoch.de interdict. remed..15.recuper. possess. n.12. Maur. de in integr. restit. cap. 11. Sfort. eod. tract. p. 1.q. 17. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo per quod pristinum n. 16.et verbo implorare num.9. C. de in integr. restit. minor. Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 5. q. 3. num. 2. Dom. Christopho. de Paz in schol. ad leg. stylli l.171. n.1.D.Barb. in l. quia tale num. 63. ff. solut. matrim. Card. Tusch. tom. 5. lit. O. concl.* 182. Procedit & intelligitur principium hoc, si remedium extraordinarium vtilius non sit ordinario, ex *Zazi. num. 20. Maurit. 7. Sfort. 33. Morl. 12. dictis locis, Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit.p. 3. cap. 1. num.* 19. Limitatur tamen si reme-

dium extraordinarium vtilius sit ordinario; secundum quę rectè procedit receptissima doctrina; quę minori habenti remedium ordinarium, non denegat restitutionem, quoties per hanc plenius, seu, vt ipsi loquuntur, pinguius minori succurritur, notant *doct. in l. in prouinciali, ff. de noui operis nunciat. Tiraq. in l. si vnquam, verbo libertis num.* 114. *C. de reuocandis donat. Maurit. d. cap.* 11. *nu.* 7. *Cald. d. l. si curatorem verbo læsis num.* 11.

15 Remedio nouo indigent, quę de nouo emergunt, vide supra *lit. E. num.* 8.

16 Reprobatio vnius ex duobus propositis, videtur includere approbationẽ alterius *l. Tribunus, §. fin. ff. de testam. milit. vbi Bald. cap. non ne de præsumpt. Surd. decis.* 195. *num.* 3. *D. Barbosa in l. cum pretor in princip. num.* 37. *et num.* 53. *cum seq. ff. de iudicijs.*

17 Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat, *l. is cui opus, vbi latè Ias. n.* 6. *ff. de noui operis nunciat. l. si cõuenerit, §. si fundus, ff. de pignor. acti. l.* 1. *C. de distra. pignor. l. Iulianus, l. Caius, vbi Bart. ff. de manum. testam. l. Põponius, §.* 1. *ff. de acqu. posseß. l. fin. §. fi. ff. de contrah. empt. l. via constituti, §. si fundus, ff. de seruit. rustic. præd. cap. si quis laicus, et ibi glos.* 16. *q.* 1. *cap. ex litteris, de pignor. cap. pastoralis, de decimis, Ordinatio regia Lusitanorum lib.* 4. *tit.* 3. *in princ. Bellacomb. tom.* 1. *commun. opi. lib.* 3. *tit communia seruitutum num.* 67. *pag. mihi* 426. *Menoch. cons.* 2. *num.* 33. *et cons.* 63.

num.

num.11. & conf. 80. num.79. Cabed. Lusit.decis. 52. num.1.p.2. D. Barb. in l.post dotem nu. 5. ff. soluto matri. Gald. Pereira de extinct.emphyt. cap. 3. num.33. & de empt. cap. 10.nu.10. & cap. 27. num.vlt. Card. Tusch.tom. 5. lit. O. concl. 145. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p.2.cap.15.num.41. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. resol. 529. nu.6.in 2. edit.Ioa. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1.tit.de exceptionibus clericorum, & eorundem bonorum à muneribus publicis, §. 3. num.2.pag. 357. & tit. de clerico debitore §. 8. num. 6. pag. 444. Quod axioma intelligitur, quandò onus est reale; non verò quando est personale, *d. l. vlt. ff. de contrah. empt. l. eum cui C. de action. & obligat. l. cogi, §. vnde quæritur, ff. ad Trebell. l. vlt. C. de hæred. act. l. cum fundo, & ibi Bald. ff. de seruit. rustic. præd. notat Bellac. d. num. 67. Cald. in l. si curatorem, verbo sua facilitate num. 80. C. de in integr. restit. minor.* Amplia rem transire cum suo onere etiam in singularem successorē per *tex. in d. l. cū fundo, ff. de seruit. rustic. prædior. l. 3. C. de seruit. Bellett. d. §. 8. nu. 7.* Etiam si res transeat in priuilegiatum, vt in ecclesiā, *Duenh. reg. 100. num. 14. Grau. conf. 217. nu. 5.* quos cum alijs citat *Bellett. d. §. 8. num. 8.* Vel in fiscum, vt per *Menoch. conf. 75. n. 63.* latissimè *Tiraq. de retract. consang. §. 1. glos. 9. num. 112. & glos. 10. num. 13.* quos adducit idem *Bellett. d. §. 8. num. 9.*

18 Res vna, & eadem non debet diuerso iure

cen-

censeri, vide supra *lit. I. num.* 48.

19 Res per quascunque causas nascitur, per easdem dissoluitur, *cap. omnis 27.q.2.cap. omnis res, de regul. iuris, in antiq. Narbona de appellat. à vicario ad episcopum p.1.num.95.Valasc. consult.* 130,*num.* 17.Vnde eadem solemnitas requiritur in reuocatione actus, quæ in cōfectione ipsius, *Duen.reg.* 187.*vers.* 18. *Cald. Pereira de potest. eligendi cap.* 7.*n.* 13.

20 Res sua nemini seruire potest, *l. si rem alienam la* 2.*ff. de pignorat. act. l. in re communi, ff. de seruit.vrban.pred. l.vti frui, ff. si vsusfructus petatur, Surd. de alim.tit.*8.*priuil.* 49.*num.* 7.*& decis.*76.*num.* 2.

21 Res iudicata pro veritate habetur, & facit rem notoriam, & de albo nigrum *l. si non sortem §. hæredi ff. de condict. indebiti l. cum putarem ff. famil. hercisc. l. ingenuum ff. de statu homin. l. res iudicata, ff. de reg. iuris l.*1. C. *quando prouoc. doct. in cap. suborta de re iudic. Mascard. de probat. concl.* 1296. *à num.* 14. *cum seqq. Surd. decis.* 170.*num.*15. *& decis.* 289.*nu.* 1.*& cons.* 91.*num.*2. *& cons.* 106.*num.*13. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo sententia* 48. *Farin. in praxi crimin. q.* 21. *num.* 35. *Anton. Monach. Florent. decis.* 35. *num.*1.*& num.*24. *&* 25. *Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. concl.* 267. *Mari. Antonin. vari. lib.*1. *resol.* 76. *num.* 2. *& resol.* 94. *num.* 11. Et sententia, quæ transiuit in rem iudicatā præsumitur iuste lata *l. Herennius §. Caia ff. de vsur. cap. in præsentia de renunciat.*

nunciat. Gam. Lusit.decis. 110.*num.*5.*Cald.Pereira de empt. cap.* 34. *num.* 40. *Rota. Romana apud Farin. decis.* 94. *num.*1.*tom.*1.*p.* 1. *Mari. Antonin. d. lib.*1. *resol.* 50. *num.* 30.*& resol* 71. *num.* 4. *& lib.* 3. *resol.* 13. *num.* 1. Et facit ius quo ad omnes *l. si seruus §. si hæreditatis vers. & cum ius ff. de legat.* 1. *Rota Rom. apud Far. decis.* 78. *num.*1. *tom.*1.*p.* 1. & habet vim consuetudinis, & legis,*Gam. decis.* 174. *num.* 10. Limita primo in sententia lata in causa criminali,quæ non transit in rem iudicatam, *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 7.*in fine*. Limita secundo in sententia lata in causa matrimoniali, quę etiam non transit in rem iudicatam, *cap. lator, de re iudic. Vezin. tom.*2. *commun. opin. lib.* 7. *tit.* 14.*nu.* 178. *pag. mihi* 271. *Ioach. Beust.tract. de matrimon. cap.* 39. *Hieronim.à Laurent. Auer. decis.* 70.*nu.*3. *P. Sanch. de matri.lib.*7.*disp.*100. *Cou.de sponsal.p.* 2. *cap.* 8. §. 12.*Bernard. Grau. ad pract. cameræ imper. lib.*1.*concl.* 112. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo sententia n.* 85. *Brunor.à Sole eod.verbo n.*28,*Sigismund. Scacc. de appellat. q.* 17. *limit.* 34.*num.*6. *Mari. Antonin. d.lib.*1.*resol.*93,*num.*7.*&* 8.quamuis fuerit decisa per iuramentum, *Seraphin. de priuileg. iuram. priuil.*102.*num.*8.*limit.*1. Limita tertio in sententia excõmunicationis, *Sanch. d. disp.* 100. *nu.* 11. *Scacci. d.tract.de appellat. q.* 12. *num.* 150. Limita quarto in sententia nulla,quę deinde non transit in rem indicatã,

Magon.

Magon. Lucen. decis. 62.num. 15. & decis. 98.n. 5. Put. decis. 374. & 389.nu.3.p. 2. Surd. cons. 61.num.53. Van. de nullit. in rub. quoties, & intra quod tempus, &c.num. 8. Azeu. l.2.num.23. titul. 17.lib. 4. nouæ recopil. Amator. Roderic. in pract. cap. vlt. p. 2.num. 10. & 11. Cald. Pereira quæst. forens. lib. 2.q.37. à princip. Mari. Antonin. d.lib.1.resol.77. nu.14. & resol. 109.nu.3. & 4. Nec parit exceptionem rei iudicatę, *l.4. §.condemnatum, ff. de re iud. Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 2. à num. 5. Rebuf. tom.1. ad leg. Galliæ tit. de sentent. execut. art. vlt. n.4. pag. mihi* 256. cũ sententia nulla nõ sit sententia, *l. vlt. C. de sentent. ex breuiloq. recit. clem. pastoralis, §. vt igitur, de re iud. Tiraq. in l. boues, §. hoc sermone, ff. de verborum signific at. limit. 1. num. 9.* Limita denique in sententia notoriè iniusta, quæ nunquam transit in iudicatum, *Surd. decis. 260. num. 30. & cons. 61.num.24. quem cum alijs citat Mari. Antonin. d. lib. 1. resolut. 57. n.* 4. Iniustitia enim notoria æquiparatur notoriæ nullitati ex citatis per eundem *Mari. Antonin. d.lib. 1. resol. 77. num. 13.*

22 Res inter alios acta alijs nocere non debet, in iure communi probat *text. in l. de vno quoque, ff. de re iudic. l. sæpè constitutum est, ff. eod. tit. l. nam & postea in fin. ff. de iure iur. l. quia non debet, ff. eod. l. Lucius ff. de his qui notantur infamia, l. Modestinus respondit ff. de except. l. Claudius, ff. qui potior. in pign. hab. l. si petitor, ff. de iudic. l. si vnus, §. pacta in fine ff. de pa-*

ctis,

ctis, *l.* 1. *cum multis aliis*, *ff. de except. rei iudicatæ*, *l. res inter alios acta*, *ff. de regul. iuris*, *tit. C. res inter alios acta*, *l. optimam*, *C. de contrah. empt. cap. inter dilectos*, *de fide instr. cap. veniens*, *de transact. cap. super eo*, *de officio delegati*. Et apud nostros Lusitanos constitutum est per *Ordinationem regiam lib. 3. tit. 81. in princip.* Et apud Hispanos extat *l. 20. tit. 22. par. 3. vbi glos.* 1. exornant *Tiraq. tract. speciali*, *res inter alios acta*, *Menoch. cons. 28. num. 28. & de retin. possess. rem. 3. num. 571. Mascard. de probat. concl. 394. num. 29. & concl. 1243. & cõcl. 1267. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 273. Hieron. de Laurent. decis. Auen. 82. nu. 1. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 106. num. 7. & n. 38. & 45. & lib. 3. resol. 1. n. 7. Menchaq. quæst. vsufrequent. cap. 23. num. 13. cum seqq. Couar. pract. cap. 13. num. 4. & cap. 14. num. 15. & 16. Surd. cons. 577. num. 25. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo exceptio num. 20. & verbo res num. 25. cum duobus seqq. & verbo sententia num. 67. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 12. Cardin. Tusch. tom. 6. lit. R. concl. 264. cum seq. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 7. num. 80 & q. 10. num. 264. & q. 2. num. 114.*

23 Resoluto iure dantis, resoluitur & ius accipientis, *l. lex vectigali 31. ff. de pignor. l. si ex duobus*, *§. 1. ff de in diem adiect. vbi Bart. Alberic. Bald. & Salic.* hanc regulam constituunt, *cap. nuper*, *de donat. inter virum, et vxorem*,

rem, decis. Pedam. 156. *num.* 12. *Gom. vari. tom.* 2. *capit.* 3. *num.* 8. *in fine, Mari. Anton. vari. lib.* 2. *resol. fin. casu fin. Bertazol. tract. clausularum instrum. clausula* 15. *glos.* 2. *num.* 16. *D.Barb. in l. quia tale nu.* 86. *ad finem, ff. soluto matrim. Cardin. Tusch. tom.* 6. *lit. R. cõcl.* 272. vbi intelligit in ijs, quæ habent dependẽtiam successiuam, non in ijs, quę in ipso instanti radicantur, & perfectionẽ habent in se.

24 Respondere nõ videtur, qui ad interrogata non respondit, *l. de ætate, §. quod autem, ff. de interrogat. action. Alciat. lib.* 2. *dispunct. capit.* 10. Ex responsione enim colligitur qualis fuerit interrogatio, *l. si defensor. §. qui interrogatus, ff. eod. tit. de interrogat. act. §. præterea, instit. de inut. stip. Natt. cons.* 98. *num.* 22. *Menocb. cons.* 47. *& cons.* 53. quos adducit *Mari. Antonin. vari. lib.* 3. *resol.* 44. *num.* 5. *vers. tum quia non.*

S

1 SCire quilibet pręsumitur, quod publicè scitur, *Tiraq. de retract. lig. §.* 35. *glos.* 4. *num.* 33. *Menocb. de præsumpt. lib.* 6. *quæst.* 23. *num.* 70. *& de interdictis remed.* 16. *recuperan. possess. num.* 34. *Garc. de nobilit. glos.* 4. *n.* 27. quia publica vox, & fama inducit scientiam, vt per *Ioseph. Ludou. Perus. decis.* 103. *nu.* 12. cui adde latè *Mascard. de probat. concl.* 1100. *n.* 2. *Menocb. de præsumpt. lib.* 6. *q.* 23. *num.* 70. *& de*

& de arbit. iudic. lib. 2. casu 186. num. 8. quos adducit Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 6. q. 4. num. 29.

2 Scire, & scire debere paria sunt, *l. quod te in fin. vbi glos. ff. si cert. pet. l si duo, ff. de acquir. hæredit. l. qui fundum, §. seruus, ff. pro empt. Tiraq. de retract. lig. ad finem tit. nu. 43. Surd. cons. 150. num. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 194. num. 1.* faciunt tradita per *Surd. decis. 146. Ioseph. Ludouic. Perus. decision. 103.*

3 Scire, & negligere scire paria sunt, *Sigism. Scacci. de appellat. q. 12. nu. 10.* Et paria sunt scire, vel scire posse, *l. pen. ff. ad Macedo. l. in bonorum in fin. ff. de bono. possess.*

4 Sententia, quæ transiuit in rem iudicatam, pro veritate habetur, vide supra *lit. R. nu. 21.*

5 A separatis non fit illatio, vide supra *lit. I. nu. 6.* Separatorum separata debet esse ratio, *l. Papinian. ff. de min. l. fin. ff. de calumn. Bal. in l. cum necessitatē, C. de fideic. Decian. in tract. crimin. lib. 1. cap. 7. num. 4. tom. 1. Castr. cons. 389. num. 2. vol. 1. Paris. cons. 101. num. 38. vol. 1.* quos adducit *Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 111. num. 4.*

6 Sequentia declarant præcedētia, *l. si seruus plurium, §. 1. ff. de legat. 1. cum Doct. infra cit. lit. V. n. 36.* Vnde clausula sequens refertur, & trahitur regulariter ad omnia præcedentia, vt probat *tex. in l. final. vbi Bart. ff. de rebus dub. cap. secundo requiris 41. de appellat. Gabri.*

tom.

tom.3.commun. opin. lib. 6.tit.de clausulis concl. 9.Gonzal. ad reg.8. Cancel.glos.32.num.30. nouissimè Rota Rom. apud Farin. decis. 105. n. 4.to.1.p.1.

7 Sermo simpliciter prolatus intelligitur de prima vice, *l. boues, §. hoc sermone vbi Tiraq. ff. de verborum significat. l. cum pater 79. §. pater in 1. ff. de legat. 2. Francisc. Galet. in margarita casuum conscientiæ, verbo sermo* cum alijs supra citatis *lit. D. n. 36.*

8 Ex signis cognoscitur signatū, *l.1.§.si intelligatur ff. de ædilit. edic. l. stigmata vbi Bart. C.de fabricens, lib. 11. Surd. cons. 126. n. 15.* Vnde res præsumuntur esse illius, cuius est sigillum, quo signat a sunt, vt per *Gom. l.45. Taurin.3.et n.77. Boer. decis.105. n.9. Afflict. decis. 23. nu. 3. et 4. Suar. tom. 1. comm. opin. lib. 4.tit. 41. n.6. pag.651. Menoch.de præs. lib. 3.q. 64. Mascard. de prob. concl. 91. et 157.n.3. cum seqq. et concl.160. n.4. et concl. 551. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 60. n. 62. cum seqq. Rebuf. ad leg. Galliæ tit. de mercator.min. vend. art.1.glos.2. n. 26. Ozasc. Pedam. decis.40. n.2. Hieron. de Laurntt. Auenion.decis.30.n.2. Brunor. à Sole in locis commun. verbo res 5. Curt. Philipp. p. 2. lib. 1. cap.7.num.13.vbi num.16.* resoluit quod si apud duos sit contentio super rebus, quæ ad eos pertinent eo, quod eodem sigillo ambo vtuntur, possidenti adiudicari debent, si vero non sint apud eos, sed penes tertium, diuiduntur inter contendentes.

9 Simile

9 Simile non est idem, *glos. in l. quod Nerua, & ibi Bart. ff. depositi, l. pecuniam, ff. si cert. pet. l. ad similitudinem, C. de episcopis, & cleric. §. sed inter eas, instit. de nupt. cap. capitulum de rescript. Marc. Mant. sing.* 318. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *casu* 84. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 4. *Bertazol. de clausulis instrum. clausul.* 27. *glos.* 12. *num.* 1. *Cassan. in catalogo gloriæ mundi p.* 1. *consid.* 48. *vers. quartus casus, Guter. pract. lib.* 2. *q.* 176. *num.* 4. *Gonzal. ad regul.* 8. *Cancel. glos.* 3. *num.* 51. *Aeaci. Anton. in comment. ad l.* 5. *num.* 70. *ff. de condit. & demonstrat. Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 7. *nu.* 100. *Cardin. Tusch. tom.* 7. *lit. S. concl.* 247. vbi *num.* 2. declarat, quod licet simile non sit idē, tamen de facili transit in idem, ideo contractus dubius iudicatur esse ex pluribus id, cui magis similis est, de quo vide etiam *concl. seq.*

10 Singula, quæ non prosunt, multa collecta iuuant, *l. spadonem, §. qui iura, ff. de excusat. tutor.* in ratione dubitandi, *l. rationes. & l. instrumenta, C. de probationibus, capit. causam, quæ eodem tit. l. stipulatus in princip. ff. de vsuris,* vulgaris doctrina *glos. verbo legitimis in l.* 2. *ff. eo. titul. de excusationibus tutorum* recepta ex infinitis, quos latè adducit *Anton. Gabr. tom.* 3. *commun. opin. tit. de probat. conclus.* 1. *num.* 1. *Surd. cons.* 245. *num.* 31. *& consil.* 329. *num.* 20. *Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate nu.* 59. *vers. tamen hæc duo, C. de in integr. restit. minor. Anton. Monach. Lu-*

 cens.

cons. decis. 55. num. 33. Farin. in praxi crimin. p. 4. cons. 39. num. 1. Ferrer in constit. Cathalon. glos. 5. num. 147. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 276. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 55. num. 16. & lib. 3. resol. 7. num. 13. Intellige, quando singula genere suo perfecta sunt, non ita si vitiosa sint, & genere suo imperfecta *§. ex eo instit. quib. mo. testam. infir. Thobias Nonius ad rub. instit. de oblig. num. 25. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 39. num. 6.* faciunt multa, quæ copiosè adducit *Gabr. d. concl. 1. ex num. 33. cum seqq.*

11 Soluere, vel promittere paria sunt, *l. fin. C. ad leg. Falcid. l. eum qui ita, §. penult. ff. de verbor. obligat.* Et paria sunt soluere, & compensare, *l. si debitor. ff. qui potio. in pigno. habean. l. si peculium, §. de illo, ff. de statulib. l. 1. ff. de compensat. l. amplius non peti, ff. rem rat. hab. Surd. de alim. tit. 6. q. 4. num. 4. & tit. 8. priuil. 53. & decis. 117. & 191. Parlad. lib. 2. rer. quotid. p. 5. cap. fin. §. 11. num. 30. Azeu. l. 1. n. 128. tit. 21. lib. 4. noua recopil. Guter. de iuram. conf. p. 3. cap. 6. num. 1. Rota Romana apud Farin. decis. 858. num. 4. in nouiss. & decis. 536. num. 3. to. 2. p. 1. Tiraq. de retract. lig. §. 3. glos. 3. n. 6. Cou. in cap. quamuis pactū 1. p. §. 4. nu. 9. Castil. lib. 3. quotid. cap. 23. num. 90.*

12 Soluere, qui est paratus, iudicium suscipere non cogitur, *l. si reus, ff. de procurator.*

13 Soluere minus dicitur, qui tardius soluit, & plus soluere dicitur, qui statim soluit, *l. si is*

cui

cui in fin. l. minus, ff. de verbor. signifi. l. solidum, ff. de solution. §. plus, instit. de fideiussor. §. si quis agens vers. plus autem, instit. de actio. capit. 1. *vbi Doct. de plus petit.* & iuxta illud Ausonij

Gratia, quę tarda est, ingrata est, gratia nanque

Cum fieri properat gratia grata magis.

Sequuntur plures, vt per *Tiraq. de retract. lig. glos.* 18. *§.* 1. *num.* 35. quibus adde *Surd. consil.* 345. *num.* 9.

14 Solui non potest aliud pro alio inuito creditore, vide supra *lit. A. num.* 81.

15 Subiecta talia sunt, qualia prędicata demõstrant, *l.* 3. *ff. de fun. instructo leg. l. fin. §. cui dulcia, ff. de vin. triti. oleoque lega. Surd. decis.* 149. *num.* 18. *& cons.* 34. *num.* 40. *& consil.* 375. *num.* 45. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo subiectum.*

16 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, *l. si eum, §. qui iniuriarũ, ff. si quis caut. vbi Bart. Bald. Angel. & alij l.* 1. *§. hæc actio, ff. si quis testam. liber. esse, l. filia, §. Titia, ff. de condit. & demon. l. vni. §.* 1. *C. de rei vxoriæ act. vbi Cyn. Bal. Salic. & alij, §. fuerat, instit. de actio. capit. ecclesia* 1. *vbi glos.* 1. *vers. & est hic argumentum, cum cap. seq. vt lite pendente, Thomas de Thomasettis reg.* 289. *Pichard. ad §. ex conditionali num.* 13. *instit. de verborum obligat. Euerard. in topic. legal. loco* 93. *Petr. Andr. Gammar. in Dialectica legali*

lib. 2. de loco subrogato 4. Thobias Nonius ad §. sed neque hæres, instit. de testam. num. 5. Surd. decis. 35. num. 9. & decis. 306. num. 5. & de alim. tit. 9. q. 27. num. 9. & cons. 26. num. 5. Tiraq. de iure primog. quæst. 40. num. 43. & in tract. le mort p. 2. declarat. 9. num. 18. Brunor. à Sole in locis commun. verbo subrogatum, Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 36. Ioa. Petr. Monet. tract. de decimis cap. 9. num. 75. & tractat. de option. cap. 4. q. 8. num. 146. Ioann. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 2. cap. 4. num. 55. Escobar de ratiocin. comput. 15. nu. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 9. n. 99. Cardin. Tusch. tom. 7. lit. S. concl. 757. à princip. & omninò à num. 15. & num. 30. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 111. num. 28. Intellige subrogatum sapere naturam primordialem, non accidetalem eius, in cuius locum subrogatur, *Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 22.* Limita primo, quando subrogatum fit ad rem diuersæ naturæ, *l. cum in fundo, §. si fundus, ff. de iure dot. Surd. d. tract. de alim. tit. 5. q. 1. num. 34.* Limita secundo, vbi aliquid est specialiter attributum, tunc enim in eo subrogatum non sapit eandem naturam, nec subrogationis regula id extendit, quod fuit specialiter concessum, *Surd. d. tit. 9. q. 21. num. 21. D. Barb. ad l. cũ prætor, §. 1. num. 421. ff. de iudicijs.* Limita tertio, quando diuersæ dantur qualitates, *Lusit. Francisc. à Sousa in repet. l. fœmina, ff. de reg. iuris p. 1. num. 229.* Limita quarto in pænalibus,

bus, *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 537. *num.* 4. Limita denique in priuilegijs, *Azeu. l.* 1. *num.* 27. *tit.* 1. *lib.* 6. *nouæ recopil. Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 1313.

17 Superiorum actio nostra est instructio, *Ferrer in constit. Cathalon. glos.* 6. *num.* 21. & faciunt, quæ parens meus, quem non minus doctrinæ, quam naturæ auctorem meæ reuereor *in annotat. ad Ordinat. Regias Lusit. lib.* 1. *tit.* 1. *in princip. num.* 12: Peccatum enim in capite inficit etiam membra, *Ioseph. de Sesse, Aragon. decis.* 99. *num.* 4.

T

1 TAcens consentire videtur *glos. in l. quo enim, vbi Bart. ff. rem rat. hab. glos. in l. filius fam. §. inuitus ff. de procurator. l.* 2. *§. voluntatem, ff. solut. matrim. l. qui tacet, vbi Dec. & Cagnol. ff. de regul. iuris, l.* 2. *C. de acquir. possess. l. si sine C. ad Velleian. l. si hypothecas C. de remiss. pign. cap. qui tacet* 43. *vbi glos. Dyn. & Ioan. Andr. de regul. iuris lib. sexto, cap. nonne de præsumpt. Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *q.* 9. *num.* 20. *Mascard. de probat. concl.* 1218. *P. Azor. instit. moral. p.* 1. *lib.* 1. *cap.* 4. *col.* 8. *&* 9. *Aloys. Ricci. in collect. decis. p.* 4. *collect.* 1040. *Mari. Antonin. vari. lib.* 1. *resol.* 92. *num.* 6. alios refert *Cened. ad decretum collect.* 9. *nu.* 4. Intellige in fauorabilibus *l.* 1. *§. pen. ff. nautæ*

caupones l. qui patitur ff. mandati l. si fideiussor in fin. C. eod. tit. l. si vt proponis C. de nupt. Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 42. num. 11. et num. 24. & lib. 6. q. 99. num. 11. Mascard. de probat. concl. 1158. num. 25. Thomas de Thomasettis reg. 253. et reg. 290. Iul. Clar. receptar. sentent. lib. 4. §. donatio q. 14. num. 5. Menchaq. quæst. illust. lib. 2. cap. 62. à num. 8. Cou. in rub. de testam. p. 3. num. 12. vers. verum si donatarius, Mol. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 76. Cost. in l. si ex cautione fallent. 4 num. 2. D. Barb. in l. quæ dotis num. 153. & num. 164. ff. solut. matrim. alios adducit P. Sanch. de matrim. lib. 1. disp. 5. num. 5. quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl. 2.* vbi *num. 2.* limitat vbicunque vltra consensum requiritur aliquid, nam tunc non sufficit tacitus cõsensus in fauorabilibus. Limita in pręiudicialibus *l. inuitum ff. de seru. vrban. præd. l. in eo, §. pen. ff. de rit. nupt. Menoch. d. q. 99. num. 53. Facbin. controu. lib. 8. cap. 64. Cou. pract. cap. 15. vers. quinto deinde, Surd. decis. 302. num. 3. & cons. 349. num. 4. Thomas de Thomasettis d. reg. 253. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 11. & de empt. cap. 33. num. 81. & seq. Barb. in l. 2. §. vlt. à num. 6. ff. solut. matrim. & in d. l. quæ dotis num. 153. & num. 164. Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 38. num. 20. & cap. 68. num. 16. Lusit. Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iustit. & iure p. 1. cap. 9. n. 81. Cardin. Tusch. d. lit. T. concl. 3. Mari. Antoni. d. lib. 1. resol. 59. casu*

1. alios refert *Sanch. d. disp. 5. num. 5.* Etiam si vltra taciturnitatem concurrat aliquis actus positiuus *Mascard. de probat. concl.* 1218. *n.* 51. *Surd. decis.* 32. *num.* 11. *& decis.* 264. *num.* 8. Secus est in iudicialibus, in quibus tacens consentire censetur, etiam in sibi præiudicialibus *Tiraq. de iure mariti glos.* 7. *num.* 37. *Surd. decis.* 47. *num.* 9. *Barb. in l. diuortio §. ob donationes num.* 14. *ff. solut. matrim.* Limita etiam quando tacens contradicendo actum impedire non potuisset *glos. in l. sicut §. non videtur ff. quib. mod. pign. vel hypoth. soluat. l. Caius ff. de pignorat. act. l. sæpe §. cur autem ff. de re iudicata, Rota Rom. apud. Farin. decis.* 513. *num.* 5. *tom.* 2. *p.* 1. *Menoch. cons.* 120. *num.* 10. *Surd. decis.* 294. *n.* 13. *& decis.* 302. *n.* 2. *Cald. d. cap.* 33. *n.* 81. *Stephan. Gratian. d. cap.* 38. *n.* 21. *et d. cap.* 68. *num.* 16. Quia in illis casibus, quos tacens si vellet posset impedire, consentire videtur *l. si fideiussor C. mandati, Bart. in l. quæ dotis n.* 22. *& ibi D. Barb. num.* 160. *ff. soluto matrim. Neguzant. de pignor. memb.* 4. *p.* 2. *num.* 152. *Cou. d. cap.* 15. *nu.* 5. *vers.* 3. *Tiraq. de retr. lig. §.* 1. *glos.* 9. *num.* 149. *Fachin. lib.* 7. *controu. cap.* 80. *Menoch. d. q.* 99. *num.* 15. *& cons.* 58. *nu.* 65. *Mascard. concl.* 1158. *num.* 47. *Surd. cons.* 290. *num.* 22. *Mendoc. de pactis lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 37. *Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.* 16. *nu.* 47. *&* 52. Limita denique quando ius resistit *glos. in cap. plerunque* 2. *q.* 7. *Mascard. de probat. vol.* 3. *concl.* 1153. *num.* 52. *in verbo patientia.*

2 Tacite quod subintelligitur, frustra exprimitur *l. iam dubitari, et l. Cornelius, ff. de hæred. instit. l. verba ff. de condit. instit. l. 3. ff. de legat. 1. l. fideicommissa §. si filio ff. de legat. 3. l. quæsitum §. 1. ff. de distrac. pigno. l. non recte C. de fideiussor.* Nam expressum dicitur illud, quod subintelligitur à iure, vt dictum est supra *lit. E. nu.* 30.

3 Taciti & expressi idem est iudicium *l. cum quid, vbi doct. ff. si cert. pet. l. si filius fam ff. eod. tit. l. vlt. in princip. ff. de legat. 2. l. item quia ff. de pact. l. vlt. C. qui bonis cedere possunt, Cou. in repetit. cap. quamuis pactum de pact. lib. 6. p. 2. in initio num. 6. in medio, Mencbaq. controu. illustr. cap. 33. nume. 26. Flamin. de resignat. tom. 1. lib. 1. q. 1. n. 3. cum seqq. & q. 13. n. 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 14. num. 64. Escobar de ratiocin. cap. 7. num. 7. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 80. num. 30. Morl. in empor. iur. p. 1. tit. 8. q. 24. per totam, Vgolin. de offic. et potest. Episcopi cap. 7. §. 2. nu. 7. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censur. bullæ cenæ cap. 24. disp. 101. num. 2. Ioan. Francisc. Leo in thesauro fori eccles. p. 3. cap. 7. num. 61. Cardin. Tusch. to. 8. lit. T. concl. 8. Campanili in diuers. iur. canon. rub. 12. cap. 4. nu. 5.* Intellige quando tacitum includitur in natura expressi, secus est si non est de natura expressi, neque inducitur sub expresso *Tusch. d. lit. T. concl. 7. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 57. num. 72.* Limita cũ eod. *Tus. concl. 9.* vbi *concl. 11.* asserit quod

tacitum

tacitum plus operatur, quam expressum multis casibus, & *concl.* 12. quod tacitum resultans ex expresso cessat cessante expresso, per *tex. in l. 3. §. fin. ff. de seruit. rustic. præd.* Amplia in vltimis volūtatibus *l. inter vestem ff. de aur. & arg. leg. l. in conditionibus primum locū ff. de condit. et demonstr. Bart. in sua magistrali distinctione, quā tradit in d. l. cum quid col. 2. num. 9. vers. et pro huius solut. et ante eum Cyn. col. 2. n. 4. vers. nos ergo*, quos vltra alios refert *Rendina in promptuario recept. sentent. tom. 1. tit. 100. n. 16.* Alia quæ spectant ad hanc regulam notata sunt supra *lit. G. n. 2.*

4 Tempore eodem quando aliquid fit, non datur prius, nec posterius *l. quidam testamento, ff. de pecul. leg. Surd. de alim. tit. 9. q. 29. num. 18.* Dicitur autē fieri eodē tēpore, quod successiue fit *glos. in l. antiqui, verbo eodem tempore ff. si pars hæred. peta.*

5 Tempore habili aliquid fieri, vel conferri in tempus habile paria sunt *l. in tempus ff. de hæredib. instit.* Et paria sunt aliquid fieri tempore prohibito, vel in tempus prohibitum conferri *l. oratio ff. de sponsal. l. quod sponsæ C. de donat. ante nupt.* cum supra citatis *lit. F. num. 44. et 45.* Temporalia ad agendum, sunt perpetua ad excipiendum, notaui supra *lit. A. n. 86.*

6 Tempus non est modus tollendæ, nec inducendæ obligationis *l. obligationum §. placet ff. de action. et oblig. §. at si ita stipuleris inst. de verbor. oblig. vbi Thob. Noni. glos. verbo allegationem*

tionem in cap.cum ex officij 16.de præscript.Gom. vari. tom. 2. cap. 11. num.21. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 732. in 1. edit. et resol. 509. num. 2. in 2. edit. et decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 62. num. 4. p. 2. Acacius Anton. in comment. ad l. 1. ff. de condit. et demonstrati. sub verbo text. ibi, cum dies certus, num. 5.

7 Tempus legis, qui non obseruat, non dicitur formam legis obseruare *l. obseruare §. post hac ff. de offic. procons. Rebuf. in tract. nomin. q. 14. num. 6. Gam. Lusit. decis. 337. num. 4. Cardos. in praxi iudicum, et aduocat.* verbo *tempus nu.* 1.

8 Titulum non habere, vel nullum habere paria sunt *Surd. decis. 45. n. 17.*

9 Totum continet suas partes *l. 1. §. si stipulanti ff. de verbor. oblig. l. si alij ff. de vsufructu legat. l. in eo quod plus* 111. *l. in toto* 114. *ff. de regul. iuris, cap. plus* 35. *cap. in toto* 80. *eod. tit. lib. sexto, Gom. vari. tom. 2. cap. 9. num. 4. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 47. num. 6. Couvari. lib. 1. cap. 2. ex num. 5. et cap. vlt. num. 7.* citati *ab Alphan. collect.* 82. quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. T. concl.* 336. vbi *num.* 6. limitat quando totum constituens in partes diuisas est distinctum, & diuisum, quia tūc vna quęque pars per se stat, secus quando sunt indiuisæ.

10 Totum qui dicit, nihil excludit, vide supra *lit. O. num.* 4. Vitiato toto, & quælibet eius

pars

pars vitiatur, *l. si nemo, ff. de testa. tutel.*

11 Tractus futuri temporis, non pertinet ad iudicem, *l. non quemadmodum, vbi Doct. ff. de iudicijs, l. 1. §. socius, ff. de vsuris, Surd. decis. 110. num. 5. & consi. 340. nu. 9. Ceual. communi. contra commun. tom. 4. q. 899. n. 3.*

12 Turpitudinem allegans, non est audiendus, colligitur *ex tex. in l. mercenalem, C. de condic. ob turp. cau. l. transactione, C. de transact. l. si pignoribus. vbi glos. C. de seruo communi manu. l. cum profitearis, C. de reuocandis donat. cap. inter dilectos, de donat.* resoluunt latè *Bernar. reg. 24. vers. quinto, Tiraq. de retract. lig. §. 1. glos. 18. num. 20. & num. 24. cum seq. Surd. decis. 196. num. 6. & decis. 309. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 75. Rota Romana apud Farin. decis. 665. num. 12. tom. 2. p. 1. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali §. 3. num. 12. pag. 22. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo allegatio num. 5. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 452. num. 4.* alios refert *Cened. ad decretal. collect. 10. num. 4.* Intellige regulam hanc procedere tantum in materia, in qua turpitudinem allegãs liberam habet potestatem, & potest de iure disponere, tunc enim, ne eidem turpitudo patrocinetur contra *cap. ex tenore in fine de præscript.* non auditur illam allegans, secus verò si liberam potestatem nõ habeat, prout contingit, vbi principaliter in reipub. ecclesiæ, vel etiam animæ bonum allegatur,

legatur, vt in *cap. lator, de re iudic.* ita ex aliorum mente recte aduertit *Sarm. lib. 3. select. ca. 13. num. 5. & num.* 11. cui resolutioni subscribit *Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 13. num. 15. & Thomas de Thomasettis regul. 32.* Intellige etiam vbi quis allegat turpitudinem suam ad suum commodum, & vtilitatem, secus si ad suum damnum, *Doct. in l. ius iurandum ex conuentione, §. procurator, ff. de iure iuran. Roland. cons. 24. num. 72. vol. 1.* quem citat *Bellett. d. num.* 12. Limita quando turpitudinē allegans semel fuerit admissus, tunc enim ex detecto periurio, vel turpitudine poterit se iuuare, ex resolutis per *Cost. in l. si ex cautione fallentia 9. n. 2. Cardos. d. verbo allegatio nu. 5.*

13 Turpius eijcitur, quam non admittitur hospes, desumitur ex *Ouid. lib. 5. de tristib. eleg. 7.* probat *tex. in cap. quemadmodum, §. alioquin de iure iur. glos. in cap. per vestras in versic. ad inopiam, de donat. inter virum, & vxorē* exornant *Surd. de alim. tit. 7. q. 17. n. 41. & consil. 174. num. 13. & cons. 175. num. 42. & consil. 371. num. 54. Tiraq. de iure constit. p. 3. limit. 7. num. 43. Cardin. Tusch. tom. 3. lit. F. conclus. 12. num. 4. Anton. Monach. Florent. decis. 24. num. 36. et Bonon. decis. 19. num. 33. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1483. nu. 14. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 29. num. 7. pag. 163.* Et fauorabilior est causa conseruationis, quam nouæ acquisitionis, *Menoch. consil. 32. num. 37*

Et

Et facilius constitutum ius retinetur, quam de nouo acquiratur, *l. patre furioso, ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, Surd. decis. 40. n. 5.*

V

1 VElle quis non creditur, quod non potest, *l. Lucius, §. imperatores, ff. ad municip. l. si tibi, §. vnius, ff. de optio. leg. glos. in l. peto in princip. vbi Bald. in fine princip. ff. de legat. 2. cap. cum à nobis, de sentent. excomm. Surd. cons. 431. num. 41. Rota Romana apud Farin. decis. 364. num. 3. tom. 1. p. 1.* Inanis enim est voluntas, nisi adsit potentia, *l. nolle adire,* & ibi not. *Alex. in princip. ff. de acquir. hered. l. pater Seuerinam in princip. ff. de condit. et demonst.* Et qui non vult, quando potest, consequens est, vt cum velit, non possit, *l. multum interest, C. si quis alteri, vel sibi, l. quod sponsæ, C. de donat. ante nupt.*

2 Velle est eius, cuius est nolle, *l. 3. ff. de reg. iur. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 4. num. 38. Thomas de Thomasettis reg. 106.* vbi asserit procedere ante contractum initum. Et non dicitur nolle, qui velle non potest, *l. 4. ff. de acquiren. hæred. l. pater in princip. ff. de condit. & demon.*

3 Verba sunt signa, & testimonium mentis nostræ, & demonstrant voluntatem animi, *l. Labeo, §. idem Tubero, ff. de supel. leg. l. scire, ff. de tut. & curat. dat. ab his, l. 1. §. Diuus, ff. ad leg. Cornel. de Sicar. glos. magistra verbo animus*

in l.

in l. Fulcinius, §. quid sit latitare, ff. quibus ex cauſ. in poſſeſ. eatur, l. reprehendenda, C. de inſtitu. & ſubſtitu. l. generaliter in 1. notab. C. de non numerat. pecun. cum ſimilibus, de quibus *Menoch. conſ. 1. num. 262. & de præſumpt. lib. 3. q. 1. num. 39. & de arbitr. lib. 1. q. 7. nu. 75. Maſcard. de probat. concl. 1415. nu. 24. cum ſeq. Surd. de alim. tit. 2. q. 2. num. 1. & conſ. 179. num. 62. Tiraq. in l. ſi vnquam, verbo libertis num. 17. & 18. C. de reuocandis donat. Card. Mantic. de coniectur. vltimarum voluntatum lib. 3. cap. 4. Aluarad. de coniecturata mente defuncti lib. 1. cap. 1. Menchaq. controu. illuſt. cap. 58. num. 7. Perez tit. 9. verſ. aut dictum lib. 8. ordin. pag. 216. Flamin. de reſignat. tom. 1. lib. 1. q. 13. num. 29. Brunor. à Sole in locis commun. verbo homo 4. Mari. Antonin. vari. lib. 1. reſol. 4. num. 9. Farin. in praxi crimin. p. 5. q. 126. num. 158. et p. 3. in fragment. lit. A. num. 229. et Rota Romana apud eundem deciſ. 130. num. 3. tom. 1. p. 1.* Et verba magis declarant animum, quam facta, *l. recuſari, ff. de acquir. hæreditat. l. re coniuncti, ff. de legat. 3.* Et verba pendent à mente, non autem mens à verbis, *Menoch. conſ. 97. n. 44.* Et verba ſe habent vt corpus, ſuperficies: & ratio, ac mens, vt ſpiritus, & anima, *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſ. 48. num. 56.*

4 Verba debent inſeruire intentioni, non intentio verbis, ex *reg. l. non aliter, ff. de legat. 3. l. 3. §. conditio, ff. de adim. leg. cap. ſedulo 38. diſt.*

dist.cap secũdo requiris, de appellat.cap.intelligẽtia, de verborum.signific. Tiraq. in l. si vnquã, verbo libertis à num. 47. C. de reuocandis donat. et de retract. lig. §. 32. glos. 1. num. 34. et 35. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib. 3. tit. 3. num. 9. Symon de Pretis de interpret. vltimarum voluntatum lib. 2. dubit. 2. solut. 1. à num. 280. iuncto numero 215. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba numero 20.

5 Verba sunt intelligenda, non secundum quod sonant, sed secundum mentem, & intentionem proferentis, *l. non omnis in princip. ff. si cert. pet. l. 3. §. si quis hoc interdicto, ff. de itinere actuque priuato, l. scire oportet, §. aliud, ff. de excusat. tutor. l. non aliter 69. ff. de legat. 3. l. sed Celsus, §. 1. vbi glos. verbo sequendum. ff. de contrab. empt. cap. intelligentia, et cap. propterea, de verborum signific. Nau. in man. cap. 23. num. 38. Cosm. in pragmat. sanct. titul. de elect. verbo mens pag. mihi 141. Tiraq. in l. si vnquam verbo libertis num. 48. C. de reuocandis donat. Surd. cons. 431. num. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. num. 55. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 85. num. 50.* Et vbicunque constat de mente disponentis, expressa, vel præsumpta, verborum qualitas non attenditur *l. 3. C. de lib. prat. l. quoniam indignum, C. de testa.* Mens enim est potentior verbis, *l. Labeo in fin. ff. de suppel. leg.* Et vbicunque de mente dubitatur, à verborum proprietate non receditur,

ceditur, *d. l. non aliter in principio*.
6 Verba sunt interpretanda secundum propriam significationem *Surd. decis.* 288. *nu.* 27. *Cardos. in praxi iudicum, et aduocat. verbo verbum nu.6. Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba* 1. *Melchior Phab. Lusit. decis.* 77. *nu.* 14. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 91. Et sunt stricte, & proprie intelligẽda *l.* 1. *§. si is qui nauem ff. de exercito. actio. l.* 3. *§. hac verba, vbi Bart. ff. de negot. gest.* Et verba debent intelligi quatenus propria eorum significatio patitur *l. cum lege ff. de testam. l.* 1. *§. quod autem ff. de aleator. cap. ad audientiam* 12. *de decimis, Cardinal. Mantic. de coniecturis vltimar. volunt. lib.* 8. *tit.* 18. *num.* 35. *D. Barb. in l. quia tale num.* 37. *ff. solut. matrim. Rota Romana apud Farin. decis.* 352. *num.* 1. *tom.* 1. *p.* 1. vbi asserit quod in materia quantumuis odiosa nõ receditur à proprietate verborum, sed lata fit interpretatio, quatenus eorum proprietas patitur. Et verba vbi sunt clara, secundum propriam significationem sunt intelligenda *d. cap. ad audientiam, et ibi Panorm. notab.* 1. *et* 2. *de decimis, Guter. cons.* 5. *num.* 12. *P. Sanch. de matrim. lib.* 1. *disp.* 17. *num.* 6. Et verba legis, seu statuti sunt proprie intelligenda *l.* 1. *§. si is qui nauem ff. de exercito. actio. l.* 3. *§. hac verba, et ibi not. Bart. ff. de negot. gest. Cardos. d. verbo verbum. num.* 16. Idem procedit in verbis contractus *Surd. decis.* 288. *num.* 27. *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib.* 3. *cap.* 15. *n.* 19.

7 Ver-

7 Verba debent intelligi secundum communem vsum loquendi *l. librorum, §. quod tamen Cassius, vbi Bart. ff. de legat. 3. l. Labeo ff. de supellect. leg. l. cum de lanionis. §. item, vers. optimum ergo ff. de fund. instruct. l. cum autem C. de donat. ante nupt. Surd. conf. 313. num. 87. et conf. 454. num. 18. Cardin. Mantic de coniecturis vltimar. volunt. lib. 3. tit. 8. num. 1. Lusit. Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap. 2. num. 4. et cap. 6. disp. 39. num. 3. et cap. 7. num. 5.* Nam vulgaris appellatio pro lege habetur *Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 11. nu. 68. et 69. et glos. 13. num. 62.* Et verba debent intelligi secundum consuetudinem regionis *Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 78. num. 29.* Et attento iure communi, non speciali *l. fin. C. de bis qui ue. ata. impe.*

8 Verba secundum communem hominum intellectum sunt intelligenda *Perez. l. 2. glos. cornudo in princip. tit. 9. lib. 8. ordin.* Et verba obscura sunt reducenda ad communem sensum *Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo verbum num. 8.* Et verborum communis sensus, qualitas, & conditio personarum attendenda est *Socin. reg. 536. limit. 8. Cou. de sponsal. p. 2. cap. 4. §. 1. num. 2.* Vnde verba intelliguntur secundum qualitatem personæ, ad quam referuntur *l. plenum §. equity ff. de vsu, & habita. l. ex militari ff. de milit. testa.*

9 Verba debent intelligi secundum subiectã materiam, & naturam contractus *l. cum pater*

 §. dona-

§. donatum ff. de legat. 2. l. si vno, & ibi Bart. ff. locati, l. sed & si possessori 11. §. item si iurauero ff. de iur. iur. l. fin. C. de non num. pec. l. cum manu sata in fin. ff. de contrah. empt. l. damni infecti in princip. ff. de damno infect. l. fluminum §. hæc stipulatio ff. eod. tit. l. Proculus ff. de vsufr. l. si stipulatus ff. de vsur. l. vbi ita donatur ff. de donat. causa mortis, l. insulam ff. de præscript. verb. l. si olei C. locati, cap. constitutus de religiosis domibus, cap. solitæ de maio. & obed. Euerard. in topic. legal. loco 46. Mascard. de probat. concl. 1131. num. 20. Menoch. de præsump. lib. 3. q. 104. num. 28. Surd. decis. 2. num. 13. et decis. 43. num. 16. & de alim. tit. 1. q. 42. num. 24. & tit. 5. q. 1. num. 26. Pichard. in disp. de mora num. 127. Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap. 1. num. 35. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 48. num. 53. 54. & 58. Cardos. in praxi iudicum & aduocat. verbo verbum num. 4. Brunor. à Sole in locis commun. eod. verbo num. 19. Rota Romana apud Farin. decis. 62. in nouiss. & decis. 398. num. 4. tom. 1. p. 1. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 95. Cardin. Seraphi. Rotæ Romanæ decis. 121. num. 11. & decis. 398. num. 7. & decis. 541. num. 6. Et verba impropriari debent, vt conueniant materiæ, de qua agitur *§. nunc autem ad nonendis vbi glos. in verbo dederint instit. quib. alie. li. vel non.* Et verba quantumuis præcisa restringuntur secundum subiectā materiam *Flor. vari. q. 24. n. 33.*

10 Verba debent intelligi cum effectu *l. 1. §. hæc*

hæc verba ff. quod quisque iuris, l. pen. §. docere ff. ne quis eum l. quoties ff. qui satisd. cog. l. 4. §. condemnatum ff. de re iudic. l. si Barsatorā C. de fideiussor. cap. relatum vbi glos. de clericis non residen. cap. qualiter vbi glos. vlt. de pactis, cap. si à iudice de appellat. lib. 6. Thomas de Thomasettis reg. 304. Surd. cons. 3. num. 25. & cons. 179. num. 49. Ignat. del villar in sylua respons. resp. 1. nu. 25. Lusit. Frat. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap. 4. disp. 26. num. 2. & cap. 11. num. 6. & cap. 12. disp. 63. num. 2. Aloys. Ricci. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 41. nu. 3. p. 2. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 36. §. 1. num. 2. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V, concl. 90. Cardos. in praxi iudicum, & aduocat. verbo verbum num. 5. Francisc. Galet. in margarita casuum conscient. verbo verba Et voluntas intelligitur cum effectu *l. si constiterit* vbi *glos. ff. fini. regundo.*

11 Verba debent aliquid operari, *l. 3. in princip. ff. de iure iur. l. si quando 109. ff. de legat. 1. l. fin. ff. ne quid in loco publ. cap. si Papa in fine de priuileg. lib. sexto, cap. si à iudice, de appellat. eod. lib. Crau. cons. 23. num. 3. Mascar. de probat. concl. 593. vol. 2. Surd. decis. 64. num. 19. et cons. 127. num. 9. et cons. 218. num. 15. et cons. 270. num. 10. Burg. de Paz cons. 25. num. 21. Tiraq. de iure constit. p. 3. limit. 30. nu. 36. et de retract. conuent. §. 1. glos. 2. num. 24. et num. 45. Pichard. ad §. quod si fugerit num. 15. instit. de empt. Guter. pract. lib. 3. q. 15. n. 39.*

*Cald. Pereira de renouat. emphyt. q.*11. *nu.* 14. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *proæm. nu.* 127. *Stephan. Gratian. Marchiæ decis.* 47. *num.* 17. *& decis.* 106. *num.* 19. *Lusit. Benedict. Aegid. in repet. l. ex hoc iure ff. de iusti. et iure p.* 1. *cap.* 8. *num.* 2. *Bertazol. de clausulis instrument. clausula* 21. *glos.* 14. *num.* 10. *et in repetit. l. si quis maior. C. de transact. num.* 241. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 85. *faciunt quæ Menoch. cõs.* 378. *num.* 33. *Auil. ad cap.* 1. *Prætor. verbo ni lleuaran num.* 14. *pag. mihi* 57. *Mari. Antoni. vari. lib.* 1. *resol.* 9. *num.* 4. *et resol.* 50. *num.* 9. *et lib.* 3. *resol.* 4. *num.* 8. Et verba ita debent intelligi, ne maneant sine effectu *l. si stipulatus fuero ff. de verbor. oblig. Menoch. cons.* 122. *n.* 48. *et cons.* 373. *num.* 8. *Surd. de alim. tit.* 9. *q.* 16. *num.* 60. *cum seqq.* Nam verborum substantia, & effectus, non sonus attendi debet *l. insulam ff. de præscript. verb. cap. in tantum de simon. Surd. decis.* 303. *num.* 5. *et cons.* 3. *num.* 26. *cum seqq. et de alim. tit* 9. *q.* 16. *num.* 22. *Flamin. de resignat. tom.* 2. *lib.* 8. *q.* 8. *num.* 134. *Pinel. in rub. de rescind. vendit. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 3. *in fine, Mari. Antonin. d. lib.* 1. *resol.* 1. *num.* 7. Item vt aliquid operentur, debent potius impropriari, & ad impropriam significationem trahi, quam vt sint superflua *l. si tam angusti, vbi Angel. ff. de seruit. l. si tibi, vbi Bart. et doct. ff. si cert. pet. cap. si sententia de sentent. excom. lib. sexto, Surd. de alim. tit.* 2. *q.* 1. *nu.* 39. *et decis.* 195. *num.* 2. *Cald. Pereira de extinct. emphyt. cap.* 7.

num. 33. *Brunor. à Sole in locis commun. verbo verba* 3.*et* 13.Et verba sunt interpretanda, vt aliquid operentur etiam in dispensatione, & in quacunq; alia materia stricta,& odiosa *Rota Rom. apud Farin. decis.* 352.*num.*2.*tom.*1.*p.* 1. Procedit principium hoc in contractibus *l. si stipulatus ff. de vsur.*& in statutis *l.* 1. *in fi. ff. ad municip.* ac in priuilegijs *d. cap. si Papa, Bertazol.in d. l.si quis maior num.*243. *cum duobus seqq.* vbi *num.*246. asserit quod verbum etiam minimum aliquid operari debet. Limita tamen cum *Menoch. cons.*179.*num.*20.

12 Verba in dubio accipienda sunt in propria significatione *l.non aliter, ff. de legat.*3. *Ioan. Petr. Monet. de distribut. quotid. p.* 2. *q.* 11.*nu.* 100. Et de verbis legis idem resoluit *Ioseph.de Sesse de inhibit. cap.*4. *§.*5.*n.*19.

13 Verba dubia in potiori significatu sunt accipienda, & secundum sensum grammaticalem *l.* 1. *§. qui in perpetuum ff. si ager vectig. l.* 1.*§.si is qui nauem ff.de exercitor.act.inst.de iure natur. gent. et ciuil. §. quod ius quidem ciuile in fine*, vbi appellatione iuris indefinite intelligitur de iure ciuili Romanorum propter excellentiam,*cap. pen. de sentent. excom.Surd.cōs.* 230. *num.* 20.*Menoch.de præsumpt.lib.*3. *q.* 39. *d. num.* 8. *Cardin. Mantic. de coniectur. vltim. volunt. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 6. *Fr. Anton. à Sousa in relect. de censuris bullæ cænæ cap.* 2. *num.* 4. *Benedict. Aegid. in repetit. l. ex hoc iure ff. de iustit. et iure p.*1.*cap.* 10. *n.* 37.*Francisc. Molin.*

de ritu nupt. lib. 1. cap. 14. num. 24. Card. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 101. Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ de rebus ecclesiæ non alien. n. 15. pag. 92. Et verba dubia, quę habent variũ significatum, debent intelligi in eo significatu qui est aptior *l. quoties id sermo ff. de regul. iuris, Card. Tusch. d. lit. V. concl. 98.*

14 Verba in dubio sunt interpretanda naturaliter proprie, & vere; non autem accidentaliter, ciuiliter, & ficte, *l. fin. C. de his qui ven. ætat. impet. l. fideicommissum ff. de condit. et demon. l. ex ea parte §. in insulam, ff. de verb. oblig. l. si quis ita §. fin. ff. de legat. 2. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 102. Mari. Antonin. var. lib. 1. resol. 4. num. 9. Francisc. Galett. in margarita casuum conscient. verbo verba, Cardin. Mantica de coniecturis lib. 3. tit. 4. num. 15. Gallin. de verborum significat. lib. 2. cap. 21. num. 8. & lib. 3. cap. 19. num. 2. Nicol. Garcia de benefi. p. 7. cap. 9. num. 32. Tiraq. de iure mariti glos. 7. num. 14. & de iure primog. q. 1. num. 10. et q. 34. num. 17. et q. 40. num. 134. et in tract. le mort p. 3. declarat. 1. num. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 4. q. 81. num. 19. et cons. 97. num. 86. Surd. decis. 303. num. 1. et cons. 93. nu. 24. Cald. Pereira de nominat. emphyt. qu. 13. num. 12. col. 2. in fine, Cardoso in praxi iudicum verbo verbum num. 6.*

15 Verba in dubio sunt intelligenda simpliciter, & non secundum quid, *l. hoc legatum in fine, ff. de legat. 3. l. 1. §. si quis simpliciter, ff. de*

verbo-

verborum obligat. Cardin. Tusch.tom. 8. lit. V. concl. 92. Et verba simpliciter prolata, ad intellectum legum referri debent, *l.* 1.*C.de fruct. & lit. expen.* Et verba simpliciter prolata intelliguntur de primo actu, *l. dotis promissio, ff. de iur. dot. l. boues, §. hoc sermone, ff. de verborũ significat.* notaui supra *lit. S. num.* 7.*& lit. D. num.* 36.

16 Verba dubia debent intelligi secundum naturam rei, cui adijciuntur, *Cardin.Tusch.to.8. lit.V.concl.* 96.iunctis supra notatis *hac eadem lit. numero* 9.

17 Verba in dubio sunt intelligenda, rebus sic stantibus, *l. quod Seruius, vbi glos. in verbo potest, ff. de condict. ob cau. l. fin. §. idem quęsiji, ff. de condict. indeb. l. Paulo Callimacho, §.1. ff. de legat.* 3. iunctis supra notatis *lit.C. num.* 61. *& lit. D. nu.*28. Et verba in dubio potius modaliter, quam conditionaliter iutelliguntur, *l. quaero, §. inter locatorem, ff. loca.* Modus enim in dubio potius præsumitur, quam conditio, *Menoch. de præsumpt.lib.*4.*q.*175.*num.*15.*Molin. de primog. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 9. *Barb. in rub. ff. solut. matrim. p.* 1. *num.* 28. *Stephan. Gratian. discept. forens. cap.*44. *num.*17.*& cap.* 136. *num.* 14. *Rota Romana apud Farin. decis.* 362. *num.*1. *in nouiss.*

18 Verba in dubio de actu valido sunt intelligenda, *l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re iudic. Cardin.Tusch. tom.8.lit.V. concl.*99.*& seq.*

19 Verba dubia contra proferentem sunt in-

terpretanda, *l. veteribus 40. vbi Bart. ff. de pactis, l. quicquid astringenda, ff. de verbor. obligat. l. Labeo, ff. de contrah. empt. l. qui cum, §. fin. ff. de transact. l. 2. tit. 33. par. 7. Menoch. cons. 110. num. 36. & cons. 179. num. 19. Surd. decis. 322. nu. 63. & de alim. tit. 6. q. 1 num. 26. D. Barb. in l. si quis intentione ambigua 66. n. 28. ff. de iudicijs, Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 1. cap. 3. num. 41. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo verbum num. 9. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 106. Mari. Antonin. vari. lib 2. resol. 23. num. 19.* Quod licet verum sit in contractibus, secus fit in libellis, *l. inter stipulantem, §. si Stichum, ff. de verborum oblig. Bald. cons. 489. num. 3. in fin. Castren. cons. 199. n. 4. lib. 2. Roman. cons. 136. in princip. Aegid. decis. 733. in fin.* Cur autem in iudicijs fiat interpretatio in fauorem proferentis, non verò in contractibus, vide *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuent. lib. 2. tit. 4. num. 99. cum seqq. & alios relatos ab Alphan. collect. 248.*

60 Verba ambigua sunt interpretanda secundum ius commune, & statuta, *cap. cum dilectus de consuetud.* Et secundum intentionem proferentis, *l. si quis intentione, ff. de iudicijs.* Et vbicunque verba sunt ambigua, nec aliter cõstat de volũtate, dispositio vitiatur, *l. in ambiguo, ff. de reb. dub. l. duo sunt Titij, ff. de testa. tutel.* Et in delictis debent capi in meliorẽ, vel mitiorem partem, *l. si praeses, & l. pen. ff. de*

paen.

pen. l. hæ enim causæ, in princip. ff. de suspec. tuto.
21 Verba vniuersalia omnia includunt, quia qui omne dicit, nihil excludit, *l. Iulianus, ff. de legat. 3 Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl.* 121. Et notatum est supra *lit. O. num.* 4. Restringuntur secundum subiectā materiam, *l. 3. §. si quis hæredi, ff. de statuliber. Rota Romana apud Farin. decis. 542. num. 4. tom. 2. p. 1.* Restringuntur etiam ne absurdi, aut iniqui quicquam sequatur, *l. vt gradatim, §. sed si lege, ff. de muner. & honor. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 40. num.* 11. & 18. vbi *num.* 12. & 19. asserit, quod restringuntur ad id, quod est ęquū, & ne quis indebitè damnum pati valeat, vel ad alium lucrum perueniat indebitè cum iactura alterius.
22 Verba generalia generaliter sunt intelligēda, *l. 1. §. quod autē, ff. de aleator. l. in fraudē, & ibi Bald. ff. de testam. milit. l. de pretio, ff. de public. in rem act. l. si seruitus, ff. de seruit. vrban. præd. l. regula, §. vlt. ff. de iur. & facti ign. l. fin. in fin. C. de dotis promiss. l. si finita, §. de cæteris, ff. de damn. infec. l. 1. §. generaliter, ff. de legat. pręstan. Afflict. decis. 319. nu. 3. Tiraquel. in l. si vnquam in princip. nu. 118. C. de reuocandis donat. Thomas de Thomasettis regul. 131. Surd. decis. 122. num. 1. Oied. de beneficiorum incompatibilit. p. 1. cap. 14. num. 20. Burg. de Paz consi. 17. num. 2. Valasc. consi. 113. nu. 21. Surd. consi. 271. num. 28. Ioan. Franc. Leo in thesauro fori ecclef. p. 2. cap. 6. num. 70. Portoles*

Toles in tract. de consortibus, & fideicommisso legali cap. 6. num. 16. Aloys. Ricci. decis. curiæ Archiepiscop. Neapol. decis. 286. num. 5. p. 2. et in praxi rerum fori eccles. decis. 419. num. 1. & decis. 605. n. 2. in 1. edit. & resol. 356. et 529. in 2. edit. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 87. num. 16. Mari. Antonin. vari. lib. 1. resol. 42. num. 3. Cald. Pereira de potest. eligendi cap. 16. num. 18. infinitos refert *Farin. p. 4. consf. 65. in addit. lit. G.* quibus adde *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 122.* Amplia etiam in constitutione odiosa, pęnali, & correctoria, *Rota Romana apud Farin. decis. 41. num. 19. et seq. tom. 1. p. 1.* Et verba generalia restringũtur ad suas causas, *Flamin. de resignat. lib. 9. q. 17. num. 94.* Et habent vim specialis expressionis, *Guter. consf. 5. num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 9. num. 23. cum seqq.* Et verba quantumuis generalia, debent restringi ad rationem, & causam propter quam fuerũt prolata, & intelligenda sunt secundum ea, quæ præcedunt, *l. non est nouum, ff. de legi. l. hæres meus, §. 1. ff. de leg. 1. Menoch. consf. 496. num. 54. Surd. consf. 431. num. 12.*

23 Verba generalia restringuntur ad habilia, *l. vt gradatim in princip. ff. de muner. et honor. l. 1. in princip. C. de sacrosanc. eccles. Menoch. de adipisc. possess. remed. 4. num. 755. et de retin. possess. remed. 1. num. 38. Surd. decis. 112. nu. 2. Francisc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 85. n. 61.* faciunt, quę *Hyppol. consf. 80. num. 46. vol. 1.*

Cald.

Cald. Pereira de poteſt. eligendi cap. 1. num. 57. Vbi autem agitur de fauore publicę vtilitatis, verba generalia non reſtringuntur ad habilitatem, *l. ſi quis in graui, §. vtrum, vbi Bart. ff. ad Syllani.*

24 Verba generalia non includunt caſus inſolitos, de quibus non eſt veroſimiliter cogitatum, *Flor. vari. q. 24. num. 33.* vbi etiam aſſerit, quod verba generalia non extenduntur ad ſpeciales cauſas, res, vel perſonas. Et verba quantumcunque generalia non extenduntur ad incogitata, *l. cum Aquiliana, ff. de tranſact. cap. ne quis ubi gloſ. vlt. 22. q. 2.*

25 Verbum generale reſtringitur per verbum ſpeciale ei adiunctum, *Hieron. Portol. de conſortibus, & fideicom. legali cap. 6. num. 14.* Et verba generaliter prolata ex adiuncto intetterpretationem accipiunt, *l. ſed ſi adijciatur 13. & ibi gloſ. ff. pro ſocio*, cum alijs pluribus, quę recenſet, *Surd. conſ. 34. num. 39. & conſil. 315. num. 26.* Et verba generalia reſtringi debent, vt omnis abſurditas euitetur, *l. ſcire oportet, §. aliud, ff. de excuſat. tuto. l. 1. ff. ne quid in lo. ſac.* Et reſtringuntur ex veroſimili mente diſponentis, *l. Lucius. 2. §. Lucius. 2. ff. de legat. 2. l. creditor, §. Lucius ff. mand.* Et reſtringuntur ad conſonum intellectum, *d. l. 1. §. quod ait, ff. ne quid in lo. ſac.*

26 Verba generalia reſcriptorũ reſtringuntur ſecundum ius commune, *Garc. Girond. de priuilegiorum, ſeu exemptionum explicat nu. 27.*

vbi *num.* 276. idem asserit de verbis generalibus statutorum. Et verbis generalibus nõ veniunt Principi reseruata, *Girond. nu.*724. vbi proximè.
27 Verba secundum verisimilitudinem sunt intelligenda, quando de mente non cõstat, *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.*94. Et verba ad intellectum possibilem referenda sunt, *l. fin. in princip. C. de contrah. et commit. stipulat. l. stipulatio ista, §. hi qui sunt, ff. de verborum oblig.* Et verba, quæ de iure intelligi non possunt, de facto intelliguntur, *l. mulier, §.* 1. *ff. de condit. instit. l. hæredibus, §. fin. in fin. ff. ad Trebellia. d. §. hi qui sunt.*
28 Verba debent intelligi secundum tempus prolationis, *Surd. cons.* 454. *num.* 13. Et verba referuntur ad tempus contractus, vel testamenti, *l. Rutilia Pola, ff. de contrah. empt. l. fin. ff. de legat.*2. *Mascar. de probat. concl.*1416. *Valasc. cons.* 58. *num.* 3. *Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum verbo verbum n.* 10. *et* 11.
29 Verba intelligenda sunt per prius, & non per posterius, *Ioseph. de Sesse Aragon. decis.* 64. *numero* 86.
30 Verbis subtiliter non est dialecticandum, *Cardin. Manlic. de coniectur. vltimar. volunt. lib.* 1. *tit.* 1. *num.* 4. *Anton. Monach. Florent. decis.* 72. *num.*27. Nam subtilitas reprobatur, *l. si fideiussor. §. quædam, ff. mãd. cap. dilecti de iudi. Tiraq. de pæn. tempor. causa* 12. *n.* 3. *Thomas de Thomasettis reg.* 288.

31 Ver-

31 Verborum tenor semper est attendendus, *Francis. Molin. de ritu nupt. lib. 1. cap. 20. nu. 7.* Et verba in omni actu, siue dispositione, ita sunt interpretanda, ne sibi inuicem contradicere videantur, *cap. inter dilectos, §. cæterũ, de fide instrum. Bart. in l. fin. §. idem quæsijt, ff. de condict. indeb. vers. circa prædicta.*

32 Verbo quod quis non expressit, mente non videtur cogitasse, *cap. tua, de sponsal. cum ibi not. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. conclus. 89. nu. 3.* Et verba intelligi debent eo respectu, quo prolata sunt, *l. debitor, §. fin. ff. ad Trebell. l. si pater, § qui duos, et ibi not. Bald. ff. de adop.*

33 Verba non sufficiunt, vbi opus est facto, *l. non omnes, §. fin. ff. de re milit. l. peculium in fin. princip. ff. de pecul. l. Iulianus, §. offerri, ff. de actio. empt. l. 1. §. tulisse in fi. ff. ad Syllan. cap. 1. et 2. de sequestr. possess. et fruct. vbi Doct. Bellac. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. de solution. num. 16. pag. mihi 392. Escobar de ratiocin. cap. 15. num. 44. Cardin. Tusch. tom 3. lit. F. concl. 21.* Et verbis aliquid exprimere, vel scriptura paria sunt, *l. miles ad sororem in princip. ff. de lega. 2.*

34 Verba non mutant substantiam rei, *l. cum falsa, C. de iuris, et facti ignorantia, Menoch. cons. 372. num. 18. cum seq.* Et verborum multiplicatio non necessaria, non mutat rerum substantiam, *l. pediculis, §. Labeo, ff. de aur. et arg. leg. Bertazol. de clausulis instrum. clausula 4. glos. 3. num. 3.*

35 Ver-

35 Verborum abundantia non debet operari vltra intentionem contrahentium *Gam. Lusit. decis.* 38. *num.* 2. Et verba contrahentium recipiunt limitationem à dispositione legis *l. quæro §. inter locatorē ff. loca. l. quidam cum filium ff. de verb. oblig. Alex. cons.* 133. *super quæsitis col.* 1. *vol.* 5.

36 Verba præcedentia declarant sequentia, & è conuerso *l. si seruum §. fi. ff. de leg.* 1. *Surd. decis.* 288. *num.* 30. *cum seqq. Farin. in praxi crimin. p.* 4. *cons.* 30. *num.* 115. *& cons.* 65. *num.* 110. *Mari. Antonin. varia. libr.* 3. *resolu.* 1. *num.* 60.

37 Verba vbi sunt clara, non est opus alia interpretatione *l. licet Imperator ff. de legat.* 1. *Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis.* 762. *num.* 1. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 108.

38 Verba vbi sunt clara, non est opus coniecturis, vide supra *lit. C. nu.* 45. Verba quæ aliquid præsupponunt; circa illud non disponunt *l. ex facto la* 1. *ff. de hæred. instit. l. neque enim §. si seruum ff. de mili. testa. l. generaliter §. si is qui tutorem ff. de fideicom. libert.*

39 Verba vbi non conueniunt, dispositio non habet locum *l.* 4. *§. toties ff. de damn. infect. l. quod constitutum ff. de milit. testa. Card. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 89. *Mari. Anton. vari. lib.* 3. *resol.* 9. *num.* 4.

40 Verba legis cui non conueniunt, non conuenit eius dispositio, vide supra *lit. L. num.* 13. Verba legum non in abstracto, sed in concretò

intelligi

intelligi debent *l. si in rem in princip. ff. de rei vendicat.*

41 Verba geminata maiorem deliberationem inducunt, & magis operantur *l. Balista ff. ad Trebel. Bertazol. tract. de clausulis instrumen. clausula 4. glos. 2. Cardin. Tusch. tom. 4. lit. G. concl. 28. num. 2. & tom. 8. lit V. concl. 158.*

42 Verborum geminatio inducit enixam voluntatem legislatorum, vide supra *litt. G. num. 1.*

43 Verisimile quod non est, præsumitur falsum *Menoch. cons. 1. num. 258. & cons. 2. num. 300. & cons. 28. num. 25. & cons. 188. num. 11. & cons. 199. num. 12. & de arbitr. lib. 2. casu 85. Mascard. de probat. concl. 740. num. 35. & concl. 1364. num. 4. Surd. de alim. tit. 8. q. 12. num. 24. Tiraq. in l. si vnquam in princip. num. 40. C. de reuocandis donat.* Nam verisimilitudo est cognata naturæ *Aym. cons. 269. num. 4.* Et verisimilia dicuntur, quæ legibus, & iuri communi conueniunt, & ei non contradicũt *Menoch. cons. 1. num. 418. & cons. 380. num. 7. & de arbitr. casu 85. num. 5. Girond. de priuilegiorum seu exemptionum explicat. num. 555.* Vnde quod verisimile non est, attendi non debet *l. fin. in princ. ff. quod met. cau. cap. quia verisimile de præsumpt. Paris. cons. 13. num. 9. vol. 3. & cons. 8. num. 7. vol. 4.*

44 Veritas sæpius examinata magis elucescit *cap. graue 35. q. 9. cap. inter dilectos de fide instrum. Flamin. de resignat. tom. 2. lib. 11. q. 11.*

num. 3. Bonadil. in sua polit. lib. 1. cap. 10. num. 1. Cened. ad decretal. collect. 119. à nu. 1. Hieron. Grach. cons. syndicatus nu. 265. cum seqq. Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 5. in princip. pag. 31. Nam veritas disputando inuenitur *l. munerum §. fin. ff. de muner. & bonor. Gard. Tusch. tom. 2. lit. D. concl. 507. n. 1.*

45 Veritas pręualet existimationi, seu opinioni, & plus valet quod in veritate, quàm quod in opinione consistit, *l. regula 9. §. qui ignorauit ff. de iuris, & facti ignorantia, l. 4. §. quoties ff. de manumissis vindicta, l. 1. §. si à pupillo ibi, vt hic plus sit in veritate, quam in existimatione mentis, ff. pro empt. §. si quis rem suam instit. de legat. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 31. num. 4. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 2. cap. 3. num. 19. Brunor. à Sole in locis commun. verbo veritas n. 45. Pichard. ad d. §. si quis rem num. 3.* Et per rationem veritas habetur, *l. solam, C. de testib. l. scire, ff. de legib.*

46 Veritas, & rei substantia plus valet, quam ludibrium verborum; *Garc. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num. 845.* Vnde veritatis fides verborum adminicula non desiderat, *l. 1. C. si min. ab hæred. se abstin.*

47 Veritas, & rerum substantia hominum denominatione non mutatur, *Guter. pract. lib. 3. q. 84. num. 2.* Et veritas rerum gestarum erroribus non vitiatur; *l. illicitas, §. veritas, ff. de offic. præsid.*

48 Ve-

48 Veritati semper ad hærẽdum est, quia amicus Socrates, sed magis amica veritas, de quo vide plura per *Probum in addit. ad Ioan. Monach. in cap. nemo deinceps num. 77. cum seqq. de elect. lib. sexto, Menoch. cons. 112 num. 17.* semperq; est attendenda veritas, *Flamin. de confident. q.46.n. 61.* Et qui veritatẽ sequitur, Deũ sequitur *cap. quisquis 11.q.3.* Et veritatis sectatores Deo placent, vt dicit *glos. in l. puniri, C. si contra ius, vel vtilit. publ.* Et est veritas super omnia amanda, & sequenda, *l. si ita legatum, ff. de condit. et demonst. Flamin. d. tract. de confident. q.65.num.13.* Est basis atque fundamẽtum iustitiæ, qua virtute nulla præclarior; *Bald. cons. 343. col. pen. lib. 1.* plures refert *Aloy. Ricci. in praxi rerũ fori eccles. resolut. 234. n.6. in 2. edit.* Et est res solidissima, & murus inexpugnabilis, *Afflict. decis. 235 num. 7.* Et omnia vincit, *cap. veritate, et seq. 8. dist. Roland. cons. 5. nu. 19. et cons. 33. num. 41. lib. 4.* Et illi omnia cedunt, *Roland. cons. 11. num. 2. et 3. lib. 3.* Item immutabilis est, & perpetua, ex *Aristot. lib. 4. Metaphys. cap. 5.* Vnde cursus temporis non mutat substantiam veritatis, *l. sicut falsi, C. ad leg. Cornel. de fal.* Et propter nostrum affirmare, vel negare, rei veritas non mutatur, *l. assumptio, ff. ad municip.*

49 Verum esse non potest, quod falso principio infirmatur, *l. cum filius, §. hæres, ff. de legat. 2. Crauet. cons. 1000. pro genero num. 37. Anton. Monach. Florent. decis. 48. num. 6.*

50 Via vna electa, non potest ad aliam recurri, vt per *Stephan. Gratian. Marchia decis. 4. numero 72.*

51 Via quod vna prohibetur, non debet alia aliquo colore admitti, *l. nec per se, C. de hæredibus institut. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 28. numero 11.*

52 Viam, quam quisq; sibi elegit, sequi debet, *l. si mulier, §. fin. ff. quod met. cau. facit cap. cum omnes, circà fin. de constitutio. & cap. quod semel de regul. iuris lib. sexto, Surd. cons. 377. num. 3. Farin. in praxi crimin. p. 6. q. 175. num. 199. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 17. num. 8.*

53 Via est admittenda, per quam ad ius commune reditur, *l. si vnus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis, cap. ab exordio 35. dist. Rebuf. in praxi benefic. tit. differentiæ inter priuilegium num. 6. Cou. vari. lib. 3. cap. 6. num. 4. Guter. consil. 1. num. 37.* Et facilis est reditus ad ius commune, *Ioan. Petr. Monet. tract. de option. cap. 8. num. 39.* Et fauorabilis est dispositio, qua reuertimur ad ius cõmune, *glos. in cap. statutũ, verbo numerandum, de præb. lib. 6. vbi not. ita Lusit. Fr. Anton à* Sousa, *in relect. de censuris bullæ cænæ cap. 16. disp. 83. n. 6. Alexan. Rauden. de success. Regni Portugal. resp. 2. n. 42.*

54 Viam nemo videtur eligere, per quam iudicium suum subuertatur, *l. 3. vers. nec credẽdus, ff. de militari testam. l. quoties 13. ff. de rebus dubijs, l. quoties, ff. de verborum obligatio. tex. optimus in cap. abbate iuncta glos. verbo potius,*

tius, de verborum significat. cum alijs, de quibus *Menoch. de præsumpt. lib. 6. q 4. à princip. Cardin. Mantic. de coniecturis vltimarum voluntatum lib 2. tit. 1.*

55 Vigilantibus, & nō dormientibus iura subueniunt, *l. pupillus, ff. quæ in fraudem creditorum, l. non enim, ff. ex quibus causis maiores, l. veluti ff. de edendo, l. quod forte, l. si finita, §. si quis metu, ff. de damno infecto, capit. nunciatum 84. dist. Surd. cons. 4. num. 11 Vitalis de Cambanis tract. clausularum pag. mihi 36. n. 12. Bouadil. in sua politica lib. 3. cap. 4. nu. 54. & num. 83. Ioseph. de Sesse Aragon. decis. 206. num. 19. & 44. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo ius num. 12. Cæsar Argel. de contradictore legitimo q. 2. num. 109.* Et deceptis, non autem decipientibus iura subueniunt, *l. 2. §. verba, ff ad Velleian. l. si is qui minorem, C. si minor se maiorem dixerit, capit. cum vniuersorum, de rerum permutatione. Menoch. de præsūpt. lib 6. q 78. Thomas de Thomasettis reg. 88.* vbi dicit procedere, quando deceptio magna est, & considerabilis.

56 Vim vi repellere licet, *l. vt vim, ff. de iustitia, & iure, l. 1. & tot. tit. ff. de vi, & vi armata, l. scientiam, §. qui cum aliter, ff. ad legem Aquiliam, l. is qui aggressorem, & l. si quis percussorē, C. ad legem Corneliam de sicar. cap. significasti in 2. de homicidio, cap. si verò, de sententia excommunicationis, capit. dilecto eod. titul. lib. 6.* cum alijs, quæ adducit *Fr. Anton. à Sousa in*

relect. de censur. bullæ cænæ cap. 12. disp. 62. n. 2. & cap. 15. disp. 78. num. 3. Aloys. Ricci. decis. curiæ archiepiscop. Neapol. decis. 16. nu. 10. p. 2. Vgolin. de officio, & potest. episcopi cap. 29. §. 1. vers. secundò non polluitur, Barthol. Perett. ad extrauag. ambitiosæ, de rebus eccles. non alien. verbo infringere num. 38. Ioan. Maria Bellett. disquisit. clericaliū, p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 5. num. 103. pag. 67. Cardin. Tusc. tom. 8. lit. V. concl. 213. Ioseph. Aldrete in allegat. iuris pro omnimoda regularium exemptione p. 2. cap. 1. num. 2. Thomas de Thomasettis reg. 306. vbi asserit procedere, quando vis vi repellitur ob necessariam defensionem sui corporis, & cum moderamine inculpatæ tutelæ, cui subscribit *Bellett. d. p. 1. tit. de fauore clericorum canonis, §. 2. num. 2. pag.* 180.

57 Vincens vincentem te, multo magis vincit te, *l. de accessionibus, ff. de diuersis, & temporalibus præscriptionibus, l. æquissimum, ff. ad Tertyllianum, glos. proximis in auth. defuncto, C. ad Orficianum, glos. in l. vsucapio, C. de pignor. Thomas de Thomasettis reg.* 282. *Alexan. Rauden. de success. Regni Portugal. resp. 2. nu.* 117. *Euerar. in topic. legalib. loco 67. Surd. cons.* 125. *num.* 14. *& cons.* 138. *num.* 18. *&* 19. *& cons.* 416. *num.* 2. *&* 25. vbi de intellectu huius principij agit, *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl.* 208 vbi *num.* 5. declarat, quod vincens vincētem te, multo magis vincit te, procedit, quādo ille, qui te vincit, & tu essetis eiusdem generis,

neris, rationis, & ordinis, quia tunc argumentum procedit, aliàs non, & *num. 6.* ampliat, vt procedat argumentum, quando ego, qui vinco te, habeo causam à te, quia si vinco te, multo magis alium, quem tu vincis, & *num.* 13. limitat in diuerso casu, quia si vinco te ad taxillos, tu vincis alium ad brachia, non vincam ad taxillos, vel brachia illum, quem tu vincis, & *num.* 14. limitat, quando victoria non est per modum pugnæ, sed per accidens, vt si puer per accidēs vincat fortē, ego vinco puerum, vel propterea vincam fortem, & *nu.* 15. limitat in diuerso genere, diuersa ratione, & diuerso ordine, quia nunquam argumentum procedit, & *num.* 16. limitat, quando non est eadem ratio exclusionis in omnibus. Procedit regula hęc vbi victus vincitur ex eodem iure, non autem ex diuerso, ita decisum fuit in *Rota Romana apud Farin. decis.* 59. *num.* 2. *in fine tom.* 1. *par.* 1. An, & quando procedat regula ista in successionum, & aliorum actuum materia? vltra citatos, vide *Cou. vari. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 3. *in vers. item aduersus principalem, Menoch. cons.* 4. *num.* 33. *& cons.* 126. *num.* 25. *& cons.* 234. *num.* 16. *Decian. cons.* 13. *num.* 38. *lib.* 3. *& cons.* 58. *nu.* 20. *lib.* 5. *Gabr. lib.* 4. *commun. tit. de success. ab intest. conclus.* 4. *Molin. de primog. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. *Philipp. Porti. lib.* 3. *reg.* 27. *Cardin. Mantic. de coniect. vltim. volunt. lib.* 10. *tit.* 7. *num.* 6. plures refert *Castil. lib.* 3. *quotid. cap.* 30. *per totum.*

58. Vincula duo magis ligant, vide supra *lit. D. num. 69.* Virtus vnita, fortior est separata, *l. qui patri, ff. de acquirenda hæreditate, l. si autē in fin. ff. de aqua plu. arcenda.*

59. Vitia qui aliorum punit, sua prius corrigere studeat, *cap. qui sine 3. q. 7.* Nam absurdum est in alio velle corrigere, quod in se ipso vigere conspicitur, *l. si uxor, §. iudex, ff. ad leg. Iuliam de adulter. l. in arenam, §. fin. C. de inoffic. testamento.* Vnde dictum est, qui carpit mores labe carere debet, nemo enim potest alium corrigere, qui tacitus respondeat eadē commisisse, *cap. iudicet 3. q. 7. cap. esto 95. dist. cap. 1. & per totam 32. q. 6.*

60. Vltima derogant prioribus, *l. si mihi, §. in legatis, ff. de legat. l. pacta nouissima, C. de pactis, Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl.* 228. cum alijs supra relatis *lit. P. num.* 32.

61. Vltima mora nocet, vide supra *lit. M. n.* 33. vbi notatum est.

62. Vltimus rei status inspiciendus est in omni materia, *l. illud. C. de collationibus, l. si mater, C. ne de statu defunctorum, capit. cum venissent, de institution. cap. consultationibus, de iurepatronatus, Mascard. de probat. concl.* 175. *num.* 8. *Menoch. de præsumption. lib* 3. *q.* 6. *nu.* 39. *Grammat. decis.* 67. *nu.* 6. *Parlador. lib.* 2. *rerum quotid. cap.* 5. *num.* 19. *Mari. Antonin. variar. lib.* 1. *resol.* 20. *num.* 14. Vnde in beneficialibus vltimus status beneficij inspiciendus est, & maximè cōsideratur, vt per *Beninten. decis.*

23. *num.*

31. num 11. Dec. conf. 126. num. 3. Gabr.consil. 185. num. 2. & 23. vol. 2. Lambert. de iure patron. lib. 3. q. 7. princ. art. 7. num. 7. & lib. 2. p. 1. q. 3. princ. art. 21. num. 1. Mascard. de probat. vol. 1. concl. 172. num. 8. & vol. 2. conclus. 956. num. 6. quos adducit Mari. Antonin. d. lib. 1. resol. 55. num. 6. quibus adde Gōzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 2. num. 14. & §. 3. num. 18. & glos. 45. §. 2. num. 14. nouissimè Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 153. num. 46. Marc. Anton. Genuens. in praxi curiæ Archiepiscop. Neapol. cap. 100. versic. quod si, Anton. Monach. Bonon. decis. 36. n. 13. cum seq. Etiamsi sint beneficia iurispatronatus, ex Crau. cons. 322. vol. pen. Rolan. cons. 47. n. 38. quos cū alijs citat Mari. Anton. d. lib. 1. resol. 80. num. 7. Quod verum est, etiamsi appareret de variatione, Vincent. de Franch. decis. 85. num. 2. p. 1. Limita, nisi constet de contrario statu legitimo præcedente, Rota Romana apud Farin. decis. 188. nu. 4. to. 1. p. 1.

63 Vna eademque res non debet diuerso iure censeri, vide supra lit. I. num. 48.

64 Vnius dictum, dictum nullius, vide supra lit. D. num. 25. Voluisse non præsumitur quis, quod non expressit, notatum est supra lit. L. numero 32.

65 Voluntarium à principio, ex post facto efficitur necessarium, l. sicut ab initio, C. de actionibus, & obligationibus, Escobar de ratiocin. cap. 6. n. 21. cum alijs adductis supra lit. C. n. 59.

66 Voluntarium factum latius interpretatur lex, quam necessarium, *Bertazol. tract. clausularum instrumentalium clausula secunda*, *glos. 2. num. 5.*

67 Voluntas in mente retenta nihil operatur, *l. si repetendi, ff. de condictione ob causam, Brunor. à Sole in locis communibus, verbo propositum, Rota Romana apud Farinac. decis. 354. n. 6. tom. 1. p. 1.*

68 Voluntas facto magis, quam verbis declaratur, *l. Paulus, ff. rem rat. haberi, l. reprehendenda, C. de institutionibus, & substitutionibus, l. pro hærede, ff. de acquirenda hæreditate, Aym. cons. 204. num. 11. cum seqq. Menoch. cons. 1. num. 264. & cons. 5. num. 16. & cons. 110. n. 1. cum seqq. & cons. 158. num. 48. Mascard. de probat. concl. 1415. num. 34. Surd. decis. 194. n. 21. & cons. 371. num. 65. Rota Romana apud Farin. decis. 582. num. 7. tom. 2. p. 1. Valasc. cons. 169. num. 11. Cald. Pereira de resolut. emphyt. cap. 11. num. 20. Paul. Montan. tract. de tutelis cap. 33. num. 535. Gonzal. ad regul. 8. Cancel. §. 4. proœm. n. 71. Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 11. n. 9. Scacci. de appellat. q. 17. limit. 2. à num. 23. cum seqq. Mari. Antonin. vari. lib. 2. resol. 11. num. 65. ubi num. 89.* declarat procedere, quando factum est determinatum ad quid certum præsumendum, secus si est indeterminatum, & indifferens, citans *Mascard. de probat. concl. 45. num. 5.* Facta enim sunt potiora verbis, *l. de pupillo,*

pillo, *§. meminisse*, *ff. de noui operis nunciatione*.

69 Voluntas præferenda est verbis, *Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 3. cap. 15. num. 11. col. 2.* Et voluntas regulatur à mente, *Mendez à Castro d. num. 11.* Et ex coniecturis declaratur, *Surd. decis. 7. num. 12.*

70 Voluntas durare præsumitur, nisi contrarium probetur, *Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 286.* Et præsumitur durare, maxime cũ nulla causa mutationis appareti, *Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 43. num. 23.* Nam voluntatis mutatio non præsumitur, *l. eum qui, ff. de probationibus, cap. scribam, de præsumptionibus, Pichard. ad princip. instit. de adempt. legatorum num. 4. Menoch. cons. 317. nu. 29. Surd. decis. 111. num. 9. & decis. 288. num. 36. Flamin. de resignat. lib. 9. q. 25. num. 18. Cald. Pereira de potestate eligendi, cap. 3. num. 41. & capit. 10. num. 54. & de empt. cap. 23. num. 65. Stephan. Gratian. Marchiæ decis. 19. num. 27. & decis. 43. num. 23. Aloys. Ricci. in praxi rerum fori eccles. decis. 92. num. 3. in 1. edit. & resolut. 77. num. 3. in 2. edit. Brunor. à Sole in locis commun. verbo voluntas 9. Francisc. Molini de ritu nupt. lib. 3. q. 7. num. 2.*

71 Voluntas contrahentium præsumitur esse conformis dispositioni iuris communis, *Bertazol. in repetit. l. si quis maior, C. de transact. num. 683.* iunctis supra notatis, *lit. C. num. 65.*

72 Voluntas coacta voluntas est, *l. si mulier 21.*

§. si

§. si metu coactus, ff. quod metus causa, l. qui ita in princip. ff. ad Trebeleanum, cap. meritò 15. q. 1. Philosoph. lib. 3. ethicor. cap. 1. D. Thom. 1. 2. q. 6. art. 8. Nau. in man. prælud. 6. num. 4. & 6. Cou. de sponsal. p. 1. cap. 4. §. 1. à nu. 11. Thomas de Thomasettis reg. 76. Lusit. Emmanuel Figueirà de Negreiros in introductione vltimarum voluntatum lib. 1. cap. 10. nu. 33. cum duobus seqq. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 3. q. 98. num. 6. Cardin. Tusch. tom. 8. lit. V. concl. 280. cum seq. Cardin. Seraphin. Rotæ Romanæ decis. 1350. num. 9. obiter *Morl. in emporio iuris p. 1. tit. 2. in prælud. num. 112.* qui rationem huius principij constituit in eo, quia qui vi coactus aliquid facit, id potius videtur malefacere, quam pati, *ex tex. in l. si patrē 22. ff. de ritu nuptiarum*. Declara, quod licet voluntas coacta sit voluntas, non tamen dici potest quod sit voluntas spontanea, sed dicitur voluntas qualificata, vt post *Abb.* & alios dicit notab. *Dec. in l. velle non creditur sub num. 6. vers. 4. & vlt. ff. de regulis iuris*, quæ non est propriè voluntas, sed secundum quid, vt bene dicit *idem Dec. in d. l. velle non creditur num. 3.*

73 Voluntas vltima deambulatoria est vsque ad mortem, *l. 4. ff. de adimendis legatis, l. cum hic status, §. ait oratio, ff. de donationibus inter virum, & vxorem, cap. cū Martha vers. cæterum de celeb. missarum, Menoch. consi. 329. n. 6. Pinel. in rub. C. de rescindenda venditione p. 1. capit. 3.*

pit. 3. num. 24. Guter. de iuramento confirmatorio p. 2. cap. 1. à num. 1. Cardos. in praxi iudicum, & aduocatorum, verbo testamentum nu. 67. Cardin. Seraph. Rotæ Romanæ decisi. 296. num. 4. Pichard. ad §. posteriore num. 9. institu. quibus modis testamenta infirmentur, et ad princip. instit. de ademptione legat. num. 9. & 23.

74 Voluntas morte extinguitur, *l. 4. ff. locati, l. cum hic status, §. fin. ff. de donat. inter virum, & vxorem, cap. si gratiosè, de rescript. in 6. Francisc. Moli de ritu nuptiarum lib. 3. q. 14. num. 7. Vitalis de Cambanis tract. clausularum instrumentalium pag. mihi 56. num. 5.*

75 Voluntas, & propositum distinguunt omne factum, *l. qui iniuriæ, & l. verum est, ff. de furtis*, cum alijs citatis *lit. D. num. 11.*

76 Voluntatem ab initio, vel ex post facto interuenire paria sunt, *l. si autem plures, in princip. ff. de aqua pluuia arcenda*. Paria enim sunt aliquid ab initio esse tale, vel ex post facto deuenire ad tale, *l. nec interest, ff. ad legem Falcidiam, l. pen. ff. de actionibus empti.*

77 Vox vnius, vox nullius, *cap. veniens in fine de testibus, cap. cum à nobis eod. tit. cap. quoniam, de probationibus, Ludou. Rodolphin. variarum quæst. lib. 2. q. 51. num. 41. Thomas de Thomasettis reg.* 307. vbi asserit procedere in teste. Testimonium enim vnius non probat, *tex. est in cap. licet vniuersis, d. cap. veniens, cap. in omni negotio, de testibus. l. ius iurandi, C. eod. tit.* resoluunt *Gabr. commun. opinion. lib. 1. titul. de*

testibus,

testibus, concl. 1. *Menoch. de arbitrar. iudicum lib.* 2. *casu* 99. *num.*19. *Aldouin. conf.* 14. *num.* 27. *& conf.* 22. *num.* 12. *& conf.* 26. *à num.*37. *Peregr. conf.* 2. *num.* 38. *vers. ad condemnationem lib.* 2. *Ceual. commun. contra commun. q.* 494. *num.* 1. *Fr. Ludou. Miranda de ordine iudiciario q.* 23. *art.* 1. *Valasc. consult.* 73. *Cald. Pereira quaestionum forens. consil.* 26. *num.* 11. *Stephan. Gratian. disceptat. forens. cap.* 140. *nu.* 4. *Amat. Roder. in pract. cap.* 7. *de forma probationis à num.* 18. *Curi. Philip. p.* 1. *§.* 17. *à num.* 23. plures refert *Cened. ad decretum collect.* 9. *n.* 3. & multo plures *Farin. in praxi crim. p.* 2 *tit. de opposit. contra personas testiũ q.* 63. *n.* 1.

78 Vtile per inutile non vitiatur, *l.* 1. *§. item quaeritur, ff. de aqua quotid. & aestiua, l. Paedius ff. de receptis arbitris, l. qui testamento, ff. de excusationibus tutorum, l. eos* 26. *vbi glos. verbo de superfluo, C. de vsuris, cap. turbat* 37. *dist. cap. vtile, & cap. non debet, de regulis iuris lib.* 6. *Thomas de Thomasettis reg.* 309. *Cardin. Tusch. tom.* 8. *lit. V. concl.* 373. Intellige in separabilibus, & in his quae sunt diuisibilia, *l. certi condictio, §.* 1. *ff. si certum petatur, l.* 1. *§. similiter, l.* 4. *§. si is qui duplam, ff. de verborum obligationibus, d. l.* 3. *§. Trebatius, ff. eo. tit. de aqua quotidiana, & aestiua, l.* 1. *§. publicani, ff. de publicanis, & vectigalibus, l. sancimus* 5. *C. de donationibus, Bart. in l. Graece, §.* 1. *ff. de fideiussoribus, Castrens. conf.* 89. *n.* 1. *vol.* 2. *Roman. conf.* 66. *num.* 1. quos refert *Aloys.*

Ricci.

Ricci. in praxi rerum fori ecclesiastici resol. 373. *nu.* 2. *in* 2. *edit.* est communis ex citatis *à Tiraq. de retract. tit.* 1. *ad finem,num.*74. *& tit.*2. *ad fin. num.* 145. sequitur *Molin.de primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 28. *vers. vt tamen, Mantu. dialog.* 96. *Cou. lib.* 2. *vari. cap.* 16. *nu.*5. *vers. non obstat,Sarmi. lib.* 3. *select. cap.* 5. *Vgolin.de offic. & potest. episcopi cap.* 41. *§.* 1. *num.*2. *Peregr. lib.* 3. *cons.* 29. *num.* 14. *Surd. cons.* 380. *num.* 52. *& cons.* 428. *à num.* 20. *Cabed.diuersorum lib.* 2. *cap.* 16.*Castil.controuers. iuris lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 27. *Dom. Christophor. de Paz in scholijs ad leges styli lege* 200. *n.* 75. *Vitalis de Cambanis tract. clausularum instrumentalium pag.* 58. *num.* 16. *Cardin. Seraphin. Rota Romana decis.* 483. *nu.* 8. *Cald. Pereira quæst. forensium cons.* 33. *num.* 47. *& de empt. cap.*32. *num.* 36. *Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis conuentionibus tom.* 2. *lib.*16. *tit.*36.*num.*3. *Tusch. d. concl.* 373. *num.* 1. Limita in indiuiduis, vt per *text. in d. §. itē quæritur, & §. Trebatius, d. l. Græce, §. illud, ff. de fideiussoribus, Surd. de alim. tit.* 7. *q.* 17. *num.* 27. *& decis.* 7. *nu.*35. *Cæsar Argel. de contradictore legitimo q.* 10. *num.* 149. *Tusch. vbi proximè num.*41.

79 Vtilitas publica præfertur priuatæ, *l. munerum, §. item, ff. de muneribus, & honoribus, l. sancimus, C. de sacrosanctis ecclesijs, l. vnica, §. fin. C. de caducis tollendis, auth. res quæ, C. cōmunia de legatis, cap. mutationes* 7. *q.* 1. *cap. bona de postulatione prælatorū, Surd. decis.*255. *nu.* 11.

Mexi.

Mexi. tract. tasse panis concl. 4. *num.* 17. *Auil. ad cap.* 1. *pretorum nu.* 6. *pag. mihi* 42. *Menchaq. illustr. quæst. cap.* 5. *n.* 16. *Cabed. Lusitaniæ decisione* 74. *num.* 5. *p.* 1. *Garci. Girond. de priuilegiorum, seu exemptionum explicat. num.* 902. *Thomas de Thomasettis in floribus legum reg.* 308. vbi afferit procedere, quando in communi vtilitate priuata etiam includitur. Intellige etiam, quando vtilitas publica venit principaliter, non quando secundario, *Surdus decis.* 62. *num.* 9.

FINIS.

Erratorum Correctio

Pag.	num.	lin.	Errata	Corrige
2.	5.	2.	bon.damnat.	bon.liberr.
15.	45.	23.	auth.res quę	auth. qui res
20.	59.	25.	in ſi ex legati	in l.ſi ex legati
36.	102.	15.	num. o,	num. 10.
64.	185.	10.	cap.2.	cap.4.
64.	185,	29.	lib. 5.	lib. 2.
158.	26.	4.	cond.	conſ,
160.	33.	12,	Magon.	Aragon.
183.	9.	13.	q 15.	q. 24.
193.	16.	5,	ſi l. ſic	l. ſi ſic
204.	41.	4.	iur,	vſur,
259.	12.	5.	12,	212,
280.	59.	6.	C.de iur.dot,	ff.de lib. & poſth.
284.	4.	6.	Menohed.	Mohed.
287.	18.	4.	non ne pręsũpt.	non ne de pręsũp.
305.	10.	5.	l.ſtipulatus	l.ſi ſtipulatus

10

[illegible]

Raro

